

**KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**GÜNÜMÜZDE GENÇLİK
SORUNLARI TUTUM VE DAVRANIŞLARI:
TUNCELİ ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

**Hazırlayan
Berrin GÜNER**

**Danışman
Prof. Dr. Cevat ÖZYURT**

**Ocak-2016
KIRIKKALE**

**KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**GÜNÜMÜZDE GENÇLİK
SORUNLARI TUTUM VE DAVRANIŞLARI:
TUNCELİ ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

**Hazırlayan
Berrin GÜNER**

**Danışman
Prof. Dr. Cevat ÖZYURT**

**Ocak-2016
KIRIKKALE**

KABUL-ONAY

Prof. Dr. Cevat ÖZYURT danışmanlığında Berrin GÜNER tarafından hazırlanan “Günümüzde Gençlik Sorunları, Tutum ve Davranışları: Tunceli Örneği” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

(İmza)
Unvanı, Adı ve Soyadı (Başkan)

.....

(İmza)
Unvanı, Adı ve Soyadı

.....

(İmza)
Unvanı, Adı ve Soyadı

.....

(İmza)
Unvanı, Adı ve Soyadı

.....

(İmza)
Unvanı, Adı ve Soyadı

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

.../.../2016

Ünvan, Adı Soyadı
Enstitü Müdürü

KİŞİSEL KABUL SAYFASI

Doktora Tezi olarak sunduğum ‘‘Günümüzde Gençlik Sorunları, Tutum ve Davranışları: Tunceli Örneği’’ adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

14/01/2016

Berrin GÜNER

İmza

ÖN SÖZ

Literatürde yer alan gençlik tanımlamaları genellikle gençliğin biyolojik yönüne vurgu yapmaktadır. Oysa ki gençlik, yalnızca belli bir yaş dönemini kapsayan biyolojik/psikolojik bir gelişim süreci ya da yetişkinliğe geçişi sağlayan, edilgen bir dönem değildir. Gençlik, bizatihi kendisi etkin bir toplumsal süreç ve olgudur. Hem içinde bulunduğu sosyo-kültürel koşullarla biçimlenen, hem de aynı toplumu değiştirme ve dönüştürebilme gücüne sahip bir toplumsal kesittir. Bu çerçevede, toplumsal ve kültürel kökeninden bağımsız olarak düşünemeyeceğimiz gençlik, toplumdaki değişmelerden en hızlı etkilenen kesim olmakla birlikte bu değişimlerin lokomotifidir de. Bazen yalnızca bir sorun yumağı, bazense yalnızca geleceğin teminatı olarak algılanan gençliğin, nesnel ve bilimsel bir perspektiften, güncel ve somut veriler ışığında yapılacak tanımlamalara ve analizlere ihtiyacı vardır.

Türkiye’de gençlikle ilgili çalışmalara bakıldığında, gençliğin birçok kategorisi olmasına rağmen, daha çok belli bir kesimi üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Örneğin; öğrenci gençlik üzerine yapılan çalışmalar oldukça fazla karşımıza çıkmaktadır. Çalışan gençlik, işsiz gençlik, genç kadınlar, engelli gençlik, kırsal kesim gençliği, sokakta yaşayan gençler, doğu ve güneydoğu gençliği, iller bazında gençlerin profili ve sosyal riskler bazında çalışmalar ise oldukça yetersizdir.

Tunceli ili örneğinden yola çıkarak, literatüre katkı sağlaması ümidiyle, gençliğin sorunları, tutum ve alışkanlıklarının tespiti ve değerlendirilmesine yönelik olarak yapılan bu çalışmanın hareket noktası da bahsedilen çalışmaların yetersizliğidir. Öncelikle doktora ders aşaması ve tez süresi boyunca, ilgi, anlayış ve desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleriyle tezime katkı sağlayan saygıdeğer hocam, tez danışmanım, Prof. Dr. Cevat Özyurt’a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Doktora eğitimim süresince, derslerdeki güler yüzü, sıcaklığı ve samimiyetiyle bizleri motive eden, yol gösteren hocam Prof. Dr. Dolunay Şenol’a da teşekkürü borç bilirim. Tezimin her aşamasında değerlendirme ve yorumlarıyla katkılarını esirgemeyen hocalarım Doç. Dr. Sıtkı Yıldız ve Doç. Dr. Sema Önal’a teşekkürlerimi sunarım. Tunceli ilinde yapmış olduğu akademik araştırmalarla kenti ve kent insanını yakından tanıyan, bu konudaki bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, tezin her aşamasında yardımlarıyla destek olan hocam Prof. Dr. Özkan Yıldız’a da ayrıca teşekkür ediyorum. Doktora eğitimi için atmış olduğum ilk adımda varlığıyla destek olan, Prof. Dr. Ramazan Yelken hocama da ayrıca çok teşekkür ediyorum.

Saha çalışması yaptığım süre içerisinde, dersleri esnasında anketleri uygulamamız noktasında anlayış gösteren Tunceli İl Milli Eğitim Müdürlüğünde görev yapan

öğretmenlerimize ve Tunceli Üniversitesi öğretim üyelerine, kurumdaki kursiyerlere anketlerin uygulanmasında her türlü kolaylığı sağlayan Aile Destek Merkezi idari personeline, anketlerimizi yanıtlayan Tunceli Belediyesi GENÇ-SEM üyelerine ve bizi kırmayarak anketi cevaplayan tüm gençlere teşekkür ediyorum.

Son olarak; özellikle de uzun süren öğrencilik dönemim boyunca beni yüreklendiren, motive eden ve bıkmadan usanmadan destek veren, sevgili eşim Hakan Yusuf Güner'e, bugünlere gelmemde emeği sonsuz kıymetli annem ve babama ve bu yoğun süreçte annelerinin ilgisinden mahrum kalan kuzucuklarım Berra ve Melih'e de teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

Güner, Berrin, “Günümüzde Gençlik, Sorunları, Tutum ve Davranışları: Tunceli Örneği”, Doktora Tezi, Kırıkkale, 2016.

Bu çalışma, gençliğin farklılaşan boyutlarını, özelliklerini, önceliklerini ve beklentilerini sosyolojik açıdan incelemenin öneminden yola çıkarak, Türkiye'deki gençlik olgusunun araştırılmasına Tunceli örneklemeyle katkı sunmayı amaçlamaktadır. Tunceli gençliği; işsizlik, erken yaşlarda okul sistemi dışında kalma, eğitimdeki fırsat eşitsizlikleri, boş zamanların etkin ve verimli geçirilebileceği mekânların yetersizliği gibi sorunlarla başbaşıdır. Ortaya çıkan sonuç ise; topluma entegre olamamış, kendini hiçbir toplumsal gruba ait hissetmeyen, içindeki boşluğu uyuşturucu ve madde kullanarak, marjinal gruplara ya da terör örgütlerine yönelerek gidermeye çalışan, suç ve şiddete eğilimli bir gençliktir. Bu çalışmanın amacı da; hem ilgili akademik literatüre hem de ulusal gençlik politikalarının oluşumunda rol oynayan, başta ilgili bakanlık olmak üzere, onunla paydaş konumda bulunan diğer kurum ve kuruluşlara rehberlik etme noktasında katkı sağlamaktır.

Araştırma, kuramsal ve uygulama olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Betimsel bir araştırma niteliği taşıyan çalışmada, TÜİK adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre, Tunceli iline kayıtlı genç nüfus içinden basit tesadüfi örneklem tekniği ile belirlenen kişilere, yüzyüze anket tekniği uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan gençlerin en önemli sorunu işsizliktir. Türkiye'nin farklı bölgelerinde yapılmış araştırmalarla kıyaslandığında, Tunceli gençliğinde Alevi kimliğinin ön plana çıktığı görülmektedir. Tunceli gençliğinin gelecekte umutlu olma düzeyi Türkiye ortalamasının altındadır. Araştırmaya katılan gençlerin çoğunluğu, hiçbir devlet kurumuna güvenmemektedir. Gençlerin en fazla güvendikleri kurumlar ise üniversite ve belediyedir. Gençlerin uğruna mücadele edebilecekleri olguların başında aile gelmektedir.

Gençliğin sorunları, eğilimleri ve kimlik/aidiyet duygularına ilişkin kapsamlı ve güncel çalışmaların sadece Tunceli ili özelinde değil genel olarak doğu ve güneydoğu Anadolu bölgelerini içeren çalışmalarla zenginleştirilmesi önem kazanmaktadır. Tunceli'de ve bölgede yaşayan gençlerin dezavantajlarının minimize edilmesi açısından koruyucu ve önleyici sosyal hizmetler, rehabilitasyon çalışmaları, devletin sosyal elinin daha görünür hale getirilmesinin gerekliliği, çalışmanın sonuçlarının değerlendirilmesi noktasında öne çıkan önerilerdir.

Anahtar Sözcükler: Gençlik, Tunceli gençliği, toplumsal kimlik ve aidiyet, yaşam ve gelecek beklentisi.

ABSTRACT

Güner, Berrin, “Today Youth Issues, Attitude and Behaviours: Tunceli Sample”, Doctoral Thesis, Kırıkkale, 2016.

In this study, the differing dimensions of the youth, their properties, priorities and expectations, based on the importance of examining the sociological perspective, the study of youth cases in Turkey aims to contribute to the Tunceli sample. Tunceli youth, unemployment, remain outside the school system at an early age, inequality of opportunities in education, lack of places of leisure can be spent effectively and efficiently is alone with problems such as. The end result could not be integrated into society, who feel themselves belonging to any social group, using drugs and substances in space, working to resolve tending to marijinal groups or terrorist organizations, is a youth prone to crime and violence. The aim of this study is also relevant academic literature, both play a role in the formation of a national youth policy, including the relevant ministries in particular, the point is to contribute to guide other institutions and stakeholders in her position.

The research consists of two main fields as organizational and application. The paper is a descriptive research. The sample is specified applying simple random sampling technique to the young population of Tunceli. The specified youth group is applied questionnaire technique.

Unemployment is the most important problem of youth at research group that they suffer from. Compared with research carried out in different regions of Turkey, it seems to be at the forefront of the Alevi identity in Tunceli youth. The level of Tunceli optimistic about the future of the youth is below the average in Turkey. The majority of the young people participating in the research is to rely on any government agencies. Universities and the municipalities are the associations that they trust most.

It becomes very important day by day to handle the problems, needs and prosperities of youth at not only for Tunceli but also for East and South east regions. So, at that point some protective and pretentive social and rehabilitation services have to be carried out to minimize the disadvantages of the youth at Tunceli and the region. It has a vital importance to make the helpful hand of the state more visible on that occasion.

Keywords: Youth, youth of Tunceli, social identity and belonging, the life and future expectancy.

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AB:	Avrupa Birliği
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
ADEM:	Aile Destek Merkezi
ADNKS:	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
BM:	Birleşmiş Milletler
DF:	Serbestlik Derecesi
GSB:	Gençlik ve Spor Bakanlığı
ILO:	Uluslararası Çalışma Örgütü
IOM:	Uluslararası Göç Örgütü
İŞKUR:	Türkiye İş Kurumu
KYTA:	Küresel Yetişkin Tütün Araştırması
OECD:	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SGK:	Sosyal Güvenlik Kurumu
SPSS:	Statistical Package For Social Sciences
STK:	Sivil Toplum Kuruluşu
TC:	Türkiye Cumhuriyeti
TÜİK:	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO:	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNJSPE:	United Nations Joint Staff Pension Fund
WHO:	Dünya Sağlık Örgütü
km ² :	Kilometrekare
x ² :	Ki-kare Değeri
f:	Frekans Sayısı
%:	Yüzde Değeri

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Ülkelere göre işsizlik oranları.....	35
Tablo 2: Gençlik ve Spor Bakanlığı 2013 raporuna göre gençlerde sosyal medya kullanım sıklığının bazı demografik değişkenlere göre dağılımı	49
Tablo 3: Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı, 1980-2075.....	53
Tablo 4: Türkiye’de genç işsizlik rakamları	58
Tablo 5: Türk gençliğinin siyasi partilere üye olma durumlarına göre dağılımları	80
Tablo 6: Katılımcılara ilişkin tanımlayıcı istatistikler.....	126
Tablo 7: Katılımcıların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	133
Tablo 8: Katılımcıların en çok dinledikleri müzik türlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	134
Tablo 9: Katılımcıların gazete okuma sıklıklarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	134
Tablo 10: Katılımcıların ne tür dergi okuduklarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar...	134
Tablo 11: Katılımcıların internette günde ortalama kaç saat kaldıklarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	135
Tablo 12: Katılımcıların interneti kullanmadaki öncelikli amaçlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	135
Tablo 13: Katılımcıların öncelikli olarak tercih ettikleri haberleşme araçlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	136
Tablo 14: Katılımcıların kitap okuma sıklıklarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	136
Tablo 15: Katılımcıların okudukları kitap türlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar ..	136
Tablo 16: Katılımcıların en çok yaptıkları spor dalına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	137
Tablo 17: Katılımcıların en çok tercih ettikleri televizyon programlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	137
Tablo 18: Katılımcıların bazı tutum ve davranışlara yönelik görüşlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler.....	138
Tablo 19: Katılımcıların bazı ifadelerle yönelik değerlendirmelerinin meslek gruplarına göre karşılaştırılması	139
Tablo 20: Katılımcıların bazı ifadelerle yönelik değerlendirmelerinin yaş gruplarına göre karşılaştırılması	141

Tablo 21: Katılımcıların bazı ifadelerle yönelik değerlendirmelerinin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması	142
Tablo 22: Katılımcıların bazı ifadelerle yönelik değerlendirmelerinin memleketlerine göre karşılaştırılması	143
Tablo 23: Katılımcıların bazı ifadelerle yönelik değerlendirmelerinin medeni durumlarına göre karşılaştırılması	144
Tablo 24: Katılımcıların bazı ifadelerle yönelik değerlendirmelerinin eğitim dzeyelerine göre karşılaştırılması	145
Tablo 25: Katılımcıların bazı ifadelerle yönelik değerlendirmelerinin anne eğitim dzeyelerine göre karşılaştırılması	146
Tablo 26: Katılımcıların bazı ifadelerle yönelik değerlendirmelerinin gelir dzeyelerine göre karşılaştırılması	148
Tablo 27: Katılımcıların sigara içme durumlarına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar	149
Tablo 28: Katılımcıların alkollü içki içme durumlarına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar	149
Tablo 29: Katılımcıların arkadaş çevresinde uyuruucu madde kullanan olup olmamasına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar	150
Tablo 30: Katılımcıların kendilerine yetişkin olarak örnek aldıkları kişilere ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar.....	151
Tablo 31: Katılımcıların hayatta en çok güvendikleri kişilere ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar	151
Tablo 32: Katılımcıların ebeveynleri ile sorunlarını paylaşıp paylaşmama durumlarına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar	152
Tablo 33: Katılımcıların ebeveynleri ile en çok hangi konuda anlaşmakta sorun yaşadıklarına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar	152
Tablo 34: Katılımcıların aileleriyle en uyumlu oldukları konuya ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar	153
Tablo 35: Katılımcıların aileleriyle birlikte yaptıkları etkinliklere ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar	153
Tablo 36: Katılımcıların aileleriyle yaşadıkları sorunları çözme yöntemlerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar.....	153
Tablo 37: Katılımcıların aileleriyle anlaşamadıkları durumlarda verdikleri tepkilere ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar	154

Tablo 38: Katılımcıların arkadaş seçerken belirleyici olan kriterlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	154
Tablo 39: Katılımcıların arkadaşlarıyla en çok hangi konularda konuştuklarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	154
Tablo 40: Katılımcıların toplumdaki en saygın meslek grubu hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	155
Tablo 41: Katılımcıların ailelerinin bağlı olduğu bir aşiret ya da kanaat önderi olup olmaması durumuna ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	155
Tablo 42: Katılımcıların Türkiye’de gençliğin en önemli sorunları konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	156
Tablo 43: Katılımcıların günümüz gençliğini nasıl tanımladıklarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	156
Tablo 44: Katılımcıların hangi durumlarda şiddet gereklidir konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	156
Tablo 45: Katılımcıların herhangi bir siyasi parti veya gençlik örgütüne üye olma durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	157
Tablo 46: Katılımcıların siyasi düşüncelerinin oluşumunda en çok etkili olan unsurlara ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	157
Tablo 47: Katılımcıların yaşantıları boyunca intihar girişiminde bulunup bulunmama durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	158
Tablo 48: Katılımcıların intihar etmeyi düşünüp düşünmeme durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	159
Tablo 49: Katılımcıların “Hiç intihar etmeyi düşündünüz mü?” sorusuna verdikleri yanıtların eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması.....	161
Tablo 50: Katılımcıların “Hiç intihar etmeyi düşündünüz mü?” sorusuna verdikleri yanıtların gelir düzeylerine göre karşılaştırılması.....	162
Tablo 51: Katılımcıların gelecekte umutlu olup olmama durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	164
Tablo 52: Katılımcıların “Gelecekte umutlu musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması.....	165
Tablo 53: Katılımcıların “Gelecekte umutlu musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması.....	166

Tablo 54: Katılımcıların kendilerini tanımladıkları kimliklere ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	167
Tablo 55: Katılımcıların “Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması	168
Tablo 56: Katılımcıların “Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması	169
Tablo 57: Katılımcıların “Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtların memleketlerine göre karşılaştırılması	171
Tablo 58: Katılımcıların “Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtların medeni durumlarına göre karşılaştırılması.....	172
Tablo 59: Katılımcıların “Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtların eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması	173
Tablo 60: Katılımcıların “Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtların anne eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması	174
Tablo 61: Katılımcıların Kürtçe/Zazaca bilme, bilmeyenlerin ise öğrenme durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	176
Tablo 62: Katılımcıların “Kürtçe/Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması	176
Tablo 63: Katılımcıların “Kürtçe/Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların memleketlerine göre karşılaştırılması	177
Tablo 64: Katılımcıların “Kürtçe/Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların anne eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması	177
Tablo 65: Katılımcıların “Kürtçe/Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların baba eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması	178
Tablo 66: Katılımcıların “Kürtçe/Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların gelir düzeylerine göre karşılaştırılması.....	180
Tablo 67: Katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şeylere ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar.....	181
Tablo 68: Katılımcıların “Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması	182
Tablo 69: Katılımcıların “Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması	184

Tablo 70: Katılımcıların “Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların memleketlerine göre karşılaştırılması	186
Tablo 71: Katılımcıların “Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların medeni durumlarına göre karşılaştırılması.....	188
Tablo 72: Katılımcıların “Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması	190
Tablo 73: Katılımcıların “Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların baba eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması.....	192
Tablo 74: Katılımcıların “Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların gelir düzeylerine göre karşılaştırılması	194
Tablo 75: Katılımcıların aşiret lideri/kanaat önderinin toplumdaki önemi konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	196
Tablo 76: Katılımcıların “Sizce aşiret lideri/ kanaat önderi toplumda önemli midir?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması.....	196
Tablo 77: Katılımcıların farklı mezhepten biri ile evlenip evlenmeme konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	198
Tablo 78: Katılımcıların “Farklı mezhepten biri ile evlenir misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması	199
Tablo 79: Katılımcıların “Farklı mezhepten biri ile evlenir misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması	200
Tablo 80: Katılımcıların yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	202
Tablo 81: Katılımcıların “Yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi sizce nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması	202
Tablo 82: Katılımcıların “Yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi sizce nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması.....	203
Tablo 83: Katılımcıların “Yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi sizce nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların medeni durumlarına göre karşılaştırılması.....	204
Tablo 84: Katılımcıların “Yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi sizce nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların gelir düzeylerine göre karşılaştırılması	205
Tablo 85: Katılımcıların iyi bir toplumun öncelikle referans alması gereken değer konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	206

Tablo 86: Katılımcıların “Sizce iyi bir toplum öncelikle hangi değeri referans almalı?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması.....	206
Tablo 87: Katılımcıların “Sizce iyi bir toplum öncelikle hangi değeri referans almalı?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması.....	207
Tablo 88: Katılımcıların “Sizce iyi bir toplum öncelikle hangi değeri referans almalı?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması.....	208
Tablo 89: Katılımcıların Tunceli’de gençliğin en önemli sorunları konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	210
Tablo 90: Katılımcıların “Sizce Tunceli’de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması.....	210
Tablo 91: Katılımcıların “Sizce Tunceli’de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması.....	212
Tablo 92: Katılımcıların “Sizce Tunceli’de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların medeni durumlarına göre karşılaştırılması	213
Tablo 93: Katılımcıların “Sizce Tunceli’de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması	214
Tablo 94: Katılımcıların siyasete ne kadar ilgi duyduklarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	215
Tablo 95: Katılımcıların siyasetçilerin gerçek amaçları konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	218
Tablo 96: Katılımcıların “Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması	219
Tablo 97: Katılımcıların “Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması	220
Tablo 98: Katılımcıların “Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması	221
Tablo 99: Katılımcıların “Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların medeni durumlarına göre karşılaştırılması.....	222
Tablo 100: Katılımcıların “Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların anne eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması	222
Tablo 101: Katılımcıların herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olup olmama durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar	224

Tablo 102: Katılımcıların “Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması.....	224
Tablo 103: Katılımcıların “Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması.....	225
Tablo 104: Katılımcıların “Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması.....	226
Tablo 105: Katılımcıların “Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması	227
Tablo 106: Katılımcıların “Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların gelir düzeylerine göre karşılaştırılması	228
Tablo 107: Katılımcıların güvenlerinin daha fazla olduğu kuruma ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar	230
Tablo 108: Katılımcıların “Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması	230
Tablo 109: Katılımcıların “Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması	231
Tablo 110: Katılımcıların “Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması	232
Tablo 111: Katılımcıların “Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?” sorusuna verdikleri yanıtların memleketlerine göre karşılaştırılması	233
Tablo 112: Katılımcıların “Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?” sorusuna verdikleri yanıtların eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması	234
Tablo 113: Katılımcıların “Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?” sorusuna verdikleri yanıtların gelir düzeylerine göre karşılaştırılması	234
Tablo 114: Katılımcıların hiç işlerinin düşmesini istemedikleri kurumlara ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar.....	236
Tablo 115: Katılımcıların “Hangi resmi kuruma hiç işinizin düşmesini istemezsiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması.....	236
Tablo 116: Katılımcıların “Hangi resmi kuruma hiç işinizin düşmesini istemezsiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların memleketlerine göre karşılaştırılması	237
Tablo 117: Katılımcıların “Hangi resmi kuruma hiç işinizin düşmesini istemezsiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların medeni durumlarına göre karşılaştırılması	238

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Genç nüfusun ilin toplam nüfusu içindeki oranı.....	53
Şekil 2: Türk gençliğinin siyasete katılım biçimleri.	81
Şekil 3: Tunceli ili haritası	118

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1: Ükelere göre genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı	30
Grafik 2: Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı (1935-2075).....	31
Grafik 3: Katılımcıların yaş gruplarına ilişkin tanımlayıcı bilgiler.....	129
Grafik 4: Katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler.....	129
Grafik 5: Katılımcıların memleketlerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler	130
Grafik 6: Katılımcıların medeni durumlarına ilişkin tanımlayıcı bilgiler	130
Grafik 7: Katılımcıların eğitim düzeylerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler	131
Grafik 8: Katılımcıların annelerinin eğitim düzeylerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler	131
Grafik 9: Katılımcıların babalarının eğitim düzeylerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler	132
Grafik 10: Katılımcıların sosyal güvenlik durumlarına ilişkin tanımlayıcı bilgiler.....	132
Grafik 11: Katılımcıların gelir düzeylerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler	133

İÇİNDEKİLER

KABUL-ONAY	i
KİŞİSEL KABUL SAYFASI	ii
ÖN SÖZ	iii
ABSTRACT	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xv
GRAFİKLER DİZİNİ	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. GENÇLİK KAVRAMI.....	5
1.2. SOSYOLOJİK PERSPEKTİFTE GENÇ VE GENÇLİK TANIMI.....	7
1.2.1. Çatışmacı Yaklaşım	8
1.2.2. Yapısal Fonksiyonalist Yaklaşım	8
1.2.3. Sembolik Etkileşimci Yaklaşım.....	9
1.3. SOSYALLEŞME, KİMLİK VE KİŞİLİK OLUŞUM SÜRECİ	10
1.3.1. Ailenin Kimlik ve Kişilik Oluşum Sürecine Etkisi.....	13
1.3.1.1. Aile İçi İletişim.....	15
1.3.1.2. Kuşaklararası Çatışma	17
1.3.1.3. Çatışma Alanları.....	20
1.3.2. Okul Sistemlerinin Sürece Etkisi.....	21
1.3.3. Çevre ve Akran Gruplarının Etkisi	25

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA GENÇLİK

2.1. DÜNYADA GENÇ NÜFUS	30
2.2. DÜNYA GENÇLİK PROFİLİ	31
2.3. DÜNYA GENÇLİK SORUNLARI	34
2.3.1. İşsizlik	34
2.3.2. Eğitim.....	37
2.3.3. Zararlı Alışkanlıklar	37
2.3.4. Suç ve Şiddet.....	42

2.3.5. Aile İçi İletişim Kaynaklı Sorunlar	44
2.3.6. Serbest Zaman Kullanımı	45
2.3.7. İnternet ve Sosyal Ağlar.....	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TÜRKİYE'DE GENÇLİK

3.1. TÜRKİYE'DE GENÇLİK PROFİLİ.....	52
3.2. GENÇLİK SORUNLARI.....	57
3.2.1. İşsizlik.....	57
3.2.2. Eğitim.....	61
3.2.3. Zararlı Alışkanlıklar.....	64
3.2.3.1. Sigara.....	65
3.2.3.2. Alkol.....	67
3.2.3.3. Uyuşturucu	69
3.3. GENÇLİK VE SUÇ.....	71
3.4. AİLE İÇİ İLETİŞİM KAYNAKLI SORUNLAR VE KUŞAKLARARASI ÇATIŞMA	73
3.5. SERBEST ZAMAN KULLANIMI.....	74
3.6. ENGELLİ GENÇLİK.....	78
3.7. GENÇLERDE DEMOKRATİK SİYASİ KATILIM.....	79
3.8. GENÇLERDE AHLÂKİ DEĞER VE TUTUMLAR	81
3.8.1. Ahlaki Değerler.....	81
3.8.2. Dini Değerler	84
3.8.3. Geleneksel Değerler.....	87
3.8.4. Ulusal Değerler	89
3.8.5. Yerel Değerler ve Yerel Kimlik.....	91
3.8.6. Evrensel Değerler, Demokrasi, İnsan Hakları	93
3.8.7. Estetik, Sanatsal Değerler	96
3.8.8. Şiddet	97
3.8.9. Önyargı	100
3.8.10. Hoşgörü.....	101
3.8.11. Dayanışma.....	102
3.8.12. Paylaşım, Kardeşlik	103
3.8.13. Bencillik, Faydacılık	104
3.8.14. İdealist Olmayan Gençlik	105

3.9. GENÇLİKLE İLGİLİ POLİTİKALAR.....	106
--	-----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

METODOLOJİ

4.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	112
4.2. ALT PROBLEMLER.....	113
4.3. ARAŞTIRMANIN AMACI	113
4.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	114
4.5. ARAŞTIRMA MODELİ	117
4.6. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM	117
4.6.1. Tunceli İlinin Coğrafi Özellikleri, Tarihi, Kültürel ve Sosyo- Ekonomik Yapı....	118
4.6.1.1. Coğrafi Özellikler.....	118
4.6.1.2. Tunceli'nin Tarihi.....	119
4.6.1.3. Sosyo-Ekonomik Yapı	124
4.6.2. Örneklem.....	126
4.7. VERİLERİN TOPLANMASI	127
4.8. İSTATİSTİKSEL ANALİZ.....	128

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

5.1. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ.....	129
5.2. GENÇLİK VE BOŞ ZAMAN DEĞERLENDİRME.....	133
5.3. GENÇLİK TUTUM ve DAVRANIŞLARI.....	137
5.3.1. Katılımcıların Bazı Tutum ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	137
5.4. GENÇLİK VE ZARARLI ALIŞKANLIKLAR.....	149
5.5. GENÇLİK, AİLE-İÇİ İLETİŞİM VE SOSYAL İLİŞKİLER.....	151
5.6. GENÇLİK VE SORUNLAR.....	155
5.7. GENÇLİK VE SİYASAL KATILIM.....	157
5.8. GENÇLİK VE GELECEK BEKLENTİSİ.....	158
5.8.1. Katılımcıların İntihar Etmeyi Düşünüp Düşünmeme Durumlarının Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	158
5.8.2. Katılımcıların Gelecekte Umutlu Olup Olmama Durumlarına İlişkin Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	163
5.9. GENÇLİK VE KİMLİK.....	166
5.10. GENÇLİK ve DEĞERLER.....	180

5.10.1. Katılımcıların Uğruna Mücadele Edebilecekleri En Önemli Üç Şeye İlişkin Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	180
5.10.2. Katılımcıların Aşiret Lideri/Kanaat Önderinin Toplumdaki Önemi Konusundaki Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	195
5.10.3. Katılımcıların Farklı Mezhepten Biri ile Evlenip Evlenmeme Konusundaki Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	198
5.10.4. Katılımcıların Yetişkin Dünyasında Kabul Edilmenin Simgesi Konusundaki Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	201
5.10.5. Katılımcıların İyi Bir Toplumun Referans Alması Gerekenler Konusundaki Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	205
5.11. GENÇLİK SORUNLARI.....	209
5.11.1. Katılımcıların Tunceli’de Gençliğin En Önemli Sorunu Konusundaki Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	209
5.12. GENÇLİK ve SİYASAL KATILIM	215
5.12.1. Katılımcıların Siyasete Duydukları İlgi Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	215
5.12.2. Katılımcıların Siyasetçilerin Gerçek Amaçları Konusundaki Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	217
5.12.3. Katılımcıların Sivil Toplum Örgütüne Üye Olup Olmama Durumlarının Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	224
5.13. GENÇLİK ve DEVLET KURUMLARINA GÜVEN	229
5.13.1. Katılımcıların İşlerinin Düşmesini İstemedikleri Kurumlara İlişkin Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	235
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	240
ÖNERİLER.....	245
KAYNAKLAR	249
EKLER	281
Ek 1: Veri Toplama Anketi	281
Ek 2: Tunceli İline Ait Fotoğraflar	297

GİRİŞ

Dünyada tarihsel olarak modern dönemde, toplumun en önemli ve en dinamik aktörü gençler olmuştur. Sosyolojik bir kategori olarak, toplumun, hükümetlerin, karar mercilerinin, sivil toplumun ilgisine mazhar olan gençler, sosyal, ekonomik ve kültürel değişimin de kilit özneleridirler. Dünyada büyük devrimlerin ve değişimin motoru gençlik ve onların içinde yer aldığı toplumsal hareketler olagelmıştır. Hak, özgürlük, adalet, eşitlik gibi ideallerin savunucusu da yine gençlerdir. Bu ideallerin gerçekleşmesinde, toplumların anayasal sistemlerine girmesinde, gençler, bir baskı mekanizması oluşturmuşlardır.

Günümüzde ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel değişimlerden en hızlı etkilenen ve de en hızlı uyum sağlayan grubu yine gençler oluşturmaktadır. Toplumda yaşanan sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel değişimler, kuşku yoktur ki, gençleri de değişime ve dönüşüme zorlamaktadır. Bu nedenle gençlerin tutum ve davranışlarında, kimliklerinin oluşmasında söz konusu faktörlerin etkisi bulunmaktadır. Bilgi veya dijital çağ olarak içinde bulunduğumuz durumda, gençliğin sosyalizasyonu ve kimlik ediniminde eski dönemlere göre yeni dinamiklerin etkisi göz ardı edilemez. Bilhassa, internet ve sosyal paylaşım ağlarının küreselleşmesi sonucunda gençler, sanal dünyada dolanmakta ve siber uzayın derinliklerinde sosyalleşmektedirler. Kimi yazarlarca yurttaş toplumu adeta nettaş toplumuna dönüşmektedir. Gençler, net ağlarında sosyalleşmenin yanı sıra, bilgi ve bilinç düzeylerini de yükseltmekte ancak bazen de net ağlarından gelen olumsuzlukları da edinmektedirler.

Konu ile ilgili literatüre bakıldığında, karşılaşılan çalışmaların, genellikle, gençliği interdisipliner bir yaklaşımla ve farklı boyutlarıyla ele aldıkları görülmektedir. Türkiye'deki literatüre göz atıldığında ise gençlik olgusunun yine farklı disiplinlerce ele alındığı görülmekte, fakat eğitim ve öğrenme odaklı çalışmaların yoğunluk kazandığı dikkat çekmektedir. Son dönemlerde ise; internetin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla bu alanda da akademik araştırmalar ve yayınların sayısında bir artış görülmektedir. Sosyolojik manada ise; çalışma hayatında, kentlerin gecekondu bölgelerinde, yeni toplumsal hareketler içerisinde, değişen ve çözülen tarımsal bölgelerdeki gençliğe yönelik güncel ve kapsamlı araştırmalara daha fazla ihtiyaç bulunmaktadır.

Gençlik “bir sorun” olarak algılanmaktan öte, ulusal ve uluslararası literatürde, toplumların geleceğini inşa eden beşeri kapital olarak kabul edilmekte, buna yönelik olarak da gençliğin eğitim, meslek ve istihdam koşullarının iyileştirilmesi üzerinde

geniş bir oydaşma bulunmaktadır. Gençliğin mevcut durumuna yönelik güncel, bilimsel ve kapsamlı veri eksikliği, bölge ve il bazında da dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, gençlere yönelik kısa, orta ve uzun vadeli planların “kanıta” ve “veriye” dayalı olarak yapılması son derece önemlidir.

AB ülkeleriyle kıyaslandığında genç nüfus oranı açısından, Türkiye ilk sırada yer almaktadır. Türkiye’de gençlerin sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamına yönelik çalışmalarda, son birkaç yılda artış görülmekle birlikte [özellikle Gezi Olayları sonrası] yine de gençliğin demografik profili, sorunları, eğilimleri, beklentilerine yönelik akademik çalışmaların hala istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Resmi düzlemde bakanlığın, Gençlik ve Spor Bakanlığı olarak icracı bir bakanlık haline gelmesi önemli bir gelişme olmakla birlikte gençliğe yönelik kamusal hizmetlerin, bölge ve il bazında sorun, ihtiyaç ve beklenti analizlerinin yapılarak sunulması özel önem taşımaktadır.

Özellikle bölgeler ve şehirlerarası gelişme farklılıkları göz önüne alındığında, kentten köye, metropollerden küçük şehirlere, batıdan doğuya doğru gidildiğinde, gençliğe yönelik hizmetlerin arzı ve niteliği düşmektedir. Başka bir anlatımla, gençler, kırsalda, küçük kentlerde ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde çok daha dezavantajlı konumda geleceğe hazırlanmaktadır. Genç işsizliği, gençlerin erken yaşlarda okul sistemi dışında kalmaları ya da eğitimdeki fırsat eşitsizliğinin varlığı, genç ya da çocuk anne olgusu, genç intiharları, uyuşturucu ve madde kullanımı, gençlerde anomik ve nihilist duygular, gençliğin marjinal gruplara yönelmesi, terör örgütlerinin kıskacında bulunmaları, gençlikte suç ve şiddet eğilimlerinin giderek artması belli başlı gençlik sorunları olarak öne çıkmaktadır. Ortadoğu’daki politik gelişmeler ve Suriye’de yaşanan iç savaş sonrası ülkemize yönelen kontrolsüz sığınmacı akımı ve bu popülasyon içerisinde de çocuk ve bilhassa gençlerin oransal yoğunluğu varolan gençlik sorunlarına yeni bir halka olarak eklenebilir.

Bu doktora tez çalışmasının araştırma evrenini oluşturan Tunceli ili gençliği de yukarıda saydığımız, gençlere özgü sorunlardan azade değildir. Herşeyden önce Tunceli ili de bulunduğu bölgede çeşitli yoksunlukların ve yoksulluğun görüldüğü küçük bir Anadolu şehridir. Tarihsel süreçte kent, muhalif bir sosyal kimliğin mekânı olmuş ve muhalefetin taşıyıcı özneleri her daim gençler olmuştur. Türkiye’de 80 öncesi dönemde, sol politik fraksiyonların çok canlı bir biçimde yaşanmasında, gençliğin aktif bir rol oynamasının önemi büyüktür. Neredeyse siyasal sosyalizasyon, aile ve diğer kurumların sosyalizasyonunun önüne geçmiştir. Çağlar boyu devam

edegelen politik hareketlilik bugün de kentte çok canlı bir biçimde yaşam şansı bulabilmektedir. Elbette bu muhalif kimlik ve aşırı politizasyon, zaman zaman gerilimlerle başlayıp şiddete varan olaylarla sonuçlanabilmiştir. Son tahlilde bu yapı Tunceli’de siyasal otorite olarak devlet, toplum, birey ilişkilerinin demokratik bir çerçeveye ulaşmasını engellemiştir. Ve gençlerin siyasal otorite olarak devletle olan ilişkilerinde güven duygusu hep sorunlu olagelmıştır. Bir bütün olarak bakıldığında ise devlet toplum ilişkilerinin sağlıklı ve demokratik bir bünyeye kavuşturulması, dinamik bir toplumsal grup olan gençliğin bilimsel araştırmalarla tanınması, sorunlarının anlaşılması, beklentilerinin öngörülmesi ve buradan hareketle onlara yönelik yapılacak bütünlüklü ulusal politikalarla mümkün görünmektedir. Bu çalışmanın amacı da; Tunceli gençliğinin kapsamlı bir sosyolojik araştırma yapılmak suretiyle, araştırma problemlerimiz ışığında toplanan verilerin analitik olarak değerlendirilmesi ve buradan hareketle ortaya çıkan sonuç ve değerlendirme raporunun, hem ilgili akademik literatüre hem de ulusal gençlik politikalarının oluşumunda rol oynayan, başta ilgili bakanlık olmak üzere, onunla paydaş konumda bulunan diğer kurum ve kuruluşlara katkı sağlamasıdır. Heterojen ve dinamik bir ünite olan gençliğin farklılaşan boyutlarını, özelliklerini, önceliklerini ve beklentilerini sosyolojik açıdan incelemenin öneminden yola çıkan bu çalışma, Türkiye’deki gençlik olgusuna Tunceli örneklemeyle katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Araştırma, kuramsal ve uygulama olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümünde kuramsal tartışmalara yer verilmiştir. Bu bölüm üç alt bölümden meydana gelmektedir. Bu alt bölümler; kavramsal ve kuramsal açıklamalar, dünyada gençlik, Türkiye’de gençlik konularını içermektedir. Araştırmanın uygulama/bulgular kısmı ise kendi içerisinde altı alt başlıkta ele alınmıştır. Gençliğin demografik özellikleri, gençlerde kimlik inşası ve aidiyet, gençlik ve boş zaman değerlendirme, gençliğin değerleri, gençlik ve siyasal katılım, gençlerin temel sorunları, gençliğin yaşam ve gelecek beklentisi bu alt başlıkları oluşturmaktadır. Metodoloji kısmında, araştırmanın temel problemleri, alt problemler, araştırma evreninin ayrıntılı tanımı, araştırmanın temel sayıtları ve araştırmanın sınırlılıkları, alan araştırmasında kullanılan yöntem ve teknik, örneklem seçimi ve pilot çalışma yer almaktadır.

Betimsel bir araştırma niteliği taşıyan çalışmada örneklem, Tunceli iline kayıtlı genç nüfus içinden basit tesadüfi örneklem tekniği ile seçilmiştir. Seçilen kişilere yüzyüze anket tekniği uygulanarak veriler toplanmıştır. Total popülasyon içerisinde

toplamda 345 görüşme yapılmıştır. 15 anket geçersiz sayılmıştır. Araştırmamız %3 hata payı, %95 güven aralığında yapılmıştır. Soru formu, araştırmamızın temel ve alt problemleri ışığında düzenlenmiştir. Soruların geçerlilik ve güvenilirlik testleri yapılmıştır. Sahada 20 örneklemden oluşan bir pilot çalışma yapılmıştır ve soru formumuz, araştırma sınırlılıklarımız, olası karşılaştığımız problemler bu yolla aşılmıştır. Alan çalışmasından elde edilen bulgular, verilerin değerlendirilmesi, sonuç ve önerilerden oluşan alt başlıklar ise beşinci bölümde yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM:

KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Gençlik olgusunu kavrayabilmek için öncelikle “gençlik nedir” sorusuna verilen yanıtlara bakılmalıdır. Literatüre bakıldığında, tek kalıpta değerlendirilebilecek bir “gençlik” tanımlaması ile karşılaşmayız. Belki de tanımsal açıdan karşılaştığımız bu çeşitlilik, gençliğin bizatihi sosyal/toplumsal yönünden kaynaklanmaktadır. Çünkü mütemadiyen gelişmekte olan günümüz dünya toplumlarında, toplumsal ve kültürel farklılıklar da hesaba katıldığında tek tip bir gençlik olgusunun bulunmaması gayet normaldir. Dolayısıyla; genç kimdir?, gençlik denilince hangi yaş grubundaki insanlar akla gelir?, gencin toplumda oynadığı rol nedir? sorularına verilen yanıtlar da zamansal ve mekânsal olarak değişecektir. Kuşkusuz ki hem biyolojik, hem psikolojik hem de sosyal bir süreç olan gençlik bu çalışmanın sosyolojik temelli olması çerçevesinde ele alındığından, çatışmacı, yapısal fonksiyonalist ve sembolik etkileşimci yaklaşımlarca konuya çizilen çerçeve bu bölümde değerlendirilmiştir. Ailede başlayıp, okul, arkadaş çevresi ve günümüzde kitle iletişim araçlarının çeşitli fonksiyonlarıyla şekillenen sosyalleşme sürecinin genç bireydeki görüntüleri yine konunun kavramsal çerçevesinin çizilebilmesi açısından gereklidir. Gencin içinde yaşadığı toplumun bir üyesi haline geliş serüvenini oluşturan toplumsallaşma sürecini, tek taraflı olarak düşünmek doğru olmayacaktır. Genç içinde yaşadığı toplumun normlarını, değerlerini ve davranış kalıplarını kabul ederken, tüm bu kalıpları, kendi zihinsel süreçlerinde işlemekten geçiren aktif bir öznedir. Bu süreçte işlevi bulunan tüm diğer aktörler; aile, okul, çevre ve akran grupları dâhilinde ikinci bölümde alt başlıklar halinde ele alınmıştır.

1.1. GENÇLİK KAVRAMI

Gençlik dediğimizde aslında oldukça sosyolojik bir süreçten bahsetmekteyiz ki bu süreç bireyin yaşadığı toplumsal koşullarda biçimlenmektedir. Farklı kişilerin, farklı şekilde deneyimlediği gençlik dönemi, bünyesinde ayniyet barındırmayan, özdeş diyemeyeceğimiz bir süreçtir ve dolayısıyla da farklı toplumlarda ve farklı kültürlerde çeşitlilik arzeden tanımlamalarla karşımıza çıkmaktadır. Gençlik döneminde edinilen birçok farklı özellik, insan hayatının şekillenmesinde önemli

etkilere sahip olmaktadır. Kişilerin iş yaşamlarındaki statüler, eğitim durumları, sosyal çevreleriyle olan münasebetleri, toplumsal kurumlara bakışları büyük ölçüde bu dönemde şekillenir. Toplumsallaşma sürecinde genç birey, içinde yaşadığı kültürün normlarını, değerlerini, davranış ve düşünce formlarını öğrenerek, kişiliğini oluşturur. İçinde yaşadığı toplumla bir bütün teşkil eden genç, kuşkusuz ki toplumsal yapıda meydana gelen tüm değişimlerden etkilenmektedir.

Tanımsal açıdan gençlik olgusuna baktığımızda, toplumsal, biyolojik ve psikolojik bir dönem olan gençliği tek bir kalıba sokacak tanımlamaların pek de mümkün olmadığı görülmektedir. Çoğu zaman yalnızca belirli bir yaş grubuna ait olmaktan ibaret olduğu düşünülen gençlik kavramı, zannedildiğinin aksine oldukça zor tanımlanabilen bir sosyal gerçekliktir (Avcı, 2007: 99). Genç ya da gençlik dolu olmanın, kişinin kronolojik yaşıyla kısmen ilgili olduğunu belirtmek gerekir. Çocukluk ve ergenliğe ilişkin birçok sosyolojik çalışma göstermektedir ki, kronolojik yaş ve çocukluk, gençlik ve yetişkinlik arasındaki sınırlar arasında kesin bir ilişki yoktur. Aslında tam da bu noktada “Gençlik bir lâftır” diyen Bourdieu, gençlik ile yaşlılık arasındaki biyolojik yaş sınırının bütün toplumlarda bir mücadele aracı olduğunu, yaşlara göre sınıflandırmanın her zaman sınırlar dayatmaya ve herkesin durması gereken bir düzen üretmeye uygun düştüğünü, bu sınıflandırmaların tamamen bir manipülasyon kozuna dönüştüğünü savunur (Bourdieu, 1997: 130).

Eisenstadt ise; yaş grupları (age groups) merkezli ve insanın temel biyolojik süreçlerini esas alan çocukluk, gençlik ve yetişkinlikten oluşan üçlü bir kategori sunar. Gençlik bu üçlü kategorinin ortasında yer almaktadır (O’Donnel, 1985: 2).

BM, 15-24 yaş arasındaki kişileri genç olarak tanımlamaktadır. Biyolojik açıdan yapılan tanımlamalarda gençlik dönemi, buluş çağının başlaması ve kemik gelişiminin tamamlandığı ilk ergenlik belirtileriyle başlayıp, büyümenin durması arasına denk düşen dönem olarak tanımlanmaktadır (Yörükoğlu, 1990: 13). Ancak zaman ve mekân faktörünü hesaba katmayan bu tarz durağan tanımlamalar eleştirilere maruz kalmaktadır. Bunun sebebi ise gençliğin yalnızca bir yaş grubu olarak ele alınarak salt biyolojik açıdan yapılan değerlendirmelerin tarihsel ve toplumsal faktörleri gözardı etmesidir. Gençliğin belirli bir yaş dilimini oluşturan bir kesim olarak nitelenmesi, işin içine toplumsallık girdiğinde, salt görünüşten ibaret kalan bir tanıma neden olmaktadır. Diğer bir yaklaşım ise, gençliği toplumun yatırım aracı, geleceğin teminatı olarak gören ve bu manâda gençliği araçsallaştıran bir çerçevede ele almaktadır. Başka bir açıdan ise gençlik, yetişkinliği varılması gereken bir hedef

olarak düşündüğünden, gencin bulunduğu zaman dilimi hedefe henüz ulaşmamış bir kesite denk düşmektedir. Gencin yetişkinliğe varma yolundaki eksikliklerini tamamlayabilmek için bir yetişkinin mihmandarlığına ihtiyaç duyduğu kabulünden yola çıkarak, gençlik bu süreç üzerinden tanımlanmaktadır (Yentürk, Kurtaran, Nemutlu, 2012: 4).

Aristo'nun "ölçü tanımayan, dünyayı pembe gören, ihtiras dolu ve herşeyde aşırılığa kaçan" olarak tanımladığı, kişinin ruhsal ve düşünsel yönden kendi başına hareket etme eğiliminin arttığı, kafasında neden, niçin ve nasılların sorulmaya başladığı gençlik döneminde, fizyolojik ve psikolojik "birey" henüz netleşmemiştir. Bu sebeple çelişkiler, bunalımlar, radikal ve asi tutumlar veya aşırı duygusallık, genç bireyin yakasını bırakmaz. Genç bir yandan kendini oluşturma ve değiştirme çabasındayken, bir yandan da yaşadığı çevreyi, toplumu ve dünyayı değiştirebilme kudretini de ironik olarak kendinde bulur (Şener, 2012: 11).

Bu çalışmanın konusu açısından da biyolojik ve psikolojik faktörlerden ziyade sosyal çevrenin gençlik üzerindeki etkisinin analizi amaçlandığından, aşağıda yalnızca sosyolojik perspektiften yapılmış olan tanımlamalar ele alınacaktır. Sosyolojik açıdan yapılan tanımlamalar, üç temel düşünce ekolünün, çatışmacı yaklaşım, yapısal fonksiyonalist yaklaşım ve sembolik etkileşimci yaklaşım çerçevesinde değerlendirilecektir.

1.2. SOSYOLOJİK PERSPEKTİFTE GENÇ VE GENÇLİK TANIMI

Sosyolojik perspektiften "gençlik" tanımlamaları, sosyolojinin üç temel ekolünün konuya nasıl yaklaştığını anlamak açısından, ana hatlarıyla ele alınmıştır. Sosyolojik perspektifte, toplumsal yapıdaki eşitsizlikler ve çatışma ortamına, işçi gençlik ve genç emeği üzerine odaklanan çatışmacı kuram; gençliği toplumsal bütünleşme açısından ele alarak, fonksiyonel ve dinamik yönünü vurgulayan yapısal fonksiyonalist yaklaşım ve toplumsal etkileşimi temel alarak, gençliği de bu çerçevede değerlendiren sembolik etkileşimci yaklaşımların "gençlik" tanımlamalarına yer verilmiştir. Aşağıda da görüleceği üzere "gençlik tanımlamaları" ve analizlerinde her ne kadar farklı kuramlar, gençlik olgusuna farklı açılardan baksalar da, bu kuramların birleştiği temel olgu: gençliğin modern toplumun yaşadığı hızlı değişimlerden oldukça yoğun bir şekilde etkilendiği ve bu etkilenişin genç nesil ile eski kuşaklar, arasında yarattığı kuşak çatışmalarıdır. Gencin kültürü ve yetişkinlerin kültürü gün geçtikçe farklılaşmaktadır. Kuşaklar arasındaki kültür farklılığı, eski ve yeni değerlerin çatıştığı

bir toplumsal ortam ise ekonomik sorunlar, işsizlik, hedefsizlik, evden uzaklaşma, yabancılaşma, dışlanmışlık ve yalnızlık hissi gibi sosyo-ekonomik ve psikolojik problemlere yol açmaktadır.

1.2.1. Çatışmacı Yaklaşım

Toplumsal yapıdaki eşitsizlikler ve çatışma ortamına odaklanan Çatışmacı Kuramın temelini K. Marx'ın düşünceleri oluşturmaktadır. Toplumların tarihsel gelişme sürecinde sınıf çatışmasının bu sürece hâkim olduğunu düşünen Marx, teorisini üretim araçlarının kontrolü, iktidar araçları ve kültürün üretimi arasındaki ilişkilere dayandırmaktadır. Toplumsal yapının tüm ögeleri arasındaki karşılıklı etkileşimi yadsımaz ancak son tahlilde ekonomik olanın, diğerlerine üstünlüğünü gözler önüne serer (Turner, Beeghley, Powers, 2010: 180). Ekonomik alt yapı ile ideolojik üst yapı arasında tam bir nedensellik olduğu tezinde gencin mesleği ve içinde bulunduğu sosyal sınıf, onun düşünce ve davranışlarının temel belirleyicileridirler (Swingewood, 2010: 78; Tezcan, 2003: 5).

Çatışmacı yaklaşımçılar, işçi gençlik, çocuk emeği ve genç emeği üzerinde durmaktadırlar (Burcu, 1998: 123). Sanayi devriminin lokomotifliği üstlendiği dönemde çalışma hayatına çocuk ve gençlerin de dâhil olmaya başlaması ve akabinde yaşanan hızlı değişim ve kentleşmeyle birlikte gençler ve ailelerinin ortak yaşam ve sosyal aktivite alanları ayrışmaya başlamıştır. Endüstri devrimine kadar anne babasıyla aynı çatı altında yaşayan, anne babanın yaşam ritüellerine dâhil olan genç, artık bağımsızlaşmaya başlamış, ailenin genç üzerindeki etkisi ise giderek eski gücünü yitirmiştir. Ailenin yiten rolünü ise okul, aile çevresi ve kitle iletişim araçları almaya başlamıştır. Yaşanan bu hızlı değişime paralel olarak, toplumdaki norm ve değerlerin de değişmeye başlaması, gençlere eski ve yeni değerlerin çatıştığı bir ortam sunarken, aynı zamanda bu değişim gencin yetişkinlerle iletişiminde de çatışmaya neden olmuştur. Ortaya çıkan tablo, gencin kendini güvende hissetmemesi, hedefsizlik, ekonomik sorunlar ve eğitimsel problemleri de doğuran sancılı bir sürece denk düşmektedir (Burcu, 1998: 123).

1.2.2. Yapısal Fonksiyonalist Yaklaşım

Gençliği toplumsal bütünleşme açısından ele alan yapısal fonksiyonalist yaklaşım, gençliğin fonksiyonel ve dinamik yönünü vurgulamaktadır. Gencin dinamik yönü her zaman ön plandadır ve bu dinamizm sistemi dengesizlik ve yeniden dengeye

getirir (Tezcan, 2003: 6). Yapısal fonksiyonalistlere göre toplum bir bütündür ve toplumsal yapıda meydana gelen değişimler gençliği de etkilemektedir. Yapısal fonksiyonalist teoride yaş, toplumdaki rollerin ayrışması açısından önemli bir etmen olarak değerlendirilmektedir. Kuşaklararası çatışma da zaten bu toplumsal konulardaki çelişkilerden doğmaktadır (Burcu,1998: 126). Sosyal sistem, belirli rollere ve yaptırım gücüne sahip olduğundan; gençten de bazı rolleri gerçekleştirmesi beklentisi vardır; dolayısıyla gencin toplumla bütünleşmesi, bu rolleri gerçekleştirmedeki başarısına ve toplumun diğer üyelerinin de bunu onaylamasına bağlıdır.

“Rico, öğrendiğim kadarıyla, babasının sınıf atlama konusundaki arzusunu gerçekleştirmiş; ancak bunu yaparken de babasının yöntemini reddetmişti. Rico “zaman hizmetkârları” olarak adlandırdığı, bürokrasi zırhına bürünmüş insanlardan nefret ediyor; bunun yerine, değişime açık olmak ve risk almak gerektiğine inanıyordu.”

Yukarıdaki paragraf, Richard Sennet’in, *Karakter Aşınması* adlı eserinden alınmıştır. Eski kuşağa mensup baba Enrico ve genç oğlu Rico örneğiyle, iki kuşak arasındaki farklılıkları ve gençliğin oluşturduğu yeni kültürü oldukça güzel vurgulamaktadır (Sennet, 2002: 16).

Yapısal fonksiyonalist teoride önemli bir diğer isim de Coleman’dır. O da gencin sosyalleşme sürecinde yaşanan değişime dayanarak, bağımsız bir “genç toplumu”ndan bahsetmektedir (Burcu, 1998:130).

Toplumsal değişimin hızlı olduğu modern toplumlarda, gencin aile içerisinde yeterince sosyalleşememesi, toplumsal normlara uygun davranmaması, eğitim, sağlık ve ekonomi konularında yaşadığı sıkıntılardan dolayı gençlerin yaşadığı sorunların arttığı gözlenmektedir. Bu durum hem kuşaklararası çatışmayı doğurmakta, hem de eğitim alanı ve ekonomik alanla ilgili gerilimlere de sebep olmaktadır (Baran, 2013: 9).

1.2.3. Sembolik Etkileşimci Yaklaşım

Bu yaklaşımın temelinde toplumsal ilişkiler yer almaktadır. Birey toplum içindeki etkinlikleri ile yorumlanır. Toplumsal etkileşimi temel alan bu yaklaşımda sosyal grup içinde yer alan bireyler, grup içinde büyüyüp ondan birşeyler öğrenirken, çeşitli rolleri oynayarak toplumla bütünleşir ve kültürel normları, değerleri, etkileşimsel bir süreçte içselleştirir. Mead’e göre *benlik*, bireyin geniş etkileşim ağlarıyla bütünleşmesini sağlamanın yanısıra toplumsal değişme aracıdır da. Mead,

benliği biyolojik ve psikolojik *ben* ile sosyolojik *bana* nın diyalektik bir ürünü olarak sunar. Bu *ferdî* ben ve *sosyal* ben, insan davranışları için bir süreklilik ve bütünlülük kaynağı oluşturmanın yanısıra, bireysel davranışların toplumsal sürecin akışını belirli ölçüde değiştirebilmesini de sağlar. Mead analizinde, toplumun zihin ve benlik sahibi insanlar arasındaki etkileşim süreçleriyle nasıl oluşturulduğu, değiştirildiği ve değiştiğini göstermeye çalışır. Mead'ın bu anlamdaki katkısı, insanların kendi etkinliklerini koordine edebilen, toplumsal düzen örüntülerini inşa eden aktif aktörler olarak bireye yaptığı atıftır (Turner, Beeghley, Powers, 2010: 498). Bu çerçevede benlik, toplumsal yapının norm ve değerlerine bireyin sübjektif yorumunu da ekleyerek içselleştirdiği bir sürecin sonucunda oluşur.

Sembolik etkileşimci teoriler, özellikle gencin kişilik gelişimi üzerinde yoğunlaşırken, kişilik gelişiminde “kendilik” kavramına dikkat çekmişlerdir. Sosyal psikolojik teorilerin bu yaklaşımın oluşumunda etkileri sözkonusudur. Şöyle ki; sembolik etkileşimci teoriler, sosyal öğrenme teorilerine paralel olarak, gencin ebeveynlerinin davranışlarını gözlemleyerek taklit ettiğini ve gencin böylece çocukluktan itibaren bir rol modelleşme süreci yaşadığı üzerinde yoğunlaşmışlardır. Gençlerin değerlerini, giyimden saç stiline kadar kendini ifade etme biçimlerini etkileyen önemli modellerden birinin akran grupları olduğunu ifade eden Bandura ve Walters, gençlerin taklit yoluyla kendine güven, hiddet, fedakârlık, cinsel davranışlar gibi davranış biçimlerini ya da yazı yazma ve araba kullanma gibi motor yetenekleri öğrenebildiklerini belirtmişlerdir (Burcu, 1998: 125).

1.3. SOSYALLEŞME, KİMLİK VE KİŞİLİK OLUŞUM SÜRECİ

Birey, dünyaya geldiği anda toplumun bir üyesi olarak kabul edilmemektedir. “O, sosyalliğe doğru bir yatkınlıkla doğmakta ve toplumun üyesi haline gelmektedir” (Berger, Luckmann, 2008: 190). İnsan gelişimi, biyolojik olgunlaşma ve toplumsallaşma süreçleri ile devam etmektedir (Kağıtçıbaşı, 2000: 47). İnsanın diğer canlılardan farklılığı da burada; toplumda yaşayan ve toplumsal ilişkiler yoluyla hayatını devam ettiren bir canlı olmasındadır. İnsan gelişimi, sadece biyolojik ya da psikolojik bir süreç değildir. Aynı zamanda insan gelişimi, sosyal boyutları da olan karmaşık ve çok yönlü bir süreçtir. W. Dilthey'in insanı bütün tarihsel ve kültürel bağlardan kopmuş bir varlık olarak gören yaklaşımının karşısına, Ludwig Gumplowich'in, insanın tüm düşünce ve kültür dünyasının kaynağının, içinde yaşadığı sosyal ortam olduğunu söyleyen görüşü çıkmıştır (Ergün, 1994: 25). “Gencin içinde

doğup yaşadığı ve büyüyüp geliştiği toplumun bir üyesi durumuna gelmesine yani toplum içinde belli bir yeri alıp bir rolü üstlenmesine toplumsallaşma denir” (Aktuna, 1986: 28). Kısaca sosyalleşme, bireyi topluma “uyumlaştırma” sürecidir (Baran, 2004: 86). Eisenstadt, birinci sosyalleşme süreçlerinin aile, okul ve arkadaş çevresinde yaşandığı, ikincil sosyalleşme süreçlerinin de mesleki ve dini gruplarda ve kitle iletişim araçları ile şekillendiği bir modelde, gençliği sosyalleştirir (O’Donnel: 1985: 38).

Ziya Gökalp (1992:113), sosyalleşmenin önemini şu sözlerle ifade etmektedir: “Fertlerin cemiyeti benimsemesi, yani sosyalleşmesi, cemiyetin bekâsı için gereklidir. Bir cemiyet, fertlerine lisanını, ahlâkını, estetik zevkini, ilmî mantığını, teknik vetirelerini aşılamazsa yaşayamaz". Sosyalleşme, bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürel değerlerini, bu değerlerin anlamlarını öğrenip, onları birleştirerek zihninde anlamlı bir bütünlüğe ulaşmasıdır (Şener, 2012: 31). Sosyalleşme sürecinde fert, kendisinden beklenen rollerin farkına varır.

Bireyin sosyalleşmesi kuşkusuz ki ailede başlar; okul, arkadaş grupları ve kitle iletişim araçlarının etkisi ile devam eder. Birey içinde bulunduğu toplumun bir üyesi haline gelerek, biyolojik bir varlık olmaktan çıkar, toplumdaki norm ve değerlerle bütünleşmeye başlar. Temel davranış kalıplarının ve rollerinin öğrenilmesiyle birey artık toplumun beklentilerine uygun davranır hale gelir. İnsan, rollerini ortaya koyarak, beklentileri gerçekleştirir. Rollerin sosyal ölçüsü normlardır ve bu normlar rölatif sosyal değerlerle yüklüdür ki işte roller de bu değerlere göre gerçekleşir (Nirun, 1994:156). Beklentiler karşılıklıdır ve karşılıklı olan bu beklentiler sosyal gruplar ve sosyal kurumlar içinde yerine getirilir. Simgeler kullanma yeteneğine sahip oldukları için bireyler bir toplumsal yaşam sürdürebilme mütekabiliyetindedir. Çocuklar aile içerisinde sosyalleşirken, ebeveynler de çocuktan etkilendikleri için, aslında süreç, karşılıklı sosyalleşme biçiminde işlemektedir.

Toplum için önemli olan, üyelerinin onun yapısını doğru kavramaları ve kendilerinden beklenen rolleri yerine getirmeye hazır olmalarıdır. Toplumsallaşma sayesinde birey bir kişilik kazanmakta ve belli bir toplumda yaşamayı olanaklı kılan davranışları edinmektedir. Yani toplumsallaşma bireyin içine doğduğu toplum ve grubun ekinini, özdeksel (maddi) ve tinsel (manevi) öğeleriyle birlikte öğrenmesi, benimsemesidir. Tuvalet alışkanlıklarından tutun da, bilimsel yöntem ilkelerine kadar tüm davranış şekilleri bireylere toplumsallaşma sürecinde kazandırılabilir (Ozankaya,

1991: 141). Dolayısıyla toplumsallaşma, farklı kuşakları birbirine bağlamaktadır (Giddens, 2008: 125).

Toplumsallaşma kuramları, bireylerin dişi ya da erkek olmayı nasıl öğrendikleri konusunda da açıklamalar ortaya koyar. Cinsiyet rolleri, biri erkek biri dişi olmak üzere toplumca oluşturulan senaryonun, bebeklik ve çocukluk yıllarında toplumsallaşma yoluyla öğretildiği roller bütünüdür (Giddens, 2010a: 110). Amerikalı sosyal antropolog *Margaret Mead*' in Yeni Gine'de yapmış olduğu bir araştırma Sepik nehri kıyısında yaşayan üç ayrı kabiledaki ahlâk kurallarının, âdetlerin, insan tutum ve davranışlarını nasıl etkilediğini, “kadın” ve “erkek” rollerinin değişkenliğini ve cinsel kişiliğin kültür tarafından belirlendiğini gösterir. Meselâ, Çambuli kabilesinde etkin kadın ve edilgen erkek rolleri ortaya çıkmaktadır. Arapeş kabilesinde bütün kadın ve erkekler batı kültüründeki kadınlara benzerler; yumuşak, dostça, anlayışlı, çekingen özellikler gösterirken, Mundugumor kabilesinin erkekleri ve kadınları batı kültüründeki erkeklere benzerler; saygısız, kaba kuvvet kullanan, saldırgan, hırslı insanlardır. Toplumsallaşmanın en erken dönemlerinde, bebeklik ve çocukluk çağlarında bile bireyin tamamen edilgen ve her şeyinin ebeveynlerce ya da diğer önemli/anlamli ötekiler tarafından belirlendiğini iddia etmek, sürecin çok boyutluluğunu görmemizi engelleyecektir. Zira bir bebek bile kendisine gelen etkilere tepki verebilmekte, hatta bazen verilmek istenen davranış/tutuma karşı direnç gösterebilmektedir. Sonuç olarak, oyunun kurallarını yetişkinler koysa da çocuk, toplumsallaşma sürecinin pasif bir ögesi değildir (Berger, Luckmann, 2008: 197).

Yetişkinlik sınırındaki gencin toplumdaki yerini alabilmesi için gerekli olan üç koşuldan bahsederek; birincisi, gencin bağımsız (otonom) bir kişilik kazanması, ikincisi, kendi cinsiyet rolünü ve görevlerini kabul etmesi, üçüncüsü de ekonomik bağımsızlığını kazanmasıdır.

“Sosyal bünyede, toplumun menfaat birliklerinde şekillenen insan davranışları, onları şekillendirici Sosyal Ben'in insanın beklentilerinin merkezi olan Zihnî Ben ile ferdin beklentilerinin odak noktası olan Ferdî Ben arasında meydana gelen bağlantıdan doğan dışa yansımalarıdır. Zihnî Ben, Sosyal Ben ve Ferdî Ben aralarında varolan bağlantı bir yerde koparsa şahsi bunalımlar başlar. Kopan yeri tekrar bulup bağlamak, oraya bir ilmek atmak gerekir. Kopukluk, Ferdî Ben'de görülürse, telaş ve asabiyet işaretleri belirir. Kopma olayı, fert ile toplum arasında meydana gelirse o zaman Şahsî Ben'e ait davranışlarda anormallikler belirir ki, toplum içinde isyanlar, gerginlikler, başkaldırımlar ve benzerleri olaylar gözlenir. Kopmalar Zihnî Ben'de baş gösterirse irade bozuklukları, gelecek endişeleri, hayattan bezme halleri görülür. Yapılacak iş, giderilememiş, karşılanamamış ferdî, şahsî veya insan kademesine ait beklentilerin sosyal zaman ile sosyal mekân koordinatları arasında yer alan ve

beklentilere tekabül eden sosyal olayı bulup ortaya çıkarmaktır” (Nirun, 1994: 264).

1.3.1. Ailenin Kimlik ve Kişilik Oluşum Sürecine Etkisi

Çocuğun eğitiminde ilk çocukluk yıllarına ilişkin yaşantıların kritik bir öneme sahip olması ve çocukluk yıllarında kazanılan kişilik özelliklerinin büyük ölçüde yetişkinlik yıllarına da taşınması, dikkatlerin öncelikle aile üzerinde toplanmasına neden olmaktadır. Bireyin eğitimi ve sosyalleşmesi ailede başlar. Ailede başlayan bu toplumsallaşma süreci, bireyin toplumsal hayata intibakını da kolaylaştırır. Çocuğun kişilik gelişiminde, aileden edindiği bilgi, tutum ve davranışlar önemlidir. Ailedeki eğitim sürecini yalnızca maddi bir eğitim sürecinden ibaret olarak düşünmek yanlış olur, zira aile üyeleri arasındaki bağlılık ve güven duygusu, samimi ilişkiler, bireyin kişiliğinin gelişimi açısından sağlam bir zemin oluşturur. Topçu’ya (2005: 86) göre, aile, bir ahlâk mektebidir ve bu mektep, karşılıklı ödevlere sahip insanlar tarafından oluşmuş bir sosyal gruptur. Aile ortamında demokratik ana-baba tutumları ile etkileşerek yetişen çocukların, sağlıklı ve çağdaş bireyler olarak yetişkinlik yıllarına ulaşabilmeleri kolaylaşmakta, buna karşın kusurlu ana-baba tutumlarından etkilenen bireylerin sağlıklı kişilik özellikleri kazanabilmeleri güçleşmektedir. Ana-babalar arasında ise; otoriter, ilgisiz, tutarsız ve aşırı hoşgörü gibi tutumların oldukça yaygın olması, çağdaş bireylerin yetiştirilebilmesine yönelik çabaları olumsuz yönde etkilemektedir.

Sanayi öncesi toplumlarda yetişkinle aynı çatı altında yaşayan, aynı görevleri ifa eden genç, adeta yetişkinin bir minyatürü olarak kabul edilmekteydi. Sanayileşme ve kentleşme süreçleriyle birlikte, gençlerin ve yetişkinlerin davranış ve aktivite alanları birbirinden ayrılmış ve ilişkilerdeki kopuşlarla, aile yaşamı yeni formlarda ortaya çıkmaya başlamıştır (Burcu, 1998: 119-130). 19.yüzyılla birlikte oluşan modern çocukluk söylemiyle birlikte çocukluk, bireyin şahsiyetinin temelini atıldığı, tayin edici yıllar olarak önemli hale gelmeye başladı ve “kişilik kalıbı” bu süreçteki algısal dönüşümü yansıtan bir tanımlama halini aldı (Karabıçak, 2011: 18-26).

Tarihin tüm dönemlerinde aile toplumun temel taşı olmuştur. Aile ve akrabalık bağlarının zayıflaması, toplum dayanışmasının temelden sarsılmasına ve medeniyetlerin kısa ömürlü olmasına neden olmuştur. Ailevi ilişkiler toplum bağlarını kuvvetlendirici, yardımlaşmayı sağlayan önemli bir müessesedir (Tezcan, 2003: 32). Dünyaya gelen çocuk, içinde yaşayacağı toplum ve kültüre ait bilgileri ilk ve en somut

şekliyle aile içinde almakta; sosyal çevre ve diğer insanlarla temasın başlangıcı ailede gerçekleşmektedir. Platon'un *Şölen*'inde, Mantinealı Diotima Sokrates'e "aşk, güzel içinde üremek ve çocuk yapmak demektir" (Bauman, 2003: 22) dese de artık kültür antropologları ailenin soyu devam ettirme fonksiyonuyla değil, sosyo-kültürel olarak bireyleri yetiştirme niteliği üzerinde durmaktadırlar. Zaten bir sosyal organizasyon olan aileyi salt üreme aracı olarak görmek ve tanımlamak, ailenin özüne aykırı kalacaktır.

Ailenin ikili bir sosyolojik rolü vardır. Bir yandan, kişinin kendisinin uzantısıdır; kendi kanının dolaştığını hissettiği, diğer tüm toplumsal birimlere kapalı bir birimdir. Öte yandan, bireyin içinde kendini diğerlerinden ayırt ettiği ve diğer bireylere karşı bir benlik geliştirdiği kurumdur. Küçük ve büyük ölçekli sosyal organizasyonlardan hiçbiri ailenin yerini alamaz. Her toplumda aile mevcut olduğu gibi, aile toplumun tüm katmanlarına nüfuz eder ve onu değiştirir. Sosyal değişimin tüm hallerinde aile vardır, sosyal yaşamın her seviyesinde aile vardır. Bu durum ailenin üniversal karakterini gösterir (Nirun, 1994: 164). Yapısal fonksiyonel yaklaşım, aileyi "açık sosyal sistem" olarak tanımlamaktadır. Teori, ailedeki üretim, çocukların sosyalizasyonu, fiziksel gereksinimlerin karşılanması ve ekonomik fonksiyon gibi temel fonksiyonları, aileyi etkileyen iç ve dış güçleri anlamaya odaklanır. H.Cooley, sembolik etkileşimin temel kaynağının "birincil sosyal gruplar" (*primary social groups*) olduğunu söylemektedir. En sağlam semboller ise ailede kazanılmaktadır. Gençlerin kişilikleri hem içe dönük (*introvert*), hem de dışa dönük (*extrovert*) karakter kazanır. Karakter, şahsiyetin sosyal görünümüdür, şahsiyet ise sosyal statülerin örgüsüdür (Nirun, 1994: 106).

Çocuğun kişilik gelişiminde etkili olan ailenin üç boyutundan bahsedecek olursak bunlar;

- Anne-baba arasındaki karşılıklı ilişki
- Çocukla anne-baba arasındaki ilişki
- Kardeşler arasındaki ilişkilerdir.

Anne-baba arasındaki karşılıklı ilişki çocuğun kararlı ve sağlıklı bir kişilik oluşturmasında önemli bir faktördür. Çocuk anne-babasına hayranlık besler ve kendi kimliği ile ebeveynin kimliği birbirine karışmıştır. Ebeveyn arasındaki çatışma, çocuğun kişiliğinde kendi kendisiyle muhalefete neden olur. Ailedeki gerginlik kıskançlık, egoizm, korku, kavgacılık gibi davranış biçimleriyle beraber güvensizlik, gerginlik ve dünyayı tehlikeli bir yer olarak görme duyguları ortaya çıkar. Sağlıklı bir

kişilik oluşumu, iyi ve toplum tarafından kabul edilen normlara sahip ana-baba modeline dayanır. Kişiliğin gelişiminde önemli olan ve yukarıda maddeleştirilen diğer boyut ise çocukla anne-baba arasındaki karşılıklı ilişki cephesidir. Çocuk, anne-baba ilişkisinde gereğinden fazla koruma altında tutuluyor ve her fırsatta yardımına koşuluyor, isteklerine herhangi bir sınır çizilemiyorsa bunun çocuğun kişiliğindeki yansıması; bencillik, şımarıklık ve talepler karşılanmadığında ortaya çıkan tolerasyon azlığı, isyankâr tutumlar ve sorumluluk duygusunun gelişmemesidir. Temelde sağlıklı aile yaklaşımı; aile değerlerinin öneminin kavratılmasının yanında, özgüveni yüksek, “sağlam köklere ve kanatlara sahip” birey yetiştirme amacını içermelidir (Onursal, 2006: 89).

Çocuğun kendisini anne babanın bir kopyası olarak algıladığını ve anne babanın kimliğiyle kendi kimliğinin birbirine karıştığını yukarıda ifade etmiştik. Oysa genç, bu özdeşim örneklerini kendi süzgecinden geçirebilir, yeniden değerlendirir. Bir kısmını benimserken, bir kısmını da dışlayabilir. Kendisine yeni örnek kişilikler bulur. Bu örnek bazen bir arkadaş, bazen bir öğretmen, sporcu ya da yazar olabilir. Genç deneyimleri sonucunda kendine en uygun benliği, “benlik kimliği” (*ego identity*) bulur. Bu manâda kimlik oluşumu özdeşimlerin bittiği yerde başlar. Kimlik duygusu gelişmiş bir genç kendi benliğinin sürekliliğinin farkındalığına sahiptir, nereden gelip nereye gittiğinin de bilincindedir, kendine özgü duyguları, düşünceleri, hedefleri ve bir dünya görüşü vardır (Yörükoğlu, 1990: 110).

1.3.1.1. Aile İçi İletişim

İletişim; bireyler, kümeler, toplumlar arasında söz, yazı, görüntü, el-kol-baş hareketleri vb. simgeler aracılığıyla düşünce, dilek ve duyguların karşılıklı iletilmesini sağlayan bir etkileşim sürecidir (Ozankaya, 1991: 467). Toplum yaşamı iletişimsiz düşünülemez. Birey ilk iletişimi ailede deneyimler. Toplumun temel yapı taşı olan aile, bireylerin toplumsallaşmasında oldukça önemli bir sosyal kurumdur. Çocuk ailesinde, toplumsal rolleri tanır, bilir ve topluma hazırlık sürecini deneyimler. Kişilik gelişimi açısından insan yaşamının ilk yedi yılının önemi bilinmektedir. Bu yıllarda kişilik gelişimi hemen hemen tamamlanmaktadır. “İnsan yedisinde ne ise yetmişinde de odur” deyişini işte tam da bu manada yorumlayabiliriz. Ailede iletişim, sözlü ve sözsüz mesajların nasıl ifade edildiği ile ilgilidir. Peki, ailedeki iletişimin diğer sosyal iletişim şekillerinden farkı nedir? Bu sorunun cevabını, aile içi iletişimin etkililiği ve derinliğinde bulabiliriz.

İşlevselci bir yaklaşımla aileye baktığımızda, bir sosyal organizasyon olarak ailedeki tüm üyelerin bir rolünün olduğunu ve bu rollerin birbiriyle bir bütünleşme sağladığını görürüz. Bu çerçevede kadının ve erkeğin yerine getirmesi beklenen roller farklıdır. Aile içi ilişkilerde rollerde bir hiyerarşi söz konusudur. Sembolik etkileşimci bakışla ailede, her birey aktif birer aktördür. Ailedeki etkileşim sürecinde oluşan kurallar, rollerin kapsamını belirleyicidir. Bireylerin kendilerini süje ve aynı zamanda obje olarak algıladıkları bu süreçte, karşılıklı anlaşma ortamı oluşur.

Modernleşmeyle birlikte toplumsal bir kurum olan aile de değişime uğramıştır. Modern toplumda sanayileşme ve teknolojik gelişime paralel olarak ailedeki rol ve sorumluluklar da değişime uğramıştır. Zygmunt Bauman (2005: 35), şöyle der:

“Ölüm bizi ayırana kadar” sürmesi beklenen evliliklere artık pek rastlanmıyor; eşler artık birbirine uzun süre eşlik etmeyi ummuyorlar. Ve aile artık, toplumun üzerinde durabileceği ve kendi varlığını idame ettirebileceği güvenilir ve sağlam bir köprü olmaktan çıkmış gibi görünüyor”.

Yeni çekirdek aile tipinde, ailenin görevleri, geleneksel aileye kıyasla oldukça azalmıştır. Çalışma ve yaşam alanlarının birbirinden ayrılması, aile bireylerinin günlük zamanlarını birbirlerinden ayrı geçirmeye başlamalarına sebep olmuştur. Artık geleneksel ailede gözlenen işlevlerin çoğunu modern aile yapısında görmemekteyiz. Bu işlevler diğer toplumsal kurumlara devredilmiştir. Birlikte geçirilen zaman ve mekânların farklılığı ve azlığı, ailedeki sohbetlerin dahi mekanikleşmesini getirmiştir (Dönmezer, 1999: 127). Günümüz dünyasında duygusal ve sosyal iletişimin yok denecek kadar azaldığı bir aile profiline tanık olmaktadır. Bir restaurant ya da kafede oturan aileler, orada geçirdikleri zamanı artık çoğunlukla birbirleriyle değil, akıllı telefonlar ya da tablet bilgisayarlarıyla paylaşmaktadırlar. Globalleşen ve küresel bir köy diye nitelediğimiz günümüz dünyasında, ironik bir şekilde bireyin yalnızlaşmasıdır aşikâr olan. Karşılıklı ilişkilerin azaldığı ve bireyin bu derecede yalnızlaştığı modern toplumların en önemli sorunlarından birisi, iletişim problemleridir. Bu çerçevede ailenin ve toplumun varlığının istikrarı için, sosyal iletişim ve etkileşim sorunlarının çözümünde, sosyal politikaların düzenlenmesi de elzem gözükmektedir.

Etkili ve sağlıklı iletişim aile fertlerinin birbirlerinin duygu ve düşüncelerini anlamaları, uyum içinde yaşamaları ve çocukların da bu ortamda sağlıklı psiko-sosyal gelişimi demektir. Ailede sağlıklı iletişim mevcutsa, çocuklar bağımsız ve tutarlı bir kişilik geliştirebileceklerdir. Ailedeki ilişkiler bireyde kendine güven, diğer bireylere saygı duyma, kimlik geliştirme ve sosyal beceriler edinebilmeyi olanaklı kılmaktadır.

İnsanın kişiliği yaşadığı etkileşimlerin ürünüdür, kurduğu ilişkiler ise kişiliğin ürünüdür. Sevgi dolu bir ortamda büyüyen kişi, kendini olumlu değerlerle algılayacağı için olumlu bir benlik geliştirir. Bu bizatihi olumlama, bireyin davranışlarına da sevgi, samimiyet, yıkıcı ve zarar vericilikten uzak davranışlar biçiminde yansiyacaktır. Çocukluk çağından itibaren sevgi görmemiş ve örselenmiş kişilerse olumlu benlik geliştiremezler. Bu kişiler mutsuzdur, öfkeli ve yıkıcıdır. Tıpkı Adolph Hitler gibi (Tezel, 2004: 2).

Ailedeki iletişim paylaşımcı, uzlaşmacı ve eşitlikçi bir nitelikte ise aile yapısının demokratik olduğundan bahsetmek mümkündür. Paylaşımcı olmayan, hiyerarşik ve otoriteryen ilişkiler ataerkil yapılarda varlık gösterir. Örnek vermek gerekirse, babanın otoritesinin hâkim olduğu ailelerde genellikle çocuklar, babalarına isteklerini iletme üzere annelerini devreye sokarlar. Bu durum, babaya saygıdan çok korkuyu ifade eder ve iletişimi dolaylı hale getirir. Çocuk, babayla iletişim kuramadığı gibi sevgisinden de mahrum kalacağından bu durum arzu edilmez bir iletişim ve ilişki biçimi değildir (Baran, 2004: 32). Ailede demokratik bir iletişimin olmayışı krizlere neden olabilmekte, aile üyeleri arasında yabancılaşmayı, iletişimin ev dışına kaymasını ve gruplaşmaları ortaya çıkarabilmektedir.

1.3.1.2. Kuşaklararası Çatışma

Kuşak çatışması her dönemde var olagelmıştır. Çocuklar, erken gençlik dönemini yaşayanlar, gençler ve yetişkinler ile yaşlılar, her birisi ayrı adetleri, tarzları, inançları olan kitleler haline geldiklerinden, kitle dinamiği parçalanmıştır (Şener, 2012: 56).

Çatışma; duygu, düşünce, menfaat ve amaç ayrılıklarından ortaya çıkmaktadır. İnsanla matuf olan bu niteliklerden dolayı, insanın olduğu her yerde çatışma da var olacaktır. Çünkü insan ilişkilerinde hiçbir zaman tam uyum ve denge hali söz konusu değildir. Toplumdaki değişik menfaat kümeleri arasında da çatışmalar yaşanmaktadır. Toplumsal dinamikler, bu gruplar arasındaki balans bozulduğunda, yeni çatışmaların doğduğu, çatışma sonucunda dengenin bozulduğu, dengeyi oluşturmak için yeni uzlaşmaların yapıldığı bir çizgide akıp gider. Bu anlamda çatışmanın karakterinin dinamik olduğunu söylemek mümkündür.

Coser'e göre çatışma, ahenk-denge, düzen ya da anlaşma yokluğudur. Çağdaş sosyologlar çatışmayı yalnızca negatif, yıkıcı ve patolojik bir durum olarak görürler. Toplumsal çatışmanın analizinin ihmal edildiğini düşünen Coser ise, çatışmanın, yapının kurulması ve korunmasına yapacağı olumlu katkıları da gözler önüne serer.

Çatışmanın, grubun korunmasını sağlayan, adeta düşman akımlarını yapıya zarar vermeden geri püskürten bir emniyet subabı olduğunu ifade eden Coser, örnek olarak da öğrenci derneklerini ve fakülteyi iyileştirme komitesini gösterir (Tezcan, 2003: 22).

Çatışmanın önemini vurgulayan en önemli kuramsal kişilik Dahrendorff'tur. Toplum, bir yüzü çatışma, diğeri işbirliği olana bir madalyona benzetir. Çatışma sürecinin, toplumsal yapı için önemli bir anahtar olduğunu ifade eder. Toplum bir organizma olarak değil, bir süreç olarak gören çatışmacı yaklaşımında:

1) Her toplum her an değişmeye konu olur, toplumsal değişme her yerde vardır.

2) Her toplum her an toplumsal çatışmaya sahnedir, toplumsal çatışma her yerde vardır.

3) Toplum içindeki bir öge onun değişmesine katkıda bulunur.

4) Her toplum bazı üyelerinin diğeri üzerindeki zorlamalarına dayanır (Kongar, 1993: 193).

İlkel toplumlar için korkutucu bir olgudur çatışma. Çünkü çatışma, düzeni, değerleri, davranış kalıplarını alt-üst eden bir temayüldür. Çağdaş toplumlar için asgari bir oranda çatışma teşvik edilebilir, çünkü yukarıda da bahsettiğimiz gibi çatışma, toplumdaki olumlu değişmelere de sebeptir. Ancak, çatışmanın istenen seviyeyi aşması, tehlikeli boyutlara varmaması gerekir (Tezcan, 2003: 42).

Bottomore (1977: 333), kuşaklar arası çatışmayı değerlerdeki değişime bağlamaktadır. Modernleşmenin hızı, değer yargıları arasındaki farklılaşmayı iyice arttırdığı için değer bunalımları meydana gelir. Gençliğin sorunlarından bir kısmı biyolojik, bir kısmı sosyal, bir diğeri kısmı ise ekonomik ve siyasaldır (Gökçe, 1984: 7). Sanayileşme ile birlikte gençlikten yetişkinliğe geçiş sürecinin uzaması, teknolojik devrim, artan fiziksel hareketlilik, kentleşme ve artan makineleşme, kuşaklararası çatışmanın sebepleri olduğu gibi, kutuplaşmış bir demografik yapı, dünya savaşları, ekonomik bunalımlar, siyasal ve toplumsal devrimler de kuşaklararası farklılığı ve çatışmayı tetiklemektedir. Yaygınlaşan eğitim imkânları ve kitle iletişim araçlarının sunduğu imkânlar, gençliğin ortaklaşa bir bilinç kazanmasını sağlamıştır. Bu ortak bilinç te çatışma sebeplerinden biridir (Tezcan, 2003: 26). Bahsedilen sebeplerle, her kuşak, bir önceki kuşağı yadırgar ve yargılar, gençler, ana-babalarını fazla muhafazakâr olmakla suçlarlar.

Çatışma teorilerine döndüğümüzde, hızla değişen toplumda, toplumun karşı karşıya kaldığı sorunlara koşut olarak gençler de sorunlar yaşamakta olduğundan, bu durumun gençler ve yetişkinler arasında çatışma oluşturduğu kabul edilmektedir.

Gencin ekonomik sorunları, eğitim, güven hissedememe, amacını belirleyememe gibi sorunları, çeşitli sapan davranışlar sergilemelerine neden olmaktadır (Bayhan, 2011: 436).

Kuşaklararası farklılıkların toplumsal değişim süreciyle ilişkisi, özellikle 1968'de siyasal parti sistemlerinin ve siyasal partilerin geçirdiği değişim süreciyle birlikte ele alındığında, geleneksel siyasal katılım biçimlerinde hızlı bir düşüş yaşandığı görülmüştür. Bu düşüşün arkasında ise, yeni neslin farklı değerlere sahip olması vardır. Ebeveynler düzenli bir işe sahip olma gibi materyalist ihtiyaçlara birincil önem atfederken; yeni nesil, estetik kaygılar, ifade özgürlüğü, yönetimde söz sahibi olma, çevrenin korunması ve güzelleştirilmesi gibi post-materyalist değerlere önem vermektedirler. Farklılaşan değerlerin yanında, ekonomik baskılar, iş ve işsizlik sorunları, eğitimle ilgili sorunlar, ailedeki iletişimsizlik ortamı ve olumsuz ilişkiler, aile içi sorunlar, cinsel uyum problemleri de, gencin ebeveyniyle olan ilişkilerini olumsuz etkilemektedir.

Kentlerde gençlerin anne-babalarıyla yaşadıkları çatışma alanları genellikle; okul ve eğitim sorunları, siyasal konular, eve geliş saatleri, beslenme ve ev düzeni ile ilgili alışkanlıklar, evde hayvan besleme, kardeşlerle ilişkiler, sağlık konuları, boş zaman alışkanlıkları, arkadaş seçimi ve karşı cinsle ilişkiler, geleneksel değerler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Gençteki bağımsız olma düşüncesi ve başına buyruk olma hali, anne-babada tedirginlik yaratır, ilişkiler gerginleşirken, anne babadan gence yöneltilen baskı arttıkça gençteki karşı çıkma, isyan eğilimi daha da artmakta ve yasaklara uymayarak, kurallara boş vererek, eleştirilere öfkeli tepkiler vererek bağımsızlığını kanıtlamaya çalışmaktadır. Ebeveyn, şiddet uygulayarak genci itaate zorladığında ise sürtüşme ve çatışma kaçınılmaz hale gelmektedir (Yörükoğlu, 1990: 210). Tüm bu açıklamalardan yola çıkarak gençleri, tümüyle ailelerinin her söylediğine itiraz eden, başkaldıran, başına buyruk, asi bireyler olarak değerlendirmek, gençleri sağlıklı analiz edebilmekten uzaklaşmamıza neden olacaktır.

Her ne kadar fizyolojik değişikliklerle beraber gençler, heyecanlı, coşkulu, cinsel duyguların yoğun olduğu bir süreçten geçseler de, aslında düşünüldüğü gibi, sınırsız bir özgürlük ve başına buyrukluğa ya da topluma başkaldırı için bağımsız olmak değil; toplumda bir yer edinmek (Yörükoğlu, 1990: 222), onların nezdinde, tabiri caizse “adam yerine konmak” için bunu istemektedirler. Bugün tüm gençler, yetişkinlerin arasına katılmak ve onların sahip oldukları haklardan yararlanmak, yönetimde görev almak istemektedirler. Ülkemizde üniversiteler, liseler, gençlik

merkezleri, sivil toplum kuruluşları ve gençlik gruplarının temsilcilerinden oluşan Ulusal Gençlik Parlamentosu, 18 olan seçmen yaşının 17-16 yaşa indirilmesi için girişimlerde bulunmaktadır. Onlar artık kendilerini “*geleceğin liderleri değil, bugünün de ortakları*” olarak kabul etmekte ve bunu dile getirmektedirler. Gençler için yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi farklı semboller olabilmektedir. Örneğin, kimi gençler için sürücü ehliyeti sahibi olmak bu sembollerden birisidir. Gençlere reel sorumluluklar verilerek, onların yetişkinler dünyasına katılımı kademeli olarak sağlanabilecektir.

1.3.1.3. Çatışma Alanları

Bireyin kişilik oluşum süreci ailede başlamaktadır. Ergenlik dönemine gelindiğinde, genç, kendi başına karar alabilmek ve aldığı kararları bağımsız olarak uygulamak arzusu içerisindedir. Bu çerçevede aileden gelen baskı ve kısıtlamalara karşı koyar, ailenin sınırlamalarından kurtulmak ister. Gencin bu süreçteki tutum ve davranışlarına aileden gelecek tepki ne yönde ise aralarındaki ilişki de uyum veya çatışmayı beraberinde getirecektir. Gençle ebeveyni arasındaki çatışmanın nedeni, gencin özerk bir yaşama sahip olmayı isterken, ebeveynin ailedeki uyum ve birarada olmanın önemi hususunda gence karşı ısrarcı olmasıdır. Ergenlik döneminin en önemli özelliği gençlerin bu dönemde verdiği kimlik kazanma mücadelesidir.

Tarihin her döneminde her yeni kuşak daha gelişmiş, daha ilerlemiş fakat bu ilerleme döneminde yaşayan her kuşak kendinden önceki nesli , “geri kafalı” ve “tutucu” bulurken, bir sonraki kuşağı ise, “sorumsuz” ve “saygısız” olarak değerlendirmiştir. Yirmi birinci yüzyılın hızlı toplumsal değişimleri, kuşaklar arasındaki bu ayrılığı daha belirginleştirmiş, eski değer yargılarının ve yaşam anlayışının değişmesini zorunlu kılmıştır. Sosyal, kültürel ve teknolojik olaylara bağlı olarak farklı karakteristik özellikler gösteren bu kuşakların analizi yapılırken, bu kuşaklar Baby Boomers, X, Y ve Z kuşağı olarak farklı adlar altında karşımıza çıkmaktadır. Bir genç ve bir yetişkinin dünyaya aynı perspektiften baktığını söyleyebilir miyiz? Tabii ki hayır. Gencin dinamik, dünyayı dahi değiştirebilecek gücü kendinde bulan idealist yönüne karşın, yetişkinin hayat anlayışı, belki de yaşadığı tecrübelerden olsa gerek, daha statükocudur. Bu iki farklı perspektif arasında uyumsuzluk ve çatışmanın olması kadar doğal ne olabilir ki?

Kuşaklararası çatışma, kırsal alan ve kentsel alanlar arasında farklı konularda ortaya çıkmaktadır. Atalay (1979)’ın köy gençliği üzerine yapmış olduğu sosyolojik bir araştırmanın sonuçlarına göre köyde aile ile gençler arasındaki anlaşmazlık

konuları daha çok eş seçimi ve çalışmak için köyden kente gitmek konusunda yaşanmaktadır. Köyde genellikle, eş ve meslek seçimi, köy dışında çalışmak, giyim-kuşam, köy dışına yerleşmek gibi konularda oluşan çatışma, kentte; okul ve eğitim sorunları, siyasi meseleler, eve geliş-gidiş saatleri, evde hayvan besleme talepleri, ev düzeni, beslenme alışkanlıkları ve sağlık, boş zaman değerlendirme alışkanlıkları, karşı cinsle arkadaşlık, kardeşler arası ilişkilerde yoğunlaşmaktadır (Tezcan, 2003: 32).

Genç bu dönemde, hem sorumluluk almaktan kaçır, hem de yeni sorumluluklarının olmasını talep eder. Ergenin tutum ve davranışlarındaki bu dilemmalar yanında; gencin düşünme yeteneği ve ilgi alanlarında önemli gelişmeler de olur. Yeteneklerini ön plana çıkararak genç bireyin kendini kanıtlanma eğilimleri de artmaya başlar (Köknel, 1970: 30).

Okuyan gençliğin aile içi çatışma nedenlerinin pek çoğu değer değişimlerinden kaynaklanmaktadır. Bu konuda gençler en çok yaşlı kuşakların hoşgörüsüzlüğu ve fazlasıyla gelenekçi oluşlarından yakınmaktadırlar. Yine kentli gençlik özellikle ailelerinin tutucu olmasından, kendilerine çocuk muamelesi yapılmasından, otoriter baba davranışlarından, anlayışsızlık ve hoşgörüsüzlükten, kendilerine söz hakkı tanınmamasından şikâyet etmektedirler. Üniversite gençliğinde çatışma sürmekle beraber lise gençliğine oranla azaldığı gözlenmektedir (Tezcan, 2003: 41). Birsen Gökçe'nin 1984 yılında Ortaöğretim Öğrencilerinin Beklenti ve sorunlarına dair yaptığı çalışma sonuçlarına göre; gençlerin %42'si ebeveynlerinin kendilerine karşı tutumlarının olumlu olduğunu belirtirken, geri kalanı, anne-babanın kırııcı davranışlarından, çocuk yerine konmaktan, özgürlüklerinin engellemesinden, düşüncelerine değer verilmemesinden yakınmaktadır.

Kuşaklararası çatışma geçmişten günümüze varolagelen, gelecekte de var olmaya devam edecek bir sosyal gerçekliktir. Öyle ise önemli olan, çatışmayı, toplum yararına olabilecek şekilde kanalizere edip, gençlerin dinamizmi ile yetişkinlerin bilgi ve tecrübelerini asgari müştereklerde birleştirebilmektir. Sonuç olarak, sorunlara ortaklaşa çözümler getirip, diyaloglar aracılığıyla, sevgi-saygı zemininde iki kuşağın bakış açılarını birleştirmek önemlidir.

1.3.2. Okul Sistemlerinin Sürece Etkisi

Aileden sonra okul, bireyin yaşamındaki en önemli sosyal kurumlardan biridir. Eğitim süreci, bireye belli bir düşünce tarzı ve görüş kazandırmakta, kişiliği değiştirme

ve geliştirme özelliği bulunmaktadır (Şener, 2012: 124). Eğitimin ikincil toplumsallaşma sürecindeki rolü oldukça önemlidir. Bu rol, çocuklara toplumun değerlerini benimsetme vasıtası ile onların toplumun birer üyesi haline getirilmesinde ortaya çıkmaktadır. Eğitim yoluyla çocuk, içinde yaşadığı toplumun dinini, ahlaki inançlarını, dilini, geleneklerini ve tarihini öğrenmektedir. “Özellikle de birey ve yurttaş olarak doğulmadığı, ama birey ve yurttaş olduğu dikkate alındığında eğitimin önemi daha açık biçimde ortaya çıkmaktadır”(Yentürk, Kurtaran, Nemutlu, 2012: 445).

Toplumsal kurumları “kolektif duyguların kristalize olmuş şekli” olarak betimleyen Durkheim’a göre; eğitim, bireylerin sosyalleştirilmesi sürecini kapsayan bir toplumsal kurumdur. Eğitimin ilk ve en önemli işlevi, toplumun yeni üyelerini sosyalleştirmektir. Bu toplumsal kurum eğitim, aile, din, ekonomi, siyaset gibi diğer toplumsal kurumlardan resmi niteliği itibariyle ayrılmaktadır. Okul, bahsedilen toplumsal kurumlarla karşılıklı ilişki içinde olmakla birlikte, bu kurumlardan farkı, yasal bir müfredat, plan ve programlar çerçevesinde bireyleri sosyalleştirmesindedir.

Kitlesel eğitimin, öngörülebilir mesleki geleceklere yol açan evrensel okul eğitiminin kökleri moderniteye dayanmaktadır (Bonnett, Bilton, Jones vd., 2008: 291). Modern sanayi toplumlarında üretim etkinliklerinin çeşitlenmesi ve kompleks bir hal almasıyla beraber, bu karmaşık toplumsal hayatı idame ettirebilmek için gereken öğretim ve eğitim işleri de aile, arkadaşlık grupları ve derneklerden uzmanlaşmış kurumlar olan okullara kaymak durumunda kalmıştır (Ozankaya, 1991: 403).

Eğitimle ilgili sosyolojik yaklaşımlara baktığımızda, 1950 ve 1960’larda işlevselci bakışın hâkimiyetine tanık olmaktadır. Endüstrileşmeye bağlı değişimler, toplumsal yapının devamı açısından belli işlevsel zorunlulukları, yükümlülükleri de beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda eğitime düşen ilk görev; beyaz yakalı, teknik, idari, profesyonel bir sosyal sermaye grubunun eğitilebilmesi için gereken komplike bir sistemin yapılandırılması olurken, ikincisi de yeni kuşaklara toplumun değerlerinin benimsetilmesi olmuştur. 1960’ların sonunda ve 1970’lerin ortalarında iflas eden işlevselci yaklaşım, kendisine yöneltilen eleştirilerle birlikte yeni bir yaklaşımı gündeme getirmiştir. Bu yaklaşım; çatışmacı yaklaşımdır. Çatışmacıların savında, kapitalizmin katı otoriter hiyerarşik yapılar ürettiği, yönetici azınlık dışındaki çalışan grupların çoğunun sıradan işler yaptığı ve yaptıkları işe dair çok az denetim yetkisine sahip oldukları yer alır. “Para için doyurucu olmayan işler yapma ile okulda sırf belli notları almak için eğitim alınması” arasında bir paralelliğe vurgu yapılmaktadır. Bu

sebeple de okulun aslında, kuşaklararası eşitsizlikleri besleyen bir kurum olduğu vurgulanmaktadır (Bonnett, Bilton, Jones vd., 2008: 265-266). Bu yaklaşıma göre kamu okulları, “yoksun gruplar için getto” olarak tanımlanmaktadır. Gramsci’ye göre, okul hegemonyanın devamını sağlayan bir araçtır ve eğitici de bu süreçte salt birey olarak değil de, bir sosyal grubun güdü ve niyetlerinin taşıyıcısı olarak eylemindedir. Ona göre gerçek eğitim; yöntem ve yönlendirme, hatta bir çeşit baskı gerektirir (Lombardi, 2000: 44-45).

Toplumsal bir kurum olan okul, öğretim programları, müfredatlar, öğretim yöntemleri, zaman yönetimi ve öğretmen öğrenci ilişkileri sayesinde toplumsal norm ve değerleri bireylere benimsetme fonksiyonunu görür. Kültürel değişimin bir aracı olan eğitim sayesinde toplumun kültürel mirası genç kuşaklara aktarılır. Okullar, ailenin ve çevrenin düzensiz bir şekilde rastgele yaptığı kültürü aktarma işini düzenli, programlı, amaçlı ve bilimsel olarak ifa ederler. Olayın psikolojik boyutu ise, çocuk ve öğretmen arasındaki duygusal bağıdır. Çocuk, kaygılarını, sorunlarını ve başarılarını öğretmeniyle paylaşmak ister. Dolayısıyla öğretmen, çocuğun okula karşı olumlu duygular kurmasında ve toplumsallaşmasında en önemli aktördür. İlköğretim yıllarında böyle bir tablo çizen öğretmen-öğrenci ilişkisi, ortaöğretime gelindiğinde nitelik değiştirir. Çünkü artık, ortaokul ve lisede okuyan genç, kendisini ayrı bir varlık olarak görmek ve göstermek çabasıdadır. “O artık falanın kızı, filanın oğlu olarak değil, kendi yetenekleriyle, başarısıyla ve kişilik özellikleriyle beğenilmek ve kabul görmek istemektedir”(Yörükoğlu, 1990: 193).

Gençler öğretmenlerini değerlendirme konusunda, onları ya fazlasıyla iyi ya da fazlasıyla kötü bulmaktadırlar. Bu tutumlar aslında gencin artık, insanları tanımaya ve ayırt etmeye başladığını gösterir. İlköğretim yıllarında öğretmenini adeta ilâhlaştıran öğrenci, orta öğretime geldiğinde bu kez onları acımasızca eleştirir. Bazı öğretmenleri kendine rol model alan genç, hayran olduğu bu kişileri anne-babasına dahi örnek gösterirken, diğer öğretmenleri adeta değersiz kılar (Yörükoğlu, 1990: 170). Eğitimin önemi ve değeri, okula devam yükümlülüğü olan her birey için aynı anlamı taşımayabilir. Özellikle kısıtlı imkânlarla sahip kesimlerden gelen öğrenciler, okulu baskıcı bir kurum olarak algırlar. Birmingham’da öğrenciler arasında Paul Willis tarafından yapılan araştırma, işçi sınıfından gelen bir grup erkek öğrencinin, kendilerini okulun egemen kültüründen izole hissederek, okul kültürüyle mücadele ettiklerini ve kendilerine has bir alt- kültür geliştirdiklerini ortaya çıkarmıştır (Giddens, 2010b: 423).

Öğrencilerin okulda yaşadığı çatışmalar açısından, okul ortamında öğrenciler özellikle, yeteri kadar ders çalışmamak, öğretmenlerin gençlere karşı anlayışsız tutum ve davranışları, diyaloga yanaşmamaları ve otoriter oluşları konusunda yakınmaktadırlar. Öğrencilerin okulda çatışma yaşadığı diğer bir grup olan okul yöneticileriyle yaşanan anlaşmazlık konuları ise; öğretmen ve öğrencilerle iyi ilişkiler kuramamaları, öğrenciye sevgiyle yaklaşmamaları, ayırım gözetmeleri hususlarında olmaktadır (Tezcan, 1985: 38). Ortaöğretimde öğrenci ve öğretmen diyalogunu ortaya koyması açısından Birsen Gökçe'nin (1984) yapmış olduğu araştırmaya tekrar değinmekte fayda var. Bu araştırmanın sonuçlarına göre öğretmeniyle diyalog kurabilen öğrencilerin oranı oldukça sınırlıdır ve bu oran yüzde 30'dur, öğretmeniyle toplumsal problemleri ve dünya sorunlarını konuşabilenlerin oranı ise sadece yüzde 9'lardadır.

Tarihsel süreçte, eğitimin hedefleri, eğitimden beklenen toplumsal kazanımlar sürekli olarak değişime uğramıştır. Eğitimin amaçları toplumdan topluma fark edebilmektedir. Bunun sebebi ekonomik, siyasi, kültürel yapıların, tarihsel birikimlerin ve gelişmişlik düzeyinin bir toplumdan diğerine farklılık göstermesidir. Ancak, ortak yön şudur ki, her toplum, eğitim sistemiyle gelecekteki hedeflerine uyacak bireyler yetiştirebilmeyi amaçlar. Sanayi toplumundaki sermayenin yerini, bilgi toplumunda bilgi ve insan sermayesinin aldığını düşünecek olursak, sanayi toplumunun eğitim paradigması ile bilgi toplumunun eğitim paradigmasının aynı olamayacağı açıktır.

Bilgi toplumunda, pasif özümseyen bir öğrenci ve herşeyi bilen öğretmen modeli, yerini bireysel ve aktif araştırmaya dayanan öğrencilik ve rehberlik eden öğretmen modeline bırakmıştır. Bu bağlamda, okulların performanslarından beklentiler, okulun işlevi, eğitimin içeriği ve amaçlarının da yeniden düşünülmesi gerekmektedir. Okullar artık, yalnız bilgi aktaran kurumlar değildir, onlar, aynı zamanda bilgi üretebilen, bilginin analiz edildiği kurumlardır. Bu kurumlarda eğitim alan bireyler anlama, analiz etme ve problem çözme becerisine sahip olabilmelidirler. Bilgi toplumunun eğitilmiş kişisi, düşünebilen, düşüncelerini ifade edebilen, eleştirel anlayışa sahip, olayları kendi mantık süzgecinden geçirip değerlendirebilen, kendi kültürüne ve yaşadığı topluma ilgisiz kalmayan, yaşadığı tecrübeleri geniş bir perspektiften ele alabilen bireydir.

Okulun görevi, sorunlu aile ortamlarında olumlu kişilik özellikleri geliştirememiş öğrencilerin bu özelliklerini okulda daha da pekiştirmek yerine, onları

bu olumsuz özelliklerden kurtarmaya çalışmak olmalıdır. Bunu sağlayacak zeminin en temel koşulu okullarda oluşturulacak özgür düşünce ortamlarıdır. Özgür bir ortam olmadan, özgür fikirler yeşeremez. Öğretmenin rolü de bu değişime ayak uydurmak zorundadır. Alışılmış geleneksel öğretmen tipi yalnızca anlatır, bilgiyi aktarır ve not verir. Öğrenci öğretmenin gözüne girebilmek için sınıfta heykel gibi durmalı, verilen bilgileri yalnızca ezberlemeli ve bunun karşılığında yüksek notlar alabilmelidir. Bu şekilde işleyen bir eğitim sisteminin düşünebilen, özgür, bireyler üretebilmesi mümkün değildir. Eğitim yalnızca öğretmekten ibaret olmamalı, ailede başlayan sosyalleşme sürecinin sağlıklı bir şekilde tamamlanmasını sağlama işlevini yerine getirebilmelidir. Bunun sağlanabilmesi için öğrencilerin sosyal ve psikolojik yönlerinin gelişimi de eğitim sisteminin hedefi olmalıdır.

1.3.3. Çevre ve Akran Gruplarının Etkisi

Günümüzün ebeveynleri, kendi hayallerindeki çocuğu yetiştirebilme gücüne yüzde yüz sahip değillerdir. Şöyle ki, geleneksel toplumlarda çocuğun eğitiminde tek yetki sahibi olan aile, post endüstriyel toplumlarda bu yetki ve görevi farklı toplumsal kurumlarla paylaşmak durumunda kalmıştır. Modern toplumda, aile ve öğretmenin gencin sosyalleşme sürecindeki rolleri azalmış, bu rolleri çevre ve özellikle de akran gurupları üstlenmeye başlamıştır.

Alan yazınında Coleman'ın güçlü bir akran kültürünün varlığına vurgu yaptığı çalışması, Parsons'un toplumun baskıları karşısında oluşan gençlik kültüründen bahseden çalışması, yine Einsteadt'ın ergen gurupları üzerinde durduğu çalışmalar "Akran Guruplarının Genç Üzerindeki Etkisi" bağlamında en tanınmış araştırmalardır. Modern sosyoloji kuramcılarından George C. Homans'ın, küçük gurupların yapısı, işlevleri ve işleyişi konusundaki *İnsan Grubu* adlı çalışması da tüm toplumların, gruba dayanan sistemler içinde örgütlenmiş oldukları (Poloma, 2011: 74) tezine dayanmaktadır. Tüm bu çalışmalar ve somut toplumsal pratikler insan için, bir gruba dâhil olmanın ne kadar önemli olduğunu yeteri kadar açıklamaktadır.

Gençlerin kendilerine ait bir toplumu olduğunu düşünen Coleman, gençlerin çoğu zamanlarını aile dışında geçirmelerine paralel olarak, sosyalleşme sürecinde ebeveynin ve öğretmenlerin daha az etkili hale geldiğini ifade etmiştir (Burcu, 1998:130). İnsan yaşamının her çağında, çocukluktan itibaren, arkadaş gurupları, var olmuştur. Ancak çocukluk yıllarında yalnızca yüzeysel ilişkiler ve oyundan ibaret olan tek cinsli bu gurupların niteliği ergenlik döneminde dönüşüme uğrar. Ergenlik

döneminde bağlanma figürleri, ebeveynlerden akranlara kayar. Çünkü bu dönemde ergen, karşı cinse ilgi duymaya başlar ve ona yakınlaşma çabasındadır. Tabii ki bu gruplar, rastgele biraraya gelmiş gençlerden teşekkül etmez, onların da kendilerine ait görünmez yasaları, işleyiş ve ilişki düzenleri vardır. Örneğin; üst sosyo-ekonomik gruplardan gelen gençlerin oluşturduğu bir gruba alt sosyo-ekonomik sınıflardan gelen bir genç giremez (Yörükoğlu, 1990: 71-72). Bu bağlamda ergenin ne tür bir arkadaş grubunun üyesi olacağı aslında yaşadığı toplumsal çevreyle, anne-babanın ekonomik ve eğitim düzeyiyle, aile içi ilişkilerin yapısı vb. ile doğrudan ilişkilidir.

Peki, genç birey için akran grubunun anlamı ve önemi nedir? Öncelikle genç için akran grubu tarafından kabul görmek herşeyden önemlidir. Çünkü o, akran grubu sayesinde statü kazanır ve aynı zamanda ebeveynine karşı oluşturduğu bağımsızlık mücadelesinde kendisini aidiyet duyduğu bu grup sayesinde güvende hisseder. Bu dönemde arkadaşlık, kişiye kendini iyi hissetme duygusu ve benlik saygısı kazandırır. Gencin aidiyet, kabul ve onay görme gibi sosyal ve psikolojik gereksinimleri, akran grupları tarafından yerine getirilir. Genç, artık o grubun doğal bir parçasıdır ve tüm mücadelesi gruptan dışlanmamak adınadır. Çünkü ergen, başkaları tarafından kabul edilmediğinde kendini sosyal olarak yetersiz hissetmekte, bunun sonucunda da içe kapanma ve depresyon sorunları ortaya çıkmaktadır (De Minzi, Sacchi 2004: 701-709). Grubun diğer üyelerine benzemeye çalışırken, onunla alay edilmemesi ve grubun onayı herşeyden önemli olmaya başlar. Bu durum aslında akran baskısının bir teyididir. Bireyin grup içindeki davranışlarının yalnız olduğu zamankinden farklı olması, grubun birey üzerindeki etkilerini yansıtan bir ölçü olmakla birlikte, aynı zamanda bireyin gruba kabul edilebilmek uğruna sarf ettiği çaba, aidiyet duygusunun önemi ile beraber irdelenebilir. Buradan çıkan sonuç, bir gruba ait olma hissini birey için oldukça önemli olduğudur (Alptekin, 2012: 22).

Diğer taraftan çocuklukta aile ortamında tanık olunan ebeveyn davranışları ile ergenlik dönemindeki akran ilişkileri arasında da sıkı bir bağ vardır. Genç ebeveyninden gördüğü davranış biçimlerini, akran grubunda, birbirlerine model olmak suretiyle pekiştirmektedir. Gencin ailesiyle çatışması büyüdüğü oranda, arkadaş kümesinin etkisinde kalma ihtimali artar. Bir görüşe göre (Cohen, 1955: 93-110, Yörükoğlu, 1990: 74) de, ergenler aslında içinde buldukları gerilimli ortama-dengesizlik, geçimsizlik, kargaşa ve baskının hüküm sürdüğü ortamlar-bir tepki olarak akranlarıyla çeteleri oluşturmaktadırlar, onları biraraya getiren ortak duygu, ailelerine

ve topluma karşı besledikleri düşmanlık hissidir. Toplu suçlara yönelen kümelerin dayanışması daha sıkı ve üyeler üzerindeki egemenliği daha yoğundur.

Davranış bozukluğu göstermeyen arkadaş kümeleri gencin bağımsızlığını kazanmasına, kimliğinin pekişmesine yarayan bir toplumsallaşma ortamıdır (Yörükoğlu, 1990: 75). Gençlerin sapkın davranışlarını en çok etkileyen faktörlerin başında arkadaş grubunun gelmekte olduğu, özellikle de, sapkın arkadaşlara sahip olmak ile gencin şiddet algısı ve şiddet davranışları arasındaki ilişki, çeşitli araştırma sonuçlarınca desteklenmektedir (Ünal, Çukur, 2009: 803-826). Arkadaş gruplarının bir diğer olumsuz yönü de gençlerin bağımlılık yapan maddelerle, arkadaş gruplarında tanışmalarıdır. Sigara, alkol, uyuşturucu kullanımı gençler arasında başlangıçta merak nedeniyle vuku bulmakta, sonrasında adeta özgürlük için yaşayan gençleri bağımlı birer varlığa dönüştürmektedir. Bu maddelerin kullanımını arttıran bir diğer sosyal etmen, gençlerin arkadaş grubuyla “bir şeyi yapıyor olma”, düşüncesinin onlarda yarattığı sosyo-psikolojik tatmin duygusudur.

Akran grubunun olumlu işlevleri gencin toplumsallaşmasını sağlamak, cesaret ve sadakat duygularının beslenmesi, yetişkin yaşamında yasak addedilen konuları konuşma ortamı sağlaması, görüş açısını geliştirmesi, liderlik yeteneği olanlara liderlik deneyimi sağlaması, toplumsal hareketliliği kazandırmasıdır. Olumsuz özellikleri ise, grubun amaçları anti-sosyal olduğu zaman üyelerinin de anti- sosyal davranışları benimsemesi, anti-demokratik grupların gencin kişiliğini zedelemesi, gruba kabul edilmemenin gencin gelecekteki yaşamı için zararlı sonuçlar doğurması ve aşağılık duygusu uyandırması olarak sıralanmaktadır.

Gençlik döneminde, bireyin en önemli sosyo-psikolojik ihtiyaçlarının ait olma, saygınlık, onur, kabul görme, güven, duygusal yakınlık ve sevgi, benliğe saygı, benliği gerçekleştirmek için gereken özgürlük ortamı olduğu tekrarlanacak olursa, akran gruplarının ergen üzerindeki etkisinin önemi bir kez daha anlaşılacaktır. Tıpkı “Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğumu söyleyeyim” atasözünde anlatılmak istendiği gibi.

Bilindiği gibi, kimlik arayışı ergenlik döneminin en önemli özelliklerinden birisidir. Genç, hem toplumsal değerlerle bütünleşip toplum tarafından kabul görmek ister hem de kendisini bağımsız bir birey yani “kendisi” olarak topluma kabul ettirmek ister. Bahsedilen sürecin krizsiz atlatılabilmesi için, özellikle aile ve okul çevresinin ergene hoşgörülü yaklaşması, onunla empati kurabilmesi önemlidir. Aile ve okulu tarafından hoşgörülü ile karşılanmayan gençler, ailenin ve toplumun değer yargılarına

karşı tepkisel davranışlar sergileyerek, toplum için uyumsuz ve sorunlu bireyler olarak bir tehdit oluşturabilirler.

Modernleşmeyle beraber, yaşanan enformasyon çağında, hayatımıza nüfuz eden teknolojinin yarattığı değişimler, serbest zamanların artışı ve nitelik değiştirmesi, kentleşmeyle beraber yoğunlaşan fiziki hareketlilik gençlerin yaşam biçimlerine, alışkanlık ve tutumlarına, sosyal ilişkilerine, geleneksel değerlerine etkide bulunmaktadır. Modern dünyanın bireyselleşme, sekülerleşme süreçlerinin yarattığı, ait olamayıp, kendini bir yere ait hissedemeyiş (Avcı, 2007: 72) genç üzerinde gerçekten bir boşluk hissi yaratmaktadır.

Toplumsal değerlerde yaşanan değişimler, yeni kültürel oluşumlar, hayatlara nüfuz eden tüketim kültürü, gençleri de tüketici niteliği ağır basan, emek sarfetmeden teknolojinin olanaklarından faydalanmak isteyen bireylere dönüştürürken, sonuç; kişilik bunalımı ve kimlik arayışı içinde boğulan bir gençliktir (Armağan, 2004: 71).

İKİNCİ BÖLÜM:

DÜNYADA GENÇLİK

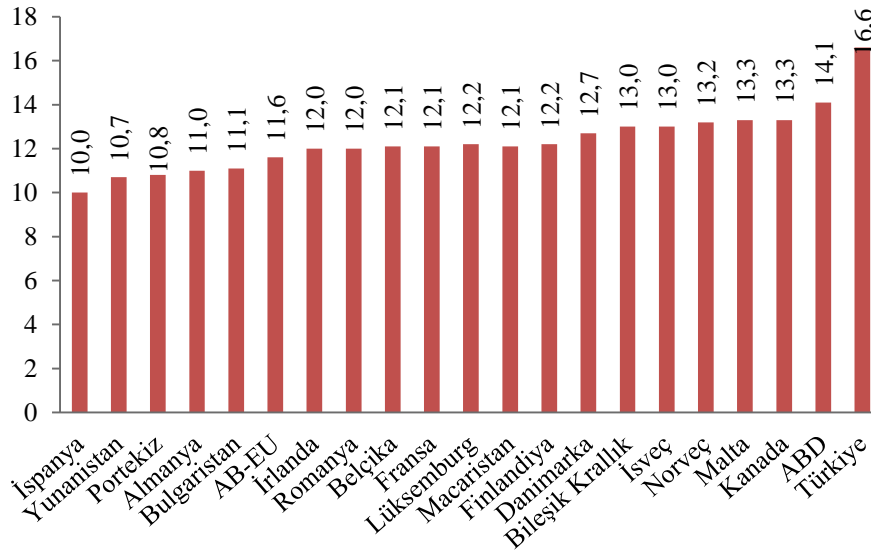
Günümüzde dünya nüfusu giderek yaşlanmaktadır. Nüfusun büyümesi yavaşlamakta ve nüfusun ortalama artış hızı sürekli bir düşüş eğilimi sergilemektedir ki; bunun anlamı şudur: dünya genç nüfusu azalış seyrindedir. Bahsedilen bu tablo, ülkelerin nüfus politikalarında değişiklik yapılması aciliyetini öne çıkarmıştır. Gelişen teknoloji, iletişim ve ulaşım imkânları, sosyal güvenlik sistemlerinde kaydedilen ilerleme, sağlık sektöründeki gelişimlere rağmen, gerek toplumların içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullar, gerekse çevre kirliliği, küresel ısınma gibi ekolojik değişimler sonucunda ortaya çıkan kaygılarla, evli çiftler, çocuk yapmaktan imtina eder olmuş, “böyle bir dünyaya çocuk getirmenin muhasebesini, önceki nesillere nazaran daha fazla yapar” hale gelmişlerdir. 2050 yılında yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranının %33'lere yükseleceği tahmin edilmektedir. Dünyanın değişen bu demografik trendleri açısından önem arzeden gençlik, sosyolojik boyuttan bakıldığında da önem teşkil eden bir kesimdir. Tarihteki büyük toplumsal/ siyasal değişimlerin önünü açan olayları, isyanları, devrimleri başlatan kesim hep gençler olagelmıştır. Bu büyük olaylardan bahsederken, o dönemi gençliğiyle anarız. Örneğin; 68 gençliği dünya ve Türkiye için büyük toplumsal dönüşümlerin yaratıcısı olmuştur. Gençlik adeta toplumların yeniliğe açılan penceresidir. Bu bağlamda, yaşadıkları toplumdan aldıkları mirasla gelecek nesillere miraslar oluşturup bırakacak olan gençlere yönelik algının, gençliğe verilmesi gereken önem ve ciddiyet paralelinde yeniden oluşturulup, değerlendirilmesi gerekmektedir. Gençlik yalnızca sosyal ve maddi anlamda destek bekleyen, salt ihtiyaçları olan ve bu ihtiyaçlarının aile, toplum ve devletten karşılanması gereken, edilgen bir kesim olarak algılanmamalı, toplumsal hayatın hemen hemen her kademesinde, devlet yönetiminde, ekonomik hayatta ve siyaset sahnesinde aktif rol alan bireyler olarak görülmelidir. Bu bağlamda aslında belki de ilk yapılması gereken gençliğe yönelik, az evvel de ifade edildiği üzere -pasif, edilgen, yalnızca talep eden, tüketen genç- algısının kırılmasıdır. Gençlik sorunlarının çözümü aşamasında ise; daha kapsamlı gençlik politikalarının üretilmesine, gençlik sorunlarına odaklanmaktan ziyade, bu sorunların nedenlerini ortadan kaldırmaya yönelik makro sosyal projeler üretmeye ihtiyaç vardır. Neticede, sorun odaklı bir anlayış yerine

sorunların önlenmesine yönelik kapsamlı gençlik projeleri üretilmeli, devlet ve hükümet politikaları ve eylem planları devreye sokulmalıdır.

2.1. DÜNYADA GENÇ NÜFUS

Bugün dünya üzerindeki demografik trendler yüksek doğurganlık ve yüksek ölüm hızından, düşük doğurganlık ve ölüm hızına doğru kaymaktadır. Bu durumun sonucu ise, dünya üzerinde sayısı giderek artan yaşlı nüfustur. Birleşmiş Milletler nüfus projeksiyonları 2050 yılında 0-14 yaş, 15-64 yaş gruplarındaki nüfusun 2015 yılına nazaran azalacağı, 65+ yaş grubunda yer alan nüfusun ise artacağını göstermektedir. 2050 yılında gelişmiş ülkelerdeki yaşlı nüfus oranının %33'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Sağlık teknolojilerinin gelişmesi ve uzun yaşam beklentisinin artışıyla birlikte hızla yaşlanan bir dünya nüfusu karşımıza çıkmaktadır.

2. Dünya Savaşı sonrası yaşanan ve "bebek patlaması" olarak adlandırılan dönem sonrasında doğum oranları düşmeye başlamıştır. Dünyanın demografik gidişatı genç nüfusun önemini her geçen gün daha da belirgin hale getirmektedir. 2013 yılı itibariyle 7 milyar 103 milyon 500 kişiye ulaşan dünya nüfusunun 2050 yılında 12 milyara ulaşacağı tahmin edilirken, bugün dünya nüfusunun yarısını Çin, Hindistan, ABD, Endonezya, Brezilya, Pakistan ve Nijerya nüfusları oluşturmaktadır. Dünya nüfus sıralamasında Türkiye, 18. sırada yer almaktadır. 2013 yılında Türkiye nüfusunu 76 667 864 kişi oluşturmaktadır. Türkiye nüfusunun dünya nüfusu içerisindeki oranı %1,1'dir. Türkiye nüfusu içerisinde genç nüfus oranı ise %16,6'dır.

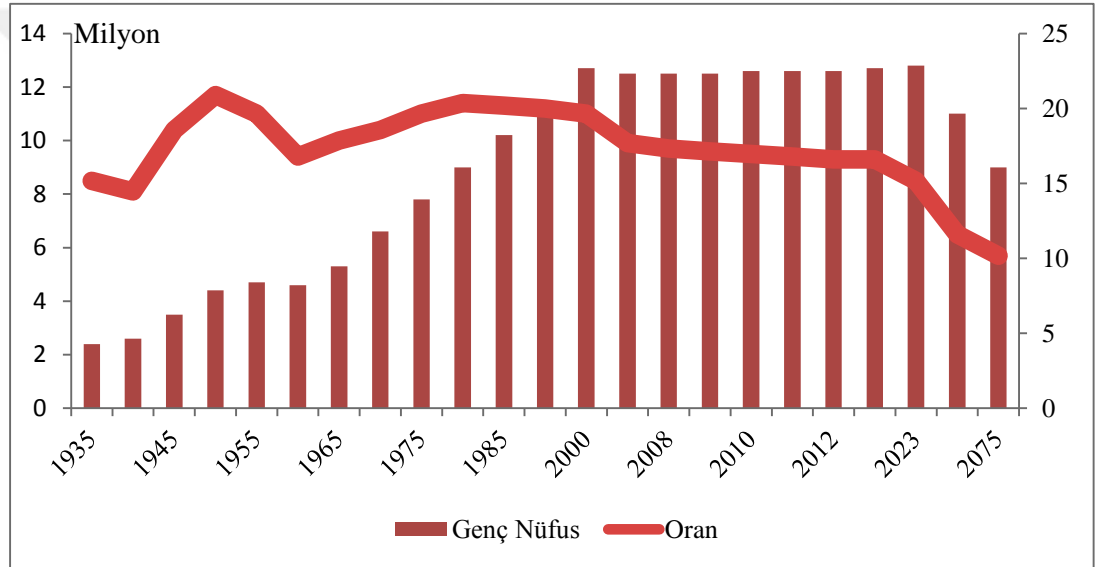

Grafik 1: Ülkelere Göre Genç Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı

Kaynak: TÜİK, İstatistiklerle Gençlik, 2013.

Grafik 1’de Dünya ülkelerindeki genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı gösterilmektedir. Genel nüfus içerisinde en fazla genç nüfusa sahip ülke %16,6 oranı ile Türkiye’dir. Türkiye’yi, genç nüfusun toplam nüfusa oranı bakımından %14,1 ile ABD izlemektedir. Genç nüfus oranının en az olduğu ülkelere sırasıyla İspanya, Yunanistan ve Portekiz’dir. Nüfus projeksiyonlarında, 2023 yılından sonraki dönemde dünya üzerindeki genç nüfusun hızla azalacağı göstergelere yansımaktadır.

Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranının yıllara göre seyri incelendiğinde 1935 yılından 2000 yılına kadar olan dilimde, genç nüfusun artma eğiliminde olduğu gözükmektedir. 2000 yılından 2023 yılına kadar ki zaman diliminde doğrusal bir seyir izleyen genç nüfus oranının, 2023 yılından 2075 yılına kadar ki dönemde hızla düşeceği tahminleri istatistiksel olarak görülmektedir.

Grafik 2: Genç Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı (1935-2075)

Kaynak: TÜİK, İstatistiklerle Gençlik, 2013.

2.2. DÜNYA GENÇLİK PROFİLİ

Günümüzün komplike ve çok boyutlu dünyasında gençliği ve sorunlarını analiz edebilmek gerekli olduğu kadar zorunludur da. Ülkelerin tarihte yaşamış oldukları gerek toplumsal gerekse ekonomik ve siyasi olaylar ve süreçler karakteristik açıdan birbirinden farklı genç nüfusları ortaya çıkarmaktadır. Pek tabii ki farklı tarihsel ve toplumsal koşullarda yetişen gençlerin sorunları da farklı nicelik ve nitelikte olacaktır ancak, dünya gençliği denildiğinde beliren ortak, evrensel sorunların mevcudiyeti de farkındalık gerektirmektedir. Gençliğin yakın bir zamanda geleceğin yetişkinleri

olacağı, yarın ki ormanların yerini tutacak “yeni gelişmekte olan körpecik ağaçlar olduğu” (Gürses, 1997: 48) unutulmamalıdır. Bu olgu, tüm tarih şeridinde gerçekleşmiş ve gelecekte de gerçekleşecek evrensel bir gerçektir. Tüm toplumlarda mütemadiyen vuku bulan bu süreç, olduğu müşahhas koşullarla beraber algılandığı zaman doğru anlaşılacaktır. Genç kuşaklar, içinde buldukları toplumun koşullarınca karakterize olur, önceki kuşakların toplumsal, kültürel ve ekonomik mirasından beslenirken, kendileri de bu anlamda geleceğe bırakılacak mirası oluştururlar.

Gençlik yaş aralığı açısından, evrensel bir tanımın olmayışı, farklı ülkelerin kabul ettiği gençlik yaş aralığına yansımaktadır. Belçika 0-25 yaş aralığını gençlik dönemi olarak kabul ederken, Portekiz için bu aralık 15-30, Estonya için 7-26 yaşlarını kapsamaktadır. Her ne kadar ülkelere göre gençlik yaş aralıkları farklılıklar gösterse de ülkelerin sosyo ekonomik farklılıkları olsa da, gerçek şudur ki, bugün dünya gençliği pek çok sorunu mekânsal sınırlar ortadan kalkarcasına birlikte paylaşmaktadırlar. Küreselleşen dünyada gençler aynı sorunlarla yüz yüzedirler. Örneğin; işsizlik, tüm dünya gençliğinin ortak sorunu olma özelliğiyle öne çıkmaktadır.

Toplumların dönüşümü açısından hiç kuşku yok ki sanayi devrimi, Avrupa’da yalnızca ekonomik değişim ve dönüşümlere sebep olmakla kalmamış, toplum kurumlarını ve değerlerini de yerinden oynatmıştır. Değişimin hızı ve oranı ülkeden ülkeye değişiklik arz etse de ortaya çıkan yeni ekonomik düzen, beraberinde gelen kentleşme olgusu ve ani değişimler, teknoloji ve iletişimdeki hızlı değişim; aileye, toplumun değerlerine, eğitime, sosyal ilişkilerin yapı ve özelliklerine kendi damgasını vurmuş, yaşam biçimlerini değiştirerek, yeni hayat tarzlarını ortaya çıkarmıştır. Yaşanan bu hızlı değişim sürecinin; toplumsal refahın artması, eğitim olanakları, çağdaş demokratik işleyen süreçlerde bireylerin aktif rol oynaması gibi getirileri olurken, aynı değişim, sosyal uyum problemlerini de doğurmuştur. Günümüz gençliği; kültürel hareket alanı genişlemesi ve sosyo-ekonomik imkânlar daralmasının eş zamanlılığının acısını çeken bir gençliktir (Konrad Adenauer Vakfı, 2000: 48).

Kuşaklararası karşılaştırmalara dayalı gençlik analizlerinde, 1981 ve 2000 yılları arasında doğan genç kuşağın, Y Kuşağı olarak adlandırıldığı görülmektedir. Bu kuşak, sosyallik, çeşitlilik, kolektif eylem, kahraman bir ruh haline sahip olma, mukavemet etmek, teknolojiye yoğun ilgi, zor insanlarla mücadelede beceri eksikliği ve esneklik ihtiyacı duymak gibi özellikleriyle öne çıkmaktadır. Hayatları, ebeveynleri tarafından yapılandırılmış olan bu nesil, aynı zamanda güçlendirilmiş bir ebeveynlik

tarzı ile büyütüldüklerinden, düşüncelerini dile getirmekten korkmamaktadırlar. Hayatlarının önemli bir parçası olarak internet ve bilgisayarın yer aldığı Y kuşağı üzerinde, problemle karşılaşma durumlarında, edinilen internet deneyimlerinin derin etkileri olmuştur. Çünkü onlar; geleneksel kuşak (1925-1945 yılları arasında doğanlar) ve baby boomer (1946-1964 yılları arasında doğanlar) neslinden farklı olarak, bu nesillerin düşünemeyeceği kadar küresel nitelikli problem çözme becerisine sahiptirler. Çünkü onlar, çoklu işlemciler ve bilgi ağlarını devreye sokabilmektedirler. Anlık mesajlaşmalar, multi medya oyunları, bloglar vs.nin gelişimi, X ve Y nesli açısından onları farklılaştıran yeni beceri ve stiller yaratmıştır (UNJSPF, 1-13).

Yukarıda bahsi geçen tüm bu değişimlerin yaygınlaşması, çözülme etkisi yapabilmekle beraber, gruplar arasındaki hayat tarzı farklılıkları, toplumsal dayanışmanın zayıflamasına ve sosyal bütünün parçalanmasına da neden olmaktadır. Gruplararası ilişkilerin sayı ve yoğunlukça artışı ise adeta “değişikliklerin hızlanması” döngüsünü beslemektedir. Toplumda ortaya çıkan farklılıklar daha az hoşgörü ile karşılanmakta, bu kez fertler arasındaki ilişkiler zayıflamakta, önlenemez saldırganlıklardan toplum müteessir hale gelmektedir. Günümüz dünya gençliği arasında popülerlik sergileyen heavy metal, punk, vs. akımlara dâhil gençlerle ilgili olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre, hippie gençlerin %70’inin okulu terk edenler, %40’ının bozuk düzenli ailelerden geldiği, bu gençlerin, hiçbir manevi değer bulunmadığı, yalan ve aldatmacaların, riyâkarlığın hâkim olduğu bir toplumdan ve birbirlerini gerçek anlamda sevmeyen, “aşk”ın olmadığı ailelerden geldikleri görülmüştür. Ayrıca temelleri sarsılmış ailelerde, gençlerin her istediğini yapmasına, dilediği gibi yaşamasına sınırsız tolerans gösterilmesi ve kontrolsüz yaşam biçimi; çocuğa rehberlik eden bir ebeveynin olmayışı, ana-baba ve çocuk arasındaki iletişim kopukluğu da bu süreci besleyen durumlardır. Bu koşullarda büyüyen genç, doğal olarak kendine güveni olmayan, toplumdan ve gelecekte korkan bir birey olacaktır. “Sıçan yarışı” tabir edilen iş yaşamında, rekabet için her davranışın mubah sayıldığı bir anlayışa tanık olması da bu güvensizliği beslemektedir. Çünkü bu ortam da tıpkı toplumun diğer kesitleri gibi diğerlerinin sorunlarına kayıtsız olan “bana ne” ci bireylerden meydana gelmiştir (Şener, 2012: 64-65).

Dünya gençlik profili açısından, madalyonun olumlu yüzünü çevirecek olursak; dünyanın sosyo-ekonomik göstergeleri insanları karamsarlığa yöneltse ve gençlerin de bu algıya sahip olduğunu düşündürse de, gençler üzerinde yapılan alan çalışması sonuçları bunun aksini ortaya koymaktadır. Bu duruma örnek verilebilecek bir

çalışma, Fischer ve R. Münchmeier tarafından 2010 yılında 12 ila 25 yaş arası 2500 genç üzerinde yapılan Shell Gençlik Araştırmasıdır. Düzenli olarak dört yılda bir yapılan bu araştırmanın sonuçları, aynı araştırmanın 2006 yılı sonuçlarıyla kıyaslandığında, geleceğe iyimser bakan gençlerin oranında büyük bir artış olduğunu göstermektedir. Shell Gençlik Araştırması, Almanya'da 1953 yılından beri yapılan bir çalışmadır. 2006'da yüzde 50 olan iyimser bakış oranı, 2010'da yüzde 59'a ulaşmıştır. Gençlerin sadece yüzde 7'si geleceğe karamsar bakmaktadır. Alt sosyal tabakalardan gelen gençler ise gelecek konusunda giderek karamsarlaşmaktadır. Bu tabakada sadece her üç gençten birinin gelecekte ümitli olduğu araştırma sonuçları arasındadır. İstihdam konusunda da gençlerin iyimser bakışları artış eğiliminde olup, gençlerin yüzde 71'i mesleki beklentilerinin gerçekleşeceğini düşünmektedirler. Ancak alt sosyal sınıflardan gelen gençlerin sadece yüzde 41'i mesleki ideallerine ulaşabileceğini düşünmektedirler. Aynı araştırmanın 1997 yılı verilerinde gelecekte umutlu olan gençlerin oranı ise %53'tür (Dönmezer, 1999: 38).

2.3. DÜNYA GENÇLİK SORUNLARI

Gençlik sorunlarına bakıldığında, sorunların çeşitli alt başlıklar halinde toplanabileceği görülmektedir ve bu sorunlar, ulusal hükümetleri, uluslararası platformda çözüm arama yoluna itmektir. Sorunların çözülebilmesi maksadıyla, uluslararası alanda önemli ilkeler ve sözleşmelerin yürürlüğe konulduğu gözlenmektedir. Özellikle Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği'nin hazırladığı çeşitli uluslararası sözleşmeler aracılığıyla, gençlik sorunlarına çözüm aranması, gençliğe yönelik duyarlılığın arttığının göstergesidir. Dünya gençliğinin sorunları aşağıdaki alt başlıklarda yansıtılmaya çalışılacaktır.

2.3.1. İşsizlik

Çocukluk ve yetişkinlik arası dönemi kapsayan gençliğin amacı ve anlamı; gelecek için vasıflı hale gelerek iş ve meslek hayatına kendini hazırlayabilmektir. Genç açısından toplumsal dışlanma ve yoksulluğun karşısındaki tek güncenin sağlıklı bir süreçle okul yaşamından, iş yaşamına geçiş olduğu ifade edilmektedir (Bonnett, Bilton vd., 2008: 82). Yaşamlarının en dinamik ve üretken dönemindeki gençlerin, iş yaşamında yer almaması ise, bireysel, toplumsal ve ekonomik bir kayıp olarak topluma ağır faturalar biçiminde geri dönmektedir. İşgücü piyasasındaki arzın, yani çalışmak isteyen kişi sayısının, işgücüne olan talepten oldukça fazla oluşu, kısaca ikisi

arasındaki sayısal açık, çalışanların ücret düzeylerindeki azalmadan tutun da, düşük ücretli işçi çalıştırma ve sendikasılaştırmanın da yolunu açan ekonomik bir sorundur. Ekonomik anlamda işgücü arzı ve talebinin birbirine tam olarak eşitlenmesi konjonktürel şartlar açısından mümkün değildir. Ancak önemli olan bu açığın optimal seviyelere çekilebilmesidir. Zaten işsizliğin yalnızca az gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerin değil, gelişmiş ekonomilerin de sorunu haline gelmiş olması bunun göstergesidir.

İşsizlik probleminin bireye yaşattığı ekonomik sorunların yanında önemli bir diğer olumsuz sonucu da, bireyin toplumsal bütünleşmesine engel olma, topluma yabancılaşma ve sorumluluk alma motivasyonunun yitimidir. Birey açısından ortaya çıkan bu ağır tablo, sosyal eşitsizlik temelli ruhsal problemleri doğurmaktadır. Dolayısıyla işsiz genç, suç ve benzeri sapma davranışlarına -madde bağımlılığı, intihar, fuhuş, şiddet vb.-yönelmektedir (Karataş, 1998: 18-25).

“Genç işsizliği” olgusu, gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler arasında farksızlık yaratan meselelerden birisidir ve sürekliliği söz konusudur. Öncelikle “genç işsiz kimdir?” sorusunun yanıtına bakacak olursak; Birleşmiş Milletler (BM) ve Dünya Çalışma Örgütü (ILO) 15-24 yaş aralığındaki kişileri genç olarak tanımlamaktadırlar. Öyle ise; genç işsiz, bu yaş grubunda yer alan işsiz kişidir.

Ülkelere göre işsizlik oranlarına bakıldığında, tüm dünya ülkelerinin genç işsizliğiyle karşı karşıya kaldığı görülmektedir. ABD’de %13,1 olan genç işsizliği oranı, OECD ülkelerinde %14,9 oranındadır ki bu oranlar hiç te azımsanacak oranlar değildir. Ekonomik olarak dünyanın en gelişmiş ekonomilerinde dahi görülen bu işsizlik rakamları, genç işsizliğin küresel bir sorun haline geldiğini göstermektedir.

Tablo 1: Ülkelere göre işsizlik oranları

Ülkeler	Genç İşsizlik Oranı (%)	Yetişkin İşsizlik Oranı (%)	Genç İşsizliği/Yetişkin İşsizliği Oranı (%)
ABD	13.1	7.4	1.77
OECD	14.9	8.4	1.77
Afrika (Güney Afrika)	52	24.1	2.15
Ortadoğu (Mısır)	39.3	13.4	2.9

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Verileri, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Eurostat verileri, OECD verileri, 2013.

Dünya genelinde gençliğin sorunlarına baktığımızda, başı işsizlik ve eğitim sorunlarının çektiği görülmektedir. Günümüzde artık genç işsizliği adeta az gelişmiş, gelişmekte ve gelişmiş olan ülkelerin ortak özelliği haline gelmiştir. 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik krizin yarattığı en büyük sorun, hızlı biçimde artan işsizlik oranları olmuştur. Yaşları daha küçük olanlar, eğitim seviyesi düşük olanlar ve ilk kez iş arayanlar arasında daha yaygın olan genç işsizliğini; cinsiyet, ırk, etnik köken gibi faktörler de etkilemektedir. Bu etkenlerin haricinde işverenlerin yetişkin işçilere daha olumlu bakmaları, yasal düzenlemelerin de bu durumu destekleyen niteliği, gençlerin çalışmaya karşı tutumları, işsizliğin subjektif nedenleri arasında gösterilmektedir (Karataş, 1998: 18).

Genç işsizliğin göstergelere yansıyan yüksek rakamları, durumun aciliyeti ve vehametini gözler önüne sererken, sorun için çözüm planları uluslararası platformlarda yer almaya başlamıştır. BM, Dünya Bankası ve ILO'nun ortaklığıyla, 2001 yılında bir "Gençlik İstihdam Ağı" oluşturulmuş ve Avrupa İstihdam Stratejisi tespit edilmiştir. Yine YEN çerçevesinde Birleşmiş Milletler tarafından alınan tavsiye kararları önemli niteliktedir. Birleşmiş Milletler tavsiye kararları, istihdam edilebilirlik, fırsat eşitliği, girişimcilik ve fırsat yaratma konularını içermektedir.

Değişim ve dönüşümlerin hızına yetişemediğimiz yaşanan yüzyılda nitelikli insan gücü kapasitesine sahip olmak çok değerlidir. Bu açıdan kalifikasyon manasında başarıyı yakalayamayan bir gençliğin, özde mutlu bir yaşam yolculuğunun ön şartlarından da mahrum kalacağı öngörülebilir. Çünkü gençlik, bu manada merkezi önemde kararların alındığı, kritik bir yaşam dönemidir. Aslında gençliği kimlik arama, eş seçimi, bağımsız olma sorunlarından ziyade, en çok iş hayatındaki sorunlar meşgul etmekte, gençler bu sorunları yeterince ele alınmadığından endişeli ve şüpheli bir ruh haline geçmektedirler (Konrad Adenauer Vakfı, 2000: 42). Aynı zamanda, işsizliğin birey üzerinde önemli bir stres faktörü olduğu genel kabulünden yola çıkarak, işsizlik olgusunun yarattığı sosyal eşitsizlik ve psikolojik etkilerin -umutsuzluk, güvensizlik, endişe, korku duyguları- uzun vadede, işsizlerin genel sağlığını da etkilediği gözlenmiştir. Finlandiya'da yapılan, işsiz ve çalışan gençliği karşılaştırmalı olarak kapsayan araştırma sonuçları, bu iki grup arasında, beslenme alışkanlıkları, temizlik alışkanlıkları ve zararlı madde kullanımı açılarından belirgin farklar olduğunu ortaya koymuştur. Ortaya çıkan bu farklar, işsiz gençlerin aleyhine veriler sunmaktadır (Karataş, 1998: 22). Yine Hollanda'da 15-25 yaş arası gençleri kapsayan başka bir

araştırmanın sonuçlarına göre; artan genç işsizliği olgusu, gençlerde çalışma ahlâkının düşmesine ve suç oranlarının artmasına neden olmaktadır (Gür, 2012: 24).

2.3.2. Eğitim

Dünya gençliğinin birinci sıradaki sorununun işsizlik, ikinci sırada yer alan sorununun ise eğitim sorunları olduğu daha önce de ifade edilmişti. Bugün dünyadaki birçok ülke ilgisini eğitimsiz ve işsiz gençlere (NEET) yoğunlaştırmıştır. Okulda olan ya da eğitim alan işsiz gençler ileriki iş imkânları açısından yatırım yaparken “NEET” ler iş hayatına ve eğitim fırsatlarına uzaktır. Ünelere göre, genç kadınlar daha fazla NEET konumundadır. Bu durum, her üç genç kadının ikisinden daha fazlasının NEET olduğu Nijer, Pakistan gibi ülkelerde daha fazla görülmektedir (Population Reference Bureau, 2013).

Gençlerin eğitime bakışı açısından diğler bir önemli husus ergen öğrencilerin çoğunlukla okulu sıkıcı bulmalarıdır. Amerika Birleşik Devletlerinde ergenler üzerinde yapılan bir çalışma, özellikle lise öğrencilerinin okulda buldukları çoğu zaman sıkıldıklarını göstermektedir (Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2010b).

2.3.3. Zararlı Alışkanlıklar

Gençlerde zararlı alışkanlık olarak alkol ve sigara tüketiminin tüm dünyada yaygın bir sorun olduğu bilinmektedir (Güler ve diğlerleri, 2009: 340; Velleman ve diğlerleri, 2005: 93). Bununla birlikte dünyada bazı zararlı alışkanlıklar ülkeler arasında bazı farklılıklar göstermektedir. Örneğin, yapılan çalışmalarda son 30 gün içerisinde gençler arasında alkol kullanım sıklığı ele alındığı zaman, Avusturya ve Danimarka’daki gençlerde bu oranın %80 civarında olduğu, Ermenistan’da %35 ve İzlanda’da %31 düzeyinde olduğu rapor edilmiştir. Cinsiyet açısından ele alındığında ise, dünyada genç erkeklerin alkol tüketim oranlarının aynı yaş gruplarında bulunan kadınlardan daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Hatta yapılan araştırmalarda alkol tüketilen ülkelerin neredeyse tamamında alkol tüketiminin erkeklerin lehine yüksek olduğu belirlenmiş, erkeklerin en sık kullandığı alkol türünün içki ve bira olduğu, kadınların ise daha sert içkileri tercih ettikleri tespit edilmiştir. Gün içerisinde tüketilen alkol miktarının öğrencilerin sıklıkla alkol tükettiği Yunanistan gibi ülkelerde düşük, buna karşılık alkol tüketiminin az olduğu ülkelerde yüksek olduğu belirlenmiştir (Gür ve diğlerleri, 2012: 29). Dünyanın çeşitli ülkelerinde alkol kullanmaya başlama yaşının

11-14 civarında olduğu rapor edilmiştir (DeWit ve diğerleri, 2000: 745). Madde kullanımı ile ilgili olarak yapılan araştırmalar, diğer Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri ile kıyaslandığı zaman Türkiye’de gençler arasında madde kullanım oranının düşük olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır (Ögel, 2012: 508).

Dünyada gençlerin sıklıkla kullandıkları sigara, zararlı alışkanlıklar arasında ön sıralarda yer almaktadır. Yapılan araştırmalarda gençlerin sigara kullanmalarını etkileyen ve sigaraya başlamalarına neden olan birçok unsur olduğu belirtilmiştir. Ayrıca gençler arasında gerek sigara gerekse de diğer zararlı maddeleri kullanma düzeyinin yaşanan sosyal çevre, yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik yapı, ailede sigara içen başka bireyler bulunması, arkadaş çevresinde sigara içen bireyler yer alması gibi parametrelere bağılı olarak farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (White ve diğerleri, 2002: 167; Griesler ve Kandel, 1998: 169; White ve diğerleri, 2000: 287; Boys ve diğerleri, 2001: 468). Bunun yanında bazı psikolojik sorunların gençlerin zararlı alışkanlıklara yönelmelerinde etkili olduğu belirtilmiştir (Boys ve diğerleri, 2003: 509).

Farklı ırklardaki çocuk ve gençler üzerinde yapılan araştırma sonuçları değerlendirildiği zaman, çocuklarda ve gençlerde ırksal özelliklerin sigara kullanım oranı ve sıklığı üzerinde etkili olduğu gözlenmiştir. White ve diğerleri (2004: 223) tarafından 10-25 yaş grubunda bulunan çocuk ve gençler (siyahî ve beyaz ırktan gelen gençler) üzerinde yapılan araştırmada, katılımcıların hem günlük hem de yıllık sigara kullanım sıklıklarının ırksal özelliklere göre anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Literatürde yer alan çeşitli araştırma bulguları da siyah ırktan gelen gençler ile beyaz ırktan gelen gençlerin sigara kullanım düzeyleri arasında farklılıklar bulunduğu görüşünü desteklemektedir (Kandel ve diğerleri, 2011: 280; Griesler ve Kandel, 1998: 172).

Yabancı ülkelerde gençlerin sigara kullanma düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan araştırmalarda, gençlerde sigara kullanma düzeyinin yüksek olduğu belirlenmiş, ayrıca sigara kullanım oranının artmaya devam ettiği rapor edilmiştir. Juon ve diğerleri (2002: 308) tarafından Amerika’da yaşayan Afrika kökenli gençler üzerinde yapılan bir araştırmada, genç kadınlarda sigara içme oranının %47, erkeklerde sigara içme oranının %52 olduğu tespit edilmiştir. Aynı araştırmada cinsiyet ayrımı olmaksızın gençler arasında sigara kullanma oranının %49,7 düzeyinde olduğu görülmüştür.

Dünyada başta gençler üzerinde olmak üzere gözlenen zararlı alışkanlıklardan birisi de uyuşturucu kullanımıdır. Dünya genelinde hem gençler hem de diğer bağımlılar açısından ele alındığı zaman şu bilgilere ulaşılmıştır;

- Yapılan araştırma sonuçlarına göre dünya genelinde uyuşturucu madde kullanan kişi sayısı 222 milyon civarındadır.
- Uyuşturucu kullanan bireylerin yaklaşık olarak 160 milyonu esrar kullanmaktadır. Gençler arasında sıklıkla kullanılan uyuşturucu maddelerin başında uçucu maddeler ve sakinleştirici haplar gelmektedir.
- Türkiye, uluslararası alanda uyuşturucu kullanımı hususunda hedef ülke olarak görülmektedir.
- Dünya genelinde uyuşturucu madde kullanımının temelinde merak unsurunun yattığı belirtilmektedir.
- Gençler arasında uyuşturucu madde kullanımına başlamaya neden olan en önemli faktörün arkadaş çevresi olduğu vurgulanmaktadır.
- Gençler arasında uyuşturucu madde kullanma yaşının 12-20 yaş civarında olduğu belirtilmektedir. Hatta dünyanın çeşitli yerlerinde uyuşturucu kullanımının 10-11'li yaşlara kadar düştüğü ifade edilmektedir (Babuna ve Bayhan, 2009: 203).

İngiltere'de Health and Social Care Information Centre tarafından yapılan araştırmada gençler arasında sigara ve alkol kullanımı ile uyuşturucu madde kullanım düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda 15 yaş grubunda bulunan gençlerin %31'inin madde bağımlısı olduğu, %22'sinin daha önce bir defa da olsa sigara kullandığı, %39'unun ise alkol kullanma alışkanlıklarının bulunduğu tespit edilmiştir. Ancak geçmiş yıllar ile kıyaslandığı zaman gençlerin hem sigara hem de alkol kullanma oranlarında anlamlı bir azalma gözlemlendiği rapor edilmiştir. Aynı araştırmada gençlerin sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanma oranlarının cinsiyete özgü bazı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir (Fuller ve Hawkins, 2013: 21-70).

Amerika'nın Colorado eyaletinde yaşayan ve 12-18 yaş grubunda bulunan toplam 3072 genç üzerinde yapılan araştırmada, gençlerde alkol kullanma oranının %3,5, esrar kullanma oranının ise %4,3 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet açısından ele alındığı zaman erkeklerin zararlı madde kullanım oranlarının kadınlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kadınların nikotin bağımlılığının

erkeklerden daha yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir (Young ve diğerleri, 2002: 309). Hindistan’da yaşayan ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, Hindistan’ın farklı şehirlerindeki 32 ilköğretim okulunda öğrenci olan toplam 11642 çocuk araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmada altıncı sınıf öğrencilerinin içerisinde hayatında en az bir defa herhangi bir tütün ürünü kullananların oranının %24,8, herhangi bir tütün ürünü düzenli olarak kullananların oranının ise %6,7 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Aynı araştırmada yedinci sınıf öğrencileri içerisinde daha önce tütün ürünü denemiş olanların oranının %9,3, düzenli olarak herhangi bir tütün mamulünü kullananların oranının ise %2,9 olduğu tespit edilmiştir (Reddy ve diğerleri, 2006: 591).

Gençlerde sigara kullanımına paralel olarak elektronik sigara kullanımının da yaygınlaştığı belirlenmiştir (Dutra ve Glantz, 2014: 610; Czoli ve diğerleri, 2014: 97; King ve diğerleri, 2013: 1623). Polonya’da yaşayan gençler üzerinde yapılan bir araştırmada, 15-19 yaş grubundaki lise öğrencilerinin %23,5’inin elektronik sigara kullandıkları, 20-24 yaş grubunda bulunan üniversite öğrencilerinin ise %19’unun elektronik sigara kullanma alışkanlıklarının bulunduğu tespit edilmiştir (Goniewicz ve Zielinska-Danch, 2012: 879).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından yapılan geniş kapsamlı araştırmada, 13-15 yaş grubunda bulunan çocuklarda sigara kullanım düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşayan 13-15 yaş grubu çocuklarda sigara kullanım düzeylerinin ülkelere göre bazı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre bazı ülkelerin farklı yerleşim yerlerinde gençler arasında sigara kullanım oranının %2,4 gibi düşük düzeylerde olduğu, bazı ülkelere ise 13-15 yaş grubu çocuklarda sigara kullanma oranının %33,9 gibi oldukça yüksek düzeylerde olduğu tespit edilmiştir. 13-15 yaş grubunda bulunan çocuklarda en fazla sigara kullanımının Ukrayna (%33,9), Rusya (%33,9), Kosta Rika (%17,8) ve Güney Afrika (%17,6)’da olduğu belirlenmiştir. Gençler arasındaki en düşük sigara kullanım oranlarına ise %4 ile Sri Lanka, %7,4 ile Venezuela’nın sahip olduğu belirlenmiştir. Ülkelerin bazı yerleşim yerlerinde sigara kullanım oranının farklı düzeylerde olduğu gözlenmiştir. Örneğin, Polonya’nın kentsel bölgelerinde yaşayan gençlerde sigara kullanma oranının %29,3 olduğu, kırsal bölgelerde ise bu oranın %16,9 düzeyinde bulunduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Çin’in Chongqing bölgesinde gençlerin sigara kullanma oranının %6,3, Tianjin bölgesinde %5,7, Guandong bölgesinde %4,5 ve Shandong bölgesinde %2,4 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir (Warren ve diğerleri,

2000: 870). Bu araştırma bulguları da dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan gençlerin sigara kullanma oranlarının çevresel şartlara göre farklılık gösterdiği düşüncesini desteklemektedir.

Amerika'da Substance Abuse and Mental Health Services Administration tarafından yapılan araştırmada, 12 yaş ve üzeri Amerikalıların %9,4'ünün (yaklaşık olarak 24,6 milyon kişi) çeşitli uyuşturucu maddeler kullandıkları rapor edilmiştir. 12 yaş ve üzerinde bulunan bireylerde alkol kullanma oranının %52,2 olduğu (yaklaşık olarak 136,9 milyon kişi) belirlenmiştir. Genel nüfus içerisinde en sık alkol kullanım düzeyine 20-29 yaş grubunda bulunan gençlerin sahip olduğu tespit edilmiş, alkol kullanım oranının cinsiyet ve etnik kökene göre bazı farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı araştırmada uyuşturucu madde kullanımının 2002-2013 yılları arasında artış gösterdiği belirtilmiştir (Substance Abuse and Mental Health Services Administration, 2014: 15-38). Amerika'da yapılan diğer bir araştırmada, sigara kullanma oranlarının 12-17 yaş grubunda %10,4, 18-25 yaş grubunda %31, 12-25 yaş grubunda ise %21,8 olarak tespit edilmiştir (Harrison ve diğerleri, 2007: 29).

Farklı etnik kökene sahip (Asyalı, zenci, beyaz ırk) gençler üzerinde yapılan araştırmada alkol ve sigara kullanım sıklıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda gençlerin %75,2'sinin düzenli olarak alkol kullanma ve sigara tüketme alışkanlıklarının bulunmadığı, %19,4'ünün sadece alkol kullandığı ve sigara kullanma alışkanlığının bulunmadığı, %2,3'ünün sigara kullandığı, ancak alkol tüketmediği, %7'sinin ise hem sigara hem de alkol kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca alkol kullanma oranı yüksek olanların sigara kullanma eğilimlerinin de arttığı tespit edilmiştir (Best ve diğerleri, 2000: 320). 18-25 yaş grubunda bulunan 6496 genç üzerinde yapılan diğer bir araştırmada, gençlerin %57'sinin alkol, %56'sının sigara ve %34'ünün esrar kullandığı tespit edilmiştir (Fiellin ve diğerleri, 2013: 158). Literatürde yer alan bu araştırma sonuçları dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan gençlerde zararlı alışkanlıkların yüksek düzeylerde olduğunu göstermektedir.

Almanya'da yaşayan 14-24 yaş grubundaki gençler üzerinde yapılan bir araştırmada gençlerin düzenli alkol kullanma ve son 12 ay içerisinde alkol kullanma durumları değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan gençlerin hayatları boyunca alkol kullanma oranları ele alındığı zaman, gençlerin %35,2'sinin hiç alkol kullanmadığı veya nadiren kullandıkları, %46,4'ünün ara sıra alkol aldığı, %10'unun düzenli olarak alkol tükettiği ve %8,4'ünün zararlı düzeyde alkol kullandıkları belirlenmiştir. Son 12 aylık süre içerisinde alkol kullanım oranları değerlendirildiği zaman, gençlerin

%41,6'sının hiç alkol kullanmadığı veya nadiren kullandıkları, %45,3'ünün ara sıra alkol aldığı, %9,2'sinin düzenli olarak alkol tükettiği ve %3,9'unun zararlı düzeyde aşırı alkol kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

2.3.4. Suç ve Şiddet

Dünya üzerinde yasal olarak cezai karşılığı olan birçok eylem ve toplumsal değerlere aykırı davranışlar suç olarak kabul edilirken, yapılan araştırmalarda suç eğiliminin en çok gençlik döneminde yoğunlaştığı ifade edilmektedir. Gençlik suçlarının tüm dünyada giderek yaygınlaştığı da belirtilmektedir. Söz gelimi Amerika'da çocuk suçlarında artış hızı %10, dünya genelinde çocuk ve genç suçlarındaki artış oranı %20 civarındadır (Yaman ve Arslan, 2009: 445-449). Gençlerde suça karışma ve şiddet eğiliminde bulunma davranışlarının altında gençlik dönemindeki bazı değişimlerin etkili olduğu belirtilmektedir. Ayrıca ekonomik, sosyal, kültürel, yasal ve bazı politik unsurların da gençlerde şiddete yönelmeyi arttırdığı düşünülmektedir (Kocadaş ve diğerleri, 2010: 66).

Dünyanın farklı ülkelerinde yapılan araştırma sonuçları, gençlerde suça karışma ve şiddet eğilimlerinin cinsiyete göre bazı farklılıklar gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Elde edilen bulgulara göre, gerek çocukluk gerekse de gençlik dönemlerinde kadın ve erkeklerin sergiledikleri şiddet eğilimleri farklı içeriklere sahiptir. Erkekler genellikle fiziksel ve sözel saldırganlık gibi karşıdaki kişiye direkt olarak yansıtılan saldırgan davranışlar sergilemektedirler. Kadınların ise indirekt saldırganlık olarak nitelendirilen kin duyma, düşmanlık duyma gibi saldırgan davranış eğiliminde oldukları belirtilmektedir. Bunun yanında gençlerin içerisinde buldukları baskı ortamının şiddetine göre ortaya koyacakları şiddet eğilimi hem kadınlarda hem de erkeklerde bazı farklılıklar gösterebilmektedir (Hess ve Hagen, 2006: 231).

Farklı etnik kökene sahip ülkelerin gençleri üzerinde yapılan araştırmalar, gençlerde suç işleme ve şiddet eğiliminde olma davranışını etkileyen unsurlardan birisinin arkadaş çevresi ve aile tutumu olduğunu ortaya koymuştur. Linder ve diğerleri (2002) tarafından yapılan araştırmada, gençlerin saldırgan davranış eğilimleri ile aile tutumu ve arkadaşlar ile olan ilişkiler arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gençlerde şiddet ve saldırganlık eğilimini arttıran diğer bir unsurun anti-sosyal kişilik özellikleri olduğu belirtilmektedir. Yapılan araştırmalar genellikle dışlanan, aileleri tarafından göz ardı edilen, buna paralel olarak da anti-sosyal kişilik yapısına bürünen gençlerin çevrelerindeki insanlara karşı sıklıkla

saldırgan davranışlar sergiledikleri görüşünü desteklemektedir (White ve Widom, 2003: 332). Dünyada gençlerin saldırgan davranışlar sergileme ve özellikle de fiziksel şiddete başvurma düzeylerini etkileyen diğer bir olgunun zararlı alışkanlıklar olduğu belirtilmektedir. Yapılan bazı araştırma sonuçları, gençlerde alkol tüketiminin artmasına paralel olarak fiziksel şiddet davranışında bulunma oranının da arttığını göstermektedir (Graham ve diğerleri, 2000: 856). Benzer şekilde gençlerde suça yönelme üzerinde alkol kullanımının anlamlı bir etkisi olduğu yapılan çalışmalar ile tespit edilmiştir (Mason ve diğerleri, 2010: 1377). İngiltere ve Galler’de yaşayan 10-25 yaş grubundaki gençler üzerinde yapılan araştırmada gençlerde suçluluk ile ilgili şu bulgulara ulaşılmıştır;

Son bir yıllık süreç içerisinde erkeklerin suça karışma oranının kadınlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (erkeklerde %30, kadınlarda %21). Erkeklerde en fazla 16-19 yaş, kadınlarda ise 14-15 yaş grubunun en yüksek suça karışma oranına sahip oldukları belirlenmiştir.

Suçta karışan erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla anti-sosyal kişilik özelliğine sahip oldukları belirlenmiş, 10-17 yaş grubundaki gençlerin 18-25 yaş grubundaki gençlere kıyasla daha fazla anti-sosyal davranış sergileme potansiyeli olduğu bulunmuştur. Bunun yanında tüm yaş gruplarında anti-sosyal kişilik özelliklerinin suçta karışmada etkili rol oynadığı tespit edilmiştir.

10-25 yaş grubu gençlerde karışılan suçlar değerlendirildiği zaman, gençlerin en fazla karıştıkları suçların sırasıyla herhangi bir suç (%25), tecavüz-fiziksel saldırı (%16), çeşitli hırsızlıklar (%11), ceza gerektiren hasarlı olaylar (%4), uyuşturucu madde satmak (%4), araç hırsızlığı (%2), hırsızlık (%1) ve soygun (%1) gibi suçlar olduğu belirlenmiştir.

Cinsiyet açısından gençlerin karıştıkları suçlar değerlendirildiği zaman herhangi bir suçta karışma oranının erkeklerde %30, kadınlarda %21; tecavüz-fiziksel saldırının erkeklerde %19, kadınlarda %14; çeşitli hırsızlık olaylarına karışma oranının erkeklerde %13, kadınlarda %9; cezai işlem gerektiren hasara neden olan olaylara karışma oranının erkeklerde %6, kadınlarda %3; uyuşturucu satıcılığının erkeklerde %5, kadınlarda %2; araç hırsızlığı olayına karışma oranının erkeklerde %3, kadınlarda %1; hırsızlığa karışma oranının erkeklerde %2, kadınlarda ise %1 düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

10-17 yaş grubundaki gençler ile 18-25 yaş grubunda bulunan gençlerin karıştıkları suç türlerinin cinsiyete göre bazı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir (Wilson ve diğerleri, 2005: 8-19).

Dünya genelinde çocuklarda ve gençlerde saldırgan davranışların artmasında gençlerin içerisinde buldukları psikolojik sorunların da önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Copeland ve diğerleri (2007: 1668) tarafından yapılan araştırmada, herhangi bir nedenle hüküm giymiş olan gençlerin psikolojik özelliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında erkek suçluların %51,4'ünün, kadın katılımcıların ise %43,6'sının psikiyatrik geçmişleri değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmanın sonunda kadın suçluların %20,6'sının, erkek suçluların ise %15,3'ünün çocukluk döneminde bazı psikolojik sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu bulgulara dayanılarak dünyada çocuk suçluluk oranının en aza indirilmesinde çocukluk döneminde alınacak bazı tedavi yöntemlerine ve önleyici yöntemlere başvurmanın etkili olabileceği belirtilmiştir.

2.3.5. Aile İçi İletişim Kaynaklı Sorunlar

İletişimin olmadığı bir yaşam düşünmek imkânsızdır. Çünkü insanın tüm yaşamı iletişime dayanmaktadır. Kişi hayata geldiği andan itibaren kendisini iletişim ağının içerisinde bulur. Bu durum insanın hayatının sonuna kadar devam etmektedir. Dolayısıyla insanların kendilerini iletişimden soyutlamaları mümkün görünmemektedir (Çalışkan ve Aslander, 2014: 264). İletişim konusunda literatürde farklı araştırmalar bulunmakla beraber, günümüz dünyasında en sık sorulan sorulardan birisi, toplumlarda aile içi iletişim düzeyinin neden yetersiz olduğu ve sağlıklı iletişim kurulamadığıdır. Aile içi ilişkilerin uyumlu olması için aile içi iletişimin de olumlu yönde olması gerekmektedir. Buna karşılık aile içi ilişkilerde uyum olduğu kadar çatışmaların yaşanması da beklenen bir sosyolojik durumdur. Diğer bir ifade ile insan ilişkilerinin yoğun ve sık yaşandığı bir ortamda iyi iletişimin yanında bazı olumsuz iletişim sorunlarının da görünmesi beklenmektedir (Baran, 2004: 31).

Aile içindeki iletişimin yapısı ve özellikleri çocukların gelişimlerinde önemli bir role sahiptir. Çünkü çocukların gençlik dönemlerinde ve ilerleyen yaşlarında toplum ile rahat iletişim kurabilmesinin temelleri ailede atılmaktadır. Aile içi iletişimin çocuklar ve gençler açısından etkili olabilmesi için ebeveynlerin duygularını çocuklara ve ergenlere açık bir biçimde ifade etmeleri gerekir. Benzer şekilde çocukların ve gençlerin görüşlerinin de aile içerisinde dikkate alınması, aile içi etkili iletişim için

önemlidir. Ergenlerin aile içi iletişimden olumsuz yönde etkilenmelerinin önlenmesi için mutlaka ebeveynlerin çocuklarını birey olarak görmeleri gerekmektedir (Şahin ve Aral, 2012: 55). Çalışkan ve Aslanderen'e (2014: 268) göre, aile içi iletişim doğru bir biçimde sağlandığı zaman, aile içindeki bireyler sosyal yaşamda diğer insanların duygu ve düşüncelerini kolay anlayabilirler. Ayrıca aile içi iletişimi olumlu olan ailelerde yetişen gençler toplum içerisinde daha mutlu olurlar.

Gençler açısından aile içi iletişim kaynaklı sorunlar beraberinde bazı yeni problemleri de ortaya çıkarmaktadır. Bunların başında zararlı alışkanlıklara yönelme gelmektedir. Yapılan çalışmalar genellikle aile içi iletişim türünün ve aile içi bazı olumsuz olayların gençlerde zararlı alışkanlıklara yönelme oranını arttırdığı görüşünü desteklemektedir (Akfert ve diğerleri, 2009: 40). Yapılan çeşitli araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir (Tobler ve Komro, 2010: 564).

Aile içi iletişim sorunlarının beraberinde getirdiği diğer bir sonuç, gençlerde saldırgan davranışlar sergileme düzeyinin artmasıdır. Yapılan araştırmalarda gençlerin içinde buldukları aile ortamında aile fertlerinin düşüncelerini açık biçimde ifade etmemelerinin çatışmalı bir aile ortamına neden olduğu, bu durumun gençlerde öfke ve saldırganlık düzeyini arttırdığı rapor edilmiştir (Albayrak ve Kutlu, 2009: 67). Literatürde yer alan bazı araştırma bulguları da aile içi iletişim ortamının ve aile içerisinde ebeveyn yaklaşımlarının gençlerde saldırgan davranışlar sergileme düzeyini etkilediği sonucunu ortaya çıkarmıştır (Simons ve diğerleri, 2001: 182; Griffin ve diğerleri, 2000: 174; Conger ve diğerleri, 2000: 224).

2.3.6. Serbest Zaman Kullanımı

Dünyada gençlerin sahip oldukları serbest zaman kullanım alışkanlıkları bazı demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir. Literatürde yer alan çalışmalarda dünyanın farklı ülkelerindeki gençlerin serbest zaman etkinliklerinin aşağıdaki parametrelere göre çeşitlilik ve farklılık gösterdiği tespit edilmiştir;

- Çocukluk ve adolesan dönemde serbest zaman etkinliklerine katılım cinsiyete özgü bazı farklılıklar göstermektedir (Roiste ve Dinneen, 2005: 7; Sallis ve diğerleri, 2001: 620).

- Gençlerin tercih ettikleri serbest zaman etkinlikleri kültürel özelliklere, yaşanılan yerleşim yerinin türüne (kırsal, kentsel), gencin engelli veya sağlıklı olma durumuna, sahip olunan kişisel özellik ve gereksinimlere göre farklılık göstermektedir (Roiste ve Dinneen, 2005: 8)

- Gençlerde serbest zaman etkinliklerine katılım kişinin sahip olduğu fiziksel özelliklere göre farklılık gösterebilir. Çünkü gençlerin sahip oldukları bazı fiziksel özellikler katıldıkları çeşitli etkinliklerde aşırı yorulmalarına veya fiziksel açıdan zorlanmalarına neden olabilir. Söz gelimi, Epstein ve diğerleri (2007: 124) tarafından yapılan araştırmada, serbest zamanlarında dans etkinliklerine katılan gençlerin fiziksel özellikleri değerlendirilmiş, kilosu düşük olan gençlerin yüksek kilolu gençlere kıyasla dans etkinliklerinde daha aktif oldukları belirlenmiştir.

- Engelli gençlerin katıldıkları serbest zaman etkinlikleri sahip oldukları engel türlerine göre şekillenmektedir. Örneğin, Serebral Palsili gençler hareket etme konusunda zorluk yaşadıkları için çok çeşitli olmayan, düşük aktivite düzeyine sahip ve genellikle evde yapılabilecek türde serbest zaman etkinliklerine katılmak zorundadırlar (Shikako-Thomas ve diğerleri, 2008: 156).

Dünyanın çeşitli ülkelerinde serbest zamanların etkin kullanılmasının gençler açısından yararları göz önünde bulundurulduğu için serbest zamanların en iyi şekilde değerlendirilmesine yönelik bazı önlemler alınmaktadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde, gençlerin serbest zaman etkinliklerini arttırmak ve gençlerde ortaya çıkabilecek bazı zararlı alışkanlıkları en aza indirmek amacıyla okul sonrası serbest zaman etkinlikleri düzenlemektedir. Yapılan çalışma sonuçları, okul sonrası serbest zaman etkinliklerine katılımın gençlerde suça karışma oranını azalttığını göstermiştir. Buna göre Amerika Birleşik Devletleri'nde okul sonrası serbest zaman programlarına katılmayan gençlerde suç oranının %50, serbest zaman programlarına katılan gençlerde suça karışma oranının ise %8 olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında okul sonrası serbest zaman etkinliklerine katılan gençlerde alkol, uyuşturucu, sigara ve ilaç bağımlılığının azaldığı, gençlerin okul başarılarında da artış meydana geldiği rapor edilmiştir (Newman ve diğerleri, 2000: 3). Literatürde yer alan çeşitli araştırmalarda da gençlerin özellikle okul ortamında serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirmeleri için gerekli önlemlerin alınması gerektiği, bu kapsamda okul ortamının serbest zaman etkinlikleri düzenlenebilecek şekilde dizayn edilmesinin faydalı olacağı belirtilmiştir (McKenzie ve diğerleri, 2000: 77).

Dünyanın birçok ülkesinde gençlerin serbest zaman etkinliklerinin genellikle televizyon izleme gibi pasif aktivitelerden oluştuğu belirtilmektedir. Gençlerin serbest zamanlarını aktif bir biçimde değerlendirmemelerinin bir sonucu olarak gençler arasında obezite gibi hareketsiz yaşam tarzına bağlı sorunların arttığı rapor edilmiştir. Janssen ve diğerleri (2005: 126) tarafından yapılan araştırmada bu konuya ilişkin

çarpıcı sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin, İsviçre’de gençlerin %24’ünün, İsrail’de ise gençlerin %66,2’sinin günde 3 saat ve daha uzun süreyi televizyon karşısında geçirdikleri belirlenmiştir. Gençlerde serbest zamanları hareketsiz aktivitelerle geçirmeye paralel olarak ortaya çıkan obezite oranları değerlendirildiği zaman, gençlerde obezite oranının Rusya’da %5,3, Ukrayna’da %5,5, Estonya’da %6,5, Hollanda’da %7, Polonya’da %7,4, İsviçre’de %7,6, Belçika’da %8,6, Çek Cumhuriyeti’nde %9,1, İsrail’de %9,3, İsveç’te %9,6, Almanya’da %9,7, Fransa’da %10, Danimarka’da %10,1, Hırvatistan’da %10,6, Norveç’te %10,3, Avusturya’da %10,9, Makedonya’da %10,5, Macaristan’da %10,6, İrlanda’da %11,3, Finlandiya’da %11,8, Slovenya’da %12,9, İskoçya’da %13,1, Yunanistan’da %14,8, İtalya’da %14,9, Portekiz’de %15, İspanya’da %16,3, Kanada’da %15,2, Malta’da ise %17,5 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Telama ve Yang (2000: 1617) tarafından yapılan araştırmada da gençlerin serbest zamanlarında fiziksel etkinliklere katılma düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Özellikle 12 yaşından sonraki yıllarda fiziksel aktivite ve spor etkinliklerine katılımı ciddi bir azalma meydana geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

İrlanda’da yapılan bir araştırmada, gençlerin %88’inin serbest zamanlarında sportif faaliyetlere katıldığı, erkeklerde serbest zamanlarında sportif faaliyetlere katılma oranının %91 olduğu, kadınlarda ise bu oranın %86 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Kadınların ve erkeklerin serbest zamanlarında tercih ettikleri spor dallarının cinsiyete göre bazı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Benzer şekilde 12-18 yaş grubunda bulunan gençlerin serbest zamanlarında tercih ettikleri spor dallarının yaşlarına göre bazı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir (Roiste ve Dinneen, 2005: 75-78). Amerika’da yapılan diğer bir araştırmada, gençlerin serbest zamanlarında en sık tercih ettikleri etkinliklerin başında müzik dinleme, sinema veya konsere gitme, televizyon izleme, spor etkinliklerine katılma, bilgisayarla ilgilenme ve bilgisayarda oyun oynamanın geldiği tespit edilmiştir. Gençler tarafından en az tercih edilen serbest zaman etkinliklerinin başında ise yemek yapma, koşu veya yürüyüş yapma gibi faaliyetlerin geldiği tespit edilmiştir. Gençlerin serbest zamanlarında okudukları materyallerin başında magazin dergileri, roman, popüler oyunlar, teknik kitaplar ve gazetenin geldiği sonucuna ulaşılmıştır (Nippold ve diğerleri, 2005: 93).

2.3.7. İnternet ve Sosyal Ağlar

Küreselleşme ile birlikte yaşanan değişimler, interneti, yeni bir aktör haline getirmiştir (Yıldız, 2013: 861-874). İnsan yaşamının önemli bir evresi olarak değerlendirilen gençlik dönemi, günümüz iletişim dünyası içerisinde vazgeçilmez bir yere sahiptir. Bu vazgeçilmezlik durumu gençliğin değişimle ve ilerleme ile ilişkilendirilmesi, tüm çağrışımları ve yan anlamları ile sadece medyadaki değil, aynı zamanda tüm alanlardaki baş döndürücü değişimlerin simgesi olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca gençlik, günümüzde hızlı değişimlerin yaşandığı elektronik ve görsel medyanın da simgesi olarak değerlendirilmektedir. Çünkü gençlik, medyanın önemli bir alıcı kitlesi haline gelmiştir (Akbulut, 2012: 275).

Sosyal ağlar, kullanıcıların kendi profil sayfalarını düzenledikleri, arkadaşlarını veya iş arkadaşlarını davet yolu ile kendi listelerine ekledikleri, kullanıcılar arasındaki iletişimin mesajlaşma veya e-mail yolu ile gerçekleştiği internet siteleridir. Tüm dünyada sosyal ağları kullanan kitleler arasında gençlerin ön planda olduğu bilinmektedir (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013b: 26).

Dünya nüfusunun yaklaşık olarak %34,3'ünün aktif olarak internet kullandığı bilinmektedir. Dünyada yetişkinlerin hayatında önemli bir yer etmiş olan internet, çocuk ve gençler açısından da kullanımı giderek artan bir olgu haline gelmiştir. Ancak çocuklar ve gençler açısından internetin beraberinde getirdiği riskler tartışma konusu haline gelmiştir. Literatürde yer alan çalışmalarda internetin çocuklar açısından getirdiği risklerin başında zorbalık, cinsel mesajlar, pornografi, tanınmayan kişilerle iletişim ve tanışılan yabancı kişilerden etkilenme, online ilişki kurulan insanlarla buluşma, zararlı içeriklere erişme ve kişisel bilgilerin kötüye kullanımı gibi sorunlar gelmektedir (Aydın, 2013: 98).

Türkiye'de yapılan araştırmalarda da gençler arasında internet kullanma ve sosyal ağlarla ilgilenme oranının yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Türkiye'nin birçok farklı bölgesinde yaşayan gençler üzerinde yapılan ve geniş örneklem grubuna sahip olan bir araştırmada, 15-29 yaş grubunda bulunan gençlerin internet kullanma düzeylerinin kadınlarda %69,8, erkeklerde ise %90,4 olduğu tespit edilmiştir. Yaş açısından ele alındığı zaman 15-19 yaş grubundaki gençlerin %85,6'sının, 20-24 yaş gurubundaki gençlerin %81,5'inin ve 25-29 yaş grubundaki gençlerin %70,5'inin internet kullandığı bulunmuştur. Gençlerin eğitim düzeyleri arttıkça internet kullanma oranlarında da artış gözlemlendiği belirtilmiştir. Gençlerin interneti kullanma amaçları incelendiği zaman, ilk sırada %55,7 ile sosyal iletişim ve haberleşmenin geldiği, bunu

sırasıyla eğlenceli video izlemek ve müzik dinlemek (%38,3), eğitim ve araştırma (%37,1), haberleri takip etme (%12,4) ve oyun oynama (%11,8) gibi amaçların takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Gür ve diğerleri, 2012: 81-84). Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından hazırlanan araştırma raporunda da Türk gençliğinin internet ve sosyal ağları sıklıkla kullandıkları, tercih edilen sosyal ağların oranlarının gençlerin bazı demografik özelliklerine göre farklılaştığı rapor edilmiştir. Türk gençlerinin sosyal medya kullanım sıklıklarına ilişkin bilgiler Tablo 2’de sunulmuştur (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013b: 56-63).

Tablo 2: Gençlik ve Spor Bakanlığı 2013 raporuna göre gençlerde sosyal medya kullanım sıklığının bazı demografik değişkenlere göre dağılımı

Değişkenler	Sosyal medya kullanan (%)	Sosyal medya kullanmayan (%)
Erkek	94,7	5,3
Kadın	96,2	3,8
15-17 yaş	95,1	4,9
18-24 yaş	94,7	5,3
25-29 yaş	96,7	3,3
Ortaöğretim ve	93	7
Yükseköğretim	97,4	2,6
Toplam	95,5	4,5

Türkiye’de gençlerin internet kullanım sıklıklarının ve internet kullanma amaçlarının ele alındığı bir çalışmada, 23-28 yaş grubunda bulunan gençlerin 16-17 yaş grubundaki gençlere kıyasla interneti alışveriş için kullanma oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. 16-17 yaş grubundaki gençlerin interneti genellikle sohbet amaçlı kullandıkları, 16-22 yaş grubundaki gençlerin ise genellikle eğlence amaçlı internet kullandıkları tespit edilmiştir. Bunun yanında gençlerin interneti kullanma sıklıkları ve interneti kullanma amaçlarının bazı sosyo-demografik özelliklere göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Milliyet, 2002: 35). Buna karşılık özellikle ülkemizde gençlerin problemleri internet kullanım davranışlarının ele alındığı araştırmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Oysa ki dünya genelinde gençler arasında problemleri internet kullanımının giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Moreno ve diğerleri (2011: 797) tarafından yapılan araştırmada bazı ülkelerde gençler arasında problemleri internet kullanma davranışının %26,3 gibi ciddi boyutlara ulaştığı rapor edilmiştir.

Gençler açısından internet kullanımının yararlı olduğu, özellikle bilişsel ve sosyal gelişimin desteklenmesinde internetin büyük öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır. Buna karşılık dünyada gençler arasında giderek yaygınlaşan internet kullanımının siber zorbalık ve cinsel kışkırtma gibi olumsuz sonuçlara yol açtığı rapor edilmektedir (Guan ve Subrahmanyam, 2009: 351-354). Ayrıca gençlerde internet kullanımının psikolojik iyi olma halini olumsuz yönde etkilediğine dair yaygın bir inanış bulunmaktadır (Gross ve diğerleri, 2002: 75). Ybarra ve diğerleri (2005: 9) tarafından gençler üzerinde yapılan bir araştırmada, gençlerin depresif ruh haline sahip olmalarında internetin önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. İnternet bağımlılığı, sosyal medyadaki paylaşımları beğenme ve beğenilme, e-posta ve mesajları sürekli kontrol etme kaygısı, gençlerdeki yaratıcılık ve empati becerilerini de olumsuz etkilemektedir (Bayhan, 2014: 10-25). Net alışkanlığı kazananlar günlük sosyal yaşamda ürkek, içe kapalı bir yaşama yönelmekte, sanal ortamdaki eğlence kültürü gençlerin gerçek yaşamdan kopmalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla gençlerde internet kullanımının yararlarından söz edilirken, ortaya çıkardığı bazı olumsuz sonuçların da göz önünde bulundurulması, bu kapsamda gençlerde güvenli internet kullanımı için gerekli önlemlerin alınması önemli bir konudur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

TÜRKİYE’DE GENÇLİK

Yüzdeler sıralamada Avrupa’nın en genç nüfusa sahip (%16,6) ülkesi Türkiye’dir. Bir önceki bölümde dünya gençlik profili ve sorunları ele alınmıştı. Küreselleşme, gelişen teknoloji ve kitle iletişiminin doğrudan etkilediği kesimlerin başında gençler gelmektedir. Yaşanan bu değişimler, gençlik davranışlarını, alışkanlıklarını ve değer-tutumlarını da değişime uğratmaktadır. Bu bölümde, sosyolojik anlamda ülkemizdeki genç profili, gençliğin yüzyüze olduğu işsizlik, eğitim ve zararlı alışkanlıklar (sigara, alkol, uyuşturucu), aile içi iletişim kaynaklı sorunlar farklı boyutlarıyla açıklanmıştır. Ne yazık ki ülkemizde 1980’lerden beri, kırsal kesimlerden kentlere doğru yaşanan hızlı göçlerin de sebebiyet verdiği ve her geçen gün oranları hızla artan bir çocuk ve genç suçluluğu ile karşı karşıyayız. Artan suç oranlarının temelinde yatan sosyal, demografik, ekonomik ve yasal zemin, gençliğin profilinin ortaya konulması açısından zaruri gözükmektedir. Gençleri suça ve şiddet davranışlarına iten psiko-sosyal faktörler nelerdir’in yanıtı bulunmalıdır. Gençlerin psikolojik, sosyal ve fiziksel açıdan gelişmelerinde ve artan suç ve şiddet eylemlerini önlemede en iyi asistlerden biri serbest zaman etkinliklerinden elde edilebilir. İnsanı olumsuz toplumsal eylemlere yönelten nedenlerden birisi, onun deşarj olmasına hizmet eden sosyo-kültürel, sanatsal etkinliklerden mahrumiyettir. Artan sosyo-kültürel serbest zaman etkinlikleri ile, sosyal saldırganlık, agresif davranışlar arasında negatif bir ilişki mevcuttur. Bu bağlamda, gençliğin serbest zamanlarını değerlendirebileceği mekân ve faaliyetlerin, sayıca arttırılması, kişisel şartları bu imkânlardan faydalanmaya müsait olmayan gençlerin önündeki engellerin ve bu manada bireyler arasındaki eşitsizliğin kaldırılmasına yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Yine ülkemizde bağımsızlaşma ve toplumsallaşma süreçlerini ağır aksak yaşamak zorunda kalan “engelli gençlik”, yalnızca toplumun diğer bireylerinin acıyarak baktığı bir kesim olmamalıdır. Önceki yıllara nazaran engelli gençliğe yönelik sosyal politikalar nispeten artsa da yine de icra edilmesi gerekli önemli sosyo-ekonomik, yasal politika değişikliklerine ihtiyaç sözkonusudur. Gençlerin demokratik siyasi katılımı ve değerler konuları da dördüncü bölümde yer verilen diğer alt başlıklardır.

3.1. TÜRKİYE'DE GENÇLİK PROFİLİ

Ülkemizde 15.000 gencin katılımıyla gerçekleşen 2. Gençlik Şurası sonucunda Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından hazırlanan Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinde gençlik, “biyolojik olmaktan ziyade sosyolojik açıdan ele alınması gereken bir kavram” olarak ele alınmakta ve “gençliğin, içinde bulunulan zaman, toplumların sosyo-ekonomik gelişimleri, kültür ve geleneklerine göre” tanımlanması gerektiği belirtilmektedir. Söz konusu belgede gençlik tanımlamaları açısından evrensel kabul görmüş tek bir yaş aralığından söz edilemeyeceğine vurgu yapılmakta, ülkemizin şartları göz önüne alındığında gençlik politikalarının hedef grubunun, 14-29 yaş aralığında bulunan bireyler olarak kabul edildiğine işaret edilmektedir (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013). Birleşmiş Milletler’in 2008 İnsani Gelişme Raporu’nda Türkiye’nin belirgin bir gençlik politikasına ve gençliğe destek olacak kurumlara ihtiyacı olduğu belirtilmiştir (UNDP, 2008).

2013 yılında 7 milyarın üzerinde olan dünya nüfusunun 2050 yılında 12 milyara ulaşacağı tahmin edilirken, bu nüfusun yarısından fazlasını Çin, Hindistan, ABD, Endonezya, Pakistan, Brezilya ve Nijerya oluşturmaktadır. 2013 itibarıyla nüfusu 76 667 864 olan Türkiye ise; dünya nüfus sıralamasında 18. sırada yer almaktadır. 2050 yılında nüfus büyüklüğü açısından Türkiye’nin gerileyerek 20. sırada yer alacağı tahmin edilmektedir (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2012).

Bugün Avrupa Birliği’ne üye ve aday ülkelerde 2013 yılında genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı incelendiğinde, genç nüfus oranının en yüksek olduğu ülkenin Türkiye olduğu, Avrupa Birliği’ne üye 28 ülkenin genç nüfuslarının toplam nüfus içindeki oranı yüzde 11,5 iken bu oranın Türkiye’de yüzde 16,6 olduğu görülmektedir (Bkz. Grafik). Genel nüfus sayımı sonucuna göre 1935 yılında 2 milyon 434 bin kişi olan genç nüfus, 2013 yılında 12 milyon 601 bine ulaşarak yaklaşık olarak altı kat oranında artmıştır. 2025 yılında genç nüfusun 12 milyon 616 bin kişiye gerileyeceği tahmin edilmektedir.

Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranının 1980-2075 yılları arasındaki değişimi aşağıda Tablo 3’te gösterilmektedir. 1980’de %20,2 olan genç nüfus oranının, 2000’de %19,6’ya, 2013’te %16,6’ya düşerek, 2050 yılında %11,7’ye, 2075 yılında ise %10’lara kadar gerilemesi beklenmektedir.

Tablo 3: Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı, 1980-2075

Yıl	Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı (%)
1980	20,2
1985	20,1
1990	20,0
2000	19,6
2007	17,7
2008	17,4
2009	17,2
2010	17,0
2011	16,8
2012	16,6
2013	16,6
2023	15,1
2050	11,7
2075	10,1

Kaynak: TÜİK, İstatistiklerle Gençlik, 2013.

Genç nüfusun ilin toplam nüfusu içindeki oranı, 2014

Proportion of young population in total population of province, 2014

Şekil 1: Genç nüfusun ilin toplam nüfusu içindeki oranı, 2014.

Şekil 1’de Genç nüfusun ilin toplam nüfusu içindeki oranları gösterilmektedir. Genç nüfusun yoğun olduğu bölgeler; kırmızı ve koyu kırmızı renkle belirtilmiştir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri, genç nüfusun en yoğun olduğu bölgelerdir. Doğu Anadolu Bölgesi’nde genç nüfusun ilin toplam nüfusu içindeki oranı %22,0-25,9 arasındadır. Bu oranla, Doğu Anadolu Bölgesi, Türkiye bölgeler sıralamasında Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nden sonra genç nüfusun en yoğun olduğu 2. Bölgedir.

Avrupa'nın en genç nüfusa sahip ülkesi olarak, Türkiye'nin en önemli beşeri sermayesi olan gençlik hakkında çok fazla bilimsel çalışma yapılmamış, gençliğin beklentileri ve gençlere sunulacak hizmetler alanındaki değerlendirmeler sınırlı olsa da Cumhuriyet tarihinde önemli misyonları yüklenmiş, “rejimin ve cumhuriyetin bekçileri” görevini omuzlarında hissetmiş olan Türk gençliği, Lüküslü'nün deyiimiyle bir “mit” haline getirilmiştir. Türkiye'nin en büyük potansiyel güçlerinden biri olan gençliğe Atatürk'ün vermiş olduğu önem dikkate değerdir. Mustafa Kemal Atatürk'ün ulusunun gençliğine verdiği değeri belki de hiçbir dünya liderinin kendi gençliğine bakışında göremeyiz. O, Türk gençliğini geleceğin teminatı ve garantisi olarak görmekte idi. Kurtuluş Mücadelesinin dönüm noktasına tekabül eden 19 Mayıs 1919 tarihinden sonraki tüm 19 Mayıslar O'nun tarafından Türk gençliğine armağan edilmiştir. 15-20 Ekim 1927 tarihlerinde, Cumhuriyet Halk Partisinin ikinci kurultayında okuduğu Büyük Nutkun son bölümünde yer alan “Gençliğe Hitabesinde” de, Atatürk, rejimi gençliğe emanet ederek, gençliğe verdiği önemi, gençliğe olan inancını bir kez daha göstermiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Gençlik ve Spor başlıklı IX. Bölümü, 58. maddesinde devletin gençleri koruyucu ve gelişimlerini sağlayıcı görevine yer verilmiştir. Gençliğin korunması, anayasada şu şekilde ifadesini bulmaktadır:

Madde 58. Devlet, istiklâl ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.

Görüldüğü üzere devletin görevlerinden birisi de gençliğin korunması ve onların gelişmelerini sağlayıcı tedbirlerin alınmasıdır. Devlet, aynı zamanda, gençleri kötü alışkanlıklardan, madde bağımlılığından ve cehaletten korumak için de gerekli tedbirleri almak zorundadır. Devletin gençleri cehaletten koruma görevi, yine anayasada yer alan Eğitim ve Öğrenim Hakkı ve Ödevini hatırlatmaktadır.

1982 yılında, “Gençlik ve Toplum” konulu bilimsel toplantıda, dönemin Gençlik ve Spor Bakanı Vecdi Özgül'ün konuşmasından alınmış olan şu sözler günümüz gençliğini iyi anlayabilmemiz açısından bizlere ışık tutmaktadır:

“Dengeli bir ekonomik ve sosyal düzeyde bulunan, psikolojik ve kültürel yapısı güçlü olan toplumlarda gençler geçiş dönemini daha kolay

atlabilmektedir. Buna mukabil bizzat değişim halinde bulunan veya sosyal ve ekonomik yapısında dengesizlikler bulunan kuvvetli ve etkin olmaktadır. Gelişmiş, sosyal problemlerini geniş ölçüde halletmiş ve yeterli bir ekonomik düzeye erişmiş ülkelerde aşırı gençlik hareketleri ya bireysel olarak kalmakta veya toplum içinde büyük bir tedirginlik yaratmadan eritilebilmektedir. Bu ülkelerde, bir hippie akımı toplumca fazla yadırganmamakta, buna karşın, tedhiş olayları yaygınlaşmamakta, toplumun tepkisi nedeniyle ve gençlik arasında fazla destek bulamadığı için belirli yerlerde, belirli olaylarla sınırlı kalmaktadır” (Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1982: 9).

Yakın tarihte genç kuşaklara bakıldığında, yukarıda da bahsedildiği gibi, 1923-1950 arası gençliğin modernleşme yanlısı, Cumhuriyeti ve Atatürk’ü koruma göreviyle yükümlenmiş bir gençlik olduğu görülmektedir. Yeni temelleri atılan ulus devletin korunması ve yaşatılması sorumluluğu gençliğin omuzlarındadır. Mustafa Kemal Atatürk’ün Gençliğe Hitabesinde ifadesini bulan bu misyon;

“Cebren ve hile aziz vatanın bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri şahsi menfaatlerini müstevliilerin siyasi emelleriyle tevhid edebilirler. Millet fakr ü zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir. Ey Türk istikbalinin evladı! İşte bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır!”

1960’lara gelindiğinde, tüm dünyada başlayıp hızla yayılan gençlik olaylarıyla birlikte, Türkiye’de de boy gösteren gençlik olayları, tarihi, siyasi ve toplumsal özgünlüğü içerisinde bir siyasi ve sosyal direniş hareketi niteliğindedir ve bu dönem gençliği, çoğulculuk ve demokrasi yanlısı, ulusal-reformist karakteri ağır basan bir kesimin temsilcisidir. 1970’lerde gençlik, aşırı siyasallaşan, sağ-sol kutuplaşması niteliğine bürünmüş, katı kamplaşmacı, radikal bir kimlik sergilerken; 1980’lerde Özal’la birlikte liberalizmle tanışarak, hem depolitize olan hem de dini değerleri yükselişte olan ve önceki kuşaklarca eleştirilerek, “apolitik” olmakla itham edilen bir kuşağa dönüşmüştür. Köyden kente göçün en yoğun yaşandığı dönem olan bu yıllarda, köyden kente yönelim, akabinde toplumsal sorunları da beraberinde getirmiştir. Köyden kente daha iyi çalışma ve yaşam koşulları hayaliyle göç eden bireyler, bir yanda ilk kez karşılaştıkları kentin toplumsal koşulları, bir yanda çalışma hayatındaki acımasız rekabetle yüzleşmek zorunda kalmış, kente uyum sağlayamayan bu insanlar kendi gelenekleri ve alışkanlıklarını taşıdıkları kendi yaşam çevrelerini yaratmışlardır. Bu çatışma ve uyumsuzluk ortamının getirdiği gerilim ise, genç insanları islami gruplara yöneltmiştir (Konrad Adenauer Vakfı, 2000: 95).

1990'lar gençliğiye daha çok iş sorunları, sosyal imkân sınırlılıklarından ötürü cemaatlere yönelen bir kuşak olmuştur. Bu noktada, Herbert Marcuse ve Pierre Bourdieu'nun görüşlerinin bir sentezi olarak karşımıza çıkan François Dubet'in gençliğe bakış açısına bakmakta fayda olacaktır. Dubet'e göre; farklı sosyo- ekonomik gruptan gelseler dahi aynı dönemde doğup büyümüş olmaktan ötürü gençler arasında ortak noktalar oluşmaktadır (Lüküslü, 2013: 186).

Tezcan'a göre, 2000'li yılların gençliği ,“zamane gençliği” şeklinde tanımlanan, bilgisayar, internet ve TV ile iç içe olan gençliktir (Tezcan, 2003: 190). Bir noktada Tezcan'ın bu tanımlamasından ayrılabilme mümkün. Şöyle ki, her ne kadar bu gençler teknoloji ile iç içe olsalar dahi, TV'nin hayatlarında kapladığı yer açısından, hayatında bir eşik teşkil eden, siyah beyaz TV'den renkli TV'ye geçişi seremonilerle yaşamış olan X kuşağıyla aralarında oldukça fark vardır. Zira bu kuşak, öncekiler kadar TV ve radyo ile haşır neşir değildir. Çoğu uzman tarafından, 1980 ile 2001 yılları arasında doğanlar için Y kuşağı kavramı kullanılmaktadır. Milenyum Kuşağı, gelecek kuşak, dijital kuşak, vd. isimlerle de anılmaktadırlar (Adıgüzel, Batur, Ekşili, 2014: 167-174). Bu kuşağın ismindeki Y harfinin İngilizce “why” olarak okunuşu ve anlamının “neden” oluşu ile bu kuşak gençlerinin sürekli soru soran, tartışmacı kişiliği ilişkilendirilmektedir (Özer ve diğerleri, 2013: 126). TÜİK verilerine göre, 76 milyon kişinin yaşadığı Türkiye nüfusunun %35'i Y kuşağı üyesidir (TÜİK, 2013).

Pek çok akademisyen, yazar ve toplumdaki genel algının aksine, *1980 sonrası kuşağı eleştirmenin dayanılmaz cazibesi* diyen Lüküslü'ye göre, 80 sonrası kuşağını, 19. yüzyıldan beri varolan, “gençlik miti”nden kurtulmadan doğru bir analiz ortaya koymak mümkün gözükmemektedir. 80 Kuşağı, 90 Kuşağı, 2000 kuşağı diye ayrılmadan topyekün ,“12 Eylül Çocukları”, “Tüketim Çocukları” isimleriyle anılan, 80 sonrası Türk gençliği aslında hep etiklendiği gibi “pasif” olarak siyasetle ilgilenmeyen, bir kuşak değildir. Bu anlamda, “depolitize”-pasif, edilgen bir kimlik çizdiği için- tanımlaması yerine, gencin tamamen kendi tercihi olarak sergilediği “apolitik” kavramını kullanan Lüküslü, gençlerin “apolitik” duruşlarının bile aslında bilinçli olarak yapılmış bir seçim olduğunu ifade etmektedir. Gençler, aslında bugünkü siyaset dünyasından, ilişkilerden hoşnut olmadıkları, siyaset dünyasının kirli bir dünya olduğunu düşündükleri ve de siyasetin gençlik sorunlarına çözüm getirebileceği inancını taşımadıkları için, siyasete uzak durmaktadırlar. Bu düşünce, siyasetle ilgilenen, ülke sorunlarına kafa yoran gençler için dahi geçerlidir. Bu durumda ister

istememez günümüz gençliğinin vurdumduymaz olduğu ile ilgili oluşan algıların gençliğin doğru analiz edilememesinden, anlaşılmasından kaynaklandığını söylemek mümkündür. Oysa ki, nasılsa *kliyantelist* ve *kirli* olan siyasal alanda bireysel olarak var olamayacağını düşünen gençler, kurumlara ve medyaya olan güven eksikliğinin de eklenmesi ile, bu kez, muhalif bir bireyciliğe doğru yönelmektedirler (Lüküslü, 2013: 150-165).

Peki Türkiye'deki gençler kendi kuşaklarını nasıl tanımlamaktadırlar? Memur Sendikaları Konfederasyonu'nun 2014 yılında yapmış olduğu "Türkiye Gençlik Profili Araştırması" sonuçlarına göre; Türkiye'de gençler, kendi kuşaklarını 80'li yılların ve 2020'li yılların kuşaklarına nazaran apolitik olarak görmektedirler (Memur Sendikaları Konfederasyonu, 2014). Bu sonuç, gençlerin de kendilerini tanımlarken, toplumdaki genel algıya paralel bir düşüncede olduklarını göstermektedir.

3.2. GENÇLİK SORUNLARI

Bilindiği üzere, ülkemiz gençliğinin en önde gelen sorunları işsizlik, eğitim, suç, zararlı alışkanlıklar, aile-içi iletişim sorunları ve gençliğe yönelik kamu hizmetlerinin, sosyo-kültürel, sanatsal etkinliklerin yetersizliğidir. Kuşkusuz ki asıl önemli husus, sorunları çözmeye odaklanan politikalar yerine, sorun önlemeyi hedefleyen gençlik politikalarının hayata geçirilmesidir. Gençleri merkeze alan projelerin ise ihtiyaç odaklı ve yerele özel olması, etkinlik ve verimliliğin sağlanması açısından oldukça önemlidir (Yurttagüler, 2012: 387).

3.2.1. İşsizlik

Türkiye'nin Avrupa ile aynı olan tek işgücü piyasası göstergesi, gençlerin % 17-18'lerde seyreden istihdam oranıdır (Ercan, 2007: 25). Küresel ekonomik büyüme ve verimlilik artışına rağmen, istihdamda aynı oranlarda artış sağlanamamıştır. İstihdamsız büyüme, gençlerin işgücü piyasasındaki kırılma eğilimini iyice ortaya çıkarmaktadır. İşsizliğin yapısal bir sorun haline alması, işsiz kalınan sürelerin uzamasına sebebiyet vermektedir. İşsiz kalınan sürenin uzaması demek, ekonomik problemlerin yanında sosyal problemlerin de doğması demektir. Ortaya çıkan sosyo-ekonomik tablo, konumuz açısından önem arz eden, günümüzde oldukça sık telaffuz edilen "kayıp nesil" tanımlamasını gözler önüne sermektedir. ILO "Gençlerin İstihdamında Küresel Eğilimler 2010" başlıklı raporunda, işgücü piyasasına girememenin gençler üzerinde kalıcı olumsuz etkiler yarattığını belirterek,

sonuçlarının “kayıp nesil” yaratacağından endişe duyulduğuna da raporda yer vermiştir. Aslında bu somut durumun bize dolaylı olarak söylediği; vermek istediği mesaj, bir nesil tükenip, tökezlediğinde, ardı sıra gelen nesillerin de ayağının takılıp düşmesinin kaçınılmaz olduğu gerçeğidir. Üretimin çeşitli aşamalarında rol alamayan ve kendini gerçekleştirilmeyen, sonuçta hayatın içinde yer alamayan, “ben de varım” diyemeyen gençler, sonunda, yaşadıkları topluma, ülkeye tepkili birer birey haline gelmektedirler. Toplumun belki de ödediği en ağır bedel ise, bu gençlerin suça yönelmesi olmaktadır.

Türkiye’de özellikle 1994 ve 2001 krizlerinden etkilenen genç işsizliği son dönemde yaşanan ekonomik büyümeye rağmen, azalma seyrine girmemiştir. Hemen hemen tüm dünya ülkelerinde yetişkin işsizliğinin iki katı oranında varolan genç işsizliği, Türkiye’de de yetişkin işsizliğinin iki katı kadardır. Genç işsizlerin çoğunluğunu ise, okuldan yeni mezun olmuş, askerlik hizmetini yeni tamamlamış, ailesiyle beraber yaşayan ve ilk kez iş arayanlar oluşturmaktadır (Yentürk, Başlevent, 2007: 9-24).

Türkiye’de Ocak 2014 döneminde genç istihdamında 80 bin kişilik artış gerçekleşmiş ve genç istihdam oranı Ocak 2013’te %29,8 iken, Ocak 2014’te %30,3’e yükselmiştir. Aynı dönemde gençlerin işgücüne katılma oranında 0,1 puanlık azalma yaşanmıştır. Genel işsizlik oranlarıyla kıyaslandığında işsizlik oranının genç nüfusta %19’a yükseldiği görülmektedir. Kentlerde genç işsizliği oranı %21,2 ile genel ortalamanın üzerindedir. Tarım sektörü dışarıda bırakıldığında gençlerde işsizlik oranı %22’ye yükselmektedir (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, 2014).

Tablo 4: Türkiye’de genç işsizlik rakamları

Türkiye			
Genç İşsizlik Oranı		Gençlerin İşgücüne Katılım Oranı	Genç İşsizliği/ Yetişkin İşsizliği Oranı
Kadın	Erkek	38.2	38.2
20.1	17.3		

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2013.

Ülkemizde genç kadın işsizliği, genç erkek işsizliğine göre daha fazladır. Yetişkin erkeklerin işgücüne katılım oranı, genç erkeklerden yaklaşık %25 daha yüksektir. Kadınlarda ise 2009 yılına kadar yetişkin kadınların işgücüne katılım oranı genç kadınlardan daha az iken 2009 yılından sonra yetişkin kadınların işgücüne katılım

oranı gençlere göre artış göstermiştir. 2013 yılında yetişkin kadınların işgücüne katılım oranı %31,6 iken bu oran genç kadınlarda %27,5'tir.

Ülkemizde genç işgücü piyasasında karşımıza çıkan ana tabloyu maddeler halinde özetleyecek olursak;

- İşgücüne katılma oranı ve istihdam oranı düşük, işsizlik oranları yüksektir.
- Tarım dışı işsizlik oranı ve kentsel işsizlik oranı yüksektir.
- Eğitim düzeyi, bilgi ve beceri seviyesi yükselmekle birlikte, yetersiz kalmaktadır.

• Gençlerin sahip oldukları nitelikler ve işgücü piyasasının talepleri arasında var olan uyumsuzluk, gençlerin işgücü piyasasına girmesinin önünde bir engeldir.

• Gençler genellikle, kayıt dışı istihdam altında çalışmak zorunda kalmaktadırlar (Türkiye İş Kurumu, 2011).

Çalışma Hakkı, T.C. Anayasasının Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler bölümünde bir hak ve ödev olarak düzenlenmiştir. Çalışma Hakkı ve Ödevi başlıklı 49. maddenin ilk fıkrasına göre “Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir”, ikinci fıkrada; “Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır” ifadesi yer alırken maddenin son fıkrasında “Devlet, işçi-işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirler alır”, denilmektedir. İşsizlik yüzyılı diye adlandırılan bir süreçten geçerken, anayasal bir hak olan çalışma hakkının sağlanabilmesi, sosyal devlet ilkesinin gereği olarak, gençlerin istihdamının önündeki sosyal ve ekonomik engelleri kaldırmaya yönelik eylem planlarının ilgili ve yetkili devlet kurumlarınca hayata geçirilmesine bağlıdır.

Genç istihdamı açısından, Türkiye’de önem arz eden devlet kurumlarından birisi de Türkiye İş Kurumu, kısaltılmış adıyla İŞKUR’dur. İŞKUR, Gençlerin istihdamı açısından genel hedeflerini;

- İŞKUR’a kayıtlı genç sayısının artırılması,
- İŞKUR’un işe yerleştirdiği genç sayısının her yıl %10 artırılması,
- İŞKUR’daki mevcut veri tabanının eylem planında yer alan göstergeleri takip edecek şekilde geliştirilmesi, olarak tespit etmiştir (Türkiye İş Kurumu, 2011).

Türkiye’de genç istihdamının ülkenin öncelikli konular arasına taşındığını gösterir bir projeden bahsetmekte yarar bulunmaktadır. Gençler için Temel Yaşam Becerileri Eğitim Programı kapsamında, 20 Şubat 2009 tarihinde Türkiye, gençler

arasındaki işsizlik sorununun çözümü amaçlı MDG-F (Binyıl Kalkınma Hedefleri Fonu), İnsana Yakışır İş Ülke Öncelikleri Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. 15-24 yaşları arasındaki gençleri kapsayan, Birleşmiş Milletler Ortak Programı niteliğindeki bu programın ana hedefi; gençler için insana yakışır iş fırsatlarının yaratılmasıdır. Binyıl Kalkınma Hedefleri Fonu tarafından desteklenen ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından oluşturulan program ayrıca Birleşmiş Milletler kuruluşları, FAO (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü), ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü), IOM (Uluslararası Göç Örgütü)'nce de desteklenmiştir. İŞKUR (Türkiye İş Kurumu) tarafından yürütülen bu programın uygulamasına ise, pilot bölge olarak seçilen Antalya'da, 13 Temmuz 2009 tarihi itibarıyla başlanmış ve proje 2012 yılında tamamlanmıştır¹. Yerelde uygulanan bu proje ile kurumlararası koordinasyon sağlanarak, dezavantajlı grupların istihdamı için makro ölçekte hazırlanacak projelere öncülük etmesi hedeflenmiştir.

Okuldan mezun olan bir bireyin, mezuniyet sonrası ilk bir yıl içinde iş bulamadığı takdirde çalışma hayatına dönüşünün çok zor olduğu ya da bu kişilerin çalışsa bile çok zor ve olumsuz iş koşullarına razı olarak iş yaşamına katıldığı görülmüştür. Öncelikli olarak, okuldan mezun olan her gencin iş hayatına girmesi nasıl sağlanabilir? Bu sorunun cevabı doğrultusunda ulusal politikalara yön verilmelidir. Üretilecek istihdam planlarının kalıcı çözümler üretebilme kapasitesi incelenmeli, uygulanacak politikalar her genci kapsar nitelikte olmalıdır. Yalnızca belli bir kesimi içeren özel projeler ile ideal durumlar yaratılması beklenemez. Ulusal istihdam projelerinin amacına ulaşması için eğitim sistemiyle entegre olabilmiş, makro eylem planlarına ihtiyaç vardır. Ayrıca uygulanacak politikalar tespit edilirken, Türkiye'deki işgücü piyasasının güçlü ve zayıf yönleri, gençlerin önündeki engeller ve fırsatlar tanımlanarak bir yol haritası çizilmeli, özellikle kırdan kente göçün yarattığı yapısal sorunlar ve kadın-erkek istihdam oranları arasındaki eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasına yönelik politikalar uygulanarak, gençlerin önü açılmalıdır. İşgücü arzı ve talebi arasındaki niteliksel farklılıklar en aza indirgenmelidir. Önemi halen yeterince anlaşılammış olan mesleki ve teknik eğitim konusuna ağırlık verilerek, gerekli tanıtım ve bilgilendirmenin yapılması, mesleki eğitim kalitesinin yükseltilmesi, iş gücü piyasasında mesleki ve teknik eğitim mezunlarına talebin artması amaçlanmalıdır. Ulusal meslek standartları, mesleki yeterlilikler, ölçme ve

¹ Ayrıntılı bilgi için, <http://www.mdgf-tr.org/genclik/v2/p/tr/bm-ortak-programi.php>

değerlendirme, sertifikalandırma, kredilendirme konusunda yapılacak çalışmalarla, eksiklikler giderilmelidir.

3.2.2. Eğitim

Toplumun kendi bilgi birikimini, değerlerini, yaşam tarzları ve becerilerini, okul aracılığı ile aktardığı eğitim müessesesi, nesilleri hayata hazırlama misyonuna sahip olmanın ötesinde, toplumları da tümüyle değiştirebilmek açısından en etkili güçtür. En uysal toplumlar dahi, eğitimle anarşist bir topluma dönüştürülebilirler (Şener, 2012:126). 18. ve 19. Yüzyıl klasik iktisatçılarından A.Smith, A.Marshall ve J.S. Mill ulusal bir yatırım biçimi olarak eğitimin önemine dikkat çekmişlerdir (Oğuz; Yakar, 2007:190). Aksi görüşü savunan Weber, toplumun ve eğitim sisteminin ekonomik ve toplumsal güçler tarafından belirlendiğini söylemektedir. O'na göre eğitimin rolü ikincildir ve bu rol, bireyi ekonomik ve siyasal mücadelelerde yer alması için hazırlaması ve yardımcı olması etrafında şekillenmektedir (Tezcan, 1998: 5). Temel olarak eğitim, toplumu birçok problemden kurtarıp, en üst gelişmişlik ve refah seviyelerine taşıyabileceği gibi, başkalarına tamamen bağımlı hale de getirebilecek önemli bir aktördür. Eğitimin geleceğe yapılan yatırım olduğunu anlatan, oldukça manidar özellikte bir film repliğine yer vermek istiyorum. Game Change² adlı sinema filminde Başkan Yardımcısı adayı Sarah Palin seçim kampanyalarında sıkça şu sözü telaffuz etmektedir: “Özgürlüğü kaybetmek, yalnızca bir nesil ötededir”. Aslında, belki de yalnızca bir filmde alınan bu söz pek çok şeyi oldukça güzel özetlemektedir, Mustafa Kemal Atatürk'ün “Cumhuriyeti biz kurduk, onu yaşatacak ve yükseltecek sizlersiniz” sözüyle de aslında anlatmak istediği budur. Gençlere verilen eğitimin niceliği ve niteliği bir toplumun geleceğini belirleyen, kaderini tayin eden en önemli unsurdur. Platon bundan 2500 sene önce, “Demokrasi, bir eğitim işidir. Eğitimsiz kitlelerle demokrasiye geçilirse oligarşi olur. Devam edilirse demagoglar türer. Demagoglardan da diktatörler çıkar”, demiştir. İşte eğitimin bir toplum için ne derece önemli olduğunu ortaya koyan 2500 yıl önce söylenmiş bu sözlerin, bugün için düşünüldüğünde de değerinden hiçbir şey kaybetmediği muhakkaktır.

Eğitim bireyleri yalnızca bilgisel manâda donanımlı hale getirmez, aynı zamanda kişilik gelişimine de etki sağlar. Eğitimin, bireylerin kişilik gelişimine olan

² John Heilemann'ın aynı adlı kitabından sinemaya uyarlanan, 2012 yapımı, “Game Change” adlı filmin konusu, 2008 seçimlerinde başkan ve başkan yardımcılığına aday olan John McCain ve Alaska Valisi Sarah Palin'in seçim kampanyaları sürecini konu almaktadır.

etkisi gözönüne alındığında, eğitim programlarının, müfredatların, eğitimcilerin yeterlilik seviyelerinin (yeterlilikten kasıt yalnızca akademik bilgi olarak anlaşılmalıdır, bir eğitimci, karakter özellikleri, davranış biçimleri ile de müstesna olmalı, öğrenciye önderlik edebilecek rol model olma özelliğini kendinde taşımalıdır) önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Günümüzün temel insan hakları arasında yer almakta olan Eğitim Hakkı hem Anayasamızda hem de Avrupa İnsan hakları Sözleşmesinde düzenlenmiş olan temel haklardan bir tanesidir. Türkiye’de halen nüfusun azımsanmayacak bir bölümü istediği eğitim olanaklarından faydalanamamaktadır. Eğitimde alt yapı eksikliği, bölgesel farklılıklar, etkin bir müfredatın olmayışı, ezberci yönünün ağır basması vs. birçok sorun, eğitimde istenilen düzeye halen gelinememesine neden olmaktadır. Orta öğrenimden yükseköğrenime geçişte yaşanan yığılma, ÖSS, ÖYS, LYS, gibi yalnızca adı değişen ancak mantığı değişmeyen selektif sınavlar, eğitim arzusunda olan genç kuşakların önündeki en büyük engellerdir. Geleceğe güvenle bakabilmesi için en önemli etkenin ne olduğu sorusunu, gençlerin yarından fazlası öğrenim ve geçerli beceri ve yeteneğe sahip olabilme olarak yanıtlamışlardır (Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1986). Toplumdaki genel kanı, başarılı olmanın belirli bir eğitim-öğrenim sürecini gerektirdiği yönündedir. Bu kanıyı destekleyen başka bir araştırmada da, hayatta başarılı olmanın en önemli koşulu olarak orta öğretim öğrencilerinin %42,7 si “iyi bir eğitim alma” yanıtını vermişlerdir (Gökçe, 1984: 73).

Bir önceki alt başlıkta bahsedilen genç işsizliği olgusu ile ülke ekonomisinde yüksek öğrenim mezunlarına olan talebin azlığı arasındaki paralellik ne yazık ki üzerinde durulmayan bir boşluktur. Şöyle ki Türkiye’de ki başat üretim biçimleri çoğunlukla ara elemana ihtiyaç duyan bir niteliktedir. Oysa ki öğrenci ve ailelerin istihdam planları, yeteneğine ve becerisine göre tatminkâr, verimli bir iş bulmaktan ziyade, prestije odaklanan bir arayışı temsil etmektedir. Meslek liselerinin tercih edilmemesinin arkasında yatan sebep te budur. Eğitim bu anlamda, sınıf atlama ve kadrolu bir masa başı işe yerleşme aracı olarak düşünülmektedir. İşte bu algının sonucunda, üniversite kapılarında yığılan gençler ve büyük bir diplomalı işsiz ordusu karşımıza çıkmaktadır (Eskin, Dereboy, Harlak ve diğerleri, 2012: 169). Burada önemli olan husus, toplumdaki bu algıyı kırabilecek metodlar üretebilmektir. Meslek liselerini cazip hale getirecek eğitim reformlarına ihtiyaç olduğu ortadadır.

Gençlerin eğitimi açısından bir diğer önemli husus ta, ailenin yaşadığı çevre koşullarının olumlu özellikler göstermesinin, gençler üzerinde psiko-sosyal ve kültürel

yönden yarattığı olumlu etkidir. Halk Eğitim merkezleri ve gençlik merkezlerinin yaşanılan çevrede bulunması da gencin yetişmesinde çok yönlü destek sağlamaktadır (Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1989). Halk Eğitim merkezleri ve gençlik merkezlerinin ülke çapında sayılarının arttırılması, fiziki kapasitelerinin, ekipmanlarının yükseltilmesi, kurumların ihtiyacı olan uzman eğitimci, rehber, psikolog vs.nin sağlanması ve bu kurumlara Bakanlıkça ayrılan ödeneklerin arttırılması, sistemin aksayan yönlerinin onarılmasına katkı sağlayacaktır.

Gençlerin kimlik gelişimi açısından en kritik dönemde oldukları düşünüldüğünde, eğitim sorunlarından bir tanesi de eğitim metodlarındaki yanlışlıklardır. Kısaca söylemek gerekirse, eğitim metodları ve gencin ruh yapısı arasında bir uyumsuzluk mevcuttur (Şener, 2012: 130). Ezberci bir yönteme dayanan, tek yanlı bilgilerle çerçevelenmiş bir eğitim sistemi, gencin yetenek ve becerilerini hesaba katmadan, soru sormasına fırsat vermeden yalnızca bilgiyi alıp ezberlemesini istemektedir. Gencin dinamik ruh yapısını, eleştiren, sorgulayan kişilik özelliklerini yeşertmeden baltalayan bir görünümdeydir. Oysaki eğitimin amacı, sorgulayan, muhakeme edebilen, özgüvenli, hayattaki problemleri çözme becerisine sahip, kendi ayakları üzerinde durabilen bireyler yetiştirmek olmalıdır. Öğrencilere öncelikle, kendisine verilen bilgiyi isteksizce, zorlanarak, sadece sınavlardan geçer not almak amacıyla ezberletmenin ötesinde yapılması gereken şey; onlara, “öğrenmekten zevk almayı” öğretmek olmalıdır. Ölümle yargılanan Sokrates -o sırada 71 yaşındadır- enstrüman çalan hücre arkadaşına “bana da öğret” der, arkadaşı ise; “ bunun bir faydasının olamayacağını, çünkü ölmek üzere olduğunu hatırlatır”, bunun üzerine Sokrates şöyle der: “Zevk çalmakta değil, öğrenmededir”. Adeta, ayaklı kütüphaneler yetiştiren bir eğitim sisteminin çıktısı, analitik düşünme becerisinden mahrum, özgüven yoksunu bireyler olacaktır. Oysa ki teknolojik enformasyon çağında, akademik manadaki bilgiye, her türlü yayına, gençler, parmaklarının bir dokunuşu sayesinde, arama motorları aracılığıyla ulaşabilmektedirler. Öyle ise asıl hedeflenmesi gereken, yeni nesillere bilgi depolamak değil, onları hayata hazırlamak olmalıdır. Avrupa'nın en genç nüfusa sahip ülkesi olan Türkiye'nin, en önemli potansiyel gücünün iyi bir eğitim sistemi eşliğinde yol almasının, yarınlardaki görüntüsü, hayata hazır, mutlu, özgüvenli yetişkinler ve refah seviyesi yüksek, sosyo- ekonomik göstergeleri ilerlemiş bir Türkiye olacaktır. Aslında gençliğin işsizlik ve eğitim sorunlarının sebep- sonuç ilişkisi bağlamında içiçe geçmiş olduğu, ülkenin sosyo-ekonomik realitelerinden bir tanesidir. Teoriden öteye gitmeyen, pratikten uzak eğitim

uygulamaları, mezuniyet sonrası gençlerin iş hayatının birer aktörü olabilmesini engellemektedir. Orta öğretim ve yüksek öğretimde uygulamalı eğitimler, staj eğitimlerine ağırlık verilmelidir. Yinelemek gerekirse, mesleki teknik eğitim veren okulların, eğitim sistemi ve istihdam açısından önemi ve gerekliliği ebeveynler ve öğrencilere etkili bir biçimde aktararak, bu konuda bilinçlendirme sağlanmalıdır. Her iki sorun için yapılacak tespit ve analizlerde bu gerçeğin öncelikle gözönüne alınması gerekmektedir.

Türkiye'nin eğitimsel sorunlarından bir tanesi de hiç kuşku yok ki fırsat eşitliğinin sağlanamamasıdır. Halen ülkenin kırsal kesiminde yer alan pek çok eğitim kurumunda öğrenciler birleştirilmiş sınıflarda öğrenim görmektedirler. Bu öğrencilerin aldığı eğitim ve öğretimin kalitesi ile üst düzey fiziki, teknik donanımlara sahip özel kolejlerde öğrenim gören öğrencileri, aynı sınavlara tabi tutmak objektif, adil bir eğitim sistemini hayata geçirebilmek için yapılması gerekenleri bir kez daha düşünmeyi gerektirmektedir.

3.2.3. Zararlı Alışkanlıklar

Türkiye'de gençlerin zararlı alışkanlıklar ve madde kullanımı üzerine yapılan birçok araştırma madde kullanım yaygınlığı üzerine yoğunlaşmaktadır. Yapılan çeşitli araştırmalarda gençler arasındaki madde kullanım oranındaki değişimi anlamak yeterli değildir; çünkü gençlerde zararlı alışkanlıklar ve madde kullanım davranışlarına etki eden risk ve koruma faktörleri zamanla farklılık göstermektedir (Ünlü ve Evcin, 2014: 127).

Gençlerin zararlı alışkanlıklar edinmelerine etki eden unsurların başında aile içerisindeki tutum ve davranışlar gelmektedir. Ebeveynlerin alkol kullandığı bir ortamda çocuklarına da alkol ikram etmeleri ortaya bazı olumsuz sonuçlar çıkarabilmektedir. Anne ve babaların çocuklarını eğitime konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları ve çocukları ile fazla ilgilenmemeleri de sorunları arttırmaktadır. Ayrıca ailede tutarsız ve aşırı bir disiplin ortamı olması, aile içi tavırların sıklıkla değişiklik göstermesi, çocuklarda aşırı ve gerçek dışı beklentiler olması, aile içerisinde sürekli kavga ve tartışmaların olması, çocukların yetiştirilmesinde ters etkiler yapmaktadır. Boşanmış anne babaların çocukları da bazı olumsuzluklarla karşı karşıya kalmaktadır (Babuna ve Bayhan, 2009: 41-42). Genel olarak aile yapısı içerisinde gözlenen bu tür olumsuzluklar zamanla gençlerin zararlı alışkanlıklara yönelme olasılıklarını arttırmaktadır. Bu nedenle gençlerde zararlı alışkanlıklara başlamada

veya zararlı alışkanlıkların en aza indirilmesinde ailelerin büyük bir rolü olduğu belirtilmektedir (Velleman ve diğerleri, 2005: 93).

Ülkemizde gençlerde zararlı alışkanlıkları önlemeye yönelik bazı önlemler bulunmasına karşılık, alınan önlemlerin tam olarak yeterli olmadığı görülmektedir. Yapılan çalışmalarda devletin gençlerde zararlı alışkanlıkları önlemek için aldığı tedbirlerin sadece madde odaklı eğitim ve bilgilendirme çalışmalarından ibaret olduğu belirtilmiş, ancak etkin bir önleme çalışması için mutlaka sosyal, bireysel ve bazı çevresel tedbirlerin alınması gerektiği vurgulanmıştır (Ünlü ve Evcin, 2014: 137).

3.2.3.1. Sigara

Ülkemizde sigaraya başlama yaşının sürekli düştüğü (Kocadaş ve diğerleri, 2010: 47), 10 yaş ve altında bulunan gençlerin de sigaraya yöneldikleri bilinmektedir (Yaman ve Arslan, 2009: 445). Gür ve diğerleri (2012: 86-88) tarafından yapılan araştırmada 15-29 yaş grubunda bulunan gençlerde sigara kullanma oranının %35,7 gibi ciddi bir boyuta yükseldiği tespit edilmiştir. Bölgelere göre gençlerde sigara kullanma sıklığı ele alındığı zaman, gençlerde en fazla sigara tüketiminin olduğu bölgelerin başında Ege bölgesinin geldiği, bunu sırasıyla Marmara, Karadeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Akdeniz bölgelerinin takip ettiği tespit edilmiştir. Kadınlarda sigara kullanma oranının %23,1, erkeklerde ise %49,6 düzeyinde olduğu bulunmuştur. Yaş değişkeni açısından ele alındığı zaman gençlerin sigara kullanma oranlarının yaşa paralel olarak artış gösterdiği tespit edilmiştir. Eğitim düzeyine göre ele alındığı zaman en fazla sigara kullanım oranına eğitim düzeyi düşük gençlerin sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmalarda gençler arasında sigara kullanımının her geçen yıl arttığı görülmektedir. Ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada arkadaşlarının madde kullanımıyla ilgili olarak algılarının 2008 yılında %50,5 olduğu, bu oranın 2010 yılında %65,8'e yükseldiği tespit edilmiştir (Ünlü ve Evcin, 2014: 132). Turhan ve diğerleri (2011: 33-38) tarafından üniversite gençliği üzerinde yapılan araştırmada hayatı boyunca en az bir defa sigara tüketen gençlerin oranının %73,2 olduğu belirlenmiş, sigara tüketen gençlerde şiddete uğrama ve şiddet uygulama oranının sigara içmeyenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erci (1999: 83) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada, öğrencilerin yaklaşık olarak %18,82'sinin sigara tükettikleri tespit edilmiştir. Güler ve diğerleri (2009: 340) tarafından lise birinci sınıf öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada, sigara kullanan öğrencilerin oranının %15,5 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Berk ve diğerleri (2007:

149) tarafından yapılan araştırmada, Ağrı ilindeki lise öğrencilerinin %24,1'inin sigara tükettikleri, öğrencilerin sigaraya başlama yaşlarının 13 civarında olduğu tespit edilmiştir. Talay ve diğerleri (2008: 173) tarafından yapılan araştırmada, eğitim fakóltesi öğrencisi olan gençlerde sigara kullanma oranının %45,8 düzeyinde olduğu ve öğrencilerin sigaraya yönelme yaşlarının 15 yaş civarında olduğu belirlenmiştir. Doğan ve Ulukol (2010: 179) tarafından yapılan araştırmada, ilköğretim 7 ve 8'inci sınıf öğrencileri ile ortaöğretim 9'uncu sınıf öğrencilerinin %7,7'sinin sigara kullandığı, %12,8'inin ise daha önce en az bir defa sigara tükettikleri tespit edilmiştir. Aynı araştırmada öğrencilerin sigara kullanma sıklıklarının yaşa paralel olarak artış gösterdiği bulunmuştur.

Küresel Yetişkin Tütün Araştırması (KYTA) tarafından gençler üzerinde yapılan araştırmada, Türkiye'de 13-15 yaş grubunda bulunan gençlerin yaklaşık olarak %8'inin sigara kullandığı belirlenmiştir. Sigara kullananların büyük bir bölümünün her gün sigara içtikleri, sigara içme oranının erkeklerde %47,9 düzeyinde iken, kadınlarda ise bu oranın %15,2 olduğu belirlenmiştir (Gür ve diğerleri, 2012: 30).

Turhan ve diğerleri (2011: 38) tarafından yapılan araştırmada üniversite gençliği içerisinde erkeklerin sigara tüketim sıklıklarının kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı araştırmada ailesinde sigara tüketen birey bulunmasının gençlerin sigara kullanma eğilimlerini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar gençlerde demografik değişkenlerin sigara tüketimi ve sigaraya başlama eğilimi üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Literatürde yer alan çeşitli araştırmalarda ölkemizde gençlerin sigaraya yönelmelerinde bazı sosyo-demografik özelliklerin etkili olduğu düşüncesini desteklemektedir (Güler ve diğerleri, 2009: 340; Berk ve diğerleri, 2007: 149; Karatay ve Kubilay, 2004: 64; Talay ve diğerleri, 2008: 175; Çilingir ve diğerleri, 2012: 75; Gür ve diğerleri, 2012: 30). Erci (1999: 87) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada, öğrencilerin sigara kullanma durumları üzerinde cinsiyet, aile yapısı, anne eğitim durumu, ekonomik gelir düzeyi ve kafelere gitme durumu gibi unsurların etkili olduğu tespit edilmiştir. Karatay ve Kubilay (2004: 60) tarafından yapılan araştırmada lise öğrencilerinin öğrenim gördükleri okulların sosyo ekonomik özelliklerinin öğrencilerin sigara tüketim sıklıkları üzerinde etkili olduğu tespit edilmiş, buna göre sosyo-ekonomik düzeyi yüksek liselerdeki öğrencilerin %48,4'ünün, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan liselerdeki öğrencilerin ise %45,5'inin hayatında en az bir defa sigara kullandıkları

belirlenmiştir. Aynı araştırmada öğrencilerin arkadaş çevrelerinin de sigaraya yönelme konusunda etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Talay ve diğerleri (2008: 175) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, öğrencilerin sigaraya başlama konusunda oldukça farklı nedenleri olduğu tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin sigaraya yönelmelerinin sırasıyla stresi azalmak, sadece denemek, arkadaşlarının çoğunun sigara içmesi, çevreye uymak, ailesinde sigara içen birey bulunması gibi nedenlere dayandığı tespit edilmiştir. Aynı araştırmada öğrencilerin sigara kullanmaya devam etme nedenlerinin sırasıyla vazgeçmenin zor olması, stresli olmaları, tadını sevmeleri, çevreye uyum sağlamak istemeleri, arkadaşlarının çoğunun sigara içmesi, kilo almaktan korkmaları ve olgun görünmek istemeleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gençlerde sigara bağımlılığına neden olan bireysel faktörlerden birisinin çocukluk yıllarında her şeyi deneme isteğinin olduğu belirtilmiştir. İnsanlarda bilinmeyene yönelik bir çekicilik olduğu varsayılmaktadır. Özellikle çocuklar açısından bilinmediği için öğrenilen her şey bir yenilik olarak değerlendirilmektedir. Bunun etkisi altında kalan çocuklar sigarayı bir defa denedikleri zaman ne gibi sonuçların ortaya çıkacağını düşünmezler. Bu arzunun sürekli büyümesi çocukların denedikleri sigaraya yönelik bağımlılık kazanmalarına neden olabilmektedir. Özellikle arkadaş çevresinde sigara içen birey bulunması ve arkadaşları tarafından sigara ikram edilmesi çocukluk yıllarında sigaraya yönelmeyi etkilemektedir. Genellikle ilk defa denenen sigara ile bağımlılık başlamaktadır (Babuna ve Bayhan, 2009: 35).

3.2.3.2. Alkol

Türkiye’de gençlerin alkole başlama yaşları 12-14 yaş civarında (Yaman ve Arslan, 2009: 445; Karatay ve Kubilay, 2004: 62) olmakla birlikte alkole başlama yaşının giderek düştüğü belirtilmektedir (Kocadaş ve diğerleri, 2010: 47). Bu yaş grubunun üzerinde bulunan gençlerde alkol tüketim oranının yüksek olduğu bilinmektedir. Gür ve diğerleri (2012: 89-91) tarafından Türkiye’nin farklı bölgelerinde yaşayan 15-29 yaş grubu gençler üzerinde yapılan araştırmada, gençlerin %21,7’sinin alkol kullanım alışkanlıklarının bulunduğu tespit edilmiştir. Gençler arasında alkol tüketiminin en yüksek olduğu bölgenin Ege bölgesi olduğu, bu bölgeyi sırasıyla Marmara, Karadeniz, İç Anadolu, Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinin takip ettiği belirlenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre ele alındığı zaman kadınlarda alkol kullanma oranının %12, erkeklerde ise %32,2 olduğu tespit edilmiştir. Yaş değişkenine göre ele alındığı zaman, alkol kullanma oranının 15-19 yaş grubundaki

gençlerde %14,9, 20-24 yaş grubundaki gençlerde %27,1, 25-29 yaş grubundaki gençlerde ise %24,3 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Eğitim değişkeni açısından ele alındığı zaman ise alkol kullanma oranının düşük eğitilmiş gençlerde %14,4, orta düzey eğitime sahip gençlerde %18,7 ve yüksek eğitim düzeyine sahip gençlerde ise %36 olduğu tespit edilmiştir.

Ünlü ve Evcin (2014: 127) tarafından yapılan araştırmada lise öğrencilerinde alkol tüketim oranının 2008 yılında %35,9 olduğu, bu oranın 2010 yılında %53,1 düzeyine yükseldiği tespit edilmiştir. Turhan ve diğerleri (2011: 33-38) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada, hayatında en az bir defa alkol alan gençlerin oranının %56,6 olduğu, son bir ay içerisinde alkol tüketen gençlerin oranının ise %29,3 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Erci (1999: 33) tarafından yapılan çalışmada, Erzurum il merkezindeki lise öğrencilerinde alkol tüketme oranının %7,71 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Güler ve diğerleri (2009: 340) tarafından yapılan araştırmada lise birinci sınıf öğrencilerinin yaklaşık olarak %4,4'ünün alkol kullandığı tespit edilmiştir. Karatay ve Kubilay (2004: 62) tarafından farklı sosyo-ekonomik yapıya sahip liselerde öğrenim gören gençler üzerinde yapılan araştırmada, sosyo-ekonomik seviyesi yüksek öğrencilerin bulunduğu okullarda öğrencilerin %36,3'ünün, sosyo-ekonomik seviyesi düşük öğrencilerin bulunduğu okullardaki öğrencilerin ise %28,7'sinin hayatında en az bir defa alkol kullandığı tespit edilmiştir.

Ülkemizde sosyo-demografik özellikler ve sosyal çevre gençlerin alkol alışkanlıklarını etkileyen unsurların başında gelmektedir. Turhan ve diğerleri (2011: 38-39) tarafından yapılan araştırmada, üniversite gençliğinin alkol kullanma düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiği tespit edilmiş, buna göre ailesinde alkol tüketen başka bireyler bulunan gençlerin alkol tüketme olasılıklarının, ailesinde alkol tüketen birey bulunmayan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet açısından ele alındığı zaman erkeklerin alkol tüketim oranlarının kadınlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı araştırmada alkol tüketen öğrencilerin şiddete uğrama ve şiddete maruz kalma sıklıklarının alkol tüketimi olmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatürde yer alan çeşitli araştırma sonuçları da gençlik döneminde bulunan erkeklerin madde kullanım düzeylerinin genellikle kadınlardan daha yüksek olduğu görüşünü desteklemektedir (Ögel, 2012: 507). Erci (1999: 88) tarafından yapılan araştırmada lise gençliğinin alkol kullanma durumları üzerinde ebeveyn eğitim düzeyi, aile yapısı, anne mesleği, ekonomik gelir düzeyi, çalışma durumu ve kafelere

gitme sıklığının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Karatay ve Kubilay (2004: 62-65) tarafından yapılan araştırmada, lise gençliğinin alkol kullanma sıklıklarının arkadaş çevresi ile yakından ilişkili olduğu tespit edilmiş, buna göre lise öğrencilerinin yarısına yakın bir bölümünün daha önce arkadaşları ile birlikte alkol aldıkları tespit edilmiştir. Aynı araştırmada ailede başka alkol kullanan birey bulunması veya herhangi bir travmatik olay yaşama gibi unsurların gençlerin alkole yönelme durumlarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Doğan ve Ulukol (2010: 179) tarafından yapılan araştırmada sigara kullanan gençlerin alkol kullanma düzeylerinin de sigara kullanmayan gençlere kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur.

3.2.3.3. Uyuşturucu

Günümüzde madde kullanımının önemli bir halk sağlığı sorunu olduğu bilinmektedir (Turhan ve diğerleri, 2011: 33). Son yıllarda özellikle gençler arasında uyuşturucu madde kullanım oranının artması da sorunun büyüklüğünü ortaya koymaktadır. Ülkemizde yapılan resmi araştırmalarda madde bağımlısı bireylerin yaklaşık olarak yarısının 30 yaşın altında bireyler oldukları, 15-24 yaş aralığında ise bu oranın %57 seviyesine çıktığı rapor edilmiştir. Ayrıca uçucu madde kullanmaya başlama yaşının 11-12, hap kullanmaya başlama yaşının 16-17, esrar kullanma yaşının 16 ve eroin kullanma yaşının 18-19 düzeylerine kadar indiği tespit edilmiştir (Yaman ve Arslan, 2009: 445).

Ünlü ve Evcin (2014: 127) tarafından yapılan araştırmada lise öğrencilerinde esrar kullanma oranının 2008 yılında %14,7 olduğu, bu oranın 2010 yılında %21,7 düzeyine yükseldiği tespit edilmiştir. Turhan ve diğerleri (2011: 33-38) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada, üniversite gençliğinde uçucu madde kullanımının yaygın olduğu belirlenmiş (uçucu madde kullanım oranı %4, diğer madde kullanımı %5,6) ve gençlerde uçucu madde kullanım sıklığının, yüksek sürekli kaygı ile düşük sosyal desteğe neden olduğu tespit edilmiştir. Karatay ve Kubilay (2004: 63) tarafından lise gençliği üzerinde yapılan araştırmada, lise öğrencilerinin hayatlarında en az bir defa %21,9'unun esrar, %9,8'inin uyarıcı madde, %56'sının uyku ilacı veya sakinleştirici, %2,5'inin kokain, %7,3'ünün eroin ve %2,5'inin uçucu madde kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde yapılan araştırmalarda gençlerin uyuşturucu madde kullanım sıklıklarını etkileyen unsurların başında sosyal çevre, arkadaş yapısı ve aile gibi sosyo-demografik özelliklerin geldiği görülmektedir. Turhan ve diğerleri (2011: 33) tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin yakın akrabalarında

uyuşturucu madde kullanımının öğrencilerin kendilerinin de uyuşturucuya yönelmelerine neden olduğu tespit edilmiştir. Karatay ve Kubilay (2004: 63) tarafından yapılan araştırmada, lise öğrencilerinin uyuşturucu madde kullanmaya başlama nedenlerinin başında %18,8 ile merak, %6,3 ile sağlık sorunları veya ailevi sorunların geldiği tespit edilmiştir. Aynı araştırmada lise öğrencilerinin %59,3 gibi oldukça büyük bir oranının uyuşturucu madde kullanma nedenlerine ilişkin sorulara cevap vermedikleri tespit edilmiştir. Bu durum gençlerde uyuşturucu madde kullanım nedenlerinin belirlenmesinde gözlem metodunun kullanılması zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır.

Gençlerin büyük bir bölümünün uyuşturucuya dertlerine çare bulmak için yöneldikleri bilinmektedir. Oysaki uyuşturucunun sorunları çözmediği, aksine daha büyük sorunlara neden olduğu bilinmektedir. Gençlerin durumu bu şekilde idrak etmeleri sağlandığı zaman, gençlerde uyuşturucu kullanımının azalması sağlanabilir. Ayrıca gençlerin uyuşturucu tuzağına düşmelerinin önlenmesinde uyuşturucu kullanımına yol açan ortamlardan uzak tutulmaları oldukça önemlidir. Özellikle söz konusu ortamlarda edinilen kötü arkadaş çevresi, kötü ortamların şaşaalı ve parıltılı görünümü gençlerin aldanmalarına neden olmaktadır (Babuna ve Bayhan, 2009: 69-70).

Türkiye’de gençlerin uyuşturucu madde ve diğer zararlı alışkanlıklardan korunmaları için çeşitli projeler ve politikalar yürüten kurumların başında Gençlik ve Spor Bakanlığı gelmektedir. Gençlik ve Spor Bakanlığı konu ile ilgili yürüttüğü politika ve projeler ile şu hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır;

- Uyuşturucu bağımlılığı bulunan gençlerin tedavi ve rehabilitasyonlarının yapılacağı merkezlerin sayısını ve ulaşılabilirliğini arttırmak,
- Uyuşturucu bağımlısı olan gençler ile gençlerin ailelerine yönelik olarak psiko-sosyal hizmetler sunmak,
- Gençlerde uyuşturucu bağımlılığını özendirici unsurların yer aldığı sosyal medyayı ve diğer iletişim kanallarını denetim altında tutmak,
- Kurulan gençlik merkezleri ile birlikte gençleri ve ailelerini madde bağımlılığı konusunda bilinçlendirmek,
- Uyuşturucu bağımlısı olan gençlerin tedavilerinin yapılacağı merkezleri yaygınlaştırmak ve daha etkin hale getirmek (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013a: 19).

3.3. GENÇLİK VE SUÇ

Kişinin toplum içerisinde yürürlükte olan kurallara aykırı davranışlar sergilemesi “suç” olarak tanımlanmaktadır (Ögel ve diğerleri, 2006: 9). Gençlerin suça yönelmelerinde ve sapkın davranışlar sergilemelerinde ergenlik döneminin ön planda olduğu bilinmektedir (Sankır, 2013: 148). Ülkemizde de gençlerde suç oranının sürekli arttığı belirtilmekte olup, devletin genç suçluluğunun önlenmesi için bazı tedbirler alması gerektiği ifade edilmektedir (Yaman ve Arslan, 2009: 446; Korkmaz, 2013: 46). Ülkemizde çocuk ve genç suçluluk oranının 1980’li yıllardan itibaren artış gösterdiği belirtilmekle beraber, söz konusu suç artışının temelinde kırsal bölgelerden şehre yapılan göçlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü 1980’li yıllardan itibaren kırsal bölgelerden kentsel bölgelere göçün hız kazanmasına paralel olarak kentlerdeki çocuk suçluluk oranında da artış meydana geldiği rapor edilmiştir. Ayrıca kırsal kesim ile kıyaslandığı zaman kentsel kesimlerdeki genç suçluluk oranının daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Türkiye’de son yıllarda gençlerde suç oranının artmasına neden olan faktörler literatürde şu şekilde sıralanmıştır;

Ögel ve diğerleri’ne (2006: 9) göre, suç ve suçluluk kavramlarını biyolojik, psikolojik, çevresel veya toplumsal etmenler ile açıklayan kuramlar bulunmaktadır. Suç ve suçluluk konusundaki genel eğilim suç davranışının, diğer insanlarla olan iletişim ve ilişki içerisinde öğrenildiği yönündedir. Herhangi bir suç unsurunu içerisinde barındıran davranışın öğrenilmesinde en temel etken, kişiler arası yakın ilişkilerdir. Örneğin, bir aile içerisinde suç işleyen bir başka üyenin varlığı genellikle çocuğun da risk altında olmasına yol açmaktadır. Ayrıca işlenen bir suç eylemi başka kişiler üzerinde üstünlük kurmak gibi ikincil bir psikolojik kazancı beraberinde getirdiği için suçun tekrarlanma olasılığı yüksektir. Bunun yanında, Yelken’e (2011: 186) göre suça karışmış çocuk ve gençlerde aileleri ile ilgili şu durumlardan en az birine veya birkaçına rastlanmaktadır;

- Suça karışmış olan birçok çocuğun ailesinde yoksulluk, annenin dışarıda çalışması, işsizlik veya çocuğun dışarıda çalışması gibi sosyo-ekonomik unsurlar yer almaktadır.
- Suça karışmış olan çocukların çoğunun ailesinde ölüm, terk veya boşanma gibi olumsuz unsurların birine veya birkaçına rastlanmaktadır.
- Gerek çocuğun gerekse de aile fertlerinin eğitim düzeylerinin düşük olması çocuklarda suça karışma olasılığını arttırmakta, ailenin eğitim durumunun artması ise çocuklarda suça karışma oranını azaltmaktadır.

- Suça karışmış çocukların büyük bir bölümünde ebeveyn ilgisizliği, ebeveynlerin çeşitli sorunları veya engelleri bulunması nedeniyle çocuklarına yeterli düzeyde sahip çıkamamaları söz konusudur.

- Yetersiz ya da uygunsuz konut, fazla çocuk sayısı, kardeşler arası kıskançlık, ailede şiddet eğilimli davranışlar sergilenmesi, ebeveynlerden birinin aşırı hâkimiyet göstermeye çalışması çocuklarda suça karışma olasılığını arttırmaktadır.

- Çocuklarda suça karışmaya neden olan unsurlar içerisinde, ailede bağımlılık yapan madde kullanan birey olması, cinsel istismar, aile içi çatışma ve aile içi suçlara karışma gibi unsurlar da yer almaktadır.

- Siyasi mültecilik, terör olayları, işsizlik, doğal afetler, kan davası veya ailenin göç etmesi gibi unsurlar da çocuklarda suça karışma olasılığını arttırmaktadır.

Gençlerin suç davranışına yönelmelerinde bazı sosyo-demografik özelliklerin de etkili olduğu bilinmektedir. Literatürde yer alan araştırma bulguları bu görüşü destekler niteliktedir. Lise öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, gençlerin suça yönelme davranışlarının yaş, cinsiyet, öğrenim görülen okul türü, ebeveyn eğitim düzeyi, serbest zaman etkinliklerine katılma durumu ve ebeveynlerin çocuk yetiştirme biçimlerine göre bazı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir (Balkaya ve Ceyhan, 2007a: 13). Lise öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir araştırmada ise öğrencilerin demografik açıdan ele alındığı zaman öğrenim gördükleri lise türüne göre suç ve şiddet davranışlarının anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Söz konusu araştırmada diğer lise öğrencileri ile kıyaslandığı zaman, meslek lisesi öğrencilerinin suç ve şiddete yönelme düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Ünlü ve diğerleri, 2013: 152). Ögel ve diğerleri (2006: 9) tarafından yapılan araştırmada, çocukları ve gençleri suça yönelten unsurlar şu şekilde sıralanmıştır;

Çocukları ve gençleri suça yönelten unsurlara ek olarak bazı şiddet içerikli davranışlar sergilenmesine de etki eden birtakım faktörler bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda gençleri şiddete yönelten unsurlar şu şekilde sıralanmıştır;

- Ev veya okul ortamında sosyal açıdan aşırı içine kapanık olmak,
- Kendisini yüksek düzeyde toplumdaki izole olmuş hissetmek,
- Belirli düzeyde şiddet görmek,
- Diğer insanlar tarafından kolayca kızdırılabilir olmak,
- Aşırı alıngan kişilik yapısına sahip olmak,
- Sürekli olarak kendisine rahat verilmediğini düşünmek,
- Düşük akademik başarıya sahip olmak,

- Öfkelerini kontrol edememek ve sürekli olarak öfke patlamaları yaşamak,
- Geçmiş yaşantısında şiddet içeren bazı davranışlar sergilemek,
- Bireysel farklılıklara karşı toleranslı davranmamak,
- Zararlı alışkanlıklara sahip olmak veya bağımlılık yapan maddeler kullanmak,
- Dürtüsel (fevri) davranışlar sergilemek,
- Çok kolay hayal kırıklıkları yaşamak ve yaşadığı hayal kırıklıklarını kolay tolere edememek (Ögel ve diğerleri, 2006: 12).

Literatürde yer alan araştırma bulguları değerlendirildiği zaman, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de gençlerde suç davranışının giderek arttığı görülmektedir. Toplumun derinden etkileyen bir olgu olan gençlerin suç davranışlarına karşılık, devletin geliştirdiği hukuk, ceza ve adalet sisteminin yetersiz kaldığı bilinen bir gerçektir (Topçuoğlu, 2014: 217).

3.4. AİLE İÇİ İLETİŞİM KAYNAKLI SORUNLAR VE KUŞAKLARARASI ÇATIŞMA

Aile ortamı, kişinin doğumundan itibaren içinde bulunduğu, çocuğun yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli olan bakım ve desteğin sunulduğu sosyal bir ortamdır (Özmen, 2004: 2004). Gençlerin sahip oldukları görüş ve düşüncelerin onaylandığı en küçük sosyal grup ailedir. Dolayısıyla aile unsuru gençlerin sosyal açıdan dengeli bir birey olmasında büyük öneme sahiptir. Günümüzde, gençliğe yönelik sosyal politikaların yetersizliği, genci ailesine daha uzun süre bağımlı hale getirmiştir (Yücel; Lüküslü 2013: 11). Bu noktada, aile ve aile içi iletişim, ailedeki kişilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılamak ve ailenin hedeflerine ulaşmak için daha da önemli hale gelmiştir. Çocuklarının duygu ve düşüncelerini açıkça ifade etmeleri için onları cesaretlendiren, ifade ettiği duygular nedeniyle çocuğu azarlamayan ve çocuklarını kınamayan aileler, özgüveni ve saygı düzeyi yüksek, girişken ve insan ilişkilerinde başarılı gençler yetiştirirler (Tezel, 2004: 1-2).

Aile içerisinde gençlerin diğer aile bireyleri ile yaşadıkları iletişim problemleri bazı aile içi sorunları da beraberinde getirmektedir. Örneğin, anne ve babanın sürekli kavga ettiği bir evde çocuk kendisinin istemeyen bir kişi olduğunu düşünmektedir. Bunun yanında aile içerisinde yaşanan iletişim problemleri, çocuklara yönelik ebeveyn tutumları ve şiddet olayları gençlerin zararlı alışkanlıklar edinmelerine, eğitimlerini

aksatmalarına, kurallara uymamaya başlamalarına ve derslerine devam etmeme alışkanlığı kazanmalarına zemin hazırlamaktadır (Ulusoy, 2006: 22-30).

Özmen'e (2004: 31) göre, aile içerisinde iletişimsizlik vb. nedenlerden dolayı ortaya çıkan şiddet, saldırganlık ve diğer olumsuz durumlar ile karşı karşıya kalan çocuklarda bazı psiko-sosyal sorunlar ortaya çıkması muhtemeldir. Genellikle aile içerisinde yaşanan söz konusu sorunlar çocuk ihmal ve istismarı ile sonuçlanmaktadır.

Ortaokul öğrencilerinde popüler kültür ve aile içi ilişkiler arasındaki ilişkilerin ele alındığı çalışmada, çocukların büyük bir bölümünün anne ve babası arasındaki ilişkileri "çok iyi" ve "iyi" olarak değerlendirdikleri, buna karşılık çocukların yaklaşık olarak üçte ikisinin ebeveynler arasında "ara sıra" tartışma olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir. Benzer şekilde çocukların oldukça büyük bir bölümünün kardeşleri ile olan ilişkilerini "çok iyi" ve "iyi" olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir. Elde edilen araştırma bulgularına göre, aile içi huzursuzlukların bir şekilde çocukları etkilediği belirlenmiştir. Aile içerisinde yaşanan tartışma ve huzursuzluğun temelinde sosyo-ekonomik nedenler olduğu kadar, günümüzün popüler kültür ve ürünlerinin, özellikle televizyon ve bilgisayarın da ciddi etkileri olduğu belirtilmiştir. Nitekim yapılan araştırmada çocukların en az üçte birinin tartışma ve anlaşmazlık nedeni olarak televizyon ve bilgisayarın öncelikli konular arasında olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir (Kaya ve Tuna, 2010: 255). Üniversite gençliği üzerinde yapılan bir araştırmada gençlerin aileleri ile yaşadıkları çeşitli sorunların alkol ve sigara bağımlılığını da beraberinde getirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Akfert ve diğerleri, 2009: 40). Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir araştırmada aile içi ilişkilerin gençlerin ruhsal yapıları üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, aile içi ilişki durumları kötü olan ailelerin çocuklarının daha yüksek ruhsal belirti puanına sahip oldukları tespit edilmiştir (Kartal ve diğerleri, 2009: 161).

Literatürde yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman, gençlerde aile içi iletişim sorunlarının beraberinde getirdiği problemlerin başında psiko-sosyal sıkıntılar, kötü ve zararlı alışkanlıklara yönelme, eğitim hayatına önem vermeme, aile fertleri ile çatışmaya girme, sosyal ortamda saldırgan bir kişilik yapısına sahip olma sorunlarının geldiği söylenebilir.

3.5. SERBEST ZAMAN KULLANIMI

İnsanlar genellikle boş zamanlarını dinlenmek, beraber vakit geçirmek, farklı heyecan duymak, çeşitli yaşantıları tatmak, sürekli yaşam alanlarından uzaklaşmak,

gezip-görmek, sağlık alanında ve değişiklik niyetiyle, kapalı ya da açık alanlarda, hareket etmek ya da dinlenmek için, şehir ya da kırsal alanlarda yapılan faaliyetlere katılmak için kullanılmaktadırlar. Rekreasyon kavramı, insanların boş zamanlarında uyguladıkları bu faaliyetleri ifade eden bir kavram olmakla beraber, insanların iş ve çalışma saatleri dışında kalan boş zamanlarında katıldıkları etkinliklerle ilgilidir. Boş zaman faaliyetleri tanımında kişilerin günlük, hafta sonu, yıllık izinleri veya daha uzun tatiller ile emeklilik yıllarının ileriki dönemlerinde farklı alanlarda yaptıkları ve çeşitlilik gösteren aktiviteler söz konusudur. İnsanların serbest zamanlarını değerlendirmek için yöneldikleri aktiviteler kişilerin farklı istek ve hedefleri doğrultusunda önem kazanmaktadır (Karaküçük, 2008: 58-59).

Günümüzde toplumsal yapının özellikleri göz önünde bulundurulduğu zaman, serbest zamanların en iyi şekilde değerlendirilmesinin gençler açısından birçok yararı olduğu söylenebilir. Özellikle yabancı ülkelerde gençlere yönelik serbest zaman etkinlikleri eğitim faaliyetlerinin bir parçası olup, gençlere milli, manevi, kültürel, sanatsal, toplumsal ve insani değerleri aşlamak için kullanılmaktadır. Ayrıca gençlerin psikolojik, sosyal ve fiziksel açıdan gelişmelerinde de serbest zaman etkinliklerinin büyük rolü olduğu vurgulanmaktadır (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013a: 35).

Yapılan araştırmalarda ülkemizde gençlerin en sık katıldıkları serbest zaman faaliyetlerinin başında sinema ve tiyatroya gitme, müzik dinleme, açık havada dolaşma, yürüyüş yapma, kafeteryaya gitme, kitap okuma, spor yapma, arkadaş grubu ile gezme gibi etkinliklerin geldiği tespit edilmiştir. Gençlerin serbest zaman etkinliklerine katılımlarının önündeki engellerin başında ekonomik yetersizliklerin geldiği belirlenmiş, bu nedenle gençlerin genellikle pasif serbest zaman etkinliklerine yöneldikleri sonucuna ulaşılmıştır (Sarbağ ve Aksoy, 2011: 17; Şahin ve diğerleri, 2009: 67-70; Ağaoğlu, 2012: 38; Mansuroğlu, 2002: 60). Ayrıca gençlerin katıldıkları serbest zaman etkinliklerine genellikle arkadaşları ile yöneldikleri, bu noktada ülkemizdeki gençlerin serbest zamanlarını değerlendirmelerinde arkadaş yönlendirmesinin de etkili olduğu görülmüştür (Gür ve diğerleri, 2012: 32).

Gür ve diğerleri (2012: 62) tarafından yapılan ve Türkiye'nin birçok bölgesinden gencin katılımı ile gerçekleştirilen araştırmada, gençlerin %56,8'inin serbest zamanlarını televizyon izleyerek ve radyo dinleyerek değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Aynı araştırmada öğrencilerin %40,1'inin serbest zamanlarını kitap, dergi veya gazete okuyarak, %37,2'sinin internet ve sosyal ağlar ile ilgilenerek, %29,6'sının

spor yaparak, %15,6'sının tiyatro, sinema veya konsere giderek, %13,4'ünün kahvehane vb. yerlerde, %9,5'inin müzik aleti çalarak, %7,7'sinin el sanatları ile uğraşarak, %7,5'inin bar, türkü bar veya disko bar gibi mekânlara giderek, %4,5'inin resim yaparak ve %3,6'sının gezerek değerlendirdiği tespit edilmiştir. Kocadaş ve diğerleri'ne (2010: 55) göre, Türkiye'de gençler serbest zamanlarını genellikle internet kafeler, kahvehaneler, bilardo salonları ve birahanelere giderek değerlendirmektedirler.

Ülkemizde gençlik ile ilgili mevcut yasal düzenlemelerde göze çarpan temel iki unsur bulunmaktadır. Bu unsurların birincisi Anayasa'dan başlayarak ilgili politika belgelerinde gençlerin korunması gereken bir nüfus grubu olduğunun belirtilmesi, diğer unsur ise gençlerin serbest zamanlarının değerlendirilmesi sorununun çözümlenmesidir (Acar, 2008: 7). Ülkemizde gençlerin özellikle eğitim gördükleri ortamlarda serbest zaman etkinliklerine katılma konusunda bazı sıkıntılar yaşadıkları bilinmektedir. Bunun temelinde ülkemizde eğitim kurumlarının bulunduğu ortamların serbest zaman etkinliklerine uygun dizayn edilmemesinin yattığı belirtilmektedir. Hâlbuki birçok ülkede özellikle üniversite gençliğinin serbest zaman faaliyetlerinde bulunmaları için kampüslerin serbest zaman faaliyetlerine uygun tasarlandığı bilinmektedir (Şahin ve diğerleri, 2009: 63). Bu kapsamda ülkemizde gençlerin serbest zaman etkinliklerine katılım sorunlarının en aza indirilmesi için öncelikli olarak gençlere yönelik serbest zaman etkinlik alanlarının oluşturulması gerektiği söylenebilir. Bunun yanında gençlerin serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirmeleri için bazı politikalar geliştirilmesi gerekmektedir. Türkiye'de bu konu ile ilgili temel politikaları geliştirmeyi amaçlayan Gençlik ve Spor Bakanlığı, yapmış olduğu proje ve ürettiği politikalarla gençlerde serbest zaman kullanımı ile ilgili şu hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır;

- Gençlerin kolayca ulaşabilecekleri ve serbest zaman etkinliklerinde yararlanabilecekleri merkezler ve tesisler yapmak,
- Mevcut gençlik merkezlerinin imkânlarını geliştirmek ve merkezlere katılan gençlerin sayısını arttırmaya yönelik çalışmalar yapmak,
- Gençlik merkezlerinin bulunmadığı kırsal kesimlerde kamu kuruluşlarının da yardımını alarak gençlere yönelik serbest zaman etkinlikleri düzenlemek,
- Gençler arasında serbest zaman etkinliği olarak spora katılımın artırılması amacıyla spor tesislerinin sayısını arttırmak (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013a: 36).

Gençlerde serbest zaman kullanımı sosyolojik açıdan birçok unsur ile yakından ilişkilidir. Dünyanın birçok ülkesinde suçun yoğun olduğu bölgelerde, suç oranlarını en aza indirmek, bunun yanında çocuk ve gençlik suçluluğunu önlemek için rekreasyonun bir tampon olarak kullanıldığı, yapılan düzenlemelerde oldukça iyi sonuçlar alındığı ve gençlerin suç oranında %90'lara varan iyileşmeler görüldüğü tespit edilmiştir (Yaman ve Arslan, 2009: 445). Bu bulgular ışığında gençlerde serbest zaman kullanımının en iyi şekilde yönetilmesi adına bazı önlemlerin alınması oldukça önemlidir. Gür ve diğerleri (2012: 127-128) tarafından yapılan araştırmada, gençlerde serbest zaman kullanımının düzenlenmesine yönelik olarak şu önerilerde bulunulmuştur;

Gençlerin kullanımına açılan gençlik merkezlerinin daha cazip hale getirilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Çünkü yapılan araştırma bulguları gençlerin genellikle pasif serbest zaman etkinliklerine yöneldiklerini göstermektedir.

Ülkemizdeki gençlerin yerli dizi izleme oranlarının oldukça yüksek olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda yerli dizilerde gençlerin örnek alabilecekleri rol modellere yer verilmesi önemli bir konudur. Bu amaçla GSB tarafından gençlere örnek teşkil edecek yerli dizilerin desteklenmesi için gerekli tedbirler alınabilir. Benzer şekilde gençlerin serbest zaman alışkanlıklarını yönlendirmek için kamu spotları hazırlanabilir.

Gençlerin televizyon karşısında geçirdikleri uzun süreler göz önünde bulundurulduğu zaman, gençlerin daha fazla dikkatlerini çekecek belgesellere yer verilmesi için gerekli düzenlemeler yapılabilir. Bunun yanında ülkemizde gençlerin gazete okuma oranlarının düşük olduğu bilinmektedir. Gençlerin gazete okuma oranlarının arttırılması için gazete içeriklerinin gençleri etkileyecek şekilde düzenlenmesi faydalı olabilir. Benzer şekilde gençlerin düşük olan dergi okuma oranlarının arttırılması için dergi içeriklerinin gençlere göre düzenlenmesi önemli bir husustur.

Gençlerin serbest zamanlarında kitap okuma alışkanlıklarını geliştirmek için mevcut kütüphane sistemlerinin ve elektronik kitap imkânlarının gözden geçirilmesi, bu konularda gerekli düzenlemelerin yapılması önemlidir (Gür ve diğerleri, 2012: 127-128).

Ülkemizde yapılan bir araştırmada, gençlerin Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yürütülen gençlik değişim programları hakkındaki bilgi düzeyleri ele alınmıştır. 15-29 yaş grubunda bulunan gençler üzerinde yapılan bu araştırmada,

gençlerin sadece %19,1'inin gençlik değişim programlarından haberdar oldukları, ancak bu programlara katılmadıkları, %2'sinin haberi olduğu ve programlara katıldıkları, %78,9'unun ise böyle bir değişim programından haberdar olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Gür ve diğerleri, 2012: 102).

3.6. ENGELLİ GENÇLİK

Engelli olmak, zihinsel veya fiziksel engel durumundan ziyade sosyal açıdan engellenmişliği temsil etmektedir. Bu nedenle engelli gençler içinde buldukları dönem nedeniyle yaşadıkları bazı sorunlara ek olarak engelleri ile mücadele etmek zorundadırlar. Ayrıca engelli gençler engelleri nedeniyle bazı sosyo-kültürel sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Özellikle ülkemizde engellilere yönelik olarak dışlama, acıma, ikinci sınıf insan gibi davranma, yük olarak değerlendirme, yetersiz görme, işe yaramaz görme gibi tutumlar sergilenmesi engelliler üzerinde önemli psikolojik sorunlara neden olmaktadır. Söz konusu olumsuzluklar engelli gençlerin bağımsızlaşma ve toplumsallaşma süreçlerinde onları olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Burada belirtilen tüm olumsuz unsurlar ve toplumsal tutum nedeniyle engelli gençler mesleki iş fırsatlarından uzaklaşmakta, eş ve arkadaş çevreleri sınırlanmakta, sosyal açıdan kendilerini izole ve yalnız hissetmekte, intihar veya taciz gibi durumlarla karşılaşma olasılıkları artmaktadır (Burcu, 2013: 30-37).

Engelli gençlerin toplumsal yapı içerisinde karşılaştıkları sorunları en aza indirmek için devlet tarafından bazı politikalar hayata geçirilmektedir. Türkiye'de engelli gençlere yönelik en önemli politikaları ve projeleri yöneten kurumların başında Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın geldiği söylenebilir. Gençlik ve Spor Bakanlığı engelli gençlere yönelik politika ve projeleri ile aşağıdaki amaçları gerçekleştirmeye çalışmaktadır;

- Farklı engel gruplarında bulunan genç bireylerin toplum hayatına kazandırılmasına yönelik projeler hazırlamak ve ortaya konulan projeleri desteklemek,
- Engelli gençlere yönelik toplum duyarlılığının artırılması amacıyla kitle iletişim araçlarını kullanmak, bu kapsamda STK'lar ve eğitim kurumları ile işbirliğini geliştirmek,
- Kentsel planlama yapılırken engelli gençlerin ihtiyaçlarının da göz önünde bulundurulması için gerekli düzenlemeleri yapmak, engellilerin kentsel yapı içerisindeki sorunlarına çözümler üretmek,

- Engelli gençlerin sahip oldukları yasal haklar konusunda bilinçlendirilmelerini sağlamak,
- Uzmanların yardımı ile gerektiği zaman engelli gençlere ve ailelerine destek olmak,
- Engelli gençlerin, sosyal, kültürel ve kişisel gelişimlerinin desteklenmesi için gerekli çalışmaları yapmak,
- Engelli gençlerin spor etkinliklerine katılabilmeleri için gerekli önlemleri almak, engelli gençleri çalıştıracak yeterliliğe sahip nitelikli spor uzmanları yetiştirmek,
- Engelli gençleri, aile veya ebeveynleri olmaması halinde, barınabilecekleri tesislerin sayılarını arttırmak ve mevcut tesisleri geliştirmek (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013a: 18).

3.7. GENÇLERDE DEMOKRATİK SİYASİ KATILIM

Türkiye özellikle 1960'lı yıllarda yükselen kentli toplumsal muhalefetle birlikte gençlerin siyasete ilgilerinin artmasına şahit olmuştur. 1970'li yıllarda ise sağ-sol arasındaki kutuplaşmayla birlikte gençlerin siyasete olan ilgileri daha fazla artmıştır (Kentel, 2005: 11). Ancak günümüzde Türkiye'de içinde bulunulan yaşam koşullarına bağlı iki nedenden dolayı gençlerin aktif siyasete katılmaları zor olmaktadır. Bunun ilk nedeni, piyasa işleyişinin tek model olarak algılandığı ekonomik yaklaşım, ikincisi ise siyaset kurumuna ilişkin olarak toplumda 12 Eylül konjonktürünün yarattığı olumsuz algılardır. Bunun yanında vatandaş ile devlet arasındaki ilişkinin yeniden tanımlandığı, temsili demokratik yapıdan katılımcı demokrasiye geçiş sürecinde gençlerin siyasete katılımını etkileyen toplumsal dönüşüm söz konusudur. Söz konusu süreç gençlerin siyasete katılımlarını temsili olarak azaltmakla beraber, gençlerin siyasete katılım tercihlerini de değiştirmektedir (Yentürk, 2012: 72-73). Son yıllarda yapılan bir araştırmada gençlerin demokratik siyasal bir hak olan partilere üye olma haklarını düşük düzeyde kullandıkları belirlenmiştir (Alptekin, 2012: 115).

Tablo 5: Türk gençliğinin siyasi partilere üye olma durumlarına göre dağılımları (Alptekin, 2012: 115)

Siyasi partiye üye olma durumu	%	Kişi sayısı
Evet	4,1	37
Hayır	95,9	874
Toplam	100	911

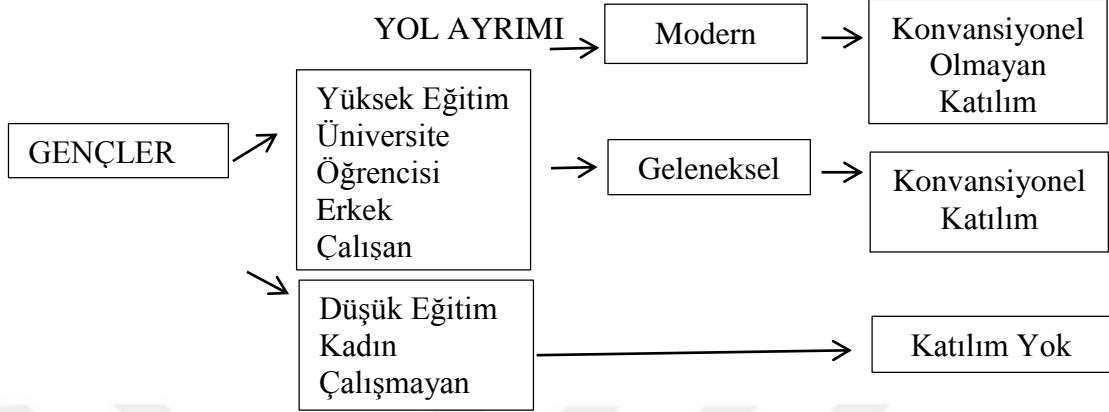
Görüldüğü gibi gençlerin siyasal demokratik bir hak olan siyasi partiye üye olma düzeyleri oldukça düşüktür. Günümüzde Türkiye gençliğinin demokratik siyasete katılımını özellikle olumsuz yönde etkileyen bazı faktörler şu şekilde sıralanmıştır;

- Günümüzde gençlerin bakış açısından siyaset kurumu, çıkar ilişkileri içerisinde bozulmuştur, bu nedenle de genellikle negatif çağrışımlarla anılan bir olgu haline gelmiştir.
- Siyasi ortam içerisinde alan değiştirmek zor olarak algılandığından, siyasal yapı içerisinde gençler bir şeyleri değiştirmenin zor olduğuna inanır hale gelmişlerdir.
- Gençlerin gözünde tüm siyasi partiler ve parti yapılanmaları kendilerini rahatça ifade edemeyecekleri, otoriter kuralları olan, anti-demokratik birer topluluktur (Lüküslü, 2013: 190).

Geçmiş dönemlerde gençler üzerinde yapılan araştırmalar gençlerin demokratik siyasi haklarını kullanırken farklı ideolojik yaklaşımlar içerisinde oldukları sonucunu göstermiştir. Diğer bir ifade ile Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinde yer alan gençlerin siyasi ideolojileri de farklılık göstermektedir. Söz gelimi Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan gençlerin çoğunluğu sol ideolojilere sahip iken, diğer bölgelerdeki gençlere kıyasla en yüksek sağ ideolojiye İç Anadolu Bölgesi'ndeki gençlerin sahip olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Bunun yanında Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan gençlerin metropollerde, Akdeniz, Ege, Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki gençlere kıyasla daha fazla sağ ideolojiyi benimsedikleri tespit edilmiştir (Milliyet, 2002: 60).

Türkiye'de gençler üzerinde yapılan araştırmalarda gençlerin büyük bir bölümünün yasal hakları olan oy verme hakkını kullandıkları belirlenmiştir. Geniş kapsamlı olarak gerçekleştirilen bir araştırmada, gençlerin %62'sinin seçimlerde oy kullandıkları tespit edilmiştir. Aynı araştırmada Türk gençlerinin seçimlerde oy kullanma oranlarının yetişkinlerle benzerlik gösterdiği ifade edilmiştir. Bunun yanında

gençlerin siyasete katılım biçimlerini etkileyen önemli demografik değişkenler olduğu belirtilmiştir. Söz konusu değişkenler aşağıdaki şekildedir (Erdoğan, 2001: 10-11).

Şekil 2: Türk gençliğinin siyasete katılım biçimleri (Erdoğan, 2001: 26).

Türk gençliği üzerinde yapılan diğer bir çalışmada, siyasete katılımın çok boyutlu bir olgu olduğu ve siyasete katılımın her boyutunun davranışsal belirleyicilerinin birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Buna göre gençlerde siyasete katılım, yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemekte, buna karşılık cinsiyet ve eğitim seviyeleri arasındaki farklılıklar siyasete katılım biçimini etkilemektedir. Siyasete katılımı etkileyen en önemli parametrenin ise coğrafi bölge farklılıklarının olduğu tespit edilmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar dâhilinde gençlerde siyasete katılımın homojen bir yapıda olmadığını söylemek mümkündür. Bu durumun Türk siyasetinde sürekli tekrarlayan siyasal dengesizliklerin nedeni olabileceği belirtilmektedir (Çarkoğlu, 2001: 61-62).

3.8. GENÇLERDE AHLÂKİ DEĞER VE TUTUMLAR

Bu bölümde gençlerde ahlaki değer yargı ve algılarına ilişkin bilgilere değinilmiştir.

3.8.1. Ahlaki Değerler

Değer ve ahlâk kavramları psikoloji biliminde genellikle ayrı ayrı incelenmekte olup, aslında söz konusu iki kavram arasında anlamsal bir yakınlık bulunduğu belirtilmektedir. Hatta bu iki kavramın birbiri ile bütünleştiğine dair bir algı

oluşmuştur. Bu nedenle insanların değer yargılarının gelişiminde ahlaki gelişim özelliklerinin de önemli bir katkısı bulunmaktadır (Çalışkur, 2010: 26).

Değer kavramı ile yakın ilişki içerisinde bulunan kavramların başında ahlâk gelmektedir. Çünkü ahlâk olgusu, din ile değer bileşkesinde yer alan bir olgudur (Aydın, 2011: 45; Aydın, 2010: 38). Ayrıca ahlaki değerler, diğer tüm değerler arasında lokomotif görevi görmektedir. Diğer değerler ahlaki değerler ile çeliştiği zaman sahip oldukları özelliklerden uzaklaşırlar ve anlam ifade etmezler. Dolayısıyla diğer değerleri erdem çizgisine çeken ve burada durmasını sağlayan unsur ahlâktır (Uysal, 2003: 64).

Gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkelerde küreselleşmeye bağlı olarak bazı teknolojik ve toplumsal değişimler gözlenmektedir. Söz konusu değişimlerden en fazla etkilenen grupların içerisinde gençler yer almaktadır. Çünkü bir ülkenin gençliği ahlaki değer ve tutumları ile bir toplumun geleceğinin aynası konumundadır (Aydoğan, 2008: 107).

Gençler üzerinde yapılan araştırmalarda gençlerde sıklıkla görülen sabırsız olma, saygısızlığa saygısızlık ile cevap verme, duygu kontrol bozuklukları, kötü davranışları kontrol altına alamama ve hakaret içeren sözler kullanma gibi davranışların olumsuz ahlaki değerler olduğu belirtilmiştir. Çünkü söz konusu olumsuz davranışların ahlaki problemler kapsamında değerlendirildiği ifade edilmiştir (Çekin, 2013: 1043). Gençlerde ahlaki değer problemleri olarak görülen bu davranışlar, günümüzde gençlerde sıklıkla görülen diğer davranış problemlerinin de ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Özellikle gençler arasında sıklıkla görülen cinsellik, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı, şiddet ve cinayet eğilimleri, ruhsal bunalımlar ve intihar eğilimi gibi olgular gençlerdeki ahlaki değer eksikliğine paralel olarak ortaya çıkmaktadır (Turan, 2013: 271).

Ahlaki özelliklerin gelişimi, kişinin küçük yaşlardan başlayarak toplumun gözünde beğenilen ve kabul edilen doğru davranışları yapmasıdır (Çınar, 2013: 226). 12-14 yaşından itibaren ergenlik dönemine giren bireyler, yetişkin bireylerin düşünce yapısına sahip olabilecek yeterlilikte mantıklı karar verebilecek beyin yapısına sahip olurlar. Ergenlik ve gençlik dönemlerindeki bireyler, hem toplum hayatı içerisinde neler yapabilecekleri hem de toplumun yeniden düzenlemesi için neler yapılması gerektiği hakkında fikir üretmeye başlayabilirler. Ergenlik döneminin ilerleyen yıllarında gençlerin ahlaki değer algıları üzerinde bazı gelişmeler meydana gelmektedir. Genellikle ahlaki eylemlerin yapılması büyük bir zorunluluk halini

almakta ve ahlaki davranışlarda bulunmanın kişisel dürüstlikle ilişkili olduğu varsayılmaktadır. Gençler ahlaki konulara fazla kafa yormakla beraber, çocuklar kadar duygusal yoğunluk yaşamamaktadırlar. Ancak ilerleyen dönemlerde gençlerin ahlaki anlayışları motivasyona dayalı bir güç kazanmaktadır. Bu durum gençlerin ahlaki açıdan toplumda gördükleri bazı bozuk davranışları değiştirme veya düzeltme istemelerine neden olmaktadır (Hökelekli, 2011: 176-177). Ayrıca gençler ahlaki değerlerin toplumsal açıdan ne gibi faydaları olduğunun büyük oranda bilincinde olan bireylerdir. Gençler üzerinde yapılan bir araştırmada, gençlerin yaklaşık olarak %40,2'sinin toplumu ayakta tutan temel değerlerin başında ahlaki değerlerin geldiğini düşündükleri tespit edilmiştir (Avcı, 2007: 137).

Gençlerin ahlaki değer algılarının oluşma ve gelişme süreçlerinde ailenin büyük bir rolü bulunmaktadır. Ailelerin çocuklarını hangi durumlarda ödüllendirdikleri veya cezalandırdıkları çocukların ahlaki muhakeme yeteneğini etkilemektedir. Ayrıca ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzları ve tutumları da çocuklarda ahlaki gelişim üzerinde etkili olan bir unsurdur (Cesur ve Kuyel, 2009: 65-80). Anne babanın dindarlık düzeyinin de çocuklarda ahlaki gelişim açısından önemli bir unsur olduğu yapılan araştırma bulguları ile desteklenmiştir (Acuner, 2005: 265). Aile eğitimi ve tutumunun yanında, gençlerin sahip oldukları ahlaki değerleri etkileyen birçok unsur bulunmaktadır. Kültürler arası bazı farklılıklar, gençlerin ahlaki değerlerini önemli ölçüde etkileyen unsurların başında gelmektedir. Türk, Rus ve Tatar gençleri üzerinde yapılan bir araştırmada, gençlere “Ahlâklı bir birey olarak düşünülmeniz ve dini emirlere göre yaşamak sizin için ne kadar önemlidir?” sorusu yöneltilmiştir. Araştırmanın sonunda gençlerin “ahlâklı olmak benim için önemlidir, dini değerler benim için önemlidir, saygılı davranmak benim için önemlidir, dini emirlere göre yaşamak benim için önemlidir” görüşlerine katılma düzeylerinin uyruklarına göre bazı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir (Aydoğan, 2008: 114). Cinsiyet değişkeninin de ahlaki değer, tutum ve olgunluk üzerinde bazı etkileri olduğu bilinmektedir.

Literatürde yer alan çalışmalarda, gençlerin ahlaki değer algılarının ve ahlaki olgunluk düzeylerinin kadın ve erkeklerde bazı farklılıklar gösterdiği rapor edilmiştir (Çekin, 2013: 1041; Kaya ve Aydın, 2011: 16). Şengün (2007) tarafından yapılan araştırmada, gençlerde ahlaki değer gelişimini ve ahlâk davranışlarını etkileyen unsurların başında kitle iletişim araçları, din, arkadaş ve akran çevresi, çevresel ve

kalıtsal unsurlar, okul ve aile eğitimi, ekonomik özellikler ve kültürel unsurların geldiği belirtilmiştir.

Literatürde yer alan bu bilgiler ışığında, gençlerde ahlaki değerlerin oluşmasını ve gelişmesini etkileyen birçok değişken olduğu söylenebilir. Ahlaki değer gelişimini etkileyen unsurlardan bir diğeri ise bilişsel gelişim dönemleridir. Söz gelimi bir genç ile bir çocuğun veya yetişkin bir bireyin ahlâk anlayışı aynı değildir. Ahlaki değerler hakkında neyin doğru neyin yanlış olduğunu anlayabilme yeteneği çocukluktan yetişkinliğe kadar gelişim gösteren bir süreçtir (Clouse, 2000: 1).

Ahlaki gelişim açısından ele alındığı zaman çocukluk yıllarında verilecek olan eğitim, çocuğun gelecek yaşantısında dine karşı tutum ve davranışlarının belirlenmesinde büyük bir öneme sahiptir. Dolayısıyla verilecek olan eğitimin yanlış veya eksik olması çocuğun ahlaki gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir (Turan, 2010: 172). Spencer'a göre, eğitime yeterli düzeyde önem verilmemesi çocukların ve gençlerin ahlaki iradelerinin düşük düzeyde kalmasına neden olmaktadır (Spencer, 2013: 100). Eğitim ortamı içerisinde gençlerin ahlaki değer gelişimlerini destekleyen en önemli ders, din kültürü ve ahlak bilgisi dersidir. Ülkemizde din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin gençlerin ahlaki gelişimleri açısından önemli görüldüğü belirtilmektedir (Kaya, 2007). Bunun yanında, yapılan çalışmalarda gençlerde ahlak gelişiminin desteklenmesi için öğretimin her kademesinde ahlak eğitimine önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca ders müfredatlarının çok fazla bilgi öğretmekten ziyade, ahlaklı gençler yetiştirmek için düzenlenmesi (Aydoğan, 2008: 117-118) ve verilecek ahlak eğitiminin çocukların tüm bilişsel, duyuşsal ve iradi özelliklerine uygun olması gerektiği vurgulanmaktadır. Ahlaki değerlere ek olarak, çocuklarda ve gençlerde diğeri insani değer algılarının da geliştirilmesinde eğitimin önemli olduğu bilinmektedir (Dilmaç, 2012: 5).

3.8.2. Dini Değerler

En basit ve kapsamlı tanımı ile din kavramı “İnsan-Allah ilişkisi” şeklinde tanımlanmaktadır. İlahi olarak değerlendirilen, buna göre Allah'tan insanoğluna uzatılmış bir kurtuluş ipi olarak görülen dinin amacı, insanlar ile Allah arasında güçlü ve sağlıklı bir bağ kurmaktır. İnsanlar dini tercihleri sayesinde evren ve evrenin içerisindeki varlıkları anlamlandırmakta, temel değer ve anlamları din ekseninde üretmektedir (Önder ve Bulut, 2013: 16). Din olgusu insanlığın ortaya çıktığı günden beri yeryüzündeki önemli unsurlardan birisi olmakla beraber (Hökelekli ve Çayır,

2006: 23), dini değerler insan yaşamında önemli bir yer tutan, toplumsal açıdan da büyük öneme sahip değerlerdir. Çünkü dini değerler, insan hayatına inanç ve ritüeller ile karışarak hayatı anlamlı yapan, insanın kendisi ve çevresi ile barışık bir yaşama sahip olmasına imkân veren, aynı zamanda insanın ümitsizlik ve boşluğa düşmesini engelleyen bir yapıya sahiptirler (Aydın, 2009: 98).

Türkiye’de gençlerin benimsedikleri din ve mezheplerde toplumun sahip olduğu dinin, değer algılarının ve dini yaşayış biçimlerinin etkili olduğu söylenebilir. Yapılan araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir. Pultar (2012: 268) tarafından yapılan bir araştırmada, 18-28 yaş grubundaki gençlerin sahip oldukları din ve mezhep anlayışlarının yaş ortalaması 29-43 yaş ile 44 yaş ve üzerindeki bireylerle benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Aynı araştırmada 18-28 yaş grubundaki gençlerin %80,79’unun kendisini Sünni Hanefi, %8,52’sinin Sünni Şafii, %5,53’ünün Alevi, %2,30’unun ise diğer dinlere mensup kişiler olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Aynı araştırmada kendilerini diğer din ve mezheplere (Sünni diğer, Nusayri, Şii, diğer semavi dinler, diğer din ve mezhepler) bağlı olarak görenlerin toplam oranlarının ise oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Harlak (2012: 211) tarafından yapılan araştırmada, Türkiye’de gençlerde dini değerler üzerine yapılan çalışmaların derlemesi yapılmıştır. Araştırma kapsamında ele alınan bilimsel çalışma sonuçlarına dayanılarak Türk gençlerinin %90’nından daha büyük bir bölümünün dini inanca sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Pusch’a (2000: 56) göre, Türk gençlerinin %21,1’i için din kavramı hatayı önemli kılan bir değerdir. Yine gençlerin %36,3’üne göre ailelerinden alınan en önemli değer dine bağlılıktır. Türkiye’de yaşayan gençlerin yaklaşık olarak %89,8’inin Allah inancı olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda Türk gençliğini genel olarak “dindar” şeklinde tanımlamak mümkündür. Buna karşılık Türk gençlerinin dinsel uygulamalara yönelme düzeylerinin bazı farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Yapılan araştırmalarda gençlerin %52,7’sinin ara sıra camiye gittikleri, buna karşılık düzenli camiye gidenlerin oranının sadece %5,7 düzeyinde olduğu, gençlerin %14,6’sının düzenli olarak, %57,5’inin bazen namaz kıldıkları, %69,4’ünün düzenli olarak, %21,3’ünün bazen oruç tuttıkları, bunun yanında gençlerin %59,3’ünün düzenli olarak, %32,9’unun ise bazen dua ettikleri, gençlerin dini değerlere yönelik kitap, dergi vb. materyal okuma düzeylerinin ise genel olarak yüksek olduğu belirlenmiştir.

Dini değerlerin öğretiminde aile unsuruna ek olarak okul ortamının da büyük bir rolü bulunmaktadır. Din eğitimi sayesinde birey dini açıdan kültür sahibi olur ve

topluma uyumlu bir hayat tarzına kavuşur. Günümüzde gençlerin yabancı kültürlerin etkisi ile topluma yabancılaştığı göz önünde bulundurulduğu zaman, din eğitiminin “dini sosyalleşme” fonksiyonunu yerine getirdiği, gelecek nesillerin milli kimlik kazanmalarında etkin bir rol oynadığı söylenebilir (Bulut, 2011: 34-35). Bu kapsamda gençlerin ülkelerine yabancılaşma, kültürel açıdan yozlaşma ve kendi kimliklerinden uzaklaşma düzeylerinin en aza indirilmesinde dini değerlerin iyi öğretilmesinin büyük bir zorunluluk olduğu söylenebilir. Buna karşılık literatürde yer alan araştırmalarda, gençlerin dini yönlerinin geçmiş yıllara göre zayıfladığı, hatta gençler arasında din değiştirme olaylarının da sıklıkla yaşanmaya başlandığı rapor edilmiştir. Yine yapılan araştırmalarda, kültürel yozlaşmanın önlenmesi ve toplumsal yabancılaşmanın önüne geçilmesi için gençlere dini bilgilerin en iyi şekilde verilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Hökelekli ve Çayır, 2006: 43). Gençlerin dini değerleri kavramalarına yönelik verilecek eğitim faaliyetlerinde ise şu hususlara dikkat edilmesi gerektiği belirtilmektedir;

- Her kademedeki ve seviyedeki din eğitimi, sağlam ve iyi karakterde kişilik özelliğine sahip bireyler yetişmesini öngören bir değerler eğitimine dayandırılmalıdır. Anlamı bilinmeden sadece ezber yolu ile verilen dini değerler eğitiminin yerine, iyi bir birey olmanın doğal şart ve uygulamalarını içerisine alan din eğitimi anlayışı geliştirilmelidir.

- Her eğitim kademesinde dini değer eğitiminin nihai hedefi bireyi mükemmelleştirmek, bütünleşmiş ve olgun bir birey haline getirmek olmalıdır. Öğretilen ahlaki değerler sadece günah veya sevap ekseninde değil, yaşayarak, yaparak, paylaşarak ve anlaşarak öğretilmelidir. Eğitim süreçlerinde emredici veya otoriter bir dini söylem yerine, öğrencilerin gönül derinliklerine hitap ve nüfuz eden bir dil kullanılmalıdır.

- Okul öncesi dönem, diğer bir ifade ile erken yaşlar çocuklara değerler eğitiminin verilebileceği en uygun yaş dönemi arasında gösterilmektedir. Bu nedenle erken yaşlarda hem okul hem de aile desteği ile çocuklara değerler eğitimi verilmelidir.

- Eğitim ve öğretim sistemi içerisinde tüm ders müfredatlarının değerler eğitimi içeren bir yapıya kavuşturulması için gerekli önlemler alınmalıdır (Hökelekli, 2011: 243-244).

Eğitimin yanında insanların dini değerlere ilişkin algılarının gelişiminde ailenin büyük bir önemi vardır. Çünkü toplumu oluşturan temel unsurların başında gelen aile, çocukların ileride nasıl bir insan olacağına ve yaşamını nasıl sürdüreceğinin

temellerinin atıldığı yerdir (Çakmak, 2013: 97). Sağlıklı bir aile ortamı içerisinde yetişen çocukların dini ve toplumsal değerlere bağlılıklarının arttığı bilinmektedir. Buna karşılık çocukların ve gençlerin mutsuz bir aile yapısı içerisinde yetişmeleri, dini ve toplumsal değerlere karşı kin duymalarına zemin hazırlayabilir (Hökelekli ve Çayır, 2006: 44). Çocuklarda ve gençlerde dini değerlerin en fazla ailede öğrenilmesinin temelinde dini değerlerin genellikle rol model alınan kişilerden öğrenilmesi yatmaktadır. Eğer çocuklar veya gençler annelerinin ya da babalarının sahip oldukları dini değerlere sahip olmak isterlerse kendilerini bu alanda geliştirme yoluna giderler. Yapılan çeşitli araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir. Bunun yanında gençler ailelerinin dışında kalan sosyal ortamlardaki kişileri rol model olarak da kendi dini değer algılarını şekillendirebilirler (Kılavuz, 2005: 41; Arslan, 2006: 82).

3.8.3. Geleneksel Değerler

Gelenek, bir toplumda eski dönemlerden beri süregelen, kuşaktan kuşağa iletilen, bu özellikleri nedeniyle de yaptırım gücü olan ve toplumsal açıdan saygı duyulan öğelerdir. Gelenekler, toplum içerisinde, kültürel kalıntılar, bilgi ve alışkanlıklar, töre ve davranışlar veya anane şeklinde de adlandırılmaktadır (Ulusoy, 2007: 13). Bununla birlikte geleneğe yönelik farklı yaklaşımlar söz konusudur. Gelenek kavramının çok yaygın olan, ancak bir o kadar da içeriksiz algılanışına göre gelenek, modern dışı toplumsal birikim olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamaya göre modern olguların dışında kalan gelenek kavramı aslında olumsuz bir olgudur ve kendisi ile yüzleşmek durumundadır. Çünkü gelenek, modern toplumsal süreçler nedeni ile zamanla kaybolup ortadan kalkma özelliğini taşır (Aydın, 2010: 36).

Geleneklerin kültür ile yakından bir ilişkisi olduğu söylenebilir. Toplumsal yapıyı şekillendiren unsurların başında kültür gelmektedir. Kültür olgusunun iskeletini gelenekler oluşturmaktadır. Gelenekler toplumlar tarafından uzun bir zaman dilimi içerisinde kazanıldığı için değişimleri de oldukça zordur. Bunun yanında gelenekler bir toplumu diğer milletlerden ayıran en önemli özelliklerin başında yer almaktadır. Bir toplumun devamlılığının sağlanması da geleneklerinin yeni nesillere aktarılması ile mümkündür. Türk toplumunun bazı geleneklerinin başında dini yaşayışı, dilin yapısı, sanat gelenekleri ve devletsiz kalmama geleneği gelmektedir (Dikici, 2001: 251). Geleneksel değerler üzerine yapılan bir ölçek geliştirme çalışmasında geleneksel değerler; ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, yardımsever olmak,

dürüst olmak, aile ve hayatın verdiklerini kabullenmek şeklinde sınıflara ayrılmıştır (Akbaş, 2004: 112).

Küreselleşen dünya düzeninde birçok yapıda olduğu gibi toplumsal ve geleneksel değerlerde de bazı aşınmalar ve yozlaşmalar olduğu aşikârdır. Böyle bir yapı içerisinde geleneksel değerlerin gençlere ve çocuklara aktarılmasının önemli bir husus olduğu söylenebilir. Neticede geleneksel değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında günümüz çocuklarına ve gençlerine büyük görevler düşmektedir. Ülkemizde geleneksel değerlerin tamamen yozlaşmadığı ve kısmen kendisini koruduğu belirtilmekle beraber (Turan ve Aktan, 2008: 248), genç bireyler üzerinde yapılan araştırmalarda geleneksel değerleri düşük düzeylerde dikkate aldıkları belirlenmiş, hatta ulusal güvenlik, aile güvenliği, hayatın verdiklerini kabul etmek gibi geleneksel değerlerin gençler tarafından neredeyse tamamen göz ardı edildiği belirtilmiştir (Yiğittir ve Öcal, 2010: 413). Brandweek adlı derginin “Küresel Gençliğin Altı Değer Segmenti” başlıklı çalışmasına göre, dünya genelinde geleneklerine bağlı gözüken gençlerin oranı %16 iken, Türkiye’de geleneklerine bağlı gençlerin oranı yarı yarıya (%8) daha azdır (Engin, 2014: 32).

Günümüzde birçok politikacının da geleneksel değerleri yeniden yapılandırmaya çalıştığı bilinmektedir (Ulusoy ve Dilmaç, 2012: 40). Bu noktada geleneklerin devam ettirilebilmesi, genç nesillere geleneklerin kendi anlayışları ve zamanın şartları ekseninde aşılması oldukça önemlidir. Çünkü bazı geleneklerin uygulanması ve öğretilmesi için mutlaka günümüz yaşam şartlarının ve küresel değişimlerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ulusoy (2007: 65) tarafından yapılan çalışmada bu hususa değinilmiş, geleneklerin sorgusuz veya sualsiz kabul edilmeleri ya da göz ardı edilmelerinin yanlış olduğu belirtilmiş, bu kapsamda geleneklerin zamanın şartları da göz önünde bulundurularak uygulanmaya çalışılması gerektiği vurgulanmıştır.

Dünyada küreselleşmeye bağlı olarak toplumların geleneksel değerlerinin değişmesinin yanında, özellikle çocukların ve gençlerin sahip oldukları geleneksel değer algılarını etkileyen çok çeşitli unsurlar bulunmaktadır. Akbaş (2004: 5) tarafından yapılan araştırmada, ortaokul öğrencilerinin geleneksel değer algılarının sosyo-ekonomik özelliklere göre bazı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Ulusoy (2007: 126) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada ise, öğrencilerin geleneksel değerlere verdikleri önemin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş olup, erkeklerin geleneksel değerlere daha fazla önem verdikleri tespit

edilmiştir. Avcı (2007: 141) tarafından üniversite gençliği üzerinde yapılan araştırmada, geleneksel değerlerin oluşmasında ve farklılaşmasında gençlerin yaşadıkları coğrafi bölgelerin önemli rol oynadığı belirtilmiştir (Avcı, 2007: 141).

Literatürde yer alan çeşitli araştırmalarda da bazı sosyo-demografik parametrelerin gençlerin değer algılarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Çalışkur, 2010: 83). Bunun yanında yaşanan sosyal çevre ve yerleşim yeri türünün de geleneksel değerlerin sürdürülmesinde etkili olduğu bilinmektedir. Yapılan araştırmalarda geleneksel değerlerin kırsal ve kentsel alanlarda farklı biçimde sürdürüldüğü belirtilmiştir (Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2010a: 266).

Üniversite öğrenimi gören öğretmen adayları üzerinde yapılan bir araştırmada, öğrencilerin geleneksel değer algılarının eğitim ortamında çeşitli değişkenlere göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, öğretmen adaylarının geleneksel değer algılarının öğrenim gördükleri bölüm türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Oğuz, 2012: 1315). Bu kapsamda gençlerin yükseköğretim hayatlarında sahip oldukları geleneksel değer algılarının artırılması için her bölümün ders müfredatına geleneksel değerler ile ilgili konular konulmasının faydalı olacağı söylenebilir.

3.8.4. Ulusal Değerler

Ulus hakkında yapılan tanımlar değerlendirildiği zaman, en fazla kabul gören tanımın Ernest Renan'a ait olduğu görülmektedir. Renan'a göre ulus "ortak bir geçmişi ve birlikte yaşama arzusu olan topluluk" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre bir ulusa ait en önemli ortak öğenin tarih birliği olduğu söylenebilir. Dolayısıyla ulusların geleceklerini ve yönlerini belirleme noktasında da en önemli görev ortak tarihe düşmektedir (Şıvgın, 2009: 41).

Ulus devletlerin üzerinde buldukları topraklarda sahip olmaları gereken bir ulusal kimlikleri olmak zorundadır. Ulusal kimlik anlayışı her zaman kişinin bireysel kimliğinin üstünde yer almak durumundadır. Çünkü toplumsal dayanışmanın sağlanması için ulusal kimliğin bireyler tarafından benimsenmiş olması gerekmektedir (Şıvgın, 2009: 42).

Gençlerin ulusal kimlik ve değer anlayışlarını etkileyen birçok unsur bulunmaktadır. Ulusal kimlik anlayışının tam olarak kavranması veya kimlik karmaşası yaşanmasını etkileyen en önemli unsurlardan birisinin eğitim olduğu

düşünülebilir. Nitekim literatürde yer alan araştırmalar da bu görüşü desteklemektedir. Şıvgın'a göre, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında ulusal kimlik değerini kavramayan bir öğrencinin ulusal başarıya sevinmesi veya başarısızlıklara üzülmeye mümkün değildir. Bu nedenle ulusal kimlik kavramının benimsenmesini amaçlayan eğitim sisteminin dışına çıkılması gençlerin kimliksizleşmesine neden olabilir. Ayrıca böyle bir eğitim durumu gençlerin kişilik özelliklerinin de gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Böyle bir eğitim sistemi ancak küreselcilerin işine yaramaktadır. Çünkü ulusal kimlik değerini kavrayamamış toplumlar sömürgeleştirilerek her alanda küreselci sermayenin hizmetine girmektedirler (Şıvgın, 2009: 47). Şimşek ve Ilgaz (2007: 189) tarafından yapılan araştırmada da, insanların ulusal değerlerine ve kimliklerine olumsuz yönde etki eden unsurların başında küreselleşme olgusunun geldiği ifade edilmektedir. Bunun temel gerekçesi olarak küreselleşmenin ulus devlet anlayışına zarar verdiği, bu durumun ulusal kimlik anlayışını da olumsuz yönde etkilemesi gösterilmiştir.

Ulusal değerlerin başında gelen olgulardan birisi vatanseverliktir. Vatanseverlik, bireyin yaşadığı vatan ve toplum açısından büyük işler hatta fedakârlıklar yapması olarak görülmesine rağmen, aslında kişinin günlük hayatında, toplumsal alanda payına düşen sorumluluklarını da hakkıyla yerine getirmesi onun vatanseverliğinin bir kanıtıdır. Nitekim bir devlet çalışanının, günlük sorumluluklarını ve istenen görevlerini eksiksiz yerine getiriyor olması, onun vatanını seviyor olmasının kanıtıdır. Bazen insanın doğduğu ve yaşamını geçirdiği yerlere olan özlemini dile getirmek ve büyük fedakârlıkları tanımlamak için, bazen de vazgeçilmesi imkânsız olan duygular arasında bulunan vatanseverlik değerinin toplumu oluşturan bireyler tarafından kazanılması, o toplumun devamlılığında önemli paya sahiptir. Bunun sağlanabilmesi için öncelikli olarak aile ve eğitim kurumlarının yetişmekte olan bireylere vatanseverliği kazandırmak için birliktelik ruhuyla hareket etmeleri gerekmektedir. Aksi durumda, okulda kazandırılmak istenen vatanseverlik ile ailede ya da çevrede görülen davranışların tutarsız olması hedeflenen vatanseverliğin oluşmasındaki en büyük engellerden biridir (Kılcan, 2013: 54). Bu kapsamda gençlerin ulusal bir değer olan vatanseverlik duygularının geliştirilmesinde ailenin yanında eğitim kurumları da büyük bir öneme sahiptir.

3.8.5. Yerel Değerler ve Yerel Kimlik

Kimlik, özellikle sosyal bilimler alanında sıklıkla gündemde olan bir kavramdır. Sosyal bilimler alanında kimlik kavramının önemli bir konu haline gelmesinin temelinde kimlik kavramına ait entelektüel ilginin artması gelmektedir. 1980-1990'lı yıllar boyunca Batı ülkelerindeki siyasal, toplumsal ve kültürel alanda meydana gelen değişimlere bağlı olarak kimlik kavramına olan ilgi düzeyi artmıştır. Özellikle dünya üzerinde azınlıkların bazı haklar talep etmeye başlamaları kimlik kavramının siyasal ve toplumsal alanda farklı bir boyut kazanmasına neden olmuştur (Yanık, 2013: 226).

Kimlik kavramı genel olarak “Ben kimim?” sorusuna verilen cevap olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanında kimlik, insan yaşamını biçimlendiren, bu özelliği ile insan yaşamında önemli yere sahip bir olgudur. Erikson’un psiko-sosyal gelişim kuramına göre kimlik kavramının şekillendiği dönemlerin başında ergenlik dönemi gelmektedir (Morsünbül ve Tümen, 2008: 25). Ancak “Ben kimim” sorusunun uzun yıllar cevap bulamaması da söz konusudur (Atabek, 2002: 50). Ergenlik döneminde fiziksel ve ruhsal gelişime paralel olarak gelişen kimlik algısı, gençlik çağına geçişle beraber benlik algısının da gelişmesine katkı sağlar (Asutay ve Atik, 2012: 39).

Kimlik kavramı bir bilinçlenme sorunu olarak değerlendirilmektedir. Diğer bir ifade ile kimlik, kişinin kendisi hakkında bilinçsizce oluşan algılama biçiminin görünür bir hale gelmesidir. Bu noktada kimlik kavramı sadece bireyde değil, aynı zamanda toplumda da görülen bir bilinçlenme sorunu olarak dikkate alınmaktadır (Aka, 2012: 1). Kişinin kimliksel özellikleri öncelikle kendisinin ve çevresindekilerin özgün niteliklerinin farkında olmasıyla, daha sonra kişisel ve toplumsal niteliklerinin diğer kişi ve toplumların niteliklerinden farklı yönlerini benimsemesi ile oluşmaktadır (Akça, 2005: 10). Kimlik kazanımının kolay olmasında çocukluk döneminin genel olarak sağlıklı geçmesinin büyük bir rolü vardır (Avcı, 2007: 29).

Ergenlik dönemi kişinin çocukluktan çıkarak yetişkinliğe doğru adım attığı bir dönemdir. Bu nedenle ergenlik dönemini çocukluk çağından ayıran bazı özellikler bulunmaktadır. Gençlerin ilk olarak kendilerini, daha sonra ise hayatı ve toplumu sorgulayarak dünyayı eskisinden daha farklı algıladığı bu dönemde kendini tanımlama konusunda bazı sorunlar yaşaması muhtemeldir. Çünkü gençlik dönemindeki birey psiko-sosyal açıdan gelişim ve değişime uğramaktadır. Dolayısıyla bu süreçte gençlerin en fazla üzerinde durdukları konuların başında toplumsal alanda kendilerini tanımlama ve toplumda kendi yerini/görevini belirleme konuları gelmektedir (Kula,

2006: 33). Günümüzde gençlerin kendini tanımlama ve kimlik sorunu yaşama düzeylerinin oldukça yüksek olduğu belirtilmektedir (Ercins, 2009: 507). Ancak gençlerde zaman içerisinde kimlik algısının tam olarak yerleştiği, kimlik bocalamasının giderildiği ve kimlik eksikliğinin ortadan kalktığı belirtilmektedir (Dereboy ve Çelen, 2012: 84).

Gençlik dönemi kimlik kazanımının gerçekleştiği (Harlak, 2012: 211) önemli bir psiko-sosyal gelişim dönemi olduğu için gençlerin bu dönemde sağlam bir kimlik anlayışı kazanmaları gerekmektedir. Dolayısıyla bu dönemde gençler “Ben kimim?” sorusunun cevabını bulmak zorundadırlar. Çocukluk döneminde özdeşimler kuran gençler, çevrelerindeki bireyleri model alarak ortaya çıkan davranış biçimlerini kendileri uygulamaya başlarlar. Gençlik dönemine geçiş ile birlikte bu özdeşimler azalır. Ancak gençler küçük yaşlardan beri içinde buldukları ortamlardaki kişilerin davranışları ekseninde bir kimliğe sahip olurlar. Dolayısıyla kimlik gelişiminde çevresel faktörlerin ve yaşanılan çevrenin oldukça önemli olduğu söylenebilir (Göksel, 2007: 50; Dereboy ve Çelen, 2012: 84).

Pultar (2012: 269) tarafından yapılan araştırmada, Türkiye’de gençlerin etnik kimliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 18-28 yaş grubunda bulunan gençlerin %78,86’sının kendisini Türk olarak tanımladığı, bunu sırasıyla kendisini Kürt (%10,68) ve T.C. vatandaşı (%4,70) olarak tanımlayanların takip ettiği tespit edilmiştir. Söz konusu üç kimlik anlayışına sahip olan gençlerin oranı %94,24 düzeyinde bulunmaktadır. Aynı araştırmada kendisini etnik kimlik açısından farklı biçimlerde tanımlayanların (Laz, Türkmen, Yörük, Manav, Anadolu Türk Boyu, Yurt İçi Bölge Adı, Boşnak, Bulgar Türk, Yurt Dışı Bölge Adı, Balkan Göçmeni, Muhacir, Orta Asya Türk Boyu, Tatar, Azeri, Çerkes, Gürcü, Çeçen, Müslüman Türk, Alevi, Zaza, Arap, Yahudi, Ermeni, Rum, Hristiyan, Süryani, Roman, Türkiyeli, Dünyalı, Diğer Ülkelerden) toplam oranının sadece %5 civarında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gençlerin kimlik gelişimlerinde ve kimlik özelliklerinde bazı sosyo-demografik özelliklerin ve kültürel farklılıkların da önemli bir belirleyici olduğu bilinmektedir. Özellikle Türkiye gibi çok kültürlü bir yapıya sahip ülkelerde gençlerin farklı kimlik özelliklerine sahip olmalarının beklenen bir sonuç olduğu düşünülebilir. Ayrıca gençlerin sosyo-demografik açıdan ele alındığı zaman yaş, cinsiyet ve ekonomik gelir düzeylerine göre sahip oldukları kimlik algılarının bazı farklılıklar gösterdiği bilinmektedir (Demir, 2009: 130-132; Türkbay ve diğerleri, 2005: 69; Özcan ve Durukan, 2011: 131).

Sosyal temelde kimlik kavramı, bireyin sahip olduğu kültüre bağlı olarak bir varoluş ve ifade biçimidir. Bireysel kimlik kavramına ek olarak toplumsal kimlik kavramı, toplum etkileşimi ve topluma yön vermek açısından önemlidir. Ancak küreselleşme süreci insanların sahip oldukları kimlik algılarını etkileyen, bu kapsamda toplumlarda kimlik karmaşasına yol açabilen boyutlara ulaşmıştır. Küreselleşme sürecinde dünya üzerinde sınır tanımayan iletişim ve ulaşım araçlarının geliştirilmesi, kültür alış-veriş düzeyinin yüksek oranlara ulaşmasıyla beraber yerel değerler ile evrensel değerler yoğrulmaya başlamıştır.

Gençlerin kimlik oluşumunda aile faktörü önemli bir belirleyicidir. Çünkü gençler ebeveynlerini örnek alarak ve kendilerini onlarla özdeşleştirerek kişilik sahibi olurlar. Bunun temelinde çocuklara göre ebeveynlerin en akıllı, en sevimli ve en güçlü yaratıklar olduğu düşüncesi yatmaktadır. İlkokul çağında kişilik gelişiminde öğretmen önemli bir rol oynamaya başlar. Çünkü bu dönemde öğretmenler çocukların örnek alacakları en önemli varlık haline gelmektedir. Çocukluk döneminden gençlik dönemine geçişte bireyde kimlik karmaşası ortaya çıkabilir. Gençlik döneminde kimlik karmaşası bazen ağır geçerken bazı gençlerde kimlik karmaşası sakin geçebilir. Her iki durumda da gençlik yıllarının sonuna doğru gençlerin belirgin bir kimliğe ve kişiliğe kavuşmaları beklenir (Yörükoğlu, 2000: 109-114).

Özyurt'a (2012: 197) göre, istikrarlı ve sabit referans noktaları bulunan kimlik kavramının giderek aşındığı, mevcut kimliklerin aşındığı ve yok olmaya sürüklendiği görülmektedir. Küreselleşme unsuru kimliklerin aşınmasında önemli bir etken olmakla beraber, toplumların yeniden kimlik arayışına girmeleri aslında küreselleşmeye karşı bir tepki durumudur. Belirsizliklere paralel olarak yerel kimliklere yönelik ilgi kendisini farklı biçimlerde gösterdiği için yerel kimlikleri tamamen kabul veya reddetmek mümkün değildir. Bunun yanında yerel kimlikler arasında bir uzlaşma sağlanması günümüzdeki önemli sorunların başında gelmektedir.

3.8.6. Evrensel Değerler, Demokrasi, İnsan Hakları

Gençler açısından toplumda kabul görmüş evrensel değerlere sahip olmanın önemli bir husus olduğu bilinmekle beraber (Coşkun ve Yıldırım, 2009: 314), gençlerde evrensel değer algısını etkileyen unsurların başında sahip olunan bazı demografik özellikler gelmektedir. Yapılan araştırmalarda cinsiyet unsurunun gençlerde evrensel değer algılarını etkilemediği, buna karşılık eğitim görülen sınıf düzeyi, akademik başarı durumu, anne ve baba eğitim durumu ile aile gelir düzeyi gibi

demografik özelliklerin gençlerde evrensel değer algılarını etkilediği bulunmuştur. Buna göre öğrenim görülen sınıf düzeyinin artması, akademik başarı düzeyinin yüksek olması, ebeveyn eğitim düzeyinin artması ve ailenin sosyo-ekonomik durumunun yüksek olması gençlerde evrensel değer algılarını arttırmaktadır. Gençlerin öğrenim gördükleri sınıflara göre evrensel değer algılarının farklılık göstermesinin temelinde, Milli Eğitim ders müfredatı içerisinde her sınıf düzeyinde evrensel değerlerin öğretimine farklı düzeylerde önem verilmesinin yattığı belirtilmektedir (Durualp ve Durualp, 2012: 493-495). Dolayısıyla gençlerde evrensel değer algılarının ve bilincinin oluşturulmasında eğitimin, ebeveyn eğitiminin ve sosyo-ekonomik açıdan gelişmişliğin önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Söz konusu unsurları göz önünde bulunduran Gençlik ve Spor Bakanlığı Türk gençlerinin evrensel değer algılarını arttırmaya yönelik çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Söz konusu faaliyetler ile aşağıdaki hedeflere ulaşılması amaçlanmaktadır;

- Aileye has değerleri güçlendirmek, aile yapısını geliştirmek, ailelere yönelik bilinçlendirme ve eğitim faaliyetlerini yaygınlaştırmak,
- Evrensel değer algılarının geliştirilmesi amacıyla yaygın ve örgün eğitim kurumlarının her aşamasında insani ve etik değerler hakkında bilgi verilmesini sağlamak,
- Klasik medya araçlarını değerlerin öğretilmesi ve geliştirilmesi için kullanmak,
- Toplumun sahip olduğu temel değerleri ele alan araştırmaları desteklemek için gerekli teşvikleri sunmak,
- Gençlerin insan hakları konusundaki algı ve bilgi düzeylerinin geliştirilmesine yönelik projeleri desteklemek,
- Gençlerin insan hakları alanında çalışan STK'lara yönelmeleri ile ilgili çalışmalar yapmak,
- Resmi eğitim kurumlarında insan hakları bilincinin geliştirilmesine yönelik eğitim modülleri hazırlamak,
- Gençler arasında karşılıklı hoşgörü ve anlayış duygularının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013a: 11).

Gençlerde evrensel değerlerin oluşmasını etkileyen diğer önemli bir unsurun da teknolojik gelişmeler olduğu söylenebilir. Özgür'e (2013: 46) göre, gençlerde değer algılarının değişmesinde ve gelişmesinde teknolojik gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni dünya düzeni etkindir. Evindeki bilgisayar sayesinde genç, dünyadaki

değişimlere ve değer algılarına babasının sahip olduğundan daha küçük yaşlarda ulaşabilmektedir. Bu nedenle gençlerde değer algılarının değişmesinde içinde bulunulan ortam, teknolojik gelişmeler ve iletişimin gelişmesi önemli rol oynamaktadır.

Demokratik değerler toplumda önemli yer tutan bir olgudur. Halkın kendi kendisini yönetmesi olarak tanımlanan demokrasi yönetiminde halk kendini yönetecek kişileri seçim yolu ile belirlemektedir. Demokrasinin temelinde yer alan unsurlar kardeşlik, eşitlik ve hürriyettir (Ulusoy ve Dilmaç, 2012: 43; Ulusoy, 2007: 72). İnsanı sadece insan olması nedeniyle değerli olarak kabul etmek, kişinin düşünce, irade ve şahsiyetine saygı göstermek, demokrasinin en temel değeridir. Bu nedenle demokratik değerlerin en iyi şekilde yaşanması için öncelikli olarak demokrasi bilincine sahip bireylerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu noktada demokratik değer bilincinin gelişmesi amacıyla çocuklara ve gençlere küçük yaşlardan itibaren bu konuda eğitim verilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Yeşil ve Aydın, 2007: 71-80). Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yayınlanmış olan Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinde de, toplumsal yaşamın her alanında olduğu gibi demokratik yaşamda da gençlerin aktif rol almalarının toplum açısından faydalı olacağı vurgulanmıştır (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013a: 26). Ayrıca okullarda verilecek eğitim faaliyetleri ile gençlerin demokrasi bilincinin yükselmesi için mutlaka farklı kültürel özelliklere sahip bireylere de saygının benimsetilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Şişman ve diğerleri, 2012: 167).

Demokratik hak ve hürriyetlerini kullanamayan milletlerin egemenlik kurmasının mümkün olmadığı bilinmektedir (Doğan, 2007: 147). Bu nedenle günümüzde demokratik tutum ve değerleri benimsemeden uzak, kendisini popüler kültürün akışına bırakmış gençlerimizin demokratik değer algılarının arttırılması büyük önem arz etmektedir. Özellikle bugünün gençlerinin geleceğin yetişkinleri olacağı düşünüldüğü zaman, ilerleyen yıllarda milli egemenliğin sağlanması ve ülke geleceğinin teminat altında olmasının gençlerin demokratik değer bilincinin arttırılması ile mümkün olacağı söylenebilir.

İnsan hakları, insanlığın var olduğu günden bugüne kadar süregelen, ilk olarak düşünsel alanda, daha sonraları anayasal belge ve bildirimlerde yer alan, uluslararası sözleşmelerde de yer almış bir değerdir. İnsan hakları her bireyin sahip olduğu, kişinin doğumdan önce kazandığı haklar bütünüdür. İnsan hakları, devletin gücünü sınırlar. İnsanı devlet karşısında kimi hak ve yetkilere sahip suje durumuna getirerek onu obje olmaktan kurtarır. İnsan hakları bireyin sahip olduğu her türlü hakkın şiddet, saldırı,

olumsuz dış faktörler ve sömürüye karşı korunmasını gerektirir. İnsan haklarının temelinde doğa ve insan sevgisi bulunmakla beraber, bireyselleşmenin gerçekleşmediği bir toplum kültürü, insan hakları için uygun zemin oluşturamaz (Başaran, 2007: 15).

İnsan hakları, önemli bir evrensel değer olarak ele alınmaktadır. Her örgütsel yapının içerisinde mutlaka insan haklarına saygılı insanlar bulunmasının zorunluluğundan yola çıkarak, insan hakları bilincinin oluşmasında gençlere bu konuda eğitim verilmesi gerektiği belirtilmektedir (Kepenekçi ve Aslan, 2011: 484). Çağdaş bir vatandaşlık bilincine sahip ve insan haklarına saygılı bireyler oluşturulmasında öncelikle ailede, daha sonra okul ortamında alınacak eğitimin önemli rol oynadığı belirtilmektedir (Başaran, 2007: 56).

3.8.7. Estetik, Sanatsal Değerler

Genel olarak estetik kavramı, güzel, hoş ve beğenilen özelliklere sahip anlamına gelen bir kavramdır. Estetik kavramını ve estetik değer yargıları hakkındaki ilk görüşleri savunan felsefecilerin büyük bir bölümü bu görüşü desteklemiştir (Arat, 1996: 13). Spranger'e göre estetik değerlere sahip bireyler, uyum, simetri ve forma önem veren bireylerdir. Kişi hayatı, olayların bir çeşitliliği olarak görür ve sanatsal unsurların toplum için büyük bir zorunluluk olduğunu düşünür (Aydın ve Gürler, 2012: 10). Bu tanımlar ele alındığı zaman, estetiğin iyi veya kötü, faydalı ya da zararlı olduğuna dair bazı algılar ortaya çıkabilmektedir. Bu noktada önemli olan unsur estetiğin bir obje hakkındaki algılama olduğu ve genellikle kötü algılanmaktan ziyade güzel olarak algılanmış olan hakkında düşünme gerektirdiğidir (Kılcan, 2013: 55).

Gençlerin estetik ve sanatsal değer algılarının şekillenmesinde eğitimin önemli bir rolü vardır. Gençler üzerinde yapılan araştırmalarda sanatsal ve estetik değer algısının güzel sanatlar üzerine eğitim alan gençler lehine yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde, gençlerin güzel sanatlar alanında aldıkları eğitimin teorik kısmının yoğun olarak estetik değer algılarını arttıracak içeriğe sahip olmasının yattığı belirtilmiştir (Koruklu ve Aktamış, 2012: 1301).

Sanatsal ve kültürel değerlere duyarlı olan gençlerin ülkenin geleceği açısından faydalı olacağı belirtilmektedir. Bu noktada gençlerin kültür ve sanat bilincinin, sadece popüler kültür ve sanat olgularından değil, aynı zamanda kendi tarihimizden, gelenek, görenek ve sanat dallarımızdan oluşması önemli bir konudur. Bunun yanında

gençlerde sanatsal değerlerin gelişmesi amacıyla sanatsal etkinliklere aktif katılımın artırılması büyük bir zorunluluk arz etmektedir (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013: 27).

3.8.8. Şiddet

Son yıllarda şiddet ve saldırganlık kavramları tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de artan (Yavuzer, 2011: 43) ve gündemi meşgul eden konular arasında yer almaktadır. Şiddet kavramı birçok alanda ele alınmaya başlanmış, özellikle sporda, medyada, siyasette, okullarda ve ailede şiddet konuları ile ilgili haberler gündemi sürekli meşgul eden bir hal almıştır. Bu durum, şiddet konusunun daha fazla tartışılmasını ve şiddet ile ilgili yapılan araştırmaların artmasını da beraberinde getirmiştir (Yazar ve Bars, 2013: 49; Bacıoğlu, 2014: 294).

Toplumsal bir olgu olan (Gençoğlu vd., 2014: 643) ve toplumun her kademesinde karşılaşılan (Derwent vd., 2010: 523) şiddet kavramı, bir grubun veya yalnız bir kişinin başka bir kişiye fiziksel olarak zarar vermesi şeklinde tanımlanmaktadır (Abay ve Tuğlu, 2000: 22). Bu tanıma bağlı olarak şiddeti bir halk sağlığı sorunu olarak ele alan araştırmacılar da mevcuttur (Bacıoğlu ve Kılıç, 2008: 96). Şiddet kavramı yok etme amacını ve yaralamaya teşebbüs etme duygularını içinde barındırdığı için saldırganlık eyleminin uç noktası olarak belirtilmektedir. İnsanların kendilerine yönelik olarak uyguladıkları saldırgan davranışlar ise şiddet kavramı içerisinde değerlendirilmemektedir (Abay ve Tuğlu, 2000: 22). Şiddet ve saldırganlık içeren davranışlar, uygulanma biçimlerine göre çeşitli boyutlarda olabilmektedir. Söz gelimi bir eşyayı tutup başka bir kişiye fırlatmak ve kişiyi yaralamak, sözlü olarak bir kişiye tehdit dolu sözler söylemek ya da birisini toplum içerisinde küçük düşürmek gibi davranışlar genel olarak şiddet ve saldırganlık kavramı içerisinde ele alınmaktadır. Dolayısıyla şiddete uğramış bir kişinin sadece fiziksel olarak değil, aynı zamanda psikolojik olarak da tahribata uğraması söz konusudur (Çolakoğlu ve Solak, 2014: 58-59).

Buraya kadar sözü edilen olgular genellikle bireysel olarak uygulanan şiddet ile yakından ilişkilidir. Ancak toplumsal açıdan ele alındığı zaman birçok davranış şiddet kavramı içerisinde değerlendirilmektedir. En basit anlatım ile toplumsal düzen içerisinde her çiğnenen kural şiddet olarak kabul edilmektedir (Gençoğlu vd., 2014: 641).

Günümüzde saldırgan davranışlar sergileyen kesimlerin başında gençler gelmektedir (Karataş ve Gökçakan, 2009: 358). Bu nedenle günümüzde saldırganlık ve şiddet davranışlarının irdelendiği gruplardan birisini çocuklar ve gençler oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalar da gençlerin başta okullar olmak üzere (Yazar ve Bars, 2013: 50; Kızmaz, 2006: 47; Teyfur, 2014: 1313; Özgür vd., 2011: 53) hayatın birçok alanında saldırgan davranışlar sergileme düzeylerinin arttığını göstermektedir. Bu nedenle gençlerin öfke kontrollerini çok iyi tanımaları ve kontrol etmeleri zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Gençlerin çeşitli nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan öfkelerini kontrol altına alamamaları gençlerin yaşamlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Nitekim literatürde yer alan çalışmalar gençlerde kontrol edilemeyen öfkenin şiddet ve suç eğilimini de beraberinde getirdiğini ortaya çıkarmıştır (Saydamoğlu ve Coşkun, 2012: 483-484).

Gençlerde saldırganlık davranışlarını ve şiddet eğilimlerini etkileyen birçok unsur bulunmaktadır. Bu unsurların başında sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik özellikler gelmektedir. Literatürde her ne kadar sosyo-demografik özelliklerin gençlerin saldırgan davranışlar sergileme düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını tespit eden araştırma bulguları bulunsa da (Erşan vd., 231; Alp vd., 2014: 32), sosyo-demografik veya sosyo-ekonomik yapının gençlerin saldırgan davranışlar sergileme düzeylerini etkileyen bir unsur olduğu bilinmektedir. Özellikle ebeveynlerin çocuklarına demokratik tutum yerine otoriter tutum ile yaklaşmaları, anne ile babanın sürekli kavga etmesi (Sezer vd., 2013: 187; Şahin ve Owen, 2009: 68), yaş artışı (Yıldız ve Sümer, 2010: 165; Avcı ve Kelleci, 2015: 38), ailenin ekonomik gelir durumunun kötü olması veya anne-babanın iş sahibi olmaması, görsel iletişim araçlarında sıklıkla şiddet içerikli program izleme (Avcı ve Yıldırım, 2015: 106; Kırbaş vd., 2007: 183; İşçibaşı, 2001: 88), ebeveyn eğitim düzeyinin düşük olması (Gençoğlu vd., 2014: 639) gibi faktörler gençlerin saldırgan davranışlar sergileme eğilimlerini arttırmaktadır. Tabii ki gençlerde şiddet ve saldırgan davranışlar sergileme eğilimlerinin artması, suç işleme eğilimlerinin de artmasını beraberinde getirmektedir (Seçer, 2012: 573).

Cinsiyet unsurunun da gençlerde saldırgan davranış sergileme düzeyini etkileyen bir unsur olduğu bilinmektedir. Özellikle erkeklerin şiddet ve saldırganlık içeren davranışları sergileme eğilimlerinin kadınlardan daha yüksek olduğu birçok araştırma bulgusu ile desteklenmiştir (Yıldız ve Sümer, 2010: 165; Avcı ve Yıldırım, 2015: 106; Karabulut, 2013: 139; Gençoğlu vd., 2014: 639; Özgür vd., 2011: 57).

Ancak yapılan bazı araştırmalar gençlerin cinsiyetlerine göre sergiledikleri şiddet davranışlarının bazı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Örneğin; Atay (2013: 169) tarafından 15-16 yaş grubunda bulunan kadın ve erkekler üzerinde yapılan araştırmada, erkeklerin fiziksel şiddet eğilimlerinin kadınlardan daha yüksek olduğu, buna karşılık kadınların düşmanca saldırganlık düzeylerinin erkeklerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Avcı ve Kelleci (2015: 38) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada da erkeklerin fiziksel saldırganlık, kadınların ise düşmanca saldırganlık düzeylerinin karşı cinse kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

olakoğlu ve Solak (2014: 63) tarafından yapılan araştırmada lise ğrencilerinin genel şiddet eğilimlerinin cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği bulunmuş, buna karşılık kadınların erkeklere kıyasla daha fazla atılgan davranışlar sergiledikleri tespit edilmiştir. Cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklara neden olan bu durumun temelinde, kadınların yetiştirilme tarzları itibariyle erkeklerden daha fazla empatik beceri düzeylerine sahip olmaları, bu bağlamda kadınların haklarını savunurken erkeklere kıyasla karşılarındaki kişilere daha fazla saygı göstermelerinin yattığı ifade edilmiştir. Sezer ve diğerleri (2013: 188) tarafından yapılan araştırmada, gençlerde saldırgan davranışların cinsiyete göre farklılık göstermesinin temelinde toplumda kadın ve erkeklere atfedilen cinsiyet rollerinin insanların davranışları üzerinde etkili olmasının yattığı belirtilmiştir. Bu kapsamda toplum genelinde erkeklerin kadınlara göre daha girişken, aktif, savunucu ve koruyucu bir yapıya sahip olmaları, buna karşılık yine toplum gözünde kadınların daha çekingen, yumuşak başlı ve sakin olarak görülmelerinin saldırgan davranış sergileme düzeyinin erkeklerin lehine anlamlı düzeyde farklılaşmasının temel nedeni olduğu vurgulanmıştır.

Gençlerde saldırgan davranışların temelinde yatan diğer unsurların da toplumun gençlere karşı tutumu, toplumun sosyal yapısı ve değer yargıları olduğu düşünmektedir. Erşan ve diğerleri'ne (2009: 232) göre, şiddet ve saldırganlık konularında gerek aile gerekse de toplumun sahip olduğu bazı değer yargıları şiddet eğilimlerini etkilemektedir. Bu kapsamda toplumun değer yargıları ve şiddete karşı tutumları nedeniyle küçük yaşlarda şiddet ve saldırganlık davranışlarını öğrenen çocuklar bu davranışları yaşam boyu gösterebilmektedirler. Tuncay'a (2000: 233) göre, toplum içerisinde çeşitli nedenlerden dolayı sosyalleşme sürecini tamamlayamayan gençler genellikle yüksek idealler peşinde koşmak yerine, toplumdan uzaklaşan, psikolojik ve ruhsal yapıları itibariyle karşılarındaki insanları

kıran ve sıklıkla şiddet eğilimi içerisinde olan bir kişilik yapısına bürünmektedirler. Karataş ve Gökçakan'a (2009: 358) göre, sosyal ortam içerisinde, özellikle ev, arkadaş çevresi ve okul ortamında kendini yeterli düzeyde ifade edemediğini veya yeterince anlayamadığını düşünen gençler genellikle saldırgan davranışlar sergilemektedirler. Bunun temelinde, gençlerin kendilerini ifade edebilmek ve topluma kabul ettirmek için şiddete başvurmalarının yattığı belirtilmektedir. Avcı ve Yıldırım (2014: 160) tarafından yapılan araştırmada da gençlerin algıladıkları sosyal destek düzeyi azaldıkça şiddet eğilimlerinin arttığı ifade edilmiştir. Literatürde yer alan bu bilgiler ile, yukarıda gençlerde şiddet eğilimlerine yönelik literatür bilgisi göz önünde bulundurulduğu zaman, gençlerin şiddet eğilimlerinin bireysel ve çevresel şartlara göre şekillendiği söylenebilir (Yavuzer, 2013: 768).

Saydamoğlu ve Coşkun'a (2012: 486-487) göre, gençlerde şiddet davranışının en aza indirilmesi için problem çözme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi, öfke yönetiminin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması, sağlıklı baş etme stratejilerinin geliştirilmesine yönelik eğitimler verilmesi, gençlerle ilgilenen kişilerin sürece dâhil edilmesi oldukça önemlidir. Gençlerde şiddet eğiliminin model alma ile yakından ilişkili olduğu göz önünde bulundurulduğu zaman, gerek ebeveynlerin gerekse de öğretmenlerin bilinçlendirilmesi, bu kapsamda eğitim kurumları ve gençlere ulaşılabilecek her ortamda bu konu hakkında gençlere yönelik bilinçlendirme çalışması yapılması faydalı sonuçlar verecektir.

3.8.9. Önyargı

Genel olarak önyargı, hoşgörüsüzlük veya hoşgörünün zıttı olarak değerlendirilen bir kavramdır (Hökelekli, 2013: 317). Önyargı, diğer kişi veya gruplara karşı hoşgörüsüz, haksız ve ayrımcı tutumlar sergilemek şeklinde tanımlanmaktadır. Önyargı içerisinde barındırdığı dogmatik yargılar nedeni ile değiştirilmesi oldukça zor bir değerdir. Gerek insanlar gerekse de toplumlar arası ilişkilerin bozulmasına neden olan ön yargıların temelinde tarihsel, psikolojik, ekonomik veya sosyolojik faktörler yatabilmektedir. Aralarında karmaşık bir bağ bulunmakla beraber dindarlık ile ön yargı arasında da anlamlı bir ilişki olduğu, bu nedenle dindarlığın da önyargıları etkilediği belirtilmektedir (Gürses, 2005: 143).

İlhan ve Çevik'e (2013: 63) göre, önyargıların oluşmasında bireysel kimlik gelişimi önemli bir yer tutmakta olup, geniş grup kimliğinin de önyargı oluşumunda önemli rol oynadığı bilinmektedir. Bunun temelinde geniş grup kimliğinin aynı

zamanda bireysel kimliğin de bir parçası olması yatmaktadır. Günümüzde sıklıkla karşılaşılan soykırımlar, yabancı düşmanlığı, etnik çatışmalar, dini gruplar arasındaki çatışmalar ve bunlarla ilişkili yıkıcı önyargılı tutum ve davranışlar, geniş grup kimliklerinin özellikleri ile yakından ilişkilidir.

Literatürde yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman, günümüzde gençlerde görülen önyargı davranışlarının temelinde ekonomik sıkıntılar, yazılı ve görsel basında çıkan haberlere paralel olarak gelişen etnik düşmanlıklar, dindarlık veya dine karşı geliştirilen tutumların yattığı düşünülebilir. Bunun yanında literatürde gençlerde önyargı kavramına yönelik yapılan araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

3.8.10. Hoşgörü

Hoşgörü, kişisel hak ve özgürlüklere önem verilmeye başlandığı günümüz dünyasında demokratik ve çoğulcu toplumların oldukça fazla değer verdikleri bir olgu haline gelmiştir. Bunun yanında küreselleşmeye paralel olarak kitle iletişim ve haberleşme araçlarının artması, farklı kültür ve insan topluluklarının birlikte yaşama gereksinimleri, hoşgörü kavramının önemini giderek arttırmıştır. Hoşgörü kavramı genellikle müsamaha ve tolerans kavramları ile eş anlamlı olarak kullanılan, kibar ve açık fikirli olma, affedebilme, özrü kabul edebilme, kendisine davranılmasını istediği gibi başkalarına davranma ve sabırlı olma gibi kavramların yerine de sıklıkla kullanılmaktadır. Ayrıca hoşgörü kavramı kusura bakmamak, affetmek, farklı anlayışlara saygı göstermek ve onları kabullenmek, dengeyi gözeterek diğer insanlarla iyi ilişkiler kurmak gibi davranışları da içermektedir. Bu nedenle hoşgörülü olmak, menfaat gözetmemeyi, koşulsuz sevmeyi ve sabırlı olmayı öğreten bir değerdir (Hökelekli, 2013: 315-316).

Ülkemizde çocukların ve gençlerin hoşgörü algılarının geliştirilmesinde temel eğitim faaliyetlerinin büyük bir önemi vardır. Henüz ilkokulun ilk yıllarında verilen hayat bilgisi dersi ile çocukların hoşgörü algısının geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Eğitim sistemi içerisinde hoşgörü algısının temelini atıldığı hayat bilgisi dersinin hoşgörüye ilişkin kazanımlarını şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Çocuklar arkadaşları ile iyi ilişkiler geliştirmeyi öğrenirler,
- Çocuklar arkadaşları ile oyun ortamı içerisinde uygun davranışlarda bulunmayı öğrenirler,
- Çocuklar bireysel olarak veya grup şeklinde yapmış oldukları çalışmalarda olumlu değerleri kazanırlar,

- Konuşan kişiyi dinleme,
- Yapılan hataları doğal karşılama,
- Kişisel farklılıkları kabullenme,
- Her bireyin değerli bir varlık olduğunun farkına varma,
- Ortaya çıkan sorun ve problemlere farklı çözümler önerebilme,
- Sahip olduğu duygu ve düşünceleri uygun bir dille ifade edebilme,
- Sahip olduğu görev ve sorumlulukları yerine getirmekten mutluluk duymayı öğrenirler (Aydın ve Gürler, 2012: 55-56).

Gençlerde hoşgörü değer algısının arttırılmasının toplumsal açıdan büyük bir zorunluluk olduğu söylenebilir. Çünkü literatürde yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman hoşgörü kavramının birçok toplumsal değer gelişmesinde önemli rol oynadığı görülmektedir. Özellikle günümüzde sıklıkla görülen etnik çatışmalar, gençler arasında şiddet ve saldırganlık, başka bireylere veya gruplara karşı önyargılı olma gibi olumsuz tutumların önüne geçilmesinde hoşgörülü olmanın büyük rolü olduğu ifade edilebilir. Bu kapsamda toplumun genel barış ve huzurunun sağlanmasında gelecek nesillerin de pek çok açıdan mutlu bir yaşam tarzına sahip olmalarında günümüz gençlerinin hoşgörü algılarının yükseltilmesi önemlidir.

3.8.11. Dayanışma

Genel anlamı ile dayanışma, sadece bir davranış biçimi gibi görülse de, aslında hayırseverlik, sorumluluk ve yardımseverlik gibi değerlerle iç içe geçmiş, bunlarla beraber anılır hale gelmiştir. Diğer bir ifade ile kişinin dayanışma değerine sahip olması aynı zamanda yardımsever, hayırsever ve bunları eyleme dökmek için de sorumluluk sahibi olduğunun da önemli bir göstergesidir. Yapılan tanımlama nasıl olursa olsun, hangi davranışları ve hangi hedef kitleyi kapsadığı tartışıla dursun, önemli olan dayanışmanın birliktelilere kuvvet verdiği, karşılaşılan sorunların üstesinden gelmede ve bireyleri ortak paydada buluşturmada işlevsel bir vazife gördüğüdür (Kılcan, 2013: 56-57).

Gençlerin dayanışma değerini kazanmalarında temel eğitim faaliyetlerinin büyük bir önemi vardır. İlköğretim hayat bilgisi dersi çocukların ve gençlerin dayanışma ruhlarını geliştiren ilk ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Milli eğitim ders müfredatında yer alan hayat bilgisi dersi ile çocuklarda dayanışma duygusunun gelişimine yönelik aşağıdaki kazanımlar yer almaktadır;

- Kulüp ve diğer grup çalışmalarında sınıfta bulunan diğer arkadaşlarına yardım etme,
- Aile içerisinde bulunan diğer bireylere yardımda bulunma,
- Okul içerisinde karşılaştığı çeşitli problemleri çözerken arkadaşlarına ve diğer kişilere yardım etme,
- Doğal afete uğramış kişilere yardımda bulunma,
- Herhangi bir kaza meydana geldiğinde veya acil durum olduğunda başkalarına yardım etme (Aydın ve Gürler, 2012: 57).

Gençlerde dayanışma erdemine ulaşılmasında bazı olumsuz tavır ve davranışlardan kaçınılması oldukça önemlidir. Özellikle acımasızlık, kıskançlık, sertlik, diğer bireylere karşı duyarsızlık ve ilgisizlik gibi yaklaşımlar gençlerde dayanışma erdemine ulaşılmasına engel olabilmektedir. Hökelekli'ye (2011: 69) göre, söz konusu olumsuz duygu, düşünce ve tavırlar merhametin zıttı kavramlar konumundadırlar. Merhametli bireyler diğer kişilerin güçsüzlük ve dertlerine sıkıntı bulmaya çalışan, kötü durumdaki kişilere acıma ve şefkat gösterme eğiliminde olan kişilerdir. Ayrıca merhametli kişiler dert ve sıkıntı çeken bireylerin söz konusu sorunlarına yardımcı olma eğiliminde bulunurlar. Literatürde yer alan bu bilgiler ışığında, gençlerde dayanışma erdemine ulaşılmasında merhametli bir kişilik yapısına sahip olmanın faydalı olacağı düşünülebilir.

Gençlerde dayanışma duygularının gelişmesine destek olacak diğer bir unsurun özgecilik olduğu söylenebilir. Çınar'a göre özgecilik, insanların kendilerinden önce başkalarının iyiliklerini düşünme ve başkalarına yardımcı olma anlamına gelmektedir. İnsan bu davranışları yaparken aynı zamanda başkalarına zarar gelmesini de önlemeye çalışmaktadır. Bir insanın bencillik duygularının ortadan kalkması için özgecilik duygularının gelişmiş olması gerekmektedir (Çınar, 2013: 231). Bu kapsamda gençlerde dayanışma duygularının ve erdem düzeyinin gelişmesinde yüksek özgecilik düzeyi ve düşük bencillik duygularına gereksinim olduğu belirtilebilir.

3.8.12. Paylaşım, Kardeşlik

İnsanlar birlikte yaşamak zorunda oldukları için aralarında her türlü yardımlaşma ve dayanışma bağı bulunmaktadır. Çünkü bir insanın başka insanların yardımı ve desteği olmadan hayatını devam ettirebilmesi mümkün değildir. İnsanların birbirlerine yapacakları yardım ve desteğin önemli olduğu düşünülmekle beraber, en önemli yardımın herhangi bir menfaat veya akrabalık bağı bulunmadan yapılan

manevi destek ve rehberlik olduğu belirtilmektedir (Önder, 2014: 231). Bu noktada paylaşım ve kardeşlik gibi değerlerin insan yaşamı için önemli bir olgu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Kardeşlik, toplumsal barışın sağlanmasındaki en önemli unsurların başında gelmektedir (Sancar, 2013: 21). Paylaşım ve kardeşlik kavramlarının temelinde bencil olmama duygusu yatmaktadır. Hökeleki'ye göre paylaşımcı olmak (diğerkâmlık), bencillik ile zıt anlamlı bir kavram olmakla beraber, kendini bir kenara atarak başkalarının çıkarları için çalışmak anlamına gelmemektedir. Bunun aksine başkalarını da düşünme, başkalarını da kendisi gibi sevmeyi ifade etmektedir. Kendisinden ziyade başkalarını düşünen ve başka insanlara değer veren bireyler zamanla bunu bir davranış biçimi haline getirirler. Ayrıca paylaşımcı yapıları sayesinde başkalarına yardımcı olurken karşı taraftan da herhangi bir beklenti içerisine girmezler (Hökeleki, 2013: 244).

Paylaşımcı olmak sıklıkla yardımsever olmakla aynı anlama gelen bir kavram olarak dikkate alınmaktadır. Literatürde yer alan araştırma sonuçları da bu görüşü desteklemektedir. İlköğretim öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin yarısından fazlasının yardımseverlik kavramını doğru algıladıkları tespit edilmiş, yardımseverliği anlamlandırma noktasında öğrencilerin genellikle yardımseverliği “paylaşmak” ile özdeşleştirdikleri tespit edilmiştir (Keskin, 2012: 1495).

Günümüzde gençlerin paylaşımcı olmaktan uzak ve kardeşlik duygularını kaybetmiş bir ruhsal yapıya doğru sürüklendikleri görülmektedir. Hatta gençlerin büyük bir bölümünün kolay yollardan bir yerlere gelme, kişisel çıkarlarını her şeyden üstün tutma ve başka insanların yaşadıkları sorunları görmezden gelme gibi bir yaklaşım içerisine girdikleri bilinmektedir. Şüphesiz ki bu sonucun ortaya çıkmasında küreselleşmeye bağlı olarak gençlerde görülen kültürel yozlaşmanın büyük bir etkisi bulunmaktadır. Bu noktada özellikle günümüz gençlerinin paylaşımcılık ve kardeşlik değer algılarının arttırılması için bazı önlemler alınması gerektiği söylenebilir.

3.8.13. Bencillik, Faydacılık

Bencillik kavramı, kişinin sadece kendi çıkarlarını düşünmesi, kendi çıkarlarını herkesin çıkarlarından üstün tutması olarak tanımlanmaktadır. Bencil insanlar diğer kişileri umursamadan, tüm eylem ve işlemleri kendi yararlarına yapan, ayrıca bu tutumu yaşam tarzı haline getiren insanlardır. Bencil davranışlar sergileme en fazla 3-6 yaş döneminde görülmektedir. Bu yaş grubunda bulunan çocuklar iyilik veya kötülük

düşüncelerinin anlamlarını bilmemektedir. Yalancılık veya hırsızlık gibi davranışların kötü huylar olduğunun bilincinde olmazlar. Buna karşılık bencil davranışlar sergilemesi durumunda çocuklar kendilerini ne gibi tehdit ve cezaların beklediğini tahmin edebilirler. Bencil davranışlar sergileyen çocuklar için bu davranışlar pek umursanmayacak gibi görünüyorsa, çocuklar bencil davranışları sergilemeye devam ederler (Çınar, 2013: 227-228).

Görüldüğü gibi bencilik ve faydacılık gibi iki olumsuz psikolojik olgunun oluşmasında çocukluk dönemindeki yaşam tarzı büyük bir belirleyicidir. Bu nedenle günümüzde çocuk yetiştirme tarzının gözden geçirilmesi, çocuklarda bencil davranışlara neden olan unsurların tespit edilmesi ve bu konularda öncelikli olarak ailelerin bilinçlendirilmesi önemli bir konu olarak görünmektedir. Bunun yanında hem okul öncesi dönemde hem de ilkokul çağında verilen zorunlu eğitim ders müfredatının çocuklarda bencil davranışların önlenmesine yönelik olarak yeniden gözden geçirilmesinin özellikle ilerleyen yıllarda gençlerin bu tarz olumsuz psikolojik tavırlar içerisine girmelerinin önlenmesinde etkili olacağı söylenebilir.

3.8.14. İdealist Olmayan Gençlik

Gençlik döneminde bazı isteklerin önüne geçilemediği bilinmektedir. Bunun yanında gençlik döneminde ortaya çıkan, engellenemeyen ve gerçekleştirilmek istenen bazı idealler de ortaya çıkmaktadır. Gençlik döneminde ortaya çıkan idealler, saf hakikat ve imana, adalet ve iyiliğe duyulan özlemin bir ifadesi olarak ortaya çıkmaktadır. Her olguya yeni bir düzen vermek, dünyanın düzenini değiştirmek ve adaletin gerçek anlamda sağlanması gibi idealler gençlik döneminde ortaya çıkmaktadır. Gençlerin söz konusu idealizm duygularının ön plana çıktığı dönemi hasarsız atlatmaları için kendilerine örnek olacak rol modellere ihtiyaçları vardır. Yakın çevre içerisinde etkileşim kurulabilecek rol modeller bulunması, gençlerin kimlik gelişimlerini desteklemenin yanında, hayatlarını değerli kılacak değer ve felsefeye sahip olmaya da katkı sağlamaktadır. Eğer gençler yakınlarında, önlerinde veya çevrelerinde rol model olacak kişiler bulabilirlerse, bu gençlerin yaratıcı güçlerini harekete geçirir, buna bağlı olarak toplumsal ve evrensel hedeflere yönelmelerine katkı sağlar (Hökelekli, 2011: 158). Ayrıca gençler toplumda kabul görebilmek için de rol model olarak gördükleri kişiler gibi olma eğilimi gösterirler (Şenol ve Mazman, 2013: 87).

Gençlik dönemindeki bireylerin toplumsal sorumluluklara, ideallere ve hedeflere yönelme konusunda güdülenmeleri mümkündür. Gençlerin söz konusu hedef ve ideallere yönelmeleri, içerisinde buldukları karmaşık duygularla mücadele edebilmeleri açısından önemlidir. Ancak gençlerin idealler ve hedefler peşinde koşmaları için toplumsal yapı içerisinde kendilerine görev ve sorumluluklar yüklenmesi gerekir (Baran, 2013: 10).

1960'lı yıllarda yüksek idealler peşinde koşan ve politize olmuş bir gençlik yapısı bulunurken, 1980'li yıllardan itibaren işini bir şekilde halletmeye çalışan gençlerin oranı artmıştır. Geçmiş yıllarla kıyaslandığı zaman günümüz gençlerinin en büyük idealleri zenginlik ve başarı üzerine kurgulanmıştır. Gençlerin idealist yapılarının kaybolmasında popüler kültürün büyük bir rolü bulunmaktadır. Genellikle 25 yaşın altında bulunan gençler ile özellikle ortaöğretim dönemindeki genç bireylerde hedefler, hayat yorumları ve sevdikleri işler hep aynı alanlarda birleşmektedir. Nitekim günümüzde gençlerin çoğunluğunun bilgisayar ile ilgilenme, iyi bir eş ile evlenme, iyi bir evde oturma, başarılı olma, iyi bir arabaya binme ve yabancı dil öğrenme gibi kalıplaşmış idealler peşinde koştukları, bu ideallere de mümkün olduğu kadar kısa yollardan ulaşmaya çalıştıkları görülmektedir (Ercins, 2009: 507).

3.9. GENÇLİKLE İLGİLİ POLİTİKALAR

Gençleri ilgilendiren politikaların geliştirilmesi, uygulama süreçlerinin etkililik düzeylerini değerlendirecek sistemlere bağlıdır. Ülkenin içinde bulunduğu şartlara uygun olarak oluşturulacak gençlik politikalarındaki değerlendirme sistemleri ölçülebilir göstergelerden oluşmak zorundadır. Söz konusu göstergelerin gençlik alanı tarafından kullanılmaya başlanması, kamu kurumlarının sahip oldukları hizmetleri izleme ve değerlendirmelerini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca bu durum sivil toplum kuruluşlarının gençlik politikaları oluşturmalarına da katkı sağlayacaktır. Bunun yanında her ülkede uygulanan gençlik politikaları ulusal göstergelere göre şekillenmektedir. Ülkelerin gençler ile ilgili geliştirdikleri projelerin başarılı olmasının temelinde politikaların kamu-sivil kuruluşların ortak görüşleri doğrultusunda hazırlanması yatmaktadır (Nemutlu ve Kurtaran, 2012: 27-28).

Acar'a (2008: 5-6) göre, Türkiye'de gençlere yönelik bazı politikalar uygulanmakla beraber, gençliğe yönelik politikaların oldukça yüzeysel ve dağınık bir görünüm sergilediği görülmektedir. Öyle ki ülkemizde gençliğe yönelik politikaların yazılı olduğu somut bir belge veya düzenleme bulunmamaktadır. Ayrıca Türkiye'de

gençlere yönelik politikaların nasıl bir yol izlemesi ve içeriğinin nelerden oluşması gerektiğine dair bir resmi belge de yer almamaktadır. Anayasal açıdan ele alındığı zaman gençlik ile ilgili olarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 58'inci maddesinde gençlik ile ilgili şu bilgilere yer verilmiştir;

“Devlet, İstiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müspet ilmin ışığında, Atatürk İlke ve İnkılâpları doğrultusunda ve devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır” (Acar, 2008: 6).

Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşayan 15-29 yaş grubu gençlerin profillerinin değerlendirildiği araştırmada, gençliğin sahip olduğu bazı özellikler çeşitli değişkenlere göre ele alınmış, gençler üzerinde yapılan politikaların gözden geçirilmesi için bazı tavsiye ve önerilerde bulunulmuştur. Söz konusu tavsiye ve öneriler şu şekilde sıralanmıştır;

Gençlik politikalarının belirlenmesi için öncelikli olarak kurumlararası koordinasyon bozukluğunun en aza indirilmesi gerekmektedir. Bunun sağlanması için öncelikli olarak Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) bünyesinde gençleri temsil edecek bir gençlik kurulu kurulması, söz konusu kurulun gençlik ile ilgili kurumlar ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ile yakın ilişkiler içerisinde olmaları sağlanmalıdır.

Gençlerin GSB tarafından gerçekleştirilen gençlik çalışmalarına aktif katılımlarının sağlanması açısından mutlaka bilgi teknolojilerinin etkin kullanılması gerekmektedir. Yine bilgi teknolojilerinin etkin kullanılması açısından gençlerin sorunlarını ve taleplerini belirtebilecekleri bir yazılımın uygulamaya konulması gerekmektedir. Gençlerden gelecek talep ve isteklerin de mutlaka şeffaf ve tarafsız bir biçimde değerlendirilmesini sağlayan mekanizmalara yer verilmelidir.

Gençlik ve spor ile ilgili bilgiler, sistemli bir biçimde toplanmalı ve araştırmacıların kullanımına sunulmalıdır. Bunun yanında sporla ilgilenen gençler ve elde edilen sportif başarıların kayıt altına alınması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır (Gür ve diğerleri, 2012: 125).

Türkiye'de gençlik açısından atılan önemli adımlardan birisi, Ulusal Ajansın kurulmasıdır. Ulusal Ajans, ülkemizde gençlik politikalarını yapılandırma gibi bir amaca sahip olmasa da gençlik alanında yer alan kurum, kuruluş ve Sivil Toplum Kuruluşları'nın güçlendirilmesi yönünde iyi bir araç vazifesi görmektedir. Üyelik

müzakerelerinin başlamasına paralel olarak Avrupa Birliği'nin ilgili sosyal fonlarından yararlanma hakkını alan ülkemizde giderek artan sayıda genç ve gençlik kuruluşu fon desteği almaya başlamıştır. Yasal düzenlemeler açısından ele alındığı zaman gençler hakkındaki en önemli yasal düzenlemenin 2005 yılında yasalaşan Çocuk Koruma Kanunu olduğu söylenebilir. Bu kanun ile birlikte yapılan yasal düzenlemelerle 18 yaş ve altındaki çocuk ve gençlere ilişkin hizmetlerin genel çerçevesi çizilmiştir (Acar, 2008: 9).

Türkiye'de gençliğin korunması ve sosyal hayata aktif katılımlarının sağlanmasına yönelik olarak üretilen diğer bir politika gençlik merkezlerinin açılması olmuştur. Gençlik merkezleri 2004 yılından itibaren faaliyete geçmiş olup, merkezlerde çeşitli sportif, akademik ve sanatsal eğitim faaliyetlerine (kurslar, seminerler, akademik faaliyetler, değerler eğitimi, bilgisayar eğitimleri, proje eğitimleri), Avrupa Birliği (AB) projelerine, yurt içi hareketlilik ve değişim projelerine, çeşitli yarışma ve turnuvalara, bunun yanında bazı sosyal sorumluluk projelerine (ziyaretler, kötü alışkanlıklarla mücadele, gönüllülük kampanyaları) yer verilmektedir. Son yıllarda gençlik merkezlerinde verilen ve üretilen hizmetlerin sayısı arttırılmıştır (Temur, 2014: 94-96).

Türkiye'de gençleri ilgilendiren yasal düzenlemelerin bazıları doğrudan gençleri hedef almasa da gençleri yoğun olarak ilgilendiren düzenlemeler içerisinde yer almaktadır. Bu türdeki yasal düzenlemelere verilecek örneklerin başında Yurt-Kur bünyesindeki disiplin yönetmeliği gelmektedir. Çünkü söz konusu disiplin yönetmeliği her ne kadar üniversite öğrencilerini ilgilendiriyor olsa da, yönetmeliğin esas aldığı kesim gençlerdir (Nemutlu ve Kurtaran, 2012: 24). Türkiye'de gençler ile ilgili politikaların merkezinde bulunan bir kurum olarak değerlendirilen Gençlik ve Spor Bakanlığı gençler ile ilgili birçok projeyi hayata geçirmiş olup, bazı alanlarda gençlere yönelik yeni politikalar geliştirme çabası içinde bulunmaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından gençlere yönelik olarak uygulanan ve düzenleme aşamasında olan politikalar şunlardır;

- Eğitim politikasının hak temelli, bilimsel esaslara dayalı, katılımçılık ve esnekliği esas alan bir yaklaşım ile uzun vadeli olarak planlanması,
- Gençler açısından eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve eğitime erişimin artması,
- Eğitim uygulama ve programlarının, analitik düşünme düzeyi yüksek kişiler yetiştirilmesini sağlayacak biçimde geliştirilmesi,

- Üniversitelerin ve eğitim hizmeti veren diğer kurumların beşeri ve fiziksel yapılarının geliştirilmesi,
- Hayat boyu öğrenme anlayışının geliştirilmesi ve yaygın eğitim imkânlarının arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılması,
- Gençlerin eğitim, bilgi ve kültür düzeylerinin arttırılması amacıyla yurt dışı eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi,
- Gençlerin ailevi değerlere sahip çıkmalarının sağlanması, aile değerlerinin korunması ve geliştirilmesine yönelik faaliyetlere hız verilmesi,
- Gençlerin evrensel ve etik değerler konusundaki tutum ve algı düzeylerinin geliştirilmesi,
- Gençlere insan hakları kültür ve bilincinin kazandırılması,
- Gençlerde kadın-erkek eşitliğine yönelik algının geliştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması,
- Gençlerde işsizliğin en aza indirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması,
- Gençlerin mesleki alanda yapacakları staj uygulamalarının kalitesinin arttırılması ve bu kalitenin uluslararası standartlara yükseltilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması,
- Gençler için mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı hizmetlerinin geliştirilmesi,
- İşsiz gençlerin istihdama katılmalarını sağlamak amacıyla sosyal projelerin geliştirilmesi,
- Gençlere yönelik olarak tek zamanlı çalışma hakları çerçevesinde uzaktan çalışma, evde çalışma veya esnek çalışma gibi çalışma stillerinin geliştirilmesi,
- Engelli genç bireylerin sosyal açıdan dışlanmalarını önlemeye yönelik politikalar geliştirilmesi,
- Suç işlemiş olan gençlerin topluma yeniden kazandırılmasına ve gençlerin suç işleme davranışlarından uzak durmalarına yönelik önlemlerin alınması,
- Gençlerin toplum içerisinde bulunan dezavantajlı kişilere karşı farkındalık düzeylerinin arttırılmasına yönelik önlemlerin alınması,
- Kentsel bölgelere göç etmiş olan gençlerin sosyal uyum düzeylerini arttırmaya yönelik önlemlerin alınması,
- Gençlerin çeşitli yollarla istismar edilmelerinin önlenmesine yönelik düzenlemeler yapılması,
- Genç kadınların hayatın tüm alanlarında desteklenmeleri,

- Gençlerde madde bağımlılığı, alkol ve sigara kullanımı gibi zararlı alışkanlıkların en aza indirilmesi için gerekli tedbirleri almak,
- Gençlerde sağlığın korunmasına yönelik bazı tedbirlerin alınması,
- Eğitim ve öğretim programlarının hazırlanma aşamasında, gençlerde demokrasi bilincinin arttırılmasına yönelik düzenlemelerin yapılması,
- Gençlerin ülke genelinde hem ulusal hem de yerel meclislerde temsil düzeylerinin arttırılması, yerel yönetimler ile gençlik arasındaki iletişim düzeyinin geliştirilmesi,
- Gençlerin STK'larda üye, yönetici veya kurucu olmalarının teşvik edilmesi,
- Gençlere kültürel ve tarihi politikaların tanıtılmasına yönelik önlemlerin alınması,
- Gençlerin sanatsal etkinliklere katılım düzeylerinin arttırılmasına yönelik önlemler almak, gençlere yönelik yapılacak olan sanatsal ve kültürel etkinliklerin sayısını arttırmak,
- Yerel ve ulusal anlamda gençlere yönelik yayınlar yapan TV kanallarının nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi,
- Gençlerin bilgi teknolojilerini en iyi biçimde kullanmaları için gerekli tedbirleri almak, bunun yanında gençlerin bilim ve teknolojiye olan meraklarını arttırmak,
- Gençlerin bilimsel çalışmalara yönelmelerini teşvik etmek,
- Gençlerin internet ve sosyal medyaya erişimlerini arttırmak,
- Gençlerin küreselleşme sürecinde uluslararası topluma katkı ve katılımlarının arttırılması,
- Gençler açısından uluslararası rekabet gücünün arttırılması,
- Gençlerde beyin göçünün önlenmesi, aynı zamanda tersine beyin göçünün arttırılmasına yönelik önlemlerin alınması,
- Yabancı ülkelerde yaşayan gençlerimiz ile kurulacak olan yakın ilişkilerin geliştirilmesi,
- Türk gençliğine diyalog ve hoşgörü gibi insani değerlerin kazandırılmasına yönelik düzenlemelerin yapılması,
- Türkiye'de yaşayan yabancı gençlerin hem Türk kültürünü öğrenmeleri hem de Türk gençliği ile kaynaşmalarının sağlanması,
- Gençlerin serbest zaman faaliyetlerini arttıracak ve geliştirecek mekânların, imkânların ve faaliyet sayılarının arttırılması,

- Gençlik merkezlerinde yapılan etkinliklere katılma konusunda zorluklar yaşıyan gençlerin önündeki engellerin kaldırılması,
- Gençlere yönelik kamp ve izcilik faaliyetlerinin sayılarının arttırılması,
- Gençliğe yönelik kurulmuş olan STK'ların yapılarının düzenlenmesi ve desteklenmesi,
 - Gençlerin kendi aralarında yapacakları faaliyetler konusunda bilinçlendirilmeleri,
 - Gençliğe yönelik araştırma ve çalışma yapan kişi, kurum ve kuruluşlara gençlik hakkında bilgiler verilmesi,
 - Gençlerin gönüllülük faaliyetlerine katılımlarının arttırılması ve gönüllü olmanın önündeki engellerin en aza indirilmesi,
 - Gençlerin dezavantajlı bireylere yönelik gönüllü faaliyetlere katılımlarının sağlanması,
 - Gençlerin STK'lar tarafından düzenlenen gönüllülük faaliyetleri konusunda bilinçlendirilmeleri ve faaliyetlere katılımlarının arttırılması,
 - Gerek ulusal gerekse de uluslararası alanda gençlerin daha aktif yer almalarını sağlayacak eğitim programlarının geliştirilmesi, ülkelerarası gönüllülük ve değişim projelerinin arttırılması (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2013a: 4-42).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:

METODOLOJİ

4.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Tunceli ili sosyo-ekonomik göstergeler açısından Türkiye ortalamasının altında yer almaktadır. Nüfus olarak da Doğu Anadolu Bölgesi'nin en az nüfusa sahip ilidir. İşsizlik, istihdama katılım, göç ve çarpık kentleşme, terör ve güvenlik sorunları kentin yaygın sorunlarıdır.

Tunceli ilinde saha çalışması yapmanın zorlukları belki de Türkiye'nin hiçbir ilinde karşılaşılamayacak bir takım kendine özgü niteliklere sahiptir. Şöyle ki; Tunceli insanı geçmişte yaşamış olduğu travmalardan ötürü devlete ve kişisel manada yabancılara karşı içlerinde hep bir şüpheyi barındırmaktadır. Onların nezdinde anket yapan kişi veya kişilerin “devletin ajanı” olması, kimlik konularını içeren soruların fişleme amacını gütmesi ihtimali oldukça yüksektir. Zaten yöre insanı etnik ve dini kimliğinden dolayı ötekileştirilme korkusuyla kendilerine ait bilgileri paylaşma konusunda oldukça ketumdur. Yöre insanının bu ketumluğu, sahada yapılacak çalışmalarda araştırmacının karşısındaki en büyük engeldir.

Çalışmanın sayıltılarına kısaca değinecek olursak; araştırmaya katılan gençlerin kendilerine yöneltilen anket sorularına içten, doğru ve samimi cevaplar verdikleri ve araştırmada kullanılan veri toplama anketinin araştırma problemlerine cevap bulabilmek için yeterli içeriğe sahip olduğu varsayılmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları ise şöyledir;

- Araştırma, uygulanan veri toplama anketinden elde edilen veriler ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırma, örneklem grubunu oluşturan bireylerin görüşleri ile sınırlandırılmıştır.

Bu çalışmanın temel problemi, Tunceli'de gençliğin farklı katmanlar içerisinde, sosyal, ekonomik, demografik özellikleriyle birlikte güncel sorunlarını, kimlik ve aidiyete anlam veren değerlerini, alışkanlıklarını, yaşam ve gelecek beklentilerini analiz etmektir. Bu ana problem ışığında tez çalışması, aşağıdaki alt problemlerle genişletilmektedir.

4.2. ALT PROBLEMLER

Katılımcıların kendilerini tanımladıkları kimliklere ilişkin görüşleri;
Kürtçe/Zazaca bilme durumları;
Uğruna mücadele edebilecekleri en önemli üç şeye ilişkin görüşleri;
Aşiret lideri/kanaat önderinin toplumdaki önemi konusundaki görüşleri;
Yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi konusundaki görüşleri;
Tunceli’de gençliğin en önemli sorunları konusundaki görüşleri;
Siyasetle ilgilenme durumları;
Gelecekte umutlu olup olmama durumları;
İntihar etmeyi düşünme durumları;
Güvenlerinin daha fazla olduğu kurumlara ilişkin görüşleri;
İşlerinin düşmesini istemedikleri kurumlara ilişkin görüşleri;
Siyasetçilerin gerçek amaçları konusundaki görüşleri;
Farklı mezhepten biri ile evlenme konusundaki görüşleri;
Sivil toplum kuruluşlarına üyelik durumları;
Katılımcıların bazı tutum ve davranışlara ilişkin görüşleri; meslek grubu, yaş, cinsiyet, memleket, medeni durum, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

4.3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Gençlik, günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için, toplumsal değişme ve gelişmede göz ardı edilemeyecek kadar önemli bir role sahiptir. Türkiye sahip olduğu genç nüfus oranıyla ülkeler bazında ilk sıralarda yer almaktadır. Bir ülkenin sahip olduğu genç nüfus, doğru yönlere kanalize edildiği takdirde sosyo-ekonomik gelişimlerin önünü açacak en önemli aktördür. Ancak sağlıklı ve doğru politikalar üretilip uygulanmazsa, aynı nüfusun bir ülke için “sorunlar bütünü” haline gelmesi de mümkündür. İşte önem arzeden konu, genç nüfusun sahip olduğu bu dinamizm ve kapasitenin, gençlik politikalarıyla doğru yönlendirilebilmesidir. Bu politikaların inşasında ise Türkiye gençliğinin bugünkü durumlarının bilimsel çalışmalarla gerçekçi bir biçimde tespit edilmesi önem arz etmektedir. Bunun sağlanabilmesi için öncelikle yapılması gereken, ülkenin gençlik profilinin bölgeler ve iller bazında somut veri ve kanıtlarla ortaya konulmasıdır. Türkiye’de şu ana kadar yürütülen gençlik politikalarında daha çok sorun boyutuyla yaklaşmıştır. Örneğin

Anayasanın “Gençliğin Korunması” başlıklı 58. maddesi, “gençleri zararlı alışkanlıklardan ve cehaletten korumanın devletin görevi” olduğundan bahsetmektedir. Uygulamada da bu koruyucu anlayışın izlerine rastlanmaktadır. Bununla birlikte son yıllardaki girişimlere bakıldığında gençlere yönelik politikaların sorun odaklı bir perspektiften, gençlerdeki potansiyeli değerlendirmeye doğru kaydığı gözlenmektedir. Özellikle gezi olayları, gençliğe bakış açısının değişiminde dönüm noktası olmuştur. Ancak yine de bölgesel ve kentsel farklılıklar dikkate alınarak yapılan çalışmaların yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Gençliğin mevcut durumuna yönelik güncel, bilimsel ve kapsamlı veri eksikliği dikkat çekmektedir. Bölge ve il bazında ise ayrıntılı veriler yok denecek kadar azdır. Yereldeki toplumsal gerçekler ve yerel dinamikler dikkate alınarak hazırlanacak gençlik politikalarına aciliyetle ihtiyaç vardır. Bu politikaların hazırlanmasında devlet kurumlarına, sivil toplum kuruluşlarına, üniversitelere ve siyasi partilere önemli görevler düşmektedir.

Bu doktora tez çalışmasının temel gerekçesi de böylesi bir ihtiyacın giderilmesine dönüktür. Heterojen bir ünite olan gençliğin farklılaşan boyutlarını, önceliklerini ve beklentilerini sosyolojik açıdan incelemenin arzettiği önemden yola çıkan bu çalışma, Türkiye'deki gençlik olgusuna Tunceli örneklemiyle katkı sunmayı amaçlamaktadır. Çalışma, ilk etapta Tunceli gençliğini sosyolojik olarak derinlemesine tanımayı amaçlamaktadır. Zaten gençliği tanımak, gencin içinde yetiştiği aileyi ve yaşadığı toplumu tanımak anlamına gelmektedir. Tarihte yaşanmış travmaların nesilden nesile aktarılması sonucu meydana gelen önyargılar ve sosyal dışlanmışlık hissinin Tunceli gençliği üzerindeki yansımalarını görebilmek, il geneli için geliştirilecek sosyo-ekonomik ve siyasal politikalarla birlikte gençlik politikalarının kapsam ve hedeflerinin belirlenmesine de katkıda bulunacaktır. Dolayısıyla yüzyıllardır aynı coğrafyanın adeta “çözumsuzlüğü” kanıksanmış sorunlarına gençlik üzerinden, farklı bir gözle bakabilmek; il ve bölge açısından makro değişim ve dönüşümlerin de önünü açacaktır.

4.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Her ne kadar genç kavramı her zaman var olmuş olsa da (örneğin insanlar kendilerini hep başkalarına göre daha genç veya yaşlı olarak tanımlasalar da), bir sosyal kategori olarak gençlik, modernitenin bir ürünüdür (Lüküslü, 2013: 22). Kimlik kazanımı, bunalımlar ve kararsızlıklar çağı olarak bilinen gençliğe ilişkin çalışmalarda ortak bir nokta bulabilmek amacıyla, gençlik olgusu tanımlanırken, yaş faktörü

belirleyici olarak öne çıkmaktadır. Gençlik "büluğa erme sebebiyle, biyolojik ve psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan 12-24 arasında kalan yaş grubudur. Aslında “gençlik” bireyin zihninde neden, niçin ve nasılların sorulmaya başlandığı dönemdir, diyebiliriz. Yani bazı soruların kendi kafasında yer bulduğu dönemdir. Genç, bu dönemde "niçin ve nasıl" diye sorar (Şener, 2012: 12-13). Literatürde-AB, ILO, UNESCO ve Dünya Bankası da dâhil-herkes tarafından kabul edilen bir gençlik tanımı ve yaş aralığı yoktur.

Ekonomik, toplumsal ve siyasal yapıdaki önemli değişiklikler, muhtelif toplumsal güçlerin etkileri sonucu gerçekleşen reformlar bazen ileriye bazen de geriye dönük toplumsal değişimler doğurmaktadır. Toplumsal değişmeyi sağlayan nedenler çeşitlilik gösterdiği gibi, bu nedenlerden bazılarının ön plana çıkması toplumdaki topluma da farklılık göstermektedir. Sosyal olayların analizinde anahtar rol oynayan toplumsal değişim, ailenin yapısı, geçim kaynakları, dinsel davranışları, insanların değerleri ve teknolojiye bağlı değişimleri içine alan, çok kapsamlı bir süreçtir. Günümüzde tüm bu ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel değişimlerden en hızlı etkilenen ve de en hızlı intibak sağlayan grubu ise gençler oluşturmaktadır. Toplumda yaşanan sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel değişimler sonucunda gençlik de yeniden biçimlenmekte, sorunlar, tutum ve davranışlar da bu çerçevede değişmektedir. Gençler bugün yaşanan değişim süreçleriyle beraber, küresel kültür, medya ve internet dünyasıyla sosyalleşmekte, adeta “yurttaş” gençten “nettaş” gence doğru bir dönüşüm yaşamaktadırlar. Gençler “net” dünyasında, sosyal paylaşım sitelerinde sanal bir toplumsal etkileşim ağı oluşturmaktadır. Milenyum gençliği olarak literatüre giren bugünün gençlerinin anlam dünyalarını, değerlerini şekillendiren söz konusu bu yeni dinamikler olmaktadır.

AB ülkeleriyle kıyaslandığında Türkiye'nin genç nüfus oranı yüksektir. Türkiye'de gençlerin sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamına yönelik çalışmalarda ise, büyük bir eksiklik göze çarpmaktadır. Özellikle bölgeler ve şehirler arası gelişme farklılıkları baz alındığında bu eksiklerin daha da arttığı görülmektedir. Türkiye'de gençlerin eğitimi, sağlık, sosyal yaşam ve istihdamı konularında önlerine çıkan engellerin aşılabilmesi için etkin devlet politikalarına ihtiyaç vardır.

Birleşmiş Milletler 2007 yılında yayınladığı “Dünya Gençlik Raporu'na” göre dünya gençliğinin üç temel ortak sorunu vardır: 1. Zihniyet sorunu, 2. Eğitim Sorunu ve 3. İş sorunu. Rapora göre, bu sorunların gençler üzerinde üç önemli yansıması

olmaktadır; 1. Eşitsizlik ve sosyal dışlanma 2. Belirsizlik ve güvensizlik 3. Özerklik kaybıdır.

Ülkemiz nüfusunun %16,6'sını oluşturan gençler, çok farklı koşulları ve ihtiyaçları olan çeşitli kategorilerden oluşmaktadır. "15-24 yaş arası gençlerin 2013 yılı verilerine göre %0,8'i okuma yazma bilmemektedir. 2014 yılında genç işsizliği oranı %17,9 dur. Genç erkeklerin %22,3'ü kadınların ise %24,6'sı yoksulluk riski altındadır (TÜİK, 2014). Bu gençlerin bir kısmı eğitim kurumları içinde yüksek kaliteli öğrenime erişme imkânı bulurken ve çalışanların bir kısmı yüksek nitelikli işlerde istihdam edilirken, çok daha büyük bir kısmı bu olanaklardan yoksundur. Yani, Türkiye'de görünmeyen, gölge genç kategorisine giren milyonlarca genç birey vardır. Tüm ümitlerini kaybetmiş ve iş aramaktan vazgeçmiş gençler, çocuk ve genç hükümlüler, sokak çocukları ve sokakta yaşayan gençler, bunlar arasındadır.

Tunceli'ye baktığımızda ise; kentte uzun süre devam eden çatışmalı-gerilimli ortamda büyümüş, değerleri, inançları, doğruları, hayalleri, korkuları böylesi kaotik bir ortamda şekillenmiş (malum Tunceli her daim radikal sol fraksiyonların uzun yıllar arenası olmuş bir kent; çok aşırı politizasyonun olumsuzluklarını derinden yaşayan ise kuşkusuz gençlerdir) bir gençlik görmekteyiz. Gençlerin kendilerini geliştirebilecekleri, ispatlayacakları olanakların oldukça sınırlı olması, gençler için büyük bir işsizlik kıskacını da beraberinde getirmektedir. Aile destek sisteminin çözülmüş olması, aile içi hem ana-baba, hem de ana-baba-çocuk iletişimi ve etkileşiminin çok zayıf ve de sorunlu olmasına neden olmaktadır. Tüm bu etkenler neticesinde orta çıkan genç profili, sigara, alkol, uyuşturucuyla erken tanışan (alkolik babalar rol modeli) ve bu maddelerle sıkıntısını-umutsuzluğunu gidermeye çalışan (iş aramayan ama madde arayan bir gençlik, uzun süre madde kullandığı için çalışma disiplini kalmayan), kendine, topluma, devlete güveni az "anomik" bir gençtir. Bunlara ilaveten Tunceli gençliğinin, aşırı politize, siyasal bilinci yüksek ama bu bilinci okuyarak/bilgilenerken değil enformel kanallardan elde etmiş, farklı kimliğe (Dersimli-Zaza-Alevi-solcu vb) sahip olma duygusundan kaynaklanan dominant katı ve uzlaşısız bakış açısına sahip olma karakteri göze çarpmaktadır. Farklı kimlikten olmanın gençler üzerinde yaratmış olduğu dışlanma duygusu, sisteme, devlete ve kurumlara otomatikman eleştirel/negatif bir bakışı (dost-düşman retoriği bu bakımdan çok belirgin) kalıcı hale getirmektedir.

Tunceli, son 30 yıldır bölgede yaşanan silahlı çatışma kaynaklı gerilimli ortamdaki derinden etkilenmiştir. Bu gerilimden en çok etkilenenler ise hiç kuşku yok

çocuklar ve gençler olmuştur. Yaşanan kaotik ortam, gençlerin umutlarını ve gelecek beklentilerini negatif yönde etkilemiştir. Bu minvalde, toplumsal değişimin özel boyutlarından olan küreselleşme, göç, kentleşme ve bölgeye özgü yaşanan kaotik sürecin gençler üzerindeki olası etkilerine bakılacaktır.

Kuşkusuz ki gençlik dönemi çok boyutlu sorunların yaşandığı gerilimli bir döneme işaret etmektedir. Bu sorunların niteliği ve boyutlarıysa zamana ve toplumlara göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle gençliğin mikro-sosyolojik araştırmalarla anlaşılır ve açıklanır kılınmaya ihtiyacı vardır. Gençler içinde buldukları kültürel iklimden, değerler, normlar ve beğenilerden arınık olarak analiz konusu yapılamaz. Literatürde de konuyu ele alan çalışmalar, araştırmalar gençliğin farklı boyutlarına ışık tutmuşlardır. Türkiye'de gençlik sosyolojisi çalışmaları daha ziyade okuyan gençlik ve üniversite gençliği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çalışan gençlik, kentli gençlik, kırsal yaşam gençliği ise ihmal edilmiştir. Yapılan araştırmalarda ise gençliğin daha çok sorunları üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda yapılan bu araştırmanın literatürde konuya ilişkin eksikliğin giderilmesinde önemli rol oynayacağı düşünülmüştür.

4.5. ARAŞTIRMA MODELİ

Yapılan bu araştırmada sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan betimsel araştırma yöntemlerinden “kesitsel tarama modeli” kullanılmıştır. Kesitsel tarama modellenli araştırmalarda veriler örneklem grubundan bir defada alınmakta ve istatistiksel analize dâhil edilmektedir (Dönmez ve Azizoğlu, 2010: 91). Bilindiği gibi sosyal bilimlerde tarama tipi araştırmalar özellikle büyük kitlelerin yaş, cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, ekonomik durum gibi araştırmaya konu olan özelliklerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır (Can, 2014: 8). Bu araştırmada da Tunceli'deki genç profilinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

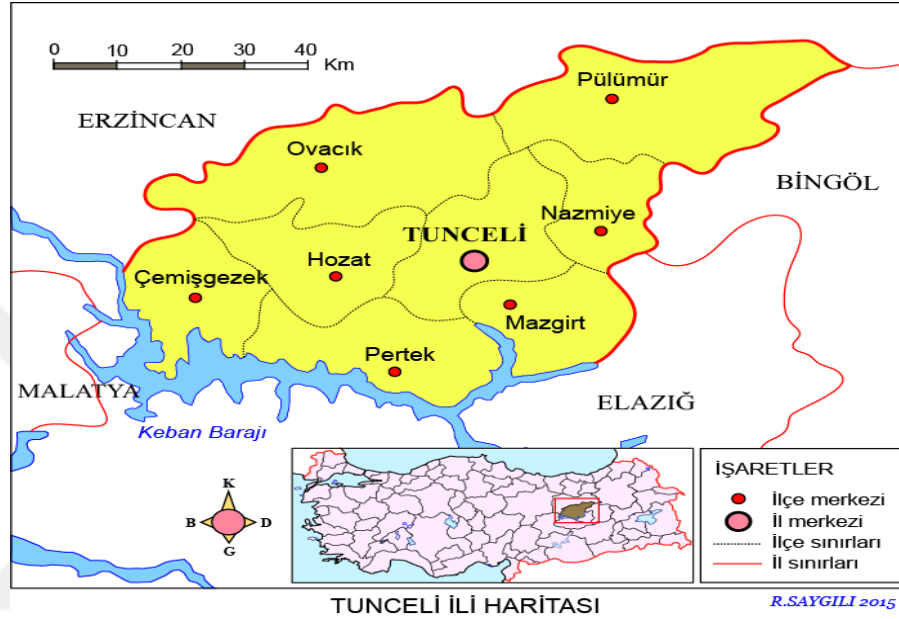
4.6. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM

Araştırma evrenini Tunceli il merkezinde yaşayan ve 15-29 yaş grubunda bulunan gençler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu Tunceli il merkezindeki yatılı ilköğretim bölge okulu öğrencileri, yurttan kalan lise öğrencileri, üniversite öğrencileri, Tunceli Belediyesi GENÇ-SEM üyesi öğrenciler, madde bağımlıları, Memur-Çalışan Gençler ve Aile Destek Merkezi (ADEM) kadın kursiyerler olmak üzere 15-29 yaş grubunda bulunan toplam 345 bireyden oluşmuştur.

Araştırmanın örneklem grubunun seçiminde basit tesadüfi örneklem seçim yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın örneklem grubunu oluşturan bireyler evren içerisinde herhangi bir ayırım yapılmaksızın rastgele seçilmiştir.

4.6.1. Tunceli İlinin Coğrafi Özellikleri, Tarihi, Kültürel ve Sosyo-Ekonomik Yapı

4.6.1.1. Coğrafi Özellikler

Şekil 3: Tunceli İli Haritası (Ur11)

Tunceli ilinin yüz ölçümü 7.774 km² olup, ilin deniz seviyesinden yüksekliği 1050 metredir (Fırat Kalkınma Ajansı, 2013: 4). Tunceli ili topraklarının %70'ini dağlar, %25'ini platolar, %5'ini ova ve düzlükler oluşturmaktadır. Doğu Torosların uzantısı niteliğinde olan yüksek ve aşılması zor olan dağlar Tunceli'nin kuzey, kuzeybatı ve kuzeydoğu bölgelerini tümüyle kaplamaktadır (Tunceli Valiliği, 2014: 5).

Tunceli ilinin genelinde görülen çıplak dağlık alanlar ve doruklar kalkerli yapılardan oluşmuştur. İklimin sert olduğu yörelerde söz konusu dağlık alanlar genellikle karla kaplıdır. Karların eridiği bölgelerde kısa boylu çayır otları çıkmaktadır. İlin güney ve orta kesimlerinde vadi boylarında bulunan alüvyol ve kolüvyol topraklara rastlanmaktadır. Genellikle Ovacık, Pertek ve Çemişgezek ilçelerinde bulunan bu topraklar tarım için elverişlidir (Kaya, 2010: 663).

Tunceli ilinde plato ve mağaralar fazla sayıda olmasına rağmen ilin doğal bitki örtüsü zengin değildir. Munzur ile Bağırpaşa dağları genellikle çıplak kayalıklardan

oluşmaktadır. Buna karşılık ilin güney kesimlerinde bitki örtüsü daha zengindir. Özellikle Ovacık, Hozat, Çemişgezek, Mazgirt, Nazımiye ve Pülümür yörelerinde yer yer meşe ormanları bulunmaktadır (Kaya, 2010: 669).

Tunceli ilinin coğrafi yapısı içerisinde Keban baraj gölü oldukça önemli bir yere sahiptir. Keban baraj gölünün Pertek, Mazgirt ve Çemişgezek ilçelerinin toplam 51 köyüne sınırı bulunmaktadır. Toplam uzunluğu 675 kilometrekarelik bir alana yayılmış olan göl, bölgenin iklimi üzerinde olumlu etkilere sahiptir. Keban baraj gölüne açılan vadi boyları ile çöküntü alanlarda iklim orta ve kuzey bölgelere göre daha yumuşaktır. Tunceli ilinin bitki örtüsü genellikle meşe ağacı başta olmak üzere, akağaç, karaağaç, ceviz, söğüt, yabani fındık, çınar, kızılağaç, asma, kavak, dişbudak ve huştur (Fırat Kalkınma Ajansı, 2013: 18-20).

4.6.1.2. Tunceli'nin Tarihi

Tunceli olarak adlandırılan coğrafyaya resmi kaynaklarda “Dersim” adı verilmektedir. Bölgeye Dersim adı verilmesinin temelinde yatan birçok unsur olduğu belirtilmekle beraber eski çağlarda bölge adının Derksen ve Dersim şeklinde ifade edildiği, bölge adının zamanla Fars kültürünün etkisiyle Dersim olarak adlandırıldığı belirtilmektedir.

Bölgede uzun yıllar boyunca birçok medeniyet yaşamış, ancak bölgenin coğrafi yapısının zorlu olması nedeniyle bu bölgede yaşayan medeniyetlerin hâkimiyeti uzun sürmemiştir. Bölgenin tarihi özellikle İslami dönemlerde hareketlilik kazanmış, İslamiyet'ten önceki dönemlerde bölgede Sümerler, Akadlar, Saburular/Hititler, Mitaniler, Surlular ve Urartular yaşamıştır. Urartulardan sonra bölgede İskitler, Medler, Persler, Makedonyalılar/Büyük İskender, Partlar ve Büyük Tigran hâkimiyeti kurulmuştur.

Roma İmparatorluğunun ikiye bölünmesinden sonra Dersim bölgesi doğu Roma Devleti sınırları içerisinde kalmış, bu dönemde bölge Roma ve Sasani mücadelesi ile sürekli el değiştirmiştir. Dersim bölgesi ancak VII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Müslüman Arapların hâkimiyet sahası içerisine girmiştir. Doğu Anadolu Bölgesinde Timur'un hâkimiyet kurduğu dönemlerde Dersim dolaylarında Karakoyunlular hâkimiyet kurmuş, daha sonra bölgenin hâkimiyeti 1473 yılına kadar Akkoyunluların egemenliğine girmiştir.

1514 Çaldıran Savaşı'ndan sonra Osmanlı hâkimiyetine geçen Dersim'de Osmanlı tarihi, Pir Hüseyin Bey'in Çemişgezek beyi olarak atanması ile başlar (Yapıcı, 2013: 23-34).

Tunceli çevresi 16. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı İmparatorluğu'nun resmi yazışmalarında yoğun olarak Dersim adı ile anılmaya başlamıştır. 1847 yılında Dersim sancağı Erzurum eyaletine verilmiş, 1859 yılında yapılan değişiklik ile Harput eyaletine bağlanmıştır. Bu tarihten itibaren Dersim ve çevresi haritalarda gösterilmeye başlanmıştır. 18 Mayıs 1888 tarihinde, merkez Hozat olmak üzere Çemişgezek, Ovacık, Mazgirt, Çarşancak, Pertek, Nazimiye, Kuzican ve Pah kasabaları ile Harput vilayetinin bir sancağı haline dönüşmüştür. 1892 yılında devlet salnamesi kayıtlarına göre Dersim yeniden sancak olmuş, Harput vilayetine bağlanmıştır. İlerleyen dönemlerde bölgedeki yerleşim değişimleri devam etmiş, Cumhuriyet döneminden sonra Dersim il yapılmıştır. 1923 yılında ilçe olarak Elazığ'a bağlanan Dersim 1936 yılında tekrar il yapılmış ve 1884 sayılı özel kanun ile Dersim adı Tunceli olarak değiştirilmiştir (Kaya, 2010: 23-24).

16. yüzyılda Doğu Anadolu Bölgesindeki en aykırı toplumsal ve coğrafi lokasyon olan Dersim (Sağlam, 2011: 269), gerek Osmanlı, gerekse Cumhuriyet döneminde, merkeze itaat konusunda yönetici kadroları rahatsız eden bir bölge olagelmıştır (Aydın, 2011: 289). Dersim bölgesine merkezi iktidarın nüfuz edebilmesinin önündeki en büyük engellerden birisi, bölgenin dağlık yapısı nedeniyle "doğal bir kale" (Yüksel, 2011: 369) oluşturmasıdır. Burada yaşayan halkın bir kısmının Hristiyan ve geri kalan çoğunluğun Alevi olması, bölgede hem merkezi otoritenin sağlanması hem de İslam birliği politikaları açısından bir tehdit olarak algılanmıştır (Akpınar ve diğerleri, 2011: 311). Abdülhamit döneminde bölgedeki aşiretleri bölerek dengeyi sağlamak amacıyla taşıyan Hamidiye Alayları oluşturulmuş, bölgeye defalarca sefer düzenlenmiş ancak başarılı olunamamıştır (Kaya, 2010: 333). Tanzimat dönemiyle birlikte uygulamaya konulan ıslahatların bölgedeki aşiretlerin mukavemeti ile karşılaşması ve başarısız olunması, devlet yönetimini, ıslahatların başarısız olma nedenleri hakkında bir kısım raporlar hazırlamaya itmiştir. Uygulamaya konulmak istenen ıslahatlardan birisi Dersimlileri askere alma girişimidir. Diğer ıslahatlar adli, idari ve bayındırlık alanında olmak üzere muhteliftir. Ancak bu ıslahatlardan hiçbirinde istenen sonuca ulaşamamıştır. Şöyle ki; Dersimli aşiret ağaları, yapılacak ıslahatların kendi nüfuzlarını sarsacağı kaygısına kapılmışlardır. Dolayısıyla bu endişe onları, Osmanlı'nın tüm ıslahat girişimlerine karşı koymaya itmiştir. Böylece Dersim'in merkezi otoriteye karşı mücadelesi devam etmiştir. Osmanlı yönetimi bölgede askeri kışlalar inşa ederek başarıya ulaşmak istese de, yapılan kışlalar aşiretlerce yakılıp talan edilmiştir (Akgül, 1993: 7-8). ıslahatların

başarısızlıkla sonuçlanması Osmanlı yönetimini, bölgeye yönelik raporlar hazırlamaya itmiştir. Bu dönemde hazırlanan en önemli raporlardan bir tanesi, Anadolu Umum müfettişi Müşir Şakir Paşa ile 4. Ordu komutanı Mehmet Zeki Paşa tarafından hazırlanan 3 Haziran 1896 tarihli “Dersim Islahatı Hakkında Babîâlî’ye Takdim olunan Layiha”dır (Yılmazçelik, 2011: 393). Raporunda Şakir Paşa, Dersim ahalisinin öteden beri ihtiyaç nedeniyle eşkıyalık yolunu tuttuğunu söyler ve çözüm yolu olarak ta; yolların inşası, Nakşibendi tekkeleri kurulması, cahillik ve fakirliğin giderilmesi gibi yöntemleri gösterir. Şakir Paşa’nın raporunu izleyen Dersim mutasarrıfı Arif Bey’in ve mutasarrıf Celal Bey’in raporlarında da, Dersimlilerin saldırganlık alışkanlıklarının hayat kaygusundan doğduğu, Dersimlilerin çevredeki halka tecavüzlerinin geçim darlığından başladığı ifade edilmiştir. Bahsedilen tüm bu raporların ortak noktası, Dersim’in ele geçirilmesi gereken bir yer olarak görülmesi, bölgenin ıslahı için ağaların veya direniş gösterenlerin Dersim dışına sürgün edilmesinin önerilmiş olmasıdır (Kaya, 2010: 358-361). 1921 Koçgiri ve 1925 Şeyh Sait ayaklanmalarının bastırılmasından sonra ülkede devlet otoritesine direnen tek yer yine Dersim’dir (Ekmen; Sert, 2011: 269).

Cumhuriyetin de Dersim’le olan esas meselesi, Dersim’in beş yüz yıllık direnişi, devletsizliği ve otorite karşıtlığıdır (Yardımcı; Aslan, 2011: 418). Cumhuriyet döneminde de Dersim’i ıslah etmenin tek çözüm yolu olarak askeri harekâtlar görülür. Zira, o dönem yazılan Dersim’e ilişkin raporlarda “Dersim, cumhuriyet için bir çıbandır ve Dersimli okşanmakla kazanılmaz” ifadesi yer almaktadır (Akpınar ve diğerleri, 2011: 313). Cumhuriyet döneminde yazılan raporlardan birisi, 1931 yılında, dönemin İçişleri Bakanı Şükrü Kaya tarafından hazırlanmıştır. Raporda şu ifadeler yer almaktadır:

- 1- Dersim’in ıslahı acil ve zaruridir. Tehirinde devletçe zarar vardır.
- 2- Islahın temini ve zararın tevkifi ve izalesi ve Dersim sisteminin halli ancak;
 - A-Silahların toplanması, (Bu da müşkil ve külfetli olmayacaktır)
 - B- Aşiret ağalarının ve ağa olabileceklerin Dersim’den uzaklaştırılması,
 - C- Dersim’de topraksız ve ağaların esiri köylülerin mahallen veya naklen topraklılaştırılması,
- 3- Bunların tatbiki askeri bir harekete mütevekkiftir. Bu askeri hareketi, memleketin müdafaa sistemini gevşetmemesi ve bilhassa şark ve cenupta tatbik edilen programı tehir etmemesi ve hazineye ağır bir yük tahmil etmemesiyle telif eylemek şarttır. Bu askeri hareketin devlet müdafaasını ihlal ve şark programını tavik

etmeyecek surette tatbikinın mümkün olduğu askeri mütalaa ve müzakerelerle anlaşılmıştır. Veçhi tatbiki bittabi tasvibi devletlerine arz olunacaktır.

4- Bu hareketin 932 senesinin ilk müsait mevsiminde başlamasında muvaffakiyet daha esaslı ve daha kolay olacağından ıslah keyfiyeti tasvibi devletlerine iktiran ettiği anda askeri ve idari istihzarata birden başlanır.

5- Nakil, iskân ve diğer idari program da tasvibi devletlerine arz olunacaktır.

6- Kışın yaklaşmış olmasına ve taarruz ve tecavüzlerin duracağı muhakkak olmasına rağmen Dersimlilerin taarruzuna uğrayan hariç muhitteki Türkleri önümüzdeki ilkbaharla yazın ilk aylarının tecavüzlerine karşı mahfuz bulundurmak zaruridir. Bunun için de en müessir tedbir ve çare oralardaki sabit ve seyyar jandarma kuvvetlerinin diğer yerlerden tasarruf edilerek takviyesi ve Türk köylülerinden bir kısmının silahlandırılması, Sansa Boğazı, Kemah Boğazı, Kemaliye ve Çemişkezek'te eskiden olduğu gibi icabeden askeri kuvvetlerin ikamesidir. Asker ikamesi keyfiyeti askeri harekât planına tevfiik edilmek mümkündür. Bu ve bunlara ait tatbikat ve teferruat maruzatı ayrıca takdim edilecektir (Yeşiltuna, 2012: 211-213).

Başbakan İsmet İnönü 1935 yılında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya gezi düzenler ve bu gezinin ardından, Dersim'e ilişkin diğer raporlar da görüşüldükten sonra Dersim'de özel bir yönetim oluşturulmasına karar verilir. 25 Aralık 1935'te kabul edilen 2884 sayılı "Tunceli İlinin İdaresi Hakkında Kanun" ile Tunceli'de olağanüstü bir yönetime geçilir. Bu kanuna göre, bir korgeneral hem vali hem de kumandanlık görevlerini icra etmek üzere atanacaktır. Vali, aynı zamanda Dördüncü Genel Müfettiş sıfatını da haizdir. Yasama, yürütme ve yargı yetkilerine sahip vali, idam cezasını uygulama ve uygun gördüğü şahısları sürgüne gönderme yetkilerine de sahip kılınmıştır (Hepkon, 2011: 376-380). Vali ve dördüncü genel müfettişliğe General Abdullah Alpdoğan atanır. Islahatların bir ayağı olarak Dersim'de kışla, karakol, okul, yol ve köprü inşaatları devam etmektedir. General Alpdoğan yayınladığı bildirme ile Dersimlilerden tüfek, vergi, asker ve itaat istemektedir. Ulus devletin bölgedeki ıslahat uygulamaları, devletin karakolu ile kışlası, yolu ve köprüsü ile yöredeki nüfuzunun hissedilmeye başlanması Dersim aşiretleri üzerinde rahatsızlık yaratır. Askeri karakol binaları bir kısım aşiretlerce tahrip edilmeye başlanır. Dersim olaylarının ilk kıvılcımını çıkaran olay ise; Harçık çayı üzerindeki Singeç köprüsünün Demenan ve Haydaran aşiretleri tarafından yakılmasıdır (Kaya, 2010: 444-445). 21 Mart 1937 tarihinde Singeç köprüsünün ateşe verilmesi aslında ulus devletle olan bağın kesilmesini sembolize etmektedir. Islahat programlarının başarılı olmadığına,

imar ve iskân çalışmalarının engellenmek istendiğinin hükümet tarafından görülmesi, 1937 Dersim hareketinin/taarruzunun başlatılma kararını da beraberinde getirir. Başbakan Celal Bayar 1937 sonunda Meclis kürsüsünde: “Bu yıl Dersim denilen işi kati surette tasfiye etmek için devletin bir tedbiri daha vardır. Ordumuz Dersim havalisinde görev alacak genel bir tarama hareketiyle bu meseleyi kökünden söküp atacaktır”, der (Doğan, 2012: 219). Bugün Türkiye’deki Dersim tartışmalarının odağını oluşturan 1937-1938 olayları böylece başlamış olur. 3’üncü Ordu Müfettişliği’nin raporuna göre; harekât sonucunda, bölgeden ölü ve diri 7.954 kişi çıkarılmıştır. 1935 yılında Tunceli’de toplam nüfus 107.723 iken isyan sonrası 1940 yılında nüfusun 94.639’a düştüğü belgelere yansımıştır. Yani bastırma harekâtı ve nakil işlemleri sonrası azalan nüfus 13.084 kişidir (Yeşiltuna, 2012: 30-31)

Robert Olsen “*Kürt Milliyetçiliğinin Doğuşu ve 1925 Şeyh Said İsyanı 1880-1925*” adlı eserinde: “Kürt ihtilali ilk önce Dersim’de ilan edilecek. Kürdistan bayrağı Hozat’ta asılacaktı”, ifadesini kullanmıştır (Örs, 2014: 271). Martin van Bruinessen de “Ağa, Şeyh, Devlet” adlı eserinde 1920’de Kürt Teali Cemiyeti’nin genç üyelerinin Dersim ve Sivas’ta Alevi Kürtler arasında ayaklanma çıkarttıklarını yazar (Bruinessen, 2013: 409).

Bugün gelinen noktada yarattığı sonuçları itibariyle, ciddi sosyal, siyasal ve ekonomik sorunlara neden olan Kürt sorununun arka planda büyük bir parçasını oluşturan Dersim 1937-38 olaylarının sosyolojik analizlerinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. 1937-38 olayları Tunceli halkının nesilden nesile aktarım yoluyla toplumsal hafızada canlılığını koruyan ciddi bir travma, kanayan bir yaradır. Toplumsal dinamikleri alt-üst eden bu travma, Tunceli halkının sosyal ve siyasal davranış biçimlerini bugün de yönlendirmeye devam etmekte, halkın devlete bakış açısının ve güven algısının olumsuz bir çizgide yol almasına neden olmaktadır. Tunceli halkı için, dışlanmışlık duygusu veren, sistemi baskıcı ve başarısız olarak gören hatıralar, devlete karşı bir yabancılaşma, bıkkınlık ve mücadele duygusunu da beraberinde getirmektedir (Çiçek; Şahin, 2014: 456). Toplumsal barışın sağlanması, Tunceli halkında devlete karşı yıkılan güven duygusunun yeniden inşası için tarihle yüzleşmek, tarihsel travmaları üzerinden atamayan halkla kolektif empati (Gün, 2014: 339) kurmak gerekmektedir. Tam da bu noktada önemli bir diğer husus, samimiyet ve hassasiyetin inandırıcılığıdır. Bilindiği üzere yaşanan travmaları atlatabilmenin ilk koşulu bireylerin toplumsal ortamda kendilerini güvende hissedebilmesidir.

Dersim'in yakın dönemde Türkiye siyasetinde kazandığı önemin bir yansıması olarak, 2000'li yıllara kadar görmezden gelinen Dersim olayları için, "özür", "tarih", "yüzleşmek" gibi kavramlar sıklıkla telaffuz edilmeye başlanmış, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, 23 Kasım 2011 günü yaptığı konuşmada, "Eğer devlet adına özür dilenecekse, böyle bir literatür varsa ben özür dilerim, diliyorum" demiştir (Güneş, 2014: 255).

4.6.1.3. Sosyo-Ekonomik Yapı

Tunceli ilinde 12 ve üzeri yaş grubunda bulunan bireylerin işgücüne katılma oranları %61 düzeyinde olup, işgücüne katılma konusunda cinsiyetler arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Erkeklerin işgücüne katılma oranı %74 iken, kadınlarda işgücüne katılma oranı %41 civarındadır. Erkeklerin köylerde işgücüne katılma oranları %82, il merkezinde %68 ve ilçelerde %70 düzeyindedir. Erkek nüfusu içerisinde Ovacık ilçe merkezinde işgücüne katılım %80 ile en yüksek düzeyde iken, işgücüne en düşük katılımın olduğu ilçe %50 ile Pertek ilçesidir. Tunceli ilinde istihdam edilenlerin oranı da sürekli olarak azalmaktadır (Kaya, 2010: 719).

Tunceli ilinde insanların geçim kaynakları değerlendirildiği zaman, gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin başında turizm, inşaat sektörü, hayvancılık, organik tarım ve su ürünleri gelmektedir (Fırat Kalkınma Ajansı, 2013: 3). Söz konusu ekonomik unsurlara ilişkin ayrıntıları şu şekilde sıralamak mümkündür;

Tarım: Tunceli ilinde tarımsal faaliyetler ekonomik yapının önemli bir kolunu oluşturmaktadır. Bunun temelinde yer altı ve yer üstü su kaynaklarının fazla olması, bunun yanında tarım arazilerinin sulanabilir yapıya sahip olmaları yatmaktadır. Tarım arazilerinde ilaç ve kimyasal gübre kullanımının düşük olması da arazilerin tarıma elverişlilik düzeyini arttırmakta, tarımsal faaliyetlerin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Tunceli ilinin genelinde tüm arazilerin içerisinde tarım arazilerinin oranı %15 düzeyindedir. En fazla üretilen tarım ürünlerinin başında sırasıyla buğday, arpa, fiğ (kuru ot) ve yonca gelmektedir. Organik tarım faaliyetleri içerisinde ise kuru fasulye yetiştiriciliği ile bal üretimi gelmektedir (Fırat Kalkınma Ajansı, 2013: 7-10). Tunceli ilinin orta ve güney bölgelerinde bulunan alüvyol topraklar tahıl üretimi için elverişli iken, güneyde bulunan alüvyol ve kolüvyol topraklarda birçok ürün çeşidi yetişmektedir (Kaya, 2010: 663). Bölgede tarımsal alanların verimli olması önemli bir avantaj gibi görünmesine rağmen, bölge coğrafyasının dağlık bir yapıya sahip olması tarımsal gelişmeyi kısıtlamaktadır (Tunceli Valiliği, 2012: 10).

Hayvancılık: Tunceli’de hayvancılıkla yoğun olarak uğraşılmasının temelinde tarım arazilerinin kısıtlı olması nedeniyle tarımsal faaliyetlerle uğraşan insan sayısının az olması yatmaktadır (Kaya, 2010: 672). Tunceli ilinde hayvancılık önemli bir geçim kaynağı olmakla beraber hayvancılıkta modern uygulamalara henüz geçilememiştir. Hayvancılıkla geçimini sağlayan kişiler genellikle Mera hayvancılığı yapmakta olup, genellikle koyun, sığır ve kıl keçisi yetiştiriciliği yapılmaktadır. Besi hayvancılığı son yıllarda gelişmiş olup, modern süt inekçiliğine yönelik tesislerin sayısı artmaya başlamıştır. Büyük baş hayvanların dışında en sık ilgilenilen hayvancılık türü ise arıcılıktır (Fırat Kalkınma Ajansı, 2013: 9). Tunceli ilinde hayvancılığın gelişmesi bölgede halı ve kilim dokumacılığının da gelişmesine katkı sağlamıştır (Tunceli Valiliği, 2012: 11).

Su ürünleri: Tunceli ilinde en sık gerçekleştirilen su ürünleri üretiminin başında kültür balıkçılığı gelmektedir. Tunceli ilinde son yıllarda kültür balıkçılığına yönelik yatırımlar artmaya başlamıştır. Bunun temel nedenlerinin başında ilin Keban barajına sınırı olması, Uzunçayır barajını bünyesinde barındırması ve ilin geniş bir akarsu ağına sahip olması gelmektedir. Kültür balıkçılığı farklı düzeylerde Mazgirt, Nazımiye, Ovacık, Pertek ve Çemişgezek ilçelerinde gerçekleştirilmektedir (Fırat Kalkınma Ajansı, 2013: 13).

İnşaat sektörü: Tunceli ilinde son yıllarda inşaat sektörünün ekonomik yapı içerisindeki değeri artmaya başlamıştır. Bunun temelinde üniversite kurulmasının, buna paralel olarak yurt ve ev inşaatlarının artması yatmaktadır (Fırat Kalkınma Ajansı, 2013: 15).

Turizm: Tunceli ilinde Munzur ve Pülümür çaylarının geçtiği vadiler bölgeler turizm için elverişli bölgelerin başında gelmektedir. Her iki vadi bölgesinde de milli park olarak ilan edilmiş alanlar bulunmakta olup, parkların içerisinde her çeşit yabani av hayvanı bulunmaktadır. Bunun yanında Munzur çayında dünyaca ünlü alabalık türlerinin bulunması ile ayrı bir güzellik katmaktadır. Munzur Dağlarında yılın altı ayı boyunca kar bulunması 3000 m yükseltiye sahip Ovacık ilçesinin kayak turizmi açısından gelişmesine katkı sağlamıştır. Munzur, Mercan ve Karasu-Aras gibi yüksek rakımlı dağlarda ise dağcılık aktiviteleri yapılmaktadır. Bunlara ek olarak yüksek dağlardan doğarak Keban Barajına dökülen ve debileri uygun olan Munzur, Pülümür ve Peri çayları rafting sporu için uygun bölgeler arasında yer almaktadır (Kaya, 2010: 714).

4.6.2. Örneklem

Araştırma evrenini Tunceli il merkezinde yaşayan ve 15-29 yaş grubunda bulunan gençler oluşturmaktadır. TÜİK verilerine göre Tunceli'de 2012 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminde (ADNKS) 15-19 yaş diliminde yer alan gençlerin sayısı 5446, 20-24 yaş diliminde olanların sayısı 17061, 25-29 yaş diliminde yer alanların sayısı ise 8077'dir. Kent merkezinde ise 15-19 yaş diliminde yer alanların sayısı 2269, 20-24 yaş dilimi 7845 ve 25-29 yaş diliminde yer alan genç sayısı da 3890'dır.

Araştırmanın örneklem grubu Tunceli il merkezindeki yatılı ilköğretim bölge okulu öğrencileri, yurttan kalan lise öğrencileri, üniversite öğrencileri, Tunceli Belediyesi GENÇ-SEM üyeleri, madde bağımlıları, Memur-Çalışan Gençler ve Aile Destek Merkezi (ADEM) kadın kursiyerler olmak üzere 15-29 yaş grubunda bulunan toplam 345 bireyden oluşmuştur. Araştırmanın örneklem grubunun seçiminde basit tesadüfi örneklem seçim modeli kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın örneklem grubunu oluşturan bireyler evren içerisinde herhangi bir ayırım yapılmaksızın rastgele seçilmiştir. Basit tesadüfi yöntem ile örneklem seçiminde evreni oluşturan her bireyin araştırmaya dâhil olma şansı eşittir (Can, 2014: 25). Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan katılımcılara ait demografik özelliklere ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 6: Katılımcılara ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Değişkenler	Alt değişkenler	f	%
Yaş grupları	15-17	123	35,7
	18-20	76	22,0
	21-23	23	6,7
	24-26	36	10,4
	26-28	87	25,2
Cinsiyet	Kadın	210	60,9
	Erkek	135	39,1
Memleket	Tunceli	297	86,1
	Diğer	48	13,9
Medeni durum	Evli	58	16,8
	Bekâr	287	83,2
Eğitim düzeyi	Lise ve altı	258	74,8
	Üniversite ve üstü	87	25,2
Meslek grupları	Öğrenci	214	62,0
	Vasıfsız işçi veya hizmetli	11	3,2
	Ev hanımı	28	8,1
	Vasıflı işçi, şef veya formen	3	,9
	Devlet ve ya özel sektör çalışanı	7	2,0
	Memur veya masa çalışanı	69	20,0
	Diğer	13	3,8
Sosyal güvenlik durumu	SGK	213	61,7
	Yeşil Kart	65	18,8

	Özel Sigorta	10	2,9
	18 Yaş Altı Sigorta	33	9,6
	Yararlanmıyorum	18	5,2
	Cevapsız	6	1,7
Anne eğitim düzeyi	İlkokul	160	46,4
	Ortaokul	40	11,6
	Lise	50	14,5
	Üniversite ve üstü	15	4,3
	Hiç okula gitmemiş/okuma yazması yok	80	23,2
Baba eğitim düzeyi	İlkokul	131	38,0
	Ortaokul	83	24,1
	Lise	76	22,0
	Üniversite ve üstü	33	9,6
	Hiç okula gitmemiş/okuma yazması yok	22	6,4
Gelir düzeyi	0 - 500 TL	77	22,3
	501 - 1000 TL	97	28,1
	1001-2500 TL	116	33,6
	2501 - 5000 TL	55	15,9

Araştırmaya katılanların %35,7'si 15-17 yaş grubunda, %22'si 18-20 yaş grubunda, %6,7'si 21-23 yaş grubunda, %10,4'ü 24-26 yaş grubunda ve %25,2'si 26-28 yaş grubundadır. Katılımcıların %60,9'unu kadınlar, %39,1'ini ise erkekler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun (%86,1) memleketi Tunceli'dir ve katılımcıların büyük çoğunluğu (%83,2) bekârdır. Araştırmaya katılanların %74,8'i lise ve altında eğitim düzeyinde iken, %25,2'si üniversite ve üzerinde eğitim düzeyindedir. Araştırmaya katılanların önemli bir bölümünü (%62) öğrenciler oluştururken, önemli bir bölümünü (%20) memur veya masa çalışanları oluşturmaktadır. Katılımcıların %61,7'sinin sosyal güvenlik durumu SGK, %18,8'inin ise Yeşil Kart'tır. Araştırmaya katılanların %46,4'ünün annesi ve %38'inin babası ilkokul mezunu, %11,6'sının annesi ve %24,1'inin babası ortaokul mezunu, %14,5'inin annesi ve %22'sinin babası lise mezunu, %4,3'ünün annesi ve %9,6'sının babası üniversite mezunu, %23,2'sinin annesi ve %6,4'ünün babası okula gitmemiş/okuma yazma bilmemektedir. Katılımcıların %22,3'ü 0-500 TL gelire sahipken, %28,1'i 501-1000 TL gelire sahip, %33,6'sı 1001-2500 TL gelire sahip ve %15,9'u ise 2501-5000 TL gelire sahiptir.

4.7. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Kullanılan anket Türkiye'de gençlik sorunları üzerine yapılan benzer araştırmalarda (Akfert ve diğerleri, 2009; Bener ve Günay, 2012; Poyraz ve diğerleri, 2003; Sarbağ ve Aksoy, 2011; Talay ve diğerleri, 2008; Tuncay, 2000; Ulusoy ve diğerleri, 2005a; Ulusoy ve

diğerleri, 2005b; Yılmaz ve diğerleri, 2009) kullanılan soru ve görüşlerin derlenmesi ve uzman görüşü alınarak oluşturulmuştur. Ankette toplam 67 soru bulunmakta olup, ilk 10 soru katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeyi amaçlayan kişisel bilgi formundan oluşmaktadır (EK-1). Kişisel bilgi formunda yer alan 10 soru ile katılımcıların yaş, cinsiyet, memleket, medeni durum, eğitim düzeyi, meslek grubu, sosyal güvenlik durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve ekonomik gelir durumunun saptanması amaçlanmıştır. Ankette yer alan diğer 57 soru ile katılımcıların birçok konuya ilişkin görüşlerinin ve sahip oldukları sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır.

4.8. İSTATİSTİKSEL ANALİZ

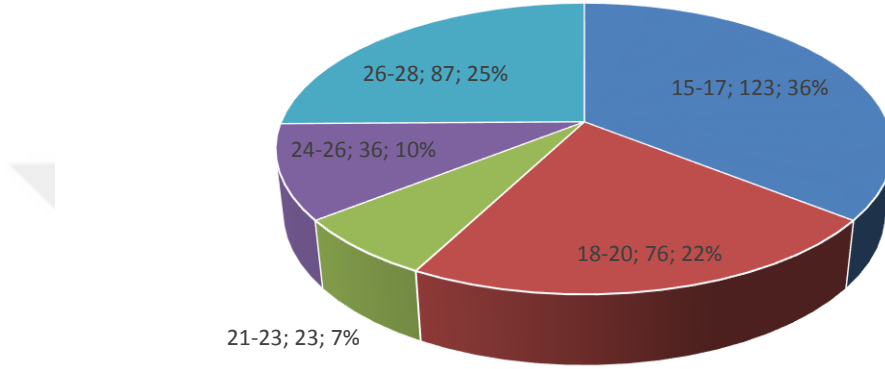
Elde edilen verilerin analizinde SPSS 15.0 for Windows paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin yüzdeler dağılımlarının belirlenmesinde frekans analizi uygulanmıştır. Uygulanan analiz sonuçları tablolaştırılmış ve tablolara ek olarak pasta grafiği olarak da sunulmuştur. Katılımcıların temel hobi ve alışkanlıkları, zararlı alışkanlık durumları, yakın çevre ile ilişkileri, toplumsal yaşam ile ilgili görüşleri, gençlik konusundaki görüşleri, siyasi konularla ilgili görüşleri, psikolojik konularla ilgili görüşleri, şiddet konusundaki görüşleri ve yabancı dil bilme durumları konusundaki görüşlerini içeren sorulara da frekans analizi uygulanmış ve sonuçlar tablolaştırılmıştır. Hipotezlerden katılımcıların bazı ifadelerle katılma düzeylerinin yaş grupları, meslek grupları, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve gelir düzeylerine göre karşılaştırılmasını içerenlerde Kruskal Wallis H analizi, cinsiyet, memleket, medeni durum ve eğitim düzeylerine göre karşılaştırılmasını içerenlerde ise Mann Whitney U analizi uygulanmıştır. Diğer hipotezleri demografik özelliklere göre test etmek için ise Crosstab ile Ki-Kare(x^2) analizi uygulanmıştır. Hipotez testleri uygulanırken anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM:

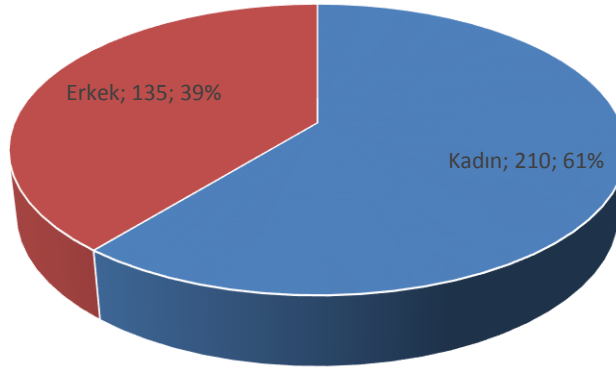
BULGULAR

5.1. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

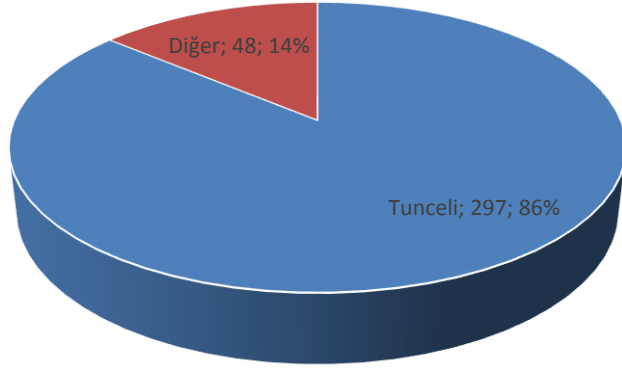
Araştırmaya katılan gençlerin sahip oldukları demografik özelliklere ilişkin tanımlayıcı bilgiler aşağıdaki grafiklerde sunulmuştur.

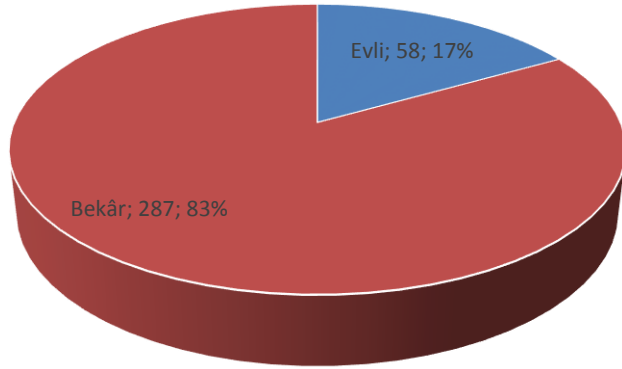
Grafik 3: Katılımcıların yaş gruplarına ilişkin tanımlayıcı bilgiler

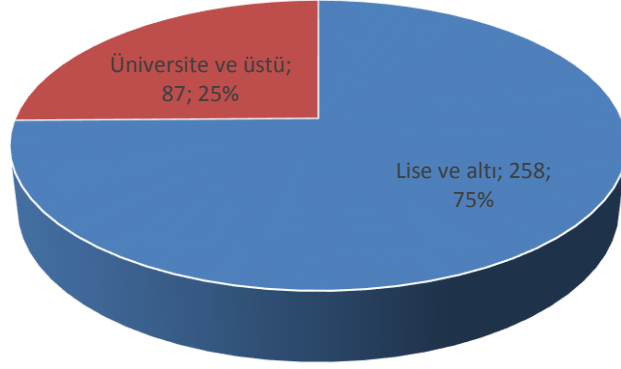
Grafik 4: Katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler

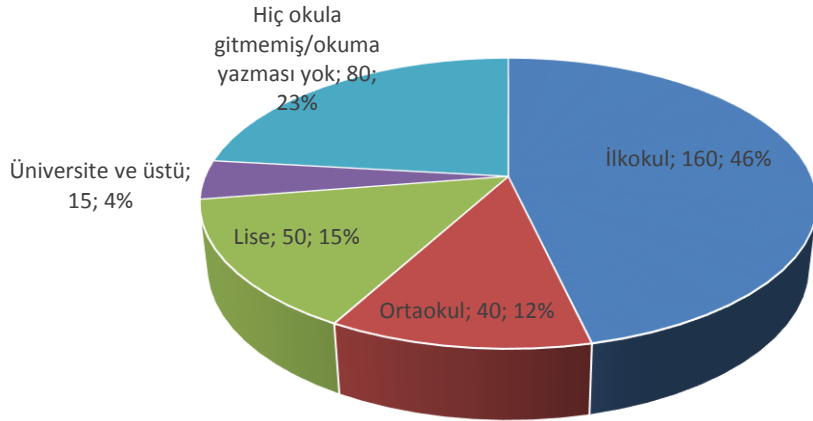
Grafik 5: Katılımcıların memleketlerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler

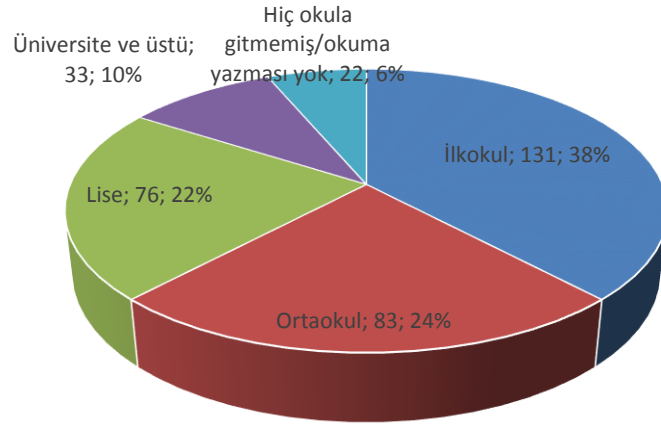
Grafik 6: Katılımcıların medeni durumlarına ilişkin tanımlayıcı bilgiler

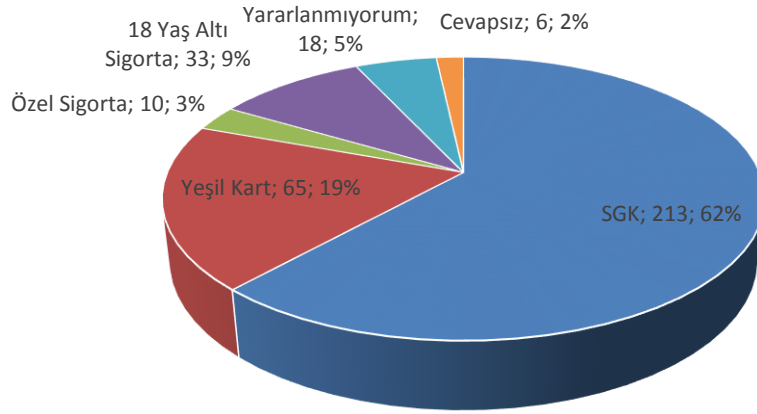
Grafik 7: Katılımcıların eğitim düzeylerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler

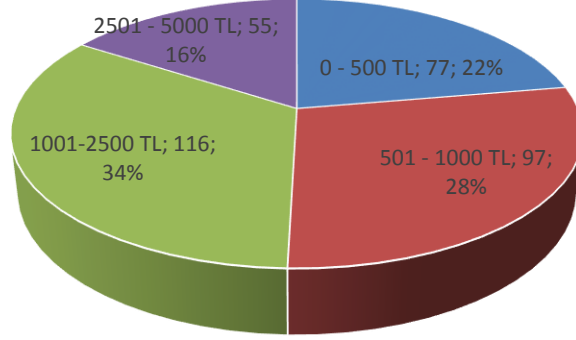
Grafik 8: Katılımcıların annelerinin eğitim düzeylerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler

Grafik 9: Katılımcıların babalarının eğitim düzeylerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler

Grafik 10: Katılımcıların sosyal güvenlik durumlarına ilişkin tanımlayıcı bilgiler

Grafik 11: Katılımcıların gelir düzeylerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler

5.2. GENÇLİK VE BOŞ ZAMAN DEĞERLENDİRME

Araştırmaya katılan gençlerin temel hobi ve alışkanlıklarına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 7: Katılımcıların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları (1 katılımcı en fazla 3 cevap vermiştir)

Değerlendirme şekilleri	f	%
TV izlemek, radyo dinlemek	209	60,6
İnternet, sosyal medya ağlarına katılmak	194	56,2
Kitap, dergi, gazete okumak	174	50,4
Spor yapmak	132	38,3
Gezmek	72	20,9
Müzik aleti çalmak	57	16,5
Bilgisayar oynamak	49	14,2
Tiyatro, sinema, konsere gitmek	23	6,7
Kıraathane, kafe gibi mekânlarda arkadaşlarla buluşmak	23	6,7
El sanatları ile uğraşmak	10	2,9
Resim yapmak	9	2,6
Bar, türkü bar, disko tarzı eğlence yerlerine gitmek	3	0,9

Tablo incelendiğine katılımcıların boş zamanlarını genellikle TV izleyerek ve radyo dinleyerek, internet ve sosyal medya ağlarına katılarak, kitap, dergi ve gazete okuyarak geçirdikleri görülmektedir.

Tablo 8: Katılımcıların en çok dinledikleri müzik türlerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar (1 katılımcı en fazla 3 cevap vermiştir)

Müzik türleri	f	%
Özgün müzik	167	48,4
Yabancı pop	117	33,9
Yerli pop	107	31,0
Türk halk müziği	96	27,8
Slow	76	22,0
Arabesk	64	18,6
Klasik	55	15,9
Rock	44	12,8
Türk sanat müziği	37	10,7
Hepsi	35	10,1
Dans müzikleri	20	5,8
Anadolu rock	11	3,2
Jazzblues	4	1,2
Diğer	16	4,6

Araştırmaya katılanların en fazla dinledikleri müzik türleri arasında %48,4 oranla özgün müzik ilk sırada yer almaktadır. Yabancı pop ikinci en fazla dinlenen müzik türüdür. Yabancı poptan sonra en fazla dinlenen müzikler sırasıyla; yerli pop, Türk halk müziği ve slow müziktir.

Tablo 9: Katılımcıların gazete okuma sıklıklarına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar

Sıklıklar	f	%
Düzensiz olarak birden fazla gazete takip ederim	104	30,1
Okumam	98	28,4
Düzensiz olarak bir gazete takip ederim	63	18,3
Düzenli olarak birden fazla gazete takip ediyorum	45	13,0
Düzenli olarak bir gazete takip ederim	29	8,4
Cevapsız	6	1,7
Toplam	345	100,0

Katılımcıların %13'ü düzenli olarak birden fazla gazete takip ederken, %8,4'ü düzenli olarak bir gazete takip etmektedir. Katılımcıların %30,1'i düzensiz olarak birden fazla gazete takip ederken, %18,3'ü düzensiz olarak bir gazete takip etmektedir. Bunlara ek olarak katılımcıların %28,4'ü ise gazete okumamaktadır.

Tablo 10: Katılımcıların ne tür dergi okuduklarına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar

Türler	f	%
Bilimsel	103	29,9
Magazin	65	18,8
Okumam	51	14,8
Aktüel	44	12,8
Politik	35	10,1

Coğrafi	18	5,2
Diğer	18	5,2
Dini / Tasavvufi	2	0,6
Cevapsız	9	2,6
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların en fazla okudukları dergi türleri bilimsel ve magazin dergileridir. Katılımcıların %14,8'si ise dergi okumamaktadır.

Tablo 11: Katılımcıların internette günde ortalama kaç saat kaldıklarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar

Saatler	f	%
1-2 saat	87	25,2
Günlük internet kullanıcısı değilim	65	18,8
1 saatten az	61	17,7
3 saatten fazla	54	15,7
2-3 saat	48	13,9
Cevapsız	11	3,2
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların %17,7'si günde 1 saatten az, %25,2'si 1-2 saat, %13,9'u 2-3 saat, %15,7'si ise 3 saatten fazla internet kullanmaktadır. Buna karşın katılımcıların %18,8'i günlük internet kullanıcısı değildir.

Tablo 12: Katılımcıların interneti kullanmadaki öncelikli amaçlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar (1 katılımcı en fazla 3 cevap vermiştir)

Amaçlar	f	%
Bilgi-araştırma yapmak	194	56,2
Arkadaşlık sitelerine göz atmak	193	55,9
Haberleri takip etmek	177	51,3
Elektronik postaları kontrol etmek	90	26,1
Alışveriş yapmak	81	23,5
Oyun oynamak	78	22,6
Forum sitelerinde gezmek	38	11,0
Diğer	14	4,1

Katılımcıların internet kullanma amaçları incelendiğinde; bilgi-araştırma yapmak, arkadaşlık sitelerine göz atmak ve haberleri takip etmek en popüler internet kullanım amaçları olarak görülmektedir. SETA, Türkiye'nin Gençlik Profili Araştırmasında, interneti genelde hangi amaçla kullandıklarına dair sorulan soruya katılımcıların çoğunluğu (%55,7) sosyal iletişim ve haberleşme amaçlı kullandığını belirtmiştir (Gür vd., 2012: 84).

Tablo 13: Katılımcıların öncelikli olarak tercih ettikleri haberleşme araçlarına ilişkin frekans ve yüzelik dağılımlar

Araçlar	f	%
Telefon	212	61,4
Facebook, Twitter	95	27,5
Hepsi	19	5,5
Yok-hiçbiri	8	2,3
Cevapsız	7	2,0
E-posta	4	1,2
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların % 61,4'ü öncelikli olarak telefonla haberleşmeyi tercih ederken, %27,5'i facebook veya twitter aracılığıyla haberleşmektedir.

Tablo 14: Katılımcıların kitap okuma sıklıklarına ilişkin frekans ve yüzelik dağılımlar

Sıklıklar	f	%
Diğer	111	32,2
Haftada bir	99	28,7
Her gün	63	18,3
İki günde bir	53	15,4
Cevapsız	19	5,5
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların %18,3'ü her gün, %15,4'ü iki günde bir, %28,7'si haftada bir kez kitap okurken, %32,2'si diğer sıklıklarda kitap okumaktadır.

Tablo 15: Katılımcıların okudukları kitap türlerine ilişkin frekans ve yüzelik dağılımlar(1 katılımcı en fazla 3 cevap vermiştir)

Kitap türleri	f	%
Roman	251	72,8
Macera	152	44,1
Aşk-Sevgi	130	37,7
Siyasi	104	30,1
Tarihi	72	20,9
Bilim-Kurgu	72	20,9
Mizah	32	9,3
Dini / Tasavvufi	23	6,7
Diğer	21	6,1

Katılımcıların en fazla okudukları kitap türleri roman, macera, aşk-sevgi ve siyasi romanlardır.

Tablo 16: Katılımcıların en çok yaptıkları spor dalına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar

Spor dalları	f	%
Futbol	85	24,6
Spor yapmam	68	19,7
Voleybol	63	18,3
Diğer	47	13,6
Basketbol	36	10,4
Vücut geliştirme	14	4,1
Kickboks-boks	11	3,2
Fitness	10	2,9
Cevapsız	9	2,6
Taekvando	2	,6
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların en fazla yaptıkları sporlar futbol, voleybol ve diğer spor dallarıdır. Buna ek olarak katılımcıların %19,7'sinin spor yapmadığı görülmektedir.

Tablo 17: Katılımcıların en çok tercih ettikleri televizyon programlarına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar

Programlar	f	%
Yerli / yabancı diziler	77	22,3
Haber	66	19,1
Sinema filmleri	66	19,1
Spor	53	15,4
Belgesel	50	14,5
Yarışma	24	7,0
Talk Show	6	1,7
Diğer	2	,6
Cevapsız	1	,3
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların en fazla tercih ettikleri televizyon programları yerli / yabancı diziler, haber, sinema filmleri, spor ve belgesel programlarıdır.

5.3. GENÇLİK TUTUM ve DAVRANIŞLARI

5.3.1. Katılımcıların Bazı Tutum ve Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların bazı tutum ve davranışlara ilişkin görüşlerine ait ortalamaları yorumlanırken; ortalama -2 ile -1,2 arası kesinlikle katılmıyorum; ortalama -1,19 ile -0,4 arası katılmıyorum, ortalama -0,39 ile 0,4 arası kararsızım, ortalama 0,41 ile 1,2

arası katılıyorum, ortalama 1,21 ile 2 arası kesinlikle katılıyorum şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmaya katılan gençlerin bazı tutum ve davranışlara ilişkin görüşlerinin demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 18: Katılımcıların bazı tutum ve davranışlara yönelik görüşlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Tutum ve davranışlar	N	Ortalama	Standart sapma
Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur	337	-,88	1,275
İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir	336	-,25	1,496
Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir	337	-,41	1,475
Hayatta en önemli şey paradır	341	-,62	1,442
Evlilik öncesi flört gereklidir	339	1,06	1,133
Toplumun devamı için evlilik gereklidir	339	,80	1,404
Kadınlar evlilik öncesi cinsel hayat yaşamamalıdır	337	,12	1,446
Erkek eşine karşı şiddet uygulayabilir	342	-1,51	,992
Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme	336	-,24	1,499

Araştırmaya katılanların bazı tutum ve davranışlara yönelik görüşleri incelendiğinde, katılımcıların “sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur”, “kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir” ve “hayatta ön önemli şey paradır” görüşlerine katıldıkları, erkek eşine şiddet uygulayabilir görüşüne ise kesinlikle katılmadıkları görülmektedir. Katılımcılar “evlilik öncesi flört gereklidir” ve “toplumun devamı için evlilik gereklidir” görüşlerine katılırken, “insan önce kendini değil toplumu düşünmelidir”, “kadınlar evlilik öncesi cinsel hayat yaşamalıdır” ve “günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme” görüşlerine katılma konusunda kararsızdırlar.

Tablo 19: Katılımcıların bazı ifadelere yönelik değerlendirmelerinin meslek gruplarına göre karşılaştırılması

İfadeler	Öğrenci (n=214)		Vasıfsız işçi veya hizmetli (n=11)		Ev hanımı (n=28)		Vasıflı işçi, şef veya formen (n=3)		Devlet veya özel sektör çalışanı (n=7)		Memur veya masa çalışanı (n=69)		Diğer (n=13)		Anlamlılık	
	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	x2	p
Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur	-0,75	1,36	-1,09	1,04	-0,96	1,31	-1,00	1,00	-1,29	1,50	-1,04	1,06	-1,75	0,45	-0,75	,521
İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir	-0,08	1,49	-0,45	1,69	-0,19	1,49	0,33	2,08	0,17	2,04	-0,76	1,31	-0,75	1,54	-0,08	,038
Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir	-0,07	1,51	-0,64	1,50	-0,78	1,22	-1,33	0,58	-1,29	1,11	-1,07	1,17	-0,83	1,53	-0,07	,001
Hayatta en önemli şey paradır	-0,50	1,44	-0,36	1,43	-0,89	1,55	-0,33	1,15	-1,29	1,11	-0,75	1,45	-1,25	1,22	-0,50	,166
Evlilik öncesi flört gereklidir	1,01	1,15	0,45	1,29	1,11	1,15	0,67	2,31	1,43	0,53	1,26	1,07	1,17	0,72	1,01	,207
Toplumun devamı için evlilik gereklidir	0,80	1,43	0,82	1,54	1,29	1,05	1,33	0,58	0,14	1,77	0,72	1,36	0,25	1,54	0,80	,449
Kadınlar evlilik öncesi cinsel hayat yaşamalıdır	0,06	1,46	0,91	1,30	0,04	1,51	0,67	1,53	0,29	1,89	0,16	1,32	0,33	1,61	0,06	,482
Erkek eşine karşı şiddet uygulayabilir	-1,46	1,05	-1,18	1,17	-1,37	1,08	-2,00	0,00	-2,00	0,00	-1,71	0,71	-1,42	1,16	-1,46	,064
Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme	0,08	1,47	-0,27	1,62	-0,46	1,50	-0,67	1,53	-0,86	1,68	-1,04	1,17	-0,17	1,80	0,08	,001

“İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir”, “Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir” ve “Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme” ifadelerine katılma düzeyleri katılımcıların meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir “İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir” ifadesine katılma konusunda, öğrenci, vasıflı işçi veya formen, ev hanımı ve devlet veya özel sektör çalışanları fikrim yok şeklinde görüş bildirirken, vasıfsız işçi veya hizmetli, memur veya masa çalışanları ile diğer meslek grubundaki çalışanlar katılmadıklarını ifade etmektedir. “Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir” ifadesine öğrenci olan katılımcılar fikrim yok şeklinde görüş bildirirken, vasıfsız işçi veya hizmetli olan katılımcılar, ev hanımları, memur veya masa çalışanları ile diğer meslek grubundaki katılımcılar katılmamakta, vasıflı işçi veya formenler ile devlet veya özel sektör çalışanları ise kesinlikle katılmamaktadır. “Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme” ifadesine öğrenciler ile vasıfsız işçi veya hizmetliler fikrim yok şeklinde görüş bildirirken, diğer tüm meslek gruplarındaki çalışanlar katılmadıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 20: Katılımcıların bazı ifadelerle yönelik değerlendirmelerinin yaş gruplarına göre karşılaştırılması

İfadeler	15-17 yaş (n=123)		18-20 yaş (n=76)		21-23 yaş (n=23)		24-26 yaş (n=36)		26-28 yaş (n=87)		x ²	p
	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma		
Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur	-0,70	1,33	-0,85	1,40	-1,00	1,21	-0,82	1,03	-1,17	1,16	-0,88	,042
İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir	0,23	1,46	-0,40	1,47	-0,65	1,50	-0,47	1,34	-0,63	1,48	-0,25	,001
Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir	0,09	1,50	-0,14	1,52	-1,04	1,36	-0,72	1,28	-1,07	1,16	-0,41	,001
Hayatta en önemli şey paradır	-0,50	1,42	-0,43	1,45	-0,78	1,51	-0,64	1,46	-0,88	1,43	-0,62	,083
Evlilik öncesi flört gereklidir	1,01	1,18	0,92	1,16	1,22	0,85	1,33	0,99	1,11	1,15	1,06	,364
Toplumun devamı için evlilik gereklidir	0,79	1,37	0,75	1,58	0,96	1,15	0,83	1,34	0,80	1,40	0,80	,998
Kadınlar evlilik öncesi cinsel hayat yaşamamalıdır	0,06	1,49	0,00	1,44	0,52	1,24	0,14	1,53	0,22	1,41	0,12	,619
Erkek eşine karşı şiddet uygulayabilir	-1,41	1,06	-1,63	0,87	-1,48	1,08	-1,39	1,08	-1,59	0,94	-1,51	,404
Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme	0,17	1,45	0,04	1,50	-0,43	1,62	-0,72	1,41	-0,80	1,36	-0,24	,001

“Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur”, “İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir”, “Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir” ve “Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme” ifadelerine katılma konusunda araştırmaya katılanların yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. “Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur” ifadesine tüm yaş gruplarındakiler katılmadıklarını ifade etmekte olup, en fazla katılmayanlar 26-28 yaş grubu, en az katılmayanlar ise 15-17 yaş grubudur. “İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir” ifadesine katılma konusunda 15-17 yaş grubundakiler fikrim yok şeklinde görüş bildirirken, diğer tüm yaş gruplarındakiler katılmadıklarını ifade etmektedir. “Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir” ve “Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme” ifadelerine katılma konusunda 15-17 yaş grubundakiler ile 18-20 yaş grubundakiler fikrim yok şeklinde görüş bildirirken, diğer yaş gruplarındakiler katılmadıklarını ifade etmektedirler.

Tablo 21: Katılımcıların bazı ifadelere yönelik değerlendirmelerinin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

İfadeler	Kadın (n=210)		Erkek (n=135)		Anlamlılık	
	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	z	p
Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur	-0,99	1,31	0,73	1,21	-2,8	,004
İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir	-0,21	1,54	0,32	1,42	-0,4	,661
Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir	-0,53	1,44	0,23	1,52	-1,6	,090
Hayatta en önemli şey paradır	-0,66	1,43	0,54	1,46	-0,7	,457
Evlilik öncesi flört gereklidir	1,00	1,18	1,16	1,06	-1,2	,226
Toplumun devamı için evlilik gereklidir	0,79	1,38	0,82	1,44	-0,3	,723
Kadınlar evlilik öncesi cinsel hayat yaşamamalıdır	0,06	1,44	0,22	1,46	-0,9	,346
Erkek eşine karşı şiddet uygulayabilir	-1,68	0,85	-1,24	1,13	-5,1	,001
Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme	-0,26	1,50	0,20	1,50	-0,3	,705

“Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur” ve “Erkek eşine karşı şiddet uygulayabilir” ifadelerine katılma durumu araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. “Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur” ifadesine hem kadın hem de erkek katılımcılar katılmamakla birlikte, kadın katılımcılar daha yüksek oranda katılmamaktadır. “Erkek eşine karşı şiddet uygulayabilir” ifadesine hem kadın hem de erkekler kesinlikle katılmazken, kadın katılımcıların katılmama düzeyi daha yüksektir.

Tablo 22: Katılımcıların bazı ifadelerle yönelik değerlendirmelerinin memleketlerine göre karşılaştırılması

İfadeler	Tunceli (n=297)		Diğer (n=48)		Anlamlılık	
	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Z	P
Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur	-0,85	1,30	-1,11	1,09	-1,18	,236
İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir	-0,27	1,49	-0,13	1,54	-0,57	,564
Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir	-0,32	1,50	-0,98	1,19	-2,76	,006
Hayatta en önemli şey paradır	-0,60	1,46	-0,74	1,33	-0,37	,706
Evlilik öncesi flört gereklidir	1,05	1,12	1,11	1,23	-0,92	,353
Toplumun devamı için evlilik gereklidir	0,72	1,44	1,30	1,06	-2,31	,021
Kadınlar evlilik öncesi cinsel hayat yaşamamalıdır	0,08	1,46	0,40	1,31	-1,36	,172
Erkek eşine karşı şiddet uygulayabilir	-1,49	1,01	-1,60	0,89	-0,928	,353
Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme	-0,14	1,51	-0,85	1,29	-2,97	,003

“Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir”, “Toplumun devamı için evlilik gereklidir” ve “Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme” ifadelerine katılma durumu araştırmaya katılanların memleketlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. “Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir” ve “Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme” ifadelerine Tuncelili olanlar fikrim yok şeklinde görüş bildirirken, diğer katılımcılar katılmadıklarını ifade etmektedir.

“Toplumun devamı için evlilik gereklidir” ifadesine Tuncelili olan katılımcılar katılırken, diğer katılımcılar kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 23: Katılımcıların bazı ifadelere yönelik değerlendirmelerinin medeni durumlarına göre karşılaştırılması

İfadeler	Evli (n=58)		Bekâr (n=287)		Anlamlılık	
	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Z	P
Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur	-1,19	1,15	-0,83	1,29	-2,17	,029
İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir	-0,39	1,52	-0,23	1,49	-0,83	,403
Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir	-0,89	1,33	-0,32	1,49	-2,70	,007
Hayatta en önemli şey paradır	-0,68	1,56	-0,60	1,42	-0,87	,381
Evlilik öncesi flört gereklidir	0,95	1,24	1,08	1,11	-0,59	,554
Toplumun devamı için evlilik gereklidir	1,02	1,23	0,76	1,43	-0,76	,443
Kadınlar evlilik öncesi cinsel hayat yaşamamalıdır	0,11	1,44	0,13	1,45	-0,10	,915
Erkek eşine karşı şiddet uygulayabilir	-1,49	1,05	-1,51	0,98	-0,26	,793
Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme	-0,70	1,46	-0,15	1,49	-2,65	,008

“Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur”, “Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir” ve “Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme” ifadelerine katılma konusunda araştırmaya katılanların medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. “Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur” ifadesine hem evli olanlar hem de bekâr olanlar katılmadıklarını ifade etmekte olup, evli olanlar daha yüksek düzeyde katılmamaktadır. “Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir” ve “Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme” ifadelerine katılma konusunda bekâr olan katılımcılar fikrim yok şeklinde görüş bildirirken, evli olanlar katılmadıklarını ifade etmektedirler.

Tablo 24: Katılımcıların bazı ifadelerle yönelik değerlendirmelerinin eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması

İfadeler	Lise ve altı (n=258)		Üniversite ve üstü (n=87)		Anlamlılık	
	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Z	P
Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur	0,82	1,32	-1,07	1,12	-1,30	,192
İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir	-0,10	1,53	-0,70	1,31	-3,04	,002
Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir	-0,22	1,50	-0,98	1,24	-4,07	,001
Hayatta en önemli şey paradır	-0,53	1,47	-0,87	1,34	-1,91	,056
Evlilik öncesi flört gereklidir	0,97	1,20	1,33	0,85	-2,02	,043
Toplumun devamı için evlilik gereklidir	0,87	1,41	0,60	1,38	-1,98	,047
Kadınlar evlilik öncesi cinsel hayat yaşamamalıdır	0,08	1,48	0,24	1,35	-0,81	,415
Erkek eşine karşı şiddet uygulayabilir	-1,49	0,99	-1,56	0,99	-0,99	,322
Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme	-0,08	1,50	-0,71	1,41	-3,50	,001

“İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir”, “Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir”, “Evlilik öncesi flört gereklidir”, “Toplumun devamı için evlilik gereklidir” ve “Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme” ifadelerine katılma durumu araştırmaya katılanların eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. “İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir”, “Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir” ve “Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme” ifadelerine eğitim düzeyi lise ve altı olanlar fikrim yok şeklinde görüş bildirirken, eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanlar katılmadıklarını ifade etmektedir. “Evlilik öncesi flört gereklidir” ifadesine eğitim düzeyi lise ve altı olanlar katılırken, eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanlar kesinlikle katılmaktadır. “Toplumun devamı için evlilik gereklidir” ifadesine her iki eğitim düzeyindekiler de katıldıklarını ifade etmektedirler ancak, eğitim düzeyi lise ve altı olanlar daha yüksek oranda katılmaktadırlar.

Tablo 25: Katılımcıların bazı ifadelere yönelik değerlendirmelerinin anne eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması

İfadeler	İlköğretim (n=160)		Ortaokul (n=40)		Lise (n=50)		Üniversite ve üstü (n=15)		Okula gitmemiş/okuma yazması yok (n=80)		Anlamlılık	
	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	χ^2	P
Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur	-0,90	1,28	-0,70	1,47	-0,76	1,24	-1,47	0,64	-0,92	1,26	4,33	,363
İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir	-0,22	1,50	-0,26	1,39	0,22	1,60	-0,29	1,27	-0,63	1,44	10,13	,038
Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir	-0,41	1,43	-0,33	1,47	0,04	1,57	-0,53	1,41	-0,72	1,48	8,79	,066
Hayatta en önemli şey paradır	-0,55	1,46	-0,68	1,47	-0,37	1,51	-0,73	1,22	-0,85	1,38	4,55	,336
Evlilik öncesi flört gereklidir	1,06	1,12	1,05	1,11	1,27	0,97	1,13	0,74	0,92	1,32	1,65	,799
Toplumun devamı için evlilik gereklidir	0,87	1,39	0,67	1,44	0,88	1,39	0,20	1,37	0,78	1,44	4,65	,325
Kadınlar evlilik öncesi cinsel hayat yaşamamalıdır	0,22	1,47	-0,13	1,54	-0,02	1,38	-0,47	1,51	0,26	1,37	5,53	,236
Erkek eşine karşı şiddet uygulayabilir	-1,48	1,04	-1,48	1,11	-1,52	0,91	-1,87	0,35	-1,49	0,98	2,04	,728
Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme	-0,21	1,50	-0,41	1,55	-0,08	1,47	-0,21	1,53	-0,31	1,51	1,54	,818

“İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir” ifadesine katılma durumları katılımcıların annelerinin eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Annesi okula gitmemiş/okuma yazması olmayan katılımcılar bu görüşe katılmadıklarını ifade ederken, annesi diğer eğitim düzeylerine sahip olan katılımcılar fikrim yok şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 26: Katılımcıların bazı ifadelere yönelik değerlendirmelerinin gelir düzeylerine göre karşılaştırılması

İfadeler	0 - 500 TL (n=77)		501 - 1000 TL (n=97)		1001 - 2500 TL (n=116)		2501 - 5000 TL (n=55)		Anlamlılık	
	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	χ^2	P
Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur	-0,73	1,37	-0,90	1,23	-0,88	1,24	-1,08	1,30	3,17	,365
İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir	0,13	1,52	-0,36	1,52	-0,36	1,41	-0,40	1,55	6,94	,074
Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir	-0,22	1,44	-0,33	1,55	-0,32	1,52	-1,04	1,11	10,75	,013
Hayatta en önemli şey paradır	-0,57	1,44	-0,36	1,48	-0,67	1,48	-1,04	1,21	8,25	,041
Evlilik öncesi flört gereklidir	0,79	1,34	1,06	1,20	1,11	1,02	1,35	0,81	4,65	,199
Toplumun devamı için evlilik gereklidir	1,07	1,32	0,71	1,49	0,83	1,37	0,53	1,42	6,37	,095
Kadınlar evlilik öncesi cinsel hayat yaşamamalıdır	0,19	1,56	0,14	1,51	0,03	1,36	0,20	1,37	0,90	,824
Erkek eşine karşı şiddet uygulayabilir	-1,33	1,14	-1,41	1,10	-1,58	0,91	-1,76	0,64	6,58	,086
Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme	-0,21	1,40	0,04	1,56	-0,19	1,56	-0,89	1,20	12,44	,006

“Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir”, “Hayatta en önemli şey paradır” ve “Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme” ifadelerine katılma durumu araştırmaya katılanların gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. “Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir” ve “Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme” ifadelerine gelir düzeyi 2601-5000 TL arasında olanlar katılmıyorum şeklinde görüş bildirirken, diğer gelir düzeylerinde olan katılımcılar fikrim yok şeklinde görüş bildirmiştir. “Hayatta en önemli şey paradır” ifadesine gelir düzeyi 501-1000 TL arasında olan katılımcılar fikrim yok şeklinde görüş bildirirken, diğer gelir düzeylerindeki katılımcılar katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

5.4. GENÇLİK VE ZARARLI ALIŞKANLIKLAR

Araştırmaya katılan gençlerin zararlı madde kullanım alışkanlıklarına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 27: Katılımcıların sigara içme durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları

Durumlar	f	%
Hiç içmedim	217	62,9
Günlük içiyorum	63	18,3
İçiyorum ama hergün değil	40	11,6
Daha önce içip bıraktım	22	6,4
Cevapsız	3	,9
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların %62,9'u hiç sigara içmemiştir. Buna karşın katılımcıların %6,4'ü daha önceden sigara içip bırakmış, %18,3'ü günlük olarak içmekte ve %11,6'sı ise ara sıra içmektedir.

Tablo 28: Katılımcıların alkollü içki içme durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları

Durumlar	f	%
Hiç içmedim	198	57,4
İçiyorum ama her gün değil	126	36,5
Günlük içiyorum	10	2,9
Daha önce içip bıraktım	6	1,7
Cevapsız	5	1,4
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların %57,4'ü hiç alkollü içki içmemiştir. %1,7'si daha önceden içip bırakmış, %2,9'u günlük olarak içmekte ve %36,5'i ara sıra içmektedir.

Tablo 29: Katılımcıların arkadaş çevresinde uyuşturucu madde kullanan olup olmamasına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar

Kullanma durumu	f	%
Hayır	294	85,2
Evet	47	13,6
Cevapsız	4	1,2
Toplam	345	100,0

Uyuşturucu kullanımı ve bağımlılığı son yıllarda özellikle gençlerde/ergenlerde giderek yaygınlaşan yakıcı bir toplumsal olgudur. Uyuşturucu kullanan gruplara bilindiği üzere kapalı gruplardır. Bu gruplarla çalışmak da elbette kolay değildir. Bu nedenle, gençlere doğrudan doğruya uyuşturucu kullanıyor musunuz sorusunu yöneltmek yerine, soru; “arkadaş çevrenizde uyuşturucu kullanan var mı” şeklinde sorulmuştur. Zira; bilindiği üzere, gençler uyuşturucu kullanma durumu ve kullanma nedenlerine yönelik sorulara yanıt vermekten imtina etmektedirler. Bu durum gençlerde uyuşturucu madde kullanım oranları ve nedenlerinin belirlenmesine yönelik yapılacak araştırmalarda gözlem metodunun kullanılması zorunluluğunu da ortaya çıkarmaktadır.

Verilen cevaplara bakıldığında; katılımcıların %13,6’sının arkadaş çevresinde uyuşturucu madde kullananlar bulunuyorken, %85,2’sinin arkadaş çevresinde uyuşturucu madde kullanan bulunmadığı görülmüştür. Ancak Tunceli ilinde uyuşturucu kullanımına ilişkin yapılmış olan diğer araştırmaların sonuçları, ilde madde bağımlılığının gençler arasında çok daha yüksek oranlarda olduğunu göstermektedir. Kentte bu konuda araştırmalar yapan Prof. Dr. Özkan Yıldız, durumu şu şekilde değerlendirmiştir;

“Yaklaşık üç yıl önce Dersim’de uyuşturucu bağımlılığına dair yaptığım saha çalışmasında ilk dikkatimi çeken, söz konusu sorunun nedenine ilişkin toplumsal algıydı. Görüştüğüm her on kişiden neredeyse dokuzu uyuşturucunun bilinçli olarak kente sokulduğunu, göz yumulduğunu, kontrollerin özenli yapılmadığını iddia ediyordu. Bu algı bile başlı başına sorunun ne derece karmaşık olduğunu gözler önüne seriyordu. Tunceli Belediyesi’nin desteğiyle çalışmalarımıza ilk başladığımızda Dersim’de bu kadar çok sayıda ergen/gencin madde kullandıkları, bağımlı oldukları ilk anda bana da pek inandırıcı gelmemişti. Bu mümkün değil demiştim. Çünkü bu kent her zaman özgün politik kimliği ve “sade-ölçülü yaşamayı” öğütleyen inançlarıyla ön planda olmuştu. Ancak çalışmalarımız ilerledikçe sorunun Dersim’de ve bölgede nasıl karmaşık bir hal aldığını, çatışmalı ve gerilimli süreçlerden beslendiğini, toplumun bu sorun nedeniyle nasıl dejenere olduğunu, gençliğin ne kadar hoyratça harcandığını, yozlaştığını ve kaybolmakta olduğunu fark ettik. Dahası, sorunun çözümüne yönelik

çalışmalar zamanında yapılmamış, müdahale programları (önleme-koruma ve tedavi) devreye geçirilmemiş, ilgili kurumlar meseleyle ilgili üzerine düşenleri yerine getirmemiş ve sorun kronikleşmişti. Uyuşturucu kullanan bu gençler ağırlıklı olarak 18-34 yaş aralığındaydı ve yaygın olarak “esrar” kullanıyorlardı. Yüzde 65’i “işsiz”di ve bunun en önemli nedeni de “mesleksizlik” ve iş olanaklarının olmamasıydı. Yine önemli bölümü uyuşturucu kullanma, bulundurma, satma, darp, yaralama, kamu mallarına zarar verme gibi çeşitli suçlardan cezaevine girip çıkmışlardı (Radikal, 2013:4).

5.5. GENÇLİK, AİLE-İÇİ İLETİŞİM VE SOSYAL İLİŞKİLER

Araştırmaya katılan gençlerin yakın çevreleri ile ilişkilerine ait bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 30: Katılımcıların kendilerine yetişkin olarak örnek aldıkları kişilere ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları

Örnek alınan kişiler	f	%
Anne	77	22,3
Abi / Abla	75	21,7
Baba	71	20,6
Diğer	35	10,1
Öğretmen	30	8,7
Akrabalar	20	5,8
Arkadaşlar	14	4,1
Cevapsız	12	3,5
Beğendiğim sanatçılar	11	3,2
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların yetişkin olarak kendilerine en fazla örnek aldıkları kişiler anneleri, abi / ablaları ve babalarıdır.

Tablo 31: Katılımcıların hayatta en çok güvendikleri kişilere ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları

Güvenilen kişiler	f	%
Annem ve babam	115	33,3
Annem	74	21,4
Hiç kimse	55	15,9
Kardeşlerim	42	12,2
Diğer	28	8,1
Babam	19	5,5
Arkadaşlarım	5	1,4
Cevapsız	5	1,4
Devlet	2	,6
Toplam	345	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların %33,3’ünün hem anne hem de babalarına en çok güvendikleri görülmektedir. Katılımcıların %21,4’ü en çok annelerine güvenmekte, %12,2’si ise en çok kardeşlerine güvenmekte. En çok babalarına,

arkadaşlarına veya devlete güvenen katılımcıların oranı oldukça düşüktür. Bunlara ek olarak katılımcıların %15,9'u hiç kimseye güvenmemektedir. Gençlerin %8,1'i ise diğer kişilere güvendiğini belirtmiştir.

Tablo 32: Katılımcıların ebeveynleri ile sorunlarını paylaşıp paylaşmama durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar

Paylaşma durumu	f	%
Kısmen	171	49,6
Evet	112	32,5
Hayır	53	15,4
Cevapsız	9	2,6
Toplam	345	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların %32,5'inin ebeveynleri ile sorunlarını paylaştığı, %15,4'ünün ebeveynleri ile sorunlarını paylaşmadığı ve %49,6'sının ebeveynleri ile kısmen sorunlarını paylaştığı görülmektedir.

Tablo 33: Katılımcıların ebeveynleri ile en çok hangi konuda anlaşmakta sorun yaşadıklarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar(1 katılımcı en fazla 3 cevap vermiştir)

Sorun yaşanan konular	f	%
Harcama ve tüketim alışkanlıkları	119	34,5
Eve gidiş-geliş saatleri	106	30,7
Arkadaş seçimi	100	29,0
Yemek ve ev düzeni alışkanlıkları	82	23,8
Kılık kıyafet	73	21,2
Eğlence tarzı	53	15,4
Evlilik ve aile hayatına bakış	52	15,1
Okul ve meslek seçimi	48	13,9
Geleneklere bağlılık	41	11,9
Siyasi görüşler	34	9,9
Diğer	23	6,7
Dini tutumlar / davranışlar	18	5,2
Şiddete başvuruları (dayak atmak)	6	1,7

Katılımcıların önemli bir bölümünün ebeveynleri ile en sık yaşadıkları sorunlar harcama ve tüketim alışkanlıkları, eve geliş-gidiş saatleri, arkadaş seçimi, yemek ve ev düzeni alışkanlıkları ile kılık kıyafet konularındadır.

Tablo 34: Katılımcıların aileleriyle en uyumlu oldukları konuya ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar(1 katılımcı en fazla 3 cevap vermiştir)

Uyumlu olunan konular	f	%
Siyasi görüş	111	32,2
Yemek ve ev düzeni alışkanlıkları	109	31,6
Gelenekler	104	30,1
Akraba ilişkileri	103	29,9
Dini inançlar	102	29,6
Eğitim - öğretim/dersler	85	24,6
Harcama ve tasarruf	83	24,1
Sosyal aktiviteler	64	18,6
Uyumlu değiliz	29	8,4
Diğer	11	3,2

Katılımcıların %8,4'ü aileleriyle uyumlu değilken, %32,2'si siyasi görüş, %31,6'sı yemek ve ev düzeni alışkanlıkları, %30,1'i gelenekler, %29,9'u akraba ilişkileri, %29,6'sı dini inançlar, %24,6'sı eğitim-öğretim/dersler, %24,1'i harcama, %18,6'sı ise sosyal aktiviteler konusunda aileleriyle uyumludur.

Tablo 35: Katılımcıların aileleriyle birlikte yaptıkları etkinliklere ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar(1 katılımcı en fazla 3 cevap vermiştir)

Etkinlikler	f	%
Akraba ziyaretleri	183	53,0
Alışveriş yapmak	157	45,5
Dışarıda yemek yemek	87	25,2
Birlikte bir şey yapamayız	71	20,6
Spor yapmak	41	11,9
Sinemaya gitmek	29	8,4
Hepsi	23	6,7

Katılımcıların aileleriyle birlikte yaptıkları etkinlikler incelendiğinde, aileyle birlikte en fazla yapılan etkinliklerin akraba ziyaretleri ve alışveriş yapmak olduğu görülmektedir.

Tablo 36: Katılımcıların aileleriyle yaşadıkları sorunları çözme yöntemlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar

Yöntemler	f	%
Karşılıklı anlaşma yoluna gideriz	207	60,0
Ben susarım/konuşmam	89	25,8
Diğer	17	4,9
Annem-babam susar/konuşmaz	15	4,3
Kaba kuvvete başvurulur	11	3,2
Cevapsız	6	1,7
Toplam	345	100,0

Katılımcıların %60'ı aileleriyle yaşadıkları sorunları karşılıklı anlaşma yoluna giderek çözmekteyken, %25,8'i sorunları susarak çözmektedir.

Tablo 37: Katılımcıların aileleriyle anlaşamadıkları durumlarda verdikleri tepkilere ilişkin frekans ve yüzelik dağılımlar

Tepkiler	f	%
Sıkıntı ve huzursuzluk hissedirim	233	67,5
Küserim konuşmam	50	14,5
Kavga ederim	26	7,5
Derslerimde başarısız olurum	13	3,8
Cevapsız	10	2,9
Sigara, içki, kumara sığınırım	7	2,0
Evden kaçırım	6	1,7
Toplam	345	100,0

Katılımcıların 67,5'i aileleriyle anlaşamadıkları zaman sıkıntı ve huzursuzluk hissederken, %14,5'i de küsüp konuşmadığını belirtmiştir.

Tablo 38: Katılımcıların arkadaş seçerken belirleyici olan kriterlerine ilişkin frekans ve yüzelik dağılımlar(1 katılımcı en fazla 3 cevap vermiştir)

Kriterler	f	%
Dürüstlük ve samimiyet	316	91,6
Sevgi ve saygı	284	82,3
Ortak zevklerimiz	165	47,8
Aramızdaki pozitif enerji	124	35,9
Kültürü	53	15,4
Kötü alışkanlıkları	27	7,8
Diğer	25	7,2
Fiziksel özellikleri	5	1,4
Maddi durum	4	1,2

Tablo incelendiğinde katılımcıların arkadaş seçerken belirleyici olan en önemli kriterlerinin dürüstlük ve samimiyet, sevgi ve saygı, ortak zevkler ile arkadaşlarıyla aralarındaki pozitif enerji olduğu görülmektedir.

Tablo 39: Katılımcıların arkadaşlarıyla en çok hangi konularda konuştuklarına ilişkin frekans ve yüzelik dağılımlar(1 katılımcı en fazla 3 cevap vermiştir)

Kriterler	f	%
Arkadaş sorunları	189	54,8
Giyim, kuşam, alışveriş	127	36,8
Okul, dersler, öğretmen	119	34,5
Ailevi sorunlar	105	30,4
Politik meseleler	104	30,1
Futbol, maç	94	27,2
İş / İşsizlik sorunları, çalışma hayatı	89	25,8
Cinsel konular	53	15,4

Magazin	48	13,9
Din/İnanç	26	7,5

Katılımcıların arkadaşlarıyla en çok konuştukları konuların başında arkadaş sorunları gelmektedir. Cinsel konular, magazin ve dini/inanç konuları ise en az konuşulan konular olarak görülmektedir. Tabloda yer alan diğer konular ise benzer oranlarda (%30 civarında) konuşulmaktadır.

Tablo 40: Katılımcıların toplumdaki en saygın meslek grubu hakkındaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar

Meslek grupları	f	%
Eğitim / Öğretmen	132	38,3
Tıp İlimleri / Doktor	122	35,4
Diğer	41	11,9
Teknik / Mühendis	33	9,6
Askeri / Subay, Astsubay	11	3,2
Cevapsız	6	1,7
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanlara göre toplumdaki en saygın meslek grupları eğitim / öğretmen ve tıp ilimleri / doktor'dur.

Tablo 41: Katılımcıların ailelerinin bağlı olduğu bir aşiret ya da kanaat önderi olup olmaması durumuna ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar

Bağlı olma durumu	f	%
Yok	302	87,5
Var	36	10,4
Cevapsız	7	2,0
Toplam	345	100,0

Katılımcıların %10,4'ünün ailesi bir aşiret ya da kanaat önderine bağlıyken, %87,5'inin böyle bir bağlılığı bulunmamaktadır.

5.6. GENÇLİK VE SORUNLAR

Araştırmaya katılan gençlerin görüşlerine göre gençliğin en önemli sorunlarına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Katılımcıların görüşlerine göre Türkiye'de gençliğin en önemli sorunlarının başında işsizlik, ikinci sırada ise ekonomik sorunlar gelmektedir.

Tablo 42: Katılımcıların Türkiye’de gençliğin en önemli sorunları konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar (1 katılımcı en fazla 3 cevap vermiştir)

Sorunlar	f	%
İşsizlik	277	80,3
Ekonomik sorunlar	206	59,7
Toplumsal baskılar	117	33,9
Eğitim	116	33,6
Psikolojik sorunlar	108	31,3
Ailevi sorunlar - Aile içi iletişimsizlik	96	27,8
Gençlere özgü kamu hizmetlerinin yetersizliği	72	20,9
Diğer	2	0,6

Tablo 43: Katılımcıların günümüz gençliğini nasıl tanımladıklarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar

Tanımlamalar	f	%
Çağın gerektirdiği gençlik	117	33,9
Ülke sorunlarından uzak	93	27,0
Maddiyatçı, bencil gençlik	83	24,1
Diğer	31	9,0
Cevapsız	21	6,1
Toplam	345	100,0

Katılımcıların %27’si günümüz gençliğini ülke sorunlarından uzak olarak tanımlarken, %24,1’i maddiyatçı, bencil gençlik olarak tanımlamakta ve %33,9’u çağın gerektirdiği gençlik olarak tanımlamaktadır. Türkiye çapında 3250 gençle yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre; gençler kendi kuşaklarını 80’li yılların ve 2020’li yılların kuşaklarına nazaran daha apolitik olarak görmektedirler (Memur Sendikaları Konfederasyonu, 2014).

Araştırmaya katılan gençlerin şiddet konusundaki görüşlerine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 44: Katılımcıların hangi durumlarda şiddet gereklidir konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar

Görüşler	f	%
Hiçbir durumda şiddete gerek yoktur	90	26,1
Kendini savunma	82	23,8
Sapıklara	80	23,2
Namus	53	15,4
Diğer	13	3,8
Vatana İhanet	10	2,9
İhanet	7	2,0

Cevapsız	6	1,7
Rakip taraftara	3	,9
Çocuk eğitimi	1	,3
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların %23,8'i kendini savunmak amaçlı şiddete başvurulabileceğini düşünürken, %23,2'si sapıklara karşı, %15,4'ü ise namus için şiddete başvurulabileceğini düşünmektedir. Katılımcıların %26,1'i ise hiçbir durumda şiddete gerek olmadığını düşünmektedir.

5.7. GENÇLİK VE SİYASAL KATILIM

Araştırmaya katılan gençlerin siyasete bakış açılarına ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 45: Katılımcıların herhangi bir siyasi parti veya gençlik örgütüne üye olma durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar

Üye olma durumu	f	%
Üye değilim, faaliyetlere katılmam	179	51,9
Üye değilim, faaliyetlere katılıyorum	108	31,3
Pasif üyeyim	32	9,3
Aktif üyeyim	21	6,1
Cevapsız	5	1,4
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların %51,9'u siyasi parti ve gençlik örgütüne üye değildir veya etkinliklerine katılmamaktadır. Buna karşın katılımcıların %31,3'ü siyasi parti veya gençlik örgütüne üye olmamasına rağmen etkinliklerine katılmaktadır. Katılımcıların sadece %6,1'i siyasi parti veya gençlik örgütüne aktif üyedir. Katılımcıların % 9,3'ü ise pasif olarak siyasi parti veya gençlik örgütüne üyedir.

Tablo 46: Katılımcıların siyasi düşüncelerinin oluşumunda en çok etkili olan unsurlara ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar (1 katılımcı en fazla 3 cevap vermiştir)

Unsurlar	f	%
Tarihte yaşanan travmalar	198	57,4
Ailemin siyasi fikirleri	169	49,0
Kitle iletişim araçları	138	40,0
Arkadaş çevresi	137	39,7
Siyasi partiler, seçim kampanyaları	90	26,1
Okul	47	13,6
İş ortamı	30	8,7
Diğer	30	8,7

Tarihte yaşanan siyasi travmalar ve ailenin siyasi fikirleri katılımcıların siyasi düşüncelerinin oluşumunda başlıca unsurlar olarak görülmüşken, kitle iletişim araçları ve arkadaş çevresi de katılımcıların siyasi düşüncelerinin oluşmasında önemli unsurlar olarak görülmektedir. Nesilden nesile sözlü aktarım sayesinde, canlılığı muhafaza edilen, tarihte yaşanmış travmatik olaylar Tunceli gençliğinin siyasi tercihleri üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Özellikle de bölge kadını yaşanan olayların duygusallaştırılarak nesillere aktarılmasının pekiştirilmesini sağlamaktadır. Bu nedenle kadının aslında bölgede büyük bir güç olduğunu belirtmekte yarar vardır. Türkiye gençliğinin siyasal tutum ve tercihlerini belirlemeye yönelik başka bir çalışmanın sonuçlarına göre, gençlerin çoğunluğu oy vereceği partiyi belirlerken “partinin ideolojisine baktığını” ifade etmiştir (Memur Sendikaları Konfederasyonu, 2014: 33). Tarihte yaşanan travmaların Tunceli gençliğinin geçmişini, bugünü etkiliyor olması, kentte yürütülecek gençlik politikalarına mihmandarlık edecek önemli bir veridir. Burada önemli olan husus bu verinin doğru okunabilmesidir.

5.8. GENÇLİK VE GELECEK BEKLENTİSİ

Araştırmaya katılan gençlerin yaşamları boyunca intihar etme eğilimlerine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

5.8.1. Katılımcıların İntihar Etmeyi Düşünüp Düşünmeme Durumlarının Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 47: Katılımcıların yaşantıları boyunca intihar girişiminde bulunup bulunmama durumlarına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar

Girişim durumu	f	%
Hayır	293	84,9
Evet	43	12,5
Cevapsız	9	2,6
Toplam	345	100,0

Katılımcıların %84,9'u yaşantıları boyunca hiç intihar girişiminde bulunmamıştır. İntihar girişiminde bulundum diyen gençlerin oranı (%12,5); aslında azımsanacak bir oran değildir.

Tablo 48: Katılımcıların intihar etmeyi düşünüp düşünmeme durumlarına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar

Düşünme durumu	f	%
Hayır	249	72,2
Evet	92	26,7
Cevapsız	4	1,2
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların %72,2'si intihar etmeyi hiç düşünmemiştir. “İntihar” olgusunun Tunceli gençliği açısından bu çalışma kapsamında değerlendirilebilmesi bakımından yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, medeni durum, meslek, memleket, gelir durumu, anne eğitim seviyesi ve baba eğitim seviyesi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği, elde edilen bulgularla değerlendirilmiştir. Anlamlı farklılık yaratan değişkenler, eğitim durumu ve gelir seviyesidir. Belirtilen diğer değişkenler, gençlerin intihar etmeyi düşünme durumları üzerinde etkili değildir.

Katılımcıların intihar etmeyi düşünme durumlarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında araştırmaya katılan öğrencilerin aynı coğrafi bölge içerisinde yetişmiş ve benzer sosyo-ekonomik zorluklarla mücadele etmek zorunda kalmış olmalarının etkili olduğu düşünülebilir. Batman ilinde yaşayan bireyler üzerinde yapılan bir araştırmada, ölümle sonuçlanan intihar olaylarının %25'inin 15-19 yaş grubunda, %25'inin ise 30-34 yaş grubundaki bireylerde görüldüğü belirlenmiştir. Aynı araştırmada intihar girişimlerinin %78,2 gibi oldukça yüksek bir oranının 15-29 yaş grubundaki bireylerde görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır (Yıldız vd., 2009: 327). Hatay ilinde yapılan diğer bir araştırmada ise en fazla intihar girişiminin %76,54 ile 13-24 yaş grubunda gençlerde vuku bulduğu sonucuna ulaşılmıştır (Arslan vd., 2008: 1). Türkiye’de gençlik profilinin çıkarılmasına yönelik olarak Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2010b: 236) tarafından yapılan araştırmada, 15 yaş altında bulunan ergenlerin daha önce intihar etme girişiminde bulunma düzeylerinin %31,7 olduğu, buna karşılık 15 yaşın üzerinde bulunan gençlerin %44,5'inin daha önce intihar etme girişiminde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öncü ve Akça (2012: 454) tarafından yapılan araştırmada ise ülkemizde gençlerin intihar etme düzeylerine ilişkin araştırma bulgularının derlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan bu araştırmada Türkiye’de orta ve geç ergenlik ile birlikte genç erişkinlik döneminde yaşanan intihar olaylarının önemli bir sorun haline geldiği belirtilmiştir.

Katılımcıların intihar etmeyi düşünme durumlarının cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ceyhun ve Ceyhun (2003: 220-221) tarafından lise ve üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada erkeklerin intihar etme olasılıklarının kadınlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erkeklerde intihar etme olasılığının yüksek çıkmasının temelinde umutsuzluk düzeylerinin de yüksekliğinin etkili olduğu belirlenmiştir. Aktepe ve diğerleri (2006: 452) tarafından yapılan araştırmada ise lise çağındaki gençlerde erkeklerle kıyaslandığı zaman kadınların intihar etme eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen araştırma bulguları ve literatürde yer alan araştırma sonuçları değerlendirildiği zaman, gençlerde cinsiyet değişkeninin tek başına intihar etme eğilimini açıklamada yetersiz kaldığı söylenebilir.

Elde edilen bulgulara göre, ekonomik gelir düzeyi orta seviyelerde (1001-2500TL) olan bireylerin intihar etme eğilimlerinin düşük olduğu, en yüksek intihar etme eğilimine ise ekonomik durumu en düşük (0-500TL) seviyede olan bireylerin sahip olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların intihar etmeyi düşünme durumlarının eğitim düzeylerine göre değerlendirildiğinde çıkan sonuç ise; lise ve altı (%29,8) eğitim düzeyine sahip olan bireylerle kıyaslandığı zaman, üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan bireylerin intihar etmeyi düşünme oranlarının daha düşük olduğu (%18,6) şeklindedir. Katılımcıların intihar etmeyi düşünme durumlarının meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Günümüz gençlerinin ilgilendikleri mesleklerin ekonomik açıdan sağladığı yarar düzeyi ile ilgilenilen mesleğin fiziksel ve psikolojik açıdan gençleri yıpratma düzeyinin gençlerin psikolojik yapıları üzerinde bazı olumlu veya olumsuz sonuçlar doğurması beklenebilir. Buna paralel olarak maddi getirisi düşük, psikolojik ve fiziksel açıdan ciddi düzeyde yıpranmaya neden olan işlerde çalışan gençlerin intihar eğilimlerinin artması söz konusu olabilir. Ancak yapılan bu araştırmaya katılan gençlerin çoğunluğunu öğrencilerin oluşturuyor olması, diğer meslek gruplarında bulunan gençlerin oranının düşük düzeyde olması gençlerin intihar etme eğilimlerinin meslek gruplarına göre değerlendirilmesini sınırlandırmaktadır. Farklı meslek gruplarında bulunan yetişkin bireyler üzerinde yapılan bir araştırmada intihar eğiliminin veya intihar girişiminde bulunma durumunun meslek türlerine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır (Yıldız vd., 2009: 329). Bu kapsamda meslek dalının özellikle gençlerin

intihar etme düşünleri üzerindeki etkilerinin daha iyi irdelenebilmesi için farklı meslek gruplarında bulunan gençlerin de dâhil edildiği yeni araştırmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Katılımcıların intihar etmeyi düşünme durumlarının memleketlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ulusoy ve diğerleri'ne (2005b: 262) göre insanların intihar algıları üzerinde sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapı ile sosyolojik özelliklerin önemli bir etkisi bulunmaktadır. Ancak yapılan bu araştırmaya katılan gençlerin büyük bir bölümünün Tuncelili olduğu, buna paralel olarak benzer sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklere sahip oldukları göz önünde bulundurulduğu zaman, gençlerin memleket değişkenine göre intihar etme düşüncelerinin anlamlı farklılık göstermemesinin beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir.

Katılımcıların intihar etmeyi düşünme durumlarının medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde araştırmaya katılan gençlerin çoğunluğunun bekâr olmasının etkili olduğu düşünülebilir. Literatürde hem evli hem de bekâr bireylerin katılımlarının yüksek olduğu gruplar üzerinde yapılan araştırma bulguları genellikle medeni durumun intihar eğilimi üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Yıldız ve diğerleri (2009: 328) tarafından Batman ilinde yapılan araştırmada, evli bireylerle kıyaslandığı zaman bekâr bireylerde hem intihar girişiminin hem de ölümle sonuçlanan intihar olayının daha sık görüldüğü tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında bekâr bireylerin sosyal ilişkilerinin evli insanlar kadar sağlam olmamasının etkili olabileceği belirtilmiştir.

Tablo 49: Katılımcıların “Hiç intihar etmeyi düşündünüz mü?” sorusuna verdikleri yanıtların eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması

Eğitim düzeyi	Tanımlayıcı istatistik	Hiç intihar etmeyi düşündünüz mü?		Toplam
		Evet	Hayır	
Lise ve altı	f	76	179	255
	%	29,8	70,2	100,0
Üniversite ve üstü	f	16	70	86
	%	18,6	81,4	100,0
Toplam	f	92	249	341
	%	27,0	73,0	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların intihar etmeyi düşünme durumlarının katılımcıların eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre lise ve altı (%29,8) eğitim düzeyine sahip olan bireylerle kıyaslandığı zaman, üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan bireylerin intihar etmeyi düşünme oranlarının daha düşük olduğu (%18,6) tespit edilmiştir. Lise ve üniversite öğrencileri üzerinde yapılan benzer bir araştırmada da lise öğrencisi olan gençlerin intihar etme olasılıklarının üniversite öğrencisi olan gençlerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Ceyhun ve Ceyhun, 2003: 220). Batman ilinde yapılan benzer bir çalışmada en yüksek intihar etme eğilim düzeyine eğitim düzeyi en düşük olan bireylerin sahip olduğu tespit edilmiştir (Yıldız vd., 2009: 328). Hatay ilinde yapılan diğer bir araştırmada ise intihar girişiminde bulunanların çoğunluğunun (%55,55) ilköğretim düzeyinde eğitime sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Arslan vd., 2008: 1). Elde edilen bulgular ve literatürde yer alan araştırma sonuçları değerlendirildiği zaman gençlerin eğitim düzeylerinin artmasının gençlerin intihar etme düşüncelerini azaltan bir unsur olduğu söylenebilir. Eğitimin insanların hayata bakışlarını şekillendiren, karşılaşılan sorunlara daha mantıklı yaklaşmasını sağlayan bir kurum olduğu düşünüldüğü zaman elde edilen bulgunun beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Bunun yanında elde edilen bu bulgulara göre eğitim düzeyi lise ve altı olan bireylerin bazı psikolojik sorunlara sahip olma düzeylerinin üniversite ve üstü eğitime sahip gençlerden daha yüksek olduğu düşünülebilir. Çünkü literatürde yer alan araştırmalarda gençlerde intihar etme eğiliminin birtakım psikolojik sorunlarla yakından ilişkili olduğu belirtilmektedir (Akın ve Berkem, 2012: 228).

Tablo 50: Katılımcıların “Hiç intihar etmeyi düşündünüz mü?” sorusuna verdikleri yanıtların gelir düzeylerine göre karşılaştırılması

Gelir düzeyi	Tanımlayıcı istatistik	Hiç intihar etmeyi düşündünüz mü?		Toplam
		Evet	Hayır	
0 - 500 TL	f	31	45	76
	%	40,8	59,2	100,0
501 - 1000 TL	f	24	73	97
	%	24,7	75,3	100,0
1001 - 2500 TL	f	23	91	114
	%	20,2	79,8	100,0
2501 - 5000 TL	f	14	40	54
	%	25,9	74,1	100,0
Toplam	f	92	249	341
	%	27,0	73,0	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların intihar etmeyi düşünme durumlarının gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmektedir. Gelir düzeyi 0-500 TL arasında olan katılımcıların %59,2'si, gelir düzeyi 501-1000 TL arasında olan katılımcıların %75,3'ü, gelir düzeyi 1001-2500 TL arasında olan katılımcıların %79,8'i, gelir düzeyi 2501-5000 TL olan katılımcıların ise %74,1'i hiç intihar etmeyi düşünmemiştir. Literatürde yer alan araştırma bulguları genellikle sosyo-ekonomik durumu düşük olan ailelerin çocuklarının intihar etme olasılıklarının yüksek olduğunu göstermektedir (Aktepe vd., 2006: 444). Gelir durumu değişkeninin konumuz açısından önemli olduğunu destekleyen bir diğer veri de, TÜİK'in 2014 yılı genç istatistiklerinde yer almaktadır. Rapora göre, genç intiharlarının ilk sırada yer alan sebebi "geçim zorluğu"dur (TÜİK, 2014: 61).

5.8.2. Katılımcıların Gelecekte Umutlu Olup Olmama Durumlarına İlişkin Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların gelecekte umutlu olma düzeylerinin bazı değişkenlere göre değerlendirildiği bulgu ve yorumlar aşağıda sunulmuştur. Katılımcı gençler arasında gelecekte en fazla umutsuz olanların %55,6 gibi yüksek bir oranla ev hanımlarının olduğu ortaya çıkmıştır. Vasıfsız işçi ve hizmetli grubunda yer alan gençler ise gelecekte kesinlikle umutluym diyenlerin başında gelmektedirler. Elde edilen bulgulara göre, gelecekte kesinlikle umutlu olduğunu belirten katılımcılar, %39,3'lük bir çoğunlukla 15-17 yaş grubundaki gençlerdir. Katılımcıların gelecekte umutlu olup olmama durumlarına ilişkin görüşlerinin ekonomik gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında katılımcıların büyük bir bölümünün benzer sosyo-ekonomik yapı içerisinde yaşamalarının etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim gelir düzeyi ile gençlerin gelecekte beklentileri, umutlu veya umutsuz olmaları arasında ilişki olması beklenmelidir. Çünkü ekonomik gelir düzeyi insanların gelecekte beklentilerinin karşılanmasında büyük bir öneme sahiptir. Literatürde yer alan araştırma bulgularının da bu görüşle paralellik gösterdiği görülmektedir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada gençlerin umutsuzluk düzeylerinin ekonomik gelir değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiş, elde edilen bulgulara göre gelir düzeyi en

düşük grupta bulunan öğrencilerin en yüksek umutsuzluk düzeyine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde gelir düzeyinin gelecek güvencesi olarak görülmesinin yattığı belirtilmiştir (Şahin, 2009: 280). Lise öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir araştırmada da sosyo-ekonomik durumu kötü olan aile çocuklarının umutsuzluk düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Katılımcıların gelecekte umutlu olup olmama durumlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Gençler üzerinde yapılan benzer bir araştırmada da gelecekte umutlu olma durumunun cinsiyete göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Doğan, 2012: 115). Şahin (2009: 277) tarafından üniversite gençliği üzerinde yapılan benzer bir araştırmada, gençlerin gelecekte umutsuz olma düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiş, elde edilen bulgulara göre kadınlarla kıyaslandığı zaman erkeklerin umutsuzluk düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erkeklerin umutsuzluk düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olmasının temelinde toplumsal yapı içerisinde erkeklerin sahip olduğu geleneksel rollerin etkili olabileceği belirtilmiştir. Bu çalışma sonucunun bizim araştırma bulgularımız ile paralellik göstermediği görülmektedir. Bunun temelinde araştırmalara katılan gençlerin farklı coğrafi bölgelerde yaşıyor olmalarının veya diğer araştırmaya sadece üniversite öğrencilerinin katılmış olmasının etkili olduğu düşünülebilir.

Tablo 51: Katılımcıların gelecekte umutlu olup olmama durumlarına ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar

Umut durumu	f	%
Kesinlikle umutluyum	105	30,4
Biraz umutluyum	68	19,7
Kesinlikle umutsuzum	68	19,7
Kararsızım	59	17,1
Biraz umutsuzum	39	11,3
Cevapsız	6	1,7
Toplam	345	100,0

Katılımcıların %30,4'ü gelecekte kesinlikle umutlu, %19,7'si kesinlikle umutsuzdur. TÜİK, İstatistiklerle Gençlik, 2014 Yılı verilerine göre Türkiye genelinde gelecekte umutlu gençlerin toplam oranı %77'dir. Tunceli gençliğinin umut düzeyi, Türkiye ortalamasının oldukça altındadır (TÜİK, 2015: 97). TÜİK'in 2013 yılında yapmış olduğu İl Düzeyinde Yaşam Memnuniyeti Anketi sonuçlarına göre Türkiye'de mutlu olduğunu beyan eden birey oranının en düşük (%42) olduğu il Tunceli'dir

(TÜİK, 2014). İllere göre “umut düzeyi” açısından da Tunceli, bölgedeki diğer iller arasında halkı en az umut düzeyine sahip ildir. (Erzincan: %81,38; Elazığ:%76,64; Malatya: %79,37; Bingöl: %77,29; Tunceli: %67,19).

Tablo 52: Katılımcıların “Gelecekte umutlu musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması

Meslek grupları	Tanımlayıcı istatistik	Gelecekte umutlu musunuz?					Toplam
		Kesinlikle umutluyum	Biraz umutluyum	Kararsızım	Biraz umutsuzum	Kesinlikle umutsuzum	
Öğrenci	f	75	50	30	23	33	211
	%	35,5	23,7	14,2	10,9	15,6	100,0
Vasıfsız işçi veya hizmetli	f	4	2	3	0	2	11
	%	36,4	18,2	27,3	,0	18,2	100,0
Ev hanımı	f	5	3	2	2	15	27
	%	18,5	11,1	7,4	7,4	55,6	100,0
Vasıflı işçi, şef veya formen	f	1	0	1	0	1	3
	%	33,3	,0	33,3	,0	33,3	100,0
Devlet veya özel sektör çalışanı	f	2	1	1	2	1	7
	%	28,6	14,3	14,3	28,6	14,3	100,0
Memur veya masa çalışanı	f	17	8	21	10	12	68
	%	25,0	11,8	30,9	14,7	17,6	100,0
Diğer	f	1	4	1	2	4	12
	%	8,3	33,3	8,3	16,7	33,3	100,0
Toplam	f	105	68	59	39	68	339
	%	31,0	20,1	17,4	11,5	20,1	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların gelecekte umutlu olma durumlarının meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Öğrenci olan katılımcıların %35,5’i, vasıfsız işçi veya hizmetli olan katılımcıların %36,4’ü gelecekte kesinlikle umutludur. Ev hanımlarının %55,6’sı gelecekte kesinlikle umutsuzdur. Vasıflı işçi, şef veya formenlerin %33,3’ü gelecekte kesinlikle umutlu, %33,3’ü kararsız ve %33,3’ü kesinlikle umutsuz, devlet veya özel sektör çalışanlarının %28,6’sı kesinlikle umutlu, %28,6’sı biraz umutsuz, memur veya masa çalışanlarının %30,9’u gelecekte umutlu olma konusunda kararsız, diğer meslek gruplarındakilerin ise %33,3’ü biraz umutlu, %33,3’ü ise umutsuzdur kesinlikle umutsuzdur. Elde edilen bulgulara göre, gelecekte en fazla umutsuz olanların %55,6 gibi yüksek bir oranla ev hanımlarının olduğu görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında ev hanımlarının diğer meslek gruplarında bulunan gençlere kıyasla ekonomik özgürlüklerinin bulunmaması ve mesleki anlamda kariyer yapma

olanaklarının kısıtlı olmasının yattığı düşünülebilir. Gelecekte kesinlikle umutluym diyenlerin başında vasıfsız işçi ve hizmetlilerin geldiği, bunu sırasıyla öğrenci, vasıflı işçi, şef, formen ve devlet/özel sektör çalışanlarının takip ettiği belirlenmiştir.

Tablo 53: Katılımcıların “Gelecekte umutlu musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması

Yaş grupları	Tanımlayıcı istatistik	Gelecekte umutlu musunuz?					Toplam
		Kesinlikle umutluym	Biraz umutluym	Kararsızım	Biraz umutsuzum	Kesinlikle umutsuzum	
15-17 yaş	f	48	32	15	15	12	122
	%	39,3	26,2	12,3	12,3	9,8	100,0
18-20 yaş	f	24	15	14	7	15	75
	%	32,0	20,0	18,7	9,3	20,0	100,0
21-23 yaş	f	3	5	3	3	9	23
	%	13,0	21,7	13,0	13,0	39,1	100,0
24-26 yaş	f	7	6	10	4	9	36
	%	19,4	16,7	27,8	11,1	25,0	100,0
26-28 yaş	f	23	10	17	10	23	83
	%	27,7	12,0	20,5	12,0	27,7	100,0
Toplam	f	105	68	59	39	68	339
	%	31,0	20,1	17,4	11,5	20,1	100,0

Katılımcıların gelecekte umutlu olup olmama durumlarına ilişkin görüşlerinin yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, gelecekte kesinlikle umutlu olduğunu belirten katılımcıların başında %39,3 ile 15-17 yaş grubundaki ve %32 ile 18-20 yaş grubundaki bireylerin geldiği belirlenmiştir. Gelecekte kesinlikle umutsuz olanların başında ise %39,1 ile 21-23 yaş grubundaki bireyler gelmektedir. Gelecekte en fazla umutlu olan gençlerin başında küçük yaş grubunda (15-17 yaş) bulunan gençlerin gelmesinin temelinde, bu yaş grubunda bulunan gençlerin çoğunluğunun lise çağında olmaları ve büyük yaş gruplarındaki gençler kadar mesleki, ekonomik ve evlilik konulu kaygılarının olmayışının yattığı söylenebilir.

5.9. GENÇLİK VE KİMLİK

Katılımcılara “Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?” sorusu yöneltilmiş ve Yurttaş, Genç, Alevî, Türk, Kürt, Zaza, İşsiz, Müslüman seçeneklerinden birisini seçmeleri istenmiştir. Gençlerin kendilerini tanımladıkları kimlikler, meslek grubuna,

yaş grubuna, memlekete, medeni duruma ve eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterirken, cinsiyet değişkeninin gençlerin kimlik tanımlamaları üzerinde etkili olmadığı tespit edilmiştir. Yine anne eğitim düzeyi gençlerin kimlik tanımlamaları arasındaki farklılıkta etkili olurken baba eğitim düzeyi ve gelir durumu değişkenleri, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır. Çeşitli değişkenler açısından, gençlerin kimlik tanımlamaları aşağıda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 54: Katılımcıların kendilerini tanımladıkları kimliklere ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları

Kimlikler	f	%
Alevi	141	40,9
Kürt	61	17,7
Genç	44	12,8
Yurttaş	29	8,4
Zaza	19	5,5
Türk	15	4,3
Diğer	14	4,1
Müslüman	11	3,2
Cevapsız	7	2,0
İşsiz	4	1,2
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılan gençlerin %40,9'u kendini "Alevi" olarak tanımlarken, %17,7'si "Kürt", %12,8'i ise "genç" olarak tanımlamaktadır. Katılımcıların kimlik tanımlamalarının meslek, yaş, cinsiyet, memleket, medeni durum, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmasına ilişkin bulgulara bakıldığında; cinsiyet değişkeni açısından, araştırmaya katılan bireylerin kendilerini tanımladıkları kimliklere ilişkin görüşlerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre hem kadın hem de erkek katılımcıların benzer kimlik algılarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında araştırmaya katılan kadın ve erkek bireylerin benzer etnik kökene sahip olmalarının, bunun yanında benzer sosyal çevrelerde yetişmelerinin ve yaşamlarının etkili olduğu düşünülebilir. Çünkü cinsiyet unsurunun kimlik gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Türkbay ve diğerleri, 2005: 69). Demir (2009: 132) tarafından 14-18 yaş grubunda bulunan bireyler üzerinde yapılan "Gençlerin Kimlik Statülerinin Kültürel Karşılaştırması: İstanbul-Nusaybin Örneği" adlı araştırmada, katılımcıların ideolojik kimlik ve kişiler arası kimlik algılarının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmaya İstanbul ilinde yaşayan gençler ile Nusaybin ilçesinde yaşayan gençler katılmıştır. Araştırmanın sonunda gençlerin kimlik algılarının cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu çalışma sonucunun bizim araştırma bulgularımız ile paralellik göstermemesinin, sözkonusu araştırmanın farklı coğrafi bölgelerde yaşayan gençleri kapsamı ve belirli bir coğrafi bölge ile sınırlandırılmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Tunceli’de genç kadınlarla genç erkekler arasındaki etkileşimin Nusaybin’e göre fazla olması da bir diğer önemli etkidir. Bir Tuncelili, Ali Ekber Düzgün’ün aşağıda yer alan kendi ifadesi hem Tunceli’de genç kadınlarla genç erkekler arasındaki iletişimi anlatması ve yukarıdaki açıklamaları pekiştirmesi açısından önemlidir. Aşağıda yer alan ifade kadının Tunceli’de toplumsal hayatta cinsiyetinden dolayı kısıtlanmaktan ziyade, bilakis oldukça ön planda olduğunu göstermektedir:

“Elazığ’ı da pek sevmezdik. Oraya gider gitmez ilk farklılığını hissediyorsun, orası kapalı sen açıksın. Kadın-erkek ayrımı, yan yana oturmak, bir arada olmak, konuşmak, bunlar kısıtlı değil, oldukça doğal. Bizim şehrimiz aslında bugüne kadar gördüğüm hemen hemen tüm Türkiye illerinden daha cinsiyetsiz, hatta daha anadır, daha kadındır.” (Düzgün, 2011: 93) .

Tablo 55: Katılımcıların “Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması

Meslek grupları	Tanımlayıcı istatistik	Kendinizi hangi kimlikte tanımlarsınız?									Toplam
		Yurttaş	Genç	Alevi	Türk	Kürt	Zaza	İşsiz	Müslüman	Diğer	
Öğrenci	f	5	38	108	3	30	16	3	3	4	210
	%	2,4	18,1	51,4	1,4	14,3	7,6	1,4	1,4	1,9	100,0
Vasıfsız işçi veya hizmetli	f	2	1	4	2	0	0	0	2	0	11
	%	18,2	9,1	36,4	18,2	,0	,0	,0	18,2	,0	100,0
Ev hanımı	f	1	0	11	2	3	2	1	3	2	25
	%	4,0	,0	44,0	8,0	12,0	8,0	4,0	12,0	8,0	100,0
Vasıflı işçi, şef veya formen	f	1	0	1	0	1	0	0	0	0	3
	%	33,3	,0	33,3	,0	33,3	,0	,0	,0	,0	100,0
Devlet veya özel sektör çalışanı	f	1	0	1	0	4	0	0	0	1	7
	%	14,3	,0	14,3	,0	57,1	,0	,0	,0	14,3	100,0
Memur veya masa çalışanı	f	17	5	14	7	19	1	0	2	4	69
	%	24,6	7,2	20,3	10,1	27,5	1,4	,0	2,9	5,8	100,0
Diğer	f	2	0	2	1	4	0	0	1	3	13
	%	15,4	,0	15,4	7,7	30,8	,0	,0	7,7	23,1	100,0
Toplam	f	29	44	141	15	61	19	4	11	14	338
	%	8,6	13,0	41,7	4,4	18,0	5,6	1,2	3,3	4,1	100,0

Tablo incelendiğinde öğrencilerin %51,4’ü, vasıfsız işçi veya hizmetlilerin %36,4’ü ve ev hanımlarının %44,3’ünün kendisini “Alevi” kimlikte tanımladığı, vasıflı işçi veya forman olan katılımcıların %33,3’ünün kendini “yurttaş”, %33,3’ünün “Alevi” ve %33,3’ünün “Kürt” olarak tanımladığı, memur veya masa çalışanı olan katılımcıların %27,5’inin kendisini “Kürt” olarak tanımladığı, devlet veya özel sektör çalışanı olan katılımcıların %57,1’i ile diğer meslek grubunda bulunan katılımcıların %30,8’inin kendisini “Kürt” olarak tanımladığı görülmektedir. Katılımcıların kendilerini tanımladıkları kimlikler, meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, farklı meslek gruplarında bulunan bireylerin iş hayatlarında da farklı çevresel koşullar içerisinde bulunmalarının etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim çevresel faktörlerin insanların kimlik gelişimlerini ve kimlik algılarını etkilediği bilinmektedir (Dereboy ve Çelen, 2012: 84).

Tablo 56: Katılımcıların “Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması

Yaş grupları	Tanımlayıcı istatistik	Kendinizi hangi kimlikte tanımlarsınız?									Toplam
		Yurttaş	Genç	Alevi	Türk	Kürt	Zaza	İşsiz	Müslüman	Diğer	
15-17 yaş	f	4	21	65	2	11	12	2	2	2	121
	%	3,3	17,4	53,7	1,7	9,1	9,9	1,7	1,7	1,7	100,0
18-20 yaş	f	0	18	39	1	10	3	1	1	2	75
	%	,0	24,0	52,0	1,3	13,3	4,0	1,3	1,3	2,7	100,0
21-23 yaş	f	2	1	7	1	10	1	0	0	1	23
	%	8,7	4,3	30,4	4,3	43,5	4,3	,0	,0	4,3	100,0
24-26 yaş	f	4	3	10	1	15	1	0	0	1	35
	%	11,4	8,6	28,6	2,9	42,9	2,9	,0	,0	2,9	100,0
26-28 yaş	f	19	1	20	10	15	2	1	8	8	84
	%	22,6	1,2	23,8	11,9	17,9	2,4	1,2	9,5	9,5	100,0
Toplam	f	29	44	141	15	61	19	4	11	14	338
	%	8,6	13,0	41,7	4,4	18,0	5,6	1,2	3,3	4,1	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların yaş gruplarına göre kendilerini tanımladıkları kimliklerin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. 15-17 yaş grubundaki katılımcıların %53,7’si, 18-20 yaş grubundaki katılımcıların %52’si kendini “Alevi” olarak tanımlarken, 21-23 yaş grubundaki katılımcıların %43,5’i, 24-26 yaş grubundaki katılımcıların %42,9’u kendini “Kürt”

olarak tanımlamakta ve 26-28 yaş grubundaki katılımcıların %23,8'i kendini "yurttaş", olarak tanımlamaktadır.

Bu bulgular ışığında, araştırmaya katılan gençlerde küçük yaşlarda dini kimlik, ilerleyen yaşlarda ise etnik kimlik algısının yükseldiği söylenebilir. Yoğun olarak ergenlik döneminde gelişmeye başlayan kimlik kavramının (Morsünbül ve Tümen, 2008: 25) bazen uzun yıllar şekillenemeyen bir olgu olduğu bilinmektedir (Atabek, 2002: 50). Araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirildiği zaman, araştırmaya katılan gençlerin kimlik arayışlarının tüm gençlik dönemi boyunca devam ettiği görülmektedir. Bu kapsamda elde edilen sonucun literatürle uyumlu bir sonuç olduğu söylenebilir. Dinsel kimliğin, yaş ilerledikçe geriye atılmasında, ilin sosyo-ekonomik koşullarından kaynaklanan yoksunluklar, işsizlik, göçün yarattığı sosyal adaletsizlik, sınıflar arası eşitsizliklerin yörede Marksist-Leninist ideolojilere ve ateizme kapı aralamış olması önemli bir etkidir. (Fırat, 2011: 145)

Araştırmaya katılan gençlerin yaşları ilerledikçe kendilerini tanımladıkları kimlik algılarındaki dönüşümün diğer bir nedeninin ise küreselleşmeye bağlı olarak gençlerin yaşam tarzında meydana gelen değişiklikler olduğunu söyleyebiliriz. Özyurt (2012: 197) tarafından yapılan araştırmada da küreselleşme sürecinin insanların düzgün bir biçimde devam eden kimlik gelişimlerini olumsuz yönde etkilediği ortaya konulmuştur. Bu kapsamda gençlik dönemlerinde bireysel ve çevresel şartlara bağlı olarak gelişen kimlik algısının küreselleşme sürecinden etkilenmesinin muhtemel bir sonuç olduğu söylenebilir.

Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşayan ve 18-28 yaş grubunda bulunan gençler üzerinde yapılan benzer bir çalışmada, gençlerin çoğunluğunun kendisini "Türk" olarak tanımladıkları (%78,86), kendisini "Kürt" olarak tanımlayan gençlerin oranının %10,68, kendisini "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı" olarak tanımlayan gençlerin oranının ise %4,70 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir (Pultar, 2012: 269). Bu araştırma sonucunun bizim çalışma bulgularımız ile paralellik göstermemesinde, söz konusu araştırmanın belirli bir coğrafi bölge ile sınırlandırılmamış olmasının etkili olduğu düşünülebilir. Yine araştırma bulgularını destekleyen benzer bir çalışmada, yaş unsurunun genç bireylerin kimlik algılarını ve gelişimlerini etkileyen bir unsur olduğu belirlenmiştir. İstanbul ve Nusaybin'de yaşayan gençler üzerinde yapılan söz konusu araştırmada, gençlerin hem ideolojik kimlik hem de kişiler arası alanda bağımlı kimlik algılarının gençlerin yaşları ile anlamlı bir ilişkisinin bulunduğu belirlenmiştir (Demir,

2009). Eskişehir ilinde yaşayan lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada ise 18 yaşına kadar gençlerin kimlik algılarında anlamlı bir farklılaşma olmadığı, 15-18 yaş dönemindeki gençlerin kimlik algılarının benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir (Balkaya ve Ceyhan, 2007b: 439).

Tablo 57: Katılımcıların “Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtların memleketlerine göre karşılaştırılması

Memleket	Tanımlayıcı istatistik	Kendinizi hangi kimlikte tanımlarsınız?									Toplam
		Yurttaş	Genç	Alevî	Türk	Kürt	Zaza	İşsiz	Müslüman	Diğer	
Tunceli	f	25	36	134	4	54	19	4	5	12	293
	%	8,5	12,3	45,7	1,4	18,4	6,5	1,4	1,7	4,1	100,0
Diğer	f	4	8	7	11	7	0	0	6	2	45
	%	8,9	17,8	15,6	24,4	15,6	,0	,0	13,3	4,4	100,0
Toplam	f	29	44	141	15	61	19	4	11	14	338
	%	8,6	13,0	41,7	4,4	18,0	5,6	1,2	3,3	4,1	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların memleketlerine göre kendilerini tanımladıkları kimliklerin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Memleketi Tunceli olan katılımcıların %45,7’si kendini “Alevî” olarak tanımlarken, memleketi Tunceli olmayan katılımcıların %24,4’ü kendini “Türk” olarak tanımlamaktadır. Memleket değişkeni açısından elde edilen bulgulara göre; araştırmaya katılan bireylerin kendilerini tanımladıkları kimliklere ilişkin görüşleri memleketlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Memleketi Tunceli olan bireylerin kendilerini çoğunlukla (%45,7) “Alevî” olarak tanımladıkları, memleketi farklı bir il olan bireylerin ise kendilerini çoğunlukla (%24,4) “Türk” olarak tanımladıkları tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında, Tunceli gençliğinin dini kimlik algısı yüksek iken, farklı illerden gelmiş olan gençlerin etnik kimlik algısının daha yüksek olduğu söylenebilir. İstanbul’da yaşayan gençler ile Nusaybin’de yaşayan gençler arasında yapılan benzer bir çalışmada, gençlerin ideolojik kimlik algılarının yaşadıkları bölgeye göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir (Demir, 2009: 133). Yapılan bu araştırma sonucu ile elde ettiğimiz araştırma bulguları değerlendirildiği zaman, farklı yerleşim birimlerinde yaşayan bireylerin kimlik gelişimlerinin yaşadıkları çevreye göre şekillendiği söylenebilir. Tunceli gençliğinde, öne çıkan Alevî ve Kürt kimliğini; teoride alevîliğin sadece dinî değil aynı zamanda bir etnik

kimlik olduğunu ifade eden görüşlerle desteklemek mümkün gözükmemektedir (Ağuiçenoğlu, 2011: 137). Tunceli’de yaşlıların dile getirdiği “*Tırkuna Alevi nejevine*” (Türklerden Alevi çıkmaz) sözü etnik ve dini kimliğin yörede içiçeliğinin anlaşılmasında yardımcı olmaktadır (Fırat, 2011: 149). Martin Van Bruinessen de genel olarak Kürtler için kimliğin asli unsurlarından birinin din/mezhep olduğunu söylemektedir (Bruinessen, 2013: 9).

Tablo 58: Katılımcıların “Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtların medeni durumlarına göre karşılaştırılması

Medeni durum	Tanımlayıcı istatistik	Kendinizi hangi kimlikte tanımlarsınız?									Toplam
		Yurttaş	Genç	Alevi	Türk	Kürt	Zaza	İşsiz	Müslüman	Diğer	
Evli	f	10	1	18	8	9	1	1	5	3	56
	%	17,9	1,8	32,1	14,3	16,1	1,8	1,8	8,9	5,4	100,0
Bekâr	f	19	43	123	7	52	18	3	6	11	282
	%	6,7	15,2	43,6	2,5	18,4	6,4	1,1	2,1	3,9	100,0
Toplam	f	29	44	141	15	61	19	4	11	14	338
	%	8,6	13,0	41,7	4,4	18,0	5,6	1,2	3,3	4,1	100,0

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan bireylerin kendilerini tanımladıkları kimliklere ilişkin görüşlerinin medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, evli katılımcılarla kıyaslandığı zaman bekâr katılımcıların kendilerini daha fazla (%43,6) “Alevî” olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Evli katılımcıların %32,1’i kendisini “Alevî” olarak tanımlamaktadır. Elde edilen bu sonuç, evli bireylerle kıyaslandığı zaman bekâr gençlerin dini kimlik algılarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde, bölgenin sahip olduğu kültürel özelliklerin etkili olduğu, kültürel özelliklere bağlı olarak evli ve bekâr bireylerin dinsel yaşayışlarının bazı farklılıklar göstermesinin yattığı düşünülebilir. Ayrıca hem evli hem de bekâr bireylerin dini kimliklerini ön planda tutmalarının temelinde, ülkemizde insanların dini ve ahlaki değerlere önem vermelerinin etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim yapılan çalışma sonuçları da bu görüşü desteklemektedir (Avcı, 2007: 137). Ancak medeni durum değişkenine göre kimlik algısını etkileyen unsurların incelenmesine yönelik yeni çalışmalar yapılması gerektiği gibi, sadece kültürel unsurların bu sonucun ortaya çıkmasında hangi düzeyde etkili

olduğunun irdelenmesi de gerekmektedir. Demir (2009: 135) tarafından yapılan araştırmada da kültürel ve bağlamsal unsurların kimlik algısı üzerinde etkilerinin daha iyi anlaşılabilmesi için derinlemesine nicel ve nitel çalışmaların yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Tablo 59: Katılımcıların “Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtların eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması

Eğitim düzeyi	Tanımlayıcı istatistik	Kendinizi hangi kimlikte tanımlarsınız?									Toplam
		Yurttaş	Genç	Alevî	Türk	Kürt	Zaza	İşsiz	Müslüman	Diğer	
Lise ve altı	f	11	40	126	7	27	17	4	11	8	251
	%	4,4	15,9	50,2	2,8	10,8	6,8	1,6	4,4	3,2	100,0
Üniversite ve üstü	f	18	4	15	8	34	2	0	0	6	87
	%	20,7	4,6	17,2	9,2	39,1	2,3	,0	,0	6,9	100,0
Toplam	f	29	44	141	15	61	19	4	11	14	338
	%	8,6	13,0	41,7	4,4	18,0	5,6	1,2	3,3	4,1	100,0

Araştırmaya katılan bireylerin kendilerini tanımladıkları kimliklere ilişkin görüşlerinin eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Lise ve altı eğitim düzeyine sahip olan bireyler kendilerini çoğunlukla (%50,2) “Alevî” olarak tanımlarken, üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip bireyler ise kendilerini çoğunlukla (%39,1) “Kürt” olarak tanımlamaktadırlar. Bu sonuçlara göre, bölgede yaşayan gençlerin eğitim düzeyleri arttıkça dini kimlik algılarının azaldığı, etnik ve ideolojik kimlik algılarının ise arttığı görülmektedir. Yukarıda da değinildiği üzere, eğitim düzeyi yükseldikçe artan “Kürt” kimliğinin, üniversite öğrencilerinin aktörü olduğu, 1970’lerdeki politizasyon sürecinin getirdiği sol ideolojilerin nüfuz etmesiyle başlayıp, Kürt ulusal hareketinin doğmasıyla sonuçlanan bir dönemin halen devam eden neticesi olduğunu söylemek mümkündür. (Fırat, 2011: 145) Ülkemizde gençlerin kimlik algılarının eğitim düzeylerine göre ele alındığı araştırmalar sınırlı olduğundan bu alanda yapılacak yeni çalışmalar da literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

Tablo 60: Katılımcıların “Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?” sorusuna verdikleri yanıtların anne eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması

Anne eğitim düzeyleri	Tanımlayıcı istatistik	Kendinizi hangi kimlikte tanımlarsınız?									Toplam
		Yurttaş	Genç	Alevi	Türk	Kürt	Zaza	İşsiz	Müslüman	Diğer	
İlkokul	f	14	19	65	4	28	7	4	4	9	154
	%	9,1	12,3	42,2	2,6	18,2	4,5	2,6	2,6	5,8	100,0
Ortaokul	f	1	9	13	2	5	6	0	2	2	40
	%	2,5	22,5	32,5	5,0	12,5	15,0	,0	5,0	5,0	100,0
Lise	f	1	10	29	1	4	3	0	1	0	49
	%	2,0	20,4	59,2	2,0	8,2	6,1	,0	2,0	,0	100,0
Üniversite ve üstü	f	0	3	7	0	3	2	0	0	0	15
	%	,0	20,0	46,7	,0	20,0	13,3	,0	,0	,0	100,0
Okula gitmemiş/okuma yazması yok	f	13	3	27	8	21	1	0	4	3	80
	%	16,3	3,8	33,8	10,0	26,3	1,3	,0	5,0	3,8	100,0
Toplam	f	29	44	141	15	61	19	4	11	14	338
	%	8,6	13,0	41,7	4,4	18,0	5,6	1,2	3,3	4,1	100,0

Elde edilen bulgulara göre; araştırmaya katılan bireylerin kendilerini tanımladıkları kimliklere ilişkin görüşleri anne eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Annesi ilkökul mezunu olanların %42,2’sinin, ortaokul mezunu olanların %32,5’inin, lise mezunu olanların %59,2’sinin, üniversite ve üzeri eğitime sahip olanların %46,7’sinin, okula gitmemiş/okuma yazması olmayanların ise %33,8’inin kendilerini “Alevî” olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde, anne eğitim düzeyindeki farklılıkların çocuk yetiştirme süreçlerini de etkilemesinin yattığı düşünülebilir. Literatürde yer alan araştırma bulguları da anne eğitim düzeyinin gençlerin kimlik algıları üzerinde önemli bir belirleyici olduğunu göstermektedir. Özcan ve Durukan (2011: 133) tarafından yapılan araştırmada, gençlerin kimlik duygularının ve yaşadıkları kimlik sorunlarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.9.1. Katılımcıların Kürtçe/Zazaca Bilme, Bilmeyenlerin ise Öğrenme Durumlarına İlişkin Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların Kürtçe/Zazaca bilme durumlarının bazı değişkenlere -meslek, yaş, cinsiyet, memleket, medeni durum, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi- göre değerlendirildiği araştırma bulgu ve yorumları aşağıda sunulmuştur. Katılımcılara yöneltilen soru, “ Kürtçe/Zazaca biliyor musunuz, bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz? ” şeklindedir. Katılımcılar, kendilerine seçenek olarak sunulan, Evet biliyorum, Hayır bilmiyorum/öğrenmek isterim, Hayır bilmiyorum/öğrenmek ilgimi çekmiyor, şıklarından birisini işaretlemişlerdir. Katılımcıların Kürtçe/Zazaca bilme, bilmeyenlerin ise öğrenme durumlarına ilişkin görüşlerinin meslek dallarına, yaş grubuna, medeni duruma ve katılımcının eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Cinsiyet, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ekonomik gelir seviyesi ve memleket değişkenleri ise katılımcıların bu soruya vermiş olduğu yanıtlar üzerinde, anlamlı farklılıklara neden olan değişkenlerdir. Katılımcıların Kürtçe/Zazaca bilme, bilmeyenlerin ise öğrenme durumlarına ilişkin görüşlerinin meslek dalı, yaş grubu, medeni durum ve katılımcının eğitim seviyesi değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemesinde araştırmaya katılan gençlerin çoğunluğunun Tunceli ilinde ve Tunceli’ye yakın bölgelerde yetişmiş olmalarının etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim geçmiş yıllarda yapılan araştırmalar ve nüfus sayım sonuçları göz önünde bulundurulduğu zaman, bazı dönemlerde tek dil konuşma zorunluluğuna ilişkin yasalar çıkarılmış olmasına rağmen (Varol, 2015: 1073) Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde Kürtçe/Zazaca dillerinin nüfusun çoğunluğu tarafından kullanıldığı görülmektedir (Buran, 2011: 53). Literatürde Kürt kimliğine sahip olduğunu düşünen bireylerin çoğunluğunun Kürtçe konuştukları veya Kürtçe bildikleri belirtilmektedir (Babayiğit ve Dilbaz, 2015: 126). Araştırmaya katılan gençlerin çoğunluğunun kendilerini Kürt olarak tanımladıkları göz önünde bulundurulduğu zaman, farklı meslek gruplarında yer alsalar da gençlerin çoğunluğunun Kürtçe/Zazaca bilmelerinin beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Duman ve diğerleri (t.y.) tarafından yapılan Tunceli ili uyum araştırmasında da araştırmaya katılan Tuncelili vatandaşların çoğunun evinde Kürtçe/Zazaca (%38,7’sinin evinde Zazaca, %17,2’sinin evinde ise Kürtçe) konuşulduğu sonucuna

ulaşmıştır. Keskin (2011: 197) tarafından Zazaca dili üzerinde yapılan araştırmada da Zazaca dilinin Kürtçe ile birlikte en sık konuşulduğu yerleşim yerlerinin başında Tunceli ilinin geldiği belirtilmiştir.

Tablo 61: Katılımcıların Kürtçe/Zazaca bilme, bilmeyenlerin ise öğrenme durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları

Durumlar	f	%
Evet, biliyorum	202	58,6
Hayır, bilmiyorum/ Öğrenmek isterim	116	33,6
Hayır, bilmiyorum/ Öğrenmek ilgimi çekmiyor	23	6,7
Cevapsız	4	1,2
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların %58,6'sı Kürtçe/Zazaca biliyorken, %33,6'sı bilmeyip öğrenmek istemektedir. Katılımcıların %6,7'si ise Kürtçe/Zazaca bilmemekte ve öğrenmek istememektedir.

Tablo 62: Katılımcıların “Kürtçe/ Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	Tanımlayıcı İstatistik	Kürtçe/ Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?			Toplam
		Evet, biliyorum	Hayır, bilmiyorum/ öğrenmek isterim	Hayır, bilmiyorum/ öğrenmek ilgimi çekmiyor	
Kadın	f	108	82	16	206
	%	52,4	39,8	7,8	100,0
Erkek	f	94	34	7	135
	%	69,6	25,2	5,2	100,0
Toplam	f	202	116	23	341
	%	59,2	34,0	6,7	100,0

Kadın katılımcıların %52,4'ü, erkek katılımcıların ise %69,9'u Kürtçe/Zazaca bilmektedir ve katılımcıların Kürtçe/Zazaca bilme durumları cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Kadın katılımcılarla kıyaslandığı zaman erkeklerin Kürtçe/Zazaca bilme düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 63: Katılımcıların “Kürtçe/ Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların memleketlerine göre karşılaştırılması

Memleket	Tanımlayıcı İstatistik	Kürtçe/ Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?			Toplam
		Evet, biliyorum	Hayır, bilmiyorum/ öğrenmek isterim	Hayır, bilmiyorum/ öğrenmek ilgimi çekmiyor	
Tunceli	f	182	96	15	293
	%	62,1	32,8	5,1	100,0
Diğer	f	20	20	8	48
	%	41,7	41,7	16,7	100,0
Toplam	f	202	116	23	341
	%	59,2	34,0	6,7	100,0

Katılımcıların Kürtçe/Zazaca bilme veya bilmeyenlerin öğrenme durumları memleketlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Tuncelili olan katılımcıların %62,1’i Kürtçe/Zazaca biliyorken, Tuncelili olmayan katılımcıların %41,7’si Kürtçe/Zazaca bilmekte, %41,7’si de bilmeyip öğrenmek istemektedir.

Tablo 64: Katılımcıların “Kürtçe/ Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların anne eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması

Anne eğitim düzeyleri	Tanımlayıcı İstatistik	Kürtçe/ Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?			Toplam
		Evet, biliyorum	Hayır, bilmiyorum/ öğrenmek isterim	Hayır, bilmiyorum/ öğrenmek ilgimi çekmiyor	
İlkokul	f	92	58	9	159
	%	57,9	36,5	5,7	100,0
Ortaokul	f	25	12	3	40
	%	62,5	30,0	7,5	100,0
Lise	f	22	20	7	49
	%	44,9	40,8	14,3	100,0
Üniversite ve üstü	f	5	9	0	14
	%	35,7	64,3	,0	100,0
Okula gitmemiş/okuma yazması yok	f	58	17	4	79
	%	73,4	21,5	5,1	100,0
Toplam	f	202	116	23	341
	%	59,2	34,0	6,7	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların Kürtçe/Zazaca bilme veya bilmeyenlerin öğrenme durumlarının annelerinin eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Kürtçe/Zazaca bilenlerin %73,4 gibi büyük bir oranı anneleri eğitim almamış veya okula gitmemiş bireylerden oluşmaktadır. Anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olan bireylerin ise %64,3 gibi büyük bir oranının söz konusu dilleri bilmedikleri, ancak öğrenmek istedikleri tespit edilmiştir. 19 yüzyıldan itibaren devletlerin resmi dillerini ilan etmeleri, insanların bulunduğu coğrafyanın resmi dilini öğrenme zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir (Akkaya ve İşçi, 2015: 304). Ancak dil öğrenmenin temelinde eğitimin yattığı göz önünde bulundurulduğu zaman, eğitim düzeyi düşük olan bireylerin yeni bir dil öğrenmelerinin mümkün olmadığı söylenebilir. Bu kapsamda eğitim düzeyi düşük olan bireylerin yeni dil öğrenme konusunda zorluk yaşamaları, mevcut bulunduğu bölgenin yerel dilini kullanmaları, kendi çocuklarını da yerel dillerini kullanarak yetiştirmelerinin beklenen bir sonuç olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan gençler içerisinde anne eğitim düzeyi yüksek olanların Kürtçe/Zazaca bilme oranının düşük olması da bu görüşü desteklemektedir.

Tablo 65: Katılımcıların “Kürtçe/ Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların baba eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması

Baba eğitim düzeyleri	Tanımlayıcı İstatistik	Kürtçe/ Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?			Toplam
		Evet, biliyorum	Hayır, bilmiyorum/ öğrenmek isterim	Hayır, bilmiyorum/ öğrenmek ilgimi çekmiyor	
İlkokul	f	86	37	7	130
	%	66,2	28,5	5,4	100,0
Ortaokul	f	44	32	5	81
	%	54,3	39,5	6,2	100,0
Lise	f	45	29	2	76
	%	59,2	38,2	2,6	100,0
Üniversite ve üstü	f	9	14	9	32
	%	28,1	43,8	28,1	100,0
Okula gitmemiş/okuma yazması yok	f	18	4	0	22
	%	81,8	18,2	,0	100,0
Toplam	f	202	116	23	341
	%	59,2	34,0	6,7	100,0

Katılımcıların babalarının eğitim düzeylerine göre Kürçe/Zazaca bilme veya bilmeyenlerin öğrenme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. Babası ilkokul mezunu olan katılımcıların %66,2'si, babası ortaokul mezunu olan katılımcıların %54,3'ü, babası lise mezunu olan katılımcıların %59,2'si, babası okula gitmemiş/okuma yazması olmayan katılımcıların %81,8'i Kürçe/Zazaca biliyorken, babası üniversite veya üzerinde eğitimden mezun olan katılımcıların %43,8'i Kürçe/Zazaca bilmeyip, öğrenmek istemektedir. Elde edilen bulgulara göre, baba eğitim düzeyi düşük olan bireylerin genellikle Kürçe/Zazaca bildikleri, buna karşılık baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların çoğunluğunun (%43,8) Kürçe/Zazaca bilmedikleri, ancak öğrenmek istedikleri tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde, eğitim düzeyi yüksek olan babaların ülkenin ana dili olan Türkçeyi daha iyi bilmelerinin ve günlük hayatta da bu dili kullanmalarının yattığı düşünülebilir. Yapılan bazı araştırma bulguları da ebeveynlerin günlük yaşamda kullandıkları dilin çocukların yeni bir dil öğrenme süreçlerini etkilediğini göstermektedir. Akkaya ve İşçi (2015: 312) tarafından iki dilli ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik görüşlerine ilişkin olarak yapılan araştırmada, aile içerisinde konuşulan dilin çocukların ikinci bir dil öğrenmeleri üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan çocukların %74'ünün ailesinde konuşulan ana dilin Kürçe, %20'sinin evinde kullanılan ana dilin ise Zazaca olduğu belirlenmiştir. Nitel araştırma yöntemine göre gerçekleştirilen araştırmanın sonunda, bazı öğrencilerin okulda Türkçe derslerinde evde konuşulan dil Kürçe olduğu için öğrenme güçlüğü çektikleri tespit edilmiştir. Bazı öğrencilerin ise evde konuşulan dil Kürçe olduğu için okulda uygulanan Türkçe konuşma etkinliklerinden hoşlanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 66: Katılımcıların “Kürtçe/ Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların gelir düzeylerine göre karşılaştırılması

Gelir düzeyi	Tanımlayıcı İstatistik	Kürtçe/ Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?			Toplam
		Evet, biliyorum	Hayır, bilmiyorum/ öğrenmek isterim	Hayır, bilmiyorum/ öğrenmek ilgimi çekmiyor	
0 - 500 TL	f	55	19	3	77
	%	71,4	24,7	3,9	100,0
501 - 1000 TL	f	60	32	5	97
	%	61,9	33,0	5,2	100,0
1001 - 2500 TL	f	64	45	5	114
	%	56,1	39,5	4,4	100,0
2501 - 5000 TL	f	23	20	10	53
	%	43,4	37,7	18,9	100,0
Toplam	f	202	116	23	341
	%	59,2	34,0	6,7	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların Kürtçe/Zazaca bilme durumlarının gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Gelir düzeyi 0-500 TL olan katılımcıların %71,4’ü, gelir düzeyi 501-1000 TL olan katılımcıların %61,9’u, gelir düzeyi 1001-2500 TL olan katılımcıların %56,1’i ve gelir düzeyi 2501-5000 TL olan katılımcıların %43,4’ü Kürtçe/Zazaca bilmektedir. Katılımcıların ekonomik gelir düzeyleri arttıkça Kürtçe/Zazaca bilme oranlarının azaldığı tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin eğitim düzeylerinin de yüksek olmasının yattığı düşünülebilir. Ancak Tunceli ilinde sosyo-ekonomik yapının Kürtçe/Zazaca bilme üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılabilmesi için yeni araştırmalara gereksinim vardır.

5.10. GENÇLİK ve DEĞERLER

5.10.1. Katılımcıların Uğruna Mücadele Edebilecekleri En Önemli Üç Şeye İlişkin Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri olguların yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, medeni durum, meslek, memleket, gelir durumu, anne eğitim seviyesi ve

baba eğitim seviyesi değişkenlerine göre değerlendirilmesine ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda sunulmuştur. Katılımcılara “Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir? (sizin için ilk üç sırada yer alan konuyu işaretleyiniz)” şeklinde sorulan soruya verebilecekleri yanıtlar “vatan/millet, namus, din, aile, özgürlük, adalet, demokrasi, laiklik, eşitlik, insan hakları, çevre/doğa, diğer” olarak gösterilmiştir. Gençlerin uğruna mücadele edebilecekleri en önemli üç şeye ilişkin görüşlerinin meslek grubu, yaş, medeni durum, gencin eğitim düzeyi, gelir seviyesi ve baba eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Tuncelili olup olmama durumları (memleket değişkeni) de “uğruna mücadele edilebilecek en önemli üç şey” üzerinde etkindir. Cinsiyet ve anne eğitim seviyesi değişkenlerinin ise istatistiksel olarak, verilen cevaplar üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür.

Tablo 67: Katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şeylere ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar(1 katılımcı en fazla 3 cevap vermiştir)

Uğruna mücadele edilebilecekler	f	%
Aile	229	66,4
Özgürlük	191	55,4
Namus	142	41,2
Adalet	114	33,0
İnsan hakları	70	20,3
Eşitlik	65	18,8
Demokrasi	58	16,8
Vatan / Millet	46	13,3
Din	30	8,7
Çevre / Doğa	24	7,0
Laiklik	7	2,0
Diğer	5	1,4

Tablo incelendiğinde katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şeyin aile olduğu görülmektedir. Aileye ek olarak katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şeyler özgürlük, namus ve adalettir. Memur Sendikaları Konfederasyonu tarafından 2014 yılında yapılmış olan, Türkiye Gençlik Profili Çalışması’nda gençler, “Sizce insanın yaşamını anlamlı kılan nedir?” sorusuna %40’lık bir oranla “aile” cevabını vermişlerdir (Memur Sendikaları Konfederasyonu, 2014: 11).

Tablo 68: Katılımcıların “Üğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması

Meslek grupları	Tanımlayıcı istatistik	Üğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?													Toplam
		Vatan / Millet	Namus	Din	Aile	Özgürlük	Adalet	Demokrasi	Laihiklik	Eşitlik	İnsan hakları	Çevre / Doğa	Diğer		
Öğrenci	f	16	94	19	142	137	77	31	3	51	30	12	5	617	
	%	2,6	15,2	3,1	23,0	22,2	12,5	5,0	0,5	8,3	4,9	1,9	0,8	100,0	
Vasıfsız işçi veya hizmetli	f	4	6	0	6	4	1	2	0	1	5	1	0	30	
	%	13,3	20,0	0,0	20,0	13,3	3,3	6,7	0,0	3,3	16,7	3,3	0,0	100,0	
Ev hanımı	f	6	12	3	23	7	7	1	0	3	5	3	0	70	
	%	8,6	17,1	4,3	32,9	10,0	10,0	1,4	0,0	4,3	7,1	4,3	0,0	100,0	
Vasıflı işçi, şef veya formen	f	1	0	0	1	2	1	2	0	0	2	0	0	9	
	%	11,1	0,0	0,0	11,1	22,2	11,1	22,2	0,0	0,0	22,2	0,0	0,0	100,0	
Devlet veya özel sektör çalışanı	f	1	1	0	4	2	4	3	1	0	3	0	0	19	
	%	5,3	5,3	0,0	21,1	10,5	21,1	15,8	5,3	0,0	15,8	0,0	0,0	100,0	
Memur veya masa çalışanı	f	16	24	8	45	31	20	16	2	7	21	7	0	197	
	%	8,1	12,2	4,1	22,8	15,7	10,2	8,1	1,0	3,6	10,7	3,6	0,0	100,0	
Diğer	f	2	5	0	8	8	4	3	1	3	4	1	0	39	
	%	5,1	12,8	0,0	20,5	20,5	10,3	7,7	2,6	7,7	10,3	2,6	0,0	100,0	
Toplam	f	46	142	30	229	191	114	58	7	65	70	24	5	981	
	%	4,7	14,5	3,1	23,3	19,5	11,6	5,9	0,7	6,6	7,1	2,4	0,5	100,0	

Katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri en önemli değer katılımcıların meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Öğrenci olan katılımcıların %23'ü ile memur veya masa çalışanı olan katılımcıların %22'sinin uğruna mücadele edebileceği en önemli şey namustur. Vasıfsız işçi veya hizmetli olan katılımcıların %20'si için uğruna mücadele edilebilecek en önemli değer namus ve ailedir. Ev hanımlarının %32,9'u bu soruya aile cevabını vermiştir. Vasıflı işçi, şef veya formen olan katılımcıların %22,2'sinin uğruna mücadele edebilecekleri şey özgürlük, %22,2'sinin demokrasi ve % 22,2'sinin insan haklarıdır. Devlet veya özel sektör çalışanlarının %21,1'inin uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şey aile, %21,1'inin ise adalettir. Bulgular değerlendirildiğinde öğrenci, memur ve masa başı çalışanları, ev hanımları için uğruna mücadele edilecek olguların başında ailenin geldiği, vasıflı işçi, formen ve şef olan bireylerin uğruna mücadele edebilecekleri olguların başında ise demokrasi ve insan haklarının geldiği görülmektedir. Devlet ve özel sektör çalışanları açısından ele alındığı zaman uğruna mücadele edilecek olguların başında adalet gelmektedir. Ev hanımları ile kıyaslandığı zaman çalışan bireylerin genel olarak demokrasi, insan hakları ve adalet gibi olgulara önem verdikleri söylenebilir. Yaş ortalaması 18-28 arasında bulunan gençler üzerinde yapılan benzer bir çalışmada da gençlerin büyük bir bölümünün demokratik değerleri önemsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmada gençlerin insan haklarını da büyük ölçüde benimsedikleri ve önemsedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Eraslan ve Erdoğan, 2015: 130).

Tablo 69: Katılımcıların “Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması

Yaş grupları	Tanımlayıcı istatistik	Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?											Toplam	
		Vatan / Millet	Namus	Din	Aile	Özgürlük	Adalet	Demokrasi	Laihiklik	Eşitlik	İnsan hakları	Çevre / Doğa		Diğer
15-17 yaş	f	10	62	10	87	80	41	13	0	28	16	10	2	359
	%	2,8	17,3	2,8	24,2	22,3	11,4	3,6	0,0	7,8	4,5	2,8	0,6	100,0
18-20 yaş	f	4	23	4	50	48	29	15	3	20	12	1	2	211
	%	1,9	10,9	1,9	23,7	22,7	13,7	7,1	1,4	9,5	5,7	0,5	0,9	100,0
21-23 yaş	f	3	9	3	12	12	8	5	1	3	5	1	0	62
	%	4,8	14,5	4,8	19,4	19,4	12,9	8,1	1,6	4,8	8,1	1,6	0,0	100,0
24-26 yaş	f	9	12	2	21	16	10	8	2	5	10	3	1	99
	%	9,1	12,1	2,0	21,2	16,2	10,1	8,1	2,0	5,1	10,1	3,0	1,0	100,0
26-28 yaş	f	20	36	11	59	35	26	17	1	9	27	9	0	250
	%	8,0	14,4	4,4	23,6	14,0	10,4	6,8	0,4	3,6	10,8	3,6	0,0	100,0
Toplam	f	46	142	30	229	191	114	58	7	65	70	24	5	981
	%	4,7	14,5	3,1	23,3	19,5	11,6	5,9	0,7	6,6	7,1	2,4	0,5	100,0

Katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şey, yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. 15-17 yaş grubundaki katılımcıların %24,2'sinin, 18-20 yaş grubundaki katılımcıların %23,7'sinin, 24-26 yaş grubundaki katılımcıların %21,2'sinin ve 26-28 yaş grubundaki katılımcıların %23,6'sının uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şey aile, 21-23 yaş grubundaki katılımcıların %19,4'ü için uğruna mücadele edilebilecek en önemli şey aile, %19,4'ü içinse özgürlüktür.

Elde edilen bulgulara göre, tüm yaş gruplarında katılımcıların önceliklerinin aile seçeneği olduğu belirlenmiştir. “Özgürlük” seçeneğine en fazla 21-23 yaş grubundaki katılımcıların önem verdiği görülmektedir. Elde edilen bu sonuca göre, gençlerin değer algılarının ve önem verdikleri değerlerin içinde buldukları yaş dönemine göre farklılık gösterdiği söylenebilir. Türkiye’de 18-28 yaş grubunda bulunan genç bireyler üzerinde yapılan benzer bir çalışmada, gençlerin %43’ünün aile değerine önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Eraslan ve Erdoğan, 2015: 131). Bu kapsamda Türkiye’nin farklı bölgelerinde yaşayan gençler açısından ailenin büyük bir öneme sahip olduğu ve gençlerin değer verdikleri olguların başında geldiği söylenebilir.

Tablo 70: Katılımcıların “Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların memleketlerine göre karşılaştırılması

Memleket	Tanımlayıcı istatistik	Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?										Toplam		
		Vatan / Millet	Namus	Din	Aile	Özgürlük	Adalet	Demokrasi	Laihiklik	Eşitlik	İnsan hakları		Çevre / Doğa	Diğer
Tunceli	f	25	116	22	199	177	99	52	5	60	59	23	5	842
	%	3,0	13,8	2,6	23,6	21,0	11,8	6,2	0,6	7,1	7,0	2,7	0,6	100,0
Diğer	f	21	26	8	30	14	15	6	2	5	11	1	0	139
	%	15,1	18,7	5,8	21,6	10,1	10,8	4,3	1,4	3,6	7,9	0,7	0,0	100,0
Toplam	f	46	142	30	229	191	114	58	7	65	70	24	5	981
	%	4,7	14,5	3,1	23,3	19,5	11,6	5,9	0,7	6,6	7,1	2,4	0,5	100,0

Katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şey, katılımcıların Tuncelili olup olmaması durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Tuncelili olan katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şeyler; aile, özgürlük ve namus iken, Tuncelili olmayan katılımcılar için yine ilk sırayı aile almakta, ancak ikinci sırada namus gelmektedir. Tuncelili olmayan gençlerin %15,1'i için vatan/millet, uğruna mücadele edebilecekleri bir değer iken, Tuncelili gençlerin yalnızca %3'ü vatan/millet'i, uğruna mücadele edilebilecek bir değer olarak görmektedir.

Tablo 71: Katılımcıların “Üğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların medeni durumlarına göre karşılaştırılması

Medeni durum	Tanımlayıcı istatistik	Üğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?											Toplam	
		Vatan / Millet	Namus	Din	Aile	Özgürlük	Adalet	Demokrasi	Laihiklik	Eşitlik	İnsan hakları	Çevre / Doğa		Diğer
Evlü	f	17	24	7	43	20	15	10	1	3	14	5	0	159
	%	10,7	15,1	4,4	27,0	12,6	9,4	6,3	0,6	1,9	8,8	3,1	0,0	100,0
Bekâr	f	29	118	23	186	171	99	48	6	62	56	19	5	822
	%	3,5	14,4	2,8	22,6	20,8	12,0	5,8	0,7	7,5	6,8	2,3	0,6	100,0
Toplam	f	46	142	30	229	191	114	58	7	65	70	24	5	981
	%	4,7	14,5	3,1	23,3	19,5	11,6	5,9	0,7	6,6	7,1	2,4	0,5	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şeylerin katılımcıların medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Evli katılımcıların %27'sinin uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şey aile iken, bekâr olan katılımcıların %22,6'sının uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şey ailedir. Türkiye’de gençler üzerinde yapılan benzer bir araştırmada gençlerin önem verdikleri değerlerin başında “aile” olgusunun geldiği sonucuna ulaşılmıştır (Eraslan ve Erdoğan, 2015: 134). Farklı kültürler üzerinde yapılan benzer araştırma bulguları da gençlerin en fazla önem verdikleri kurumlardan birisinin aile olduğu sonucunu ortaya koymaktadır (Likaj, 2013: 145). Bekârlarla kıyaslandığı zaman evli gençlerin aile unsuruna daha fazla değer vermelerinin temelinde, evli bireylerin ailevi sorumluluklarının daha fazla olmasının yattığını söylemek mümkündür.

Tablo 72: Katılımcıların “Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması

Eğitim düzeyi	Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?											Toplam		
	Tanımlayıcı istatistik	Vatan / Millet	Namus	Din	Aile	Özgürlük	Adalet	Demokrasi	Laihiklik	Eşitlik	İnsan hakları		Çevre / Doğa	Diğer
Lise ve altı	f	29	116	20	181	142	86	33	3	53	41	14	5	723
	%	4,0	16,0	2,8	25,0	19,6	11,9	4,6	0,4	7,3	5,7	1,9	0,7	100,0
Üniversite ve üstü	f	17	26	10	48	49	28	25	4	12	29	10	0	258
	%	6,6	10,1	3,9	18,6	19,0	10,9	9,7	1,6	4,7	11,2	3,9	0,0	100,0
Toplam	f	46	142	30	229	191	114	58	7	65	70	24	5	981
	%	4,7	14,5	3,1	23,3	19,5	11,6	5,9	0,7	6,6	7,1	2,4	0,5	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şeyin katılımcıların eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların %25,8'sinin uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şey aile, eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olan katılımcıların %19'unun uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şey özgürlüktür. Bu sonucun ortaya çıkmasında eğitim düzeyi arttıkça bireylerin değer algılarının da farklılaşmasının ve gelişmesinin etkili olduğu söylenebilir. Çünkü ülkemizde örgün eğitim kurumlarında çocukların ve gençlerin değer algılarının geliştirilmesinde bazı ders materyallerinden yararlanıldığı bilinmektedir (Fidan, 2009: 3). Bunun yanında gençler üzerinde yapılan benzer araştırma sonuçları da son yıllarda gençlerin özgürlük olgusuna oldukça fazla önem verdiklerini göstermektedir (Eraslan ve Erdoğan, 2015: 132).

Tablo 73: Katılımcıların “Üğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların baba eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması

Baba eğitim düzeyleri	Tanımlayıcı İstatistik	Üğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?											Toplam	
		Vatan / Millet	Namus	Din	Aile	Özgürlük	Adalet	Demokrasi	Latıflik	Eşitlik	İnsan hakları	Çevre / Doğa		Diğer
İlkokul	f	14	51	14	78	70	44	25	4	28	21	13	3	365
	%	3,8	14,0	3,8	21,4	19,2	12,1	6,8	1,1	7,7	5,8	3,6	0,8	100,0
Ortaokul	f	13	46	4	56	44	24	12	2	16	18	4	1	240
	%	5,4	19,2	1,7	23,3	18,3	10,0	5,0	0,8	6,7	7,5	1,7	0,4	100,0
Lise	f	4	26	7	55	51	32	15	0	14	12	4	1	221
	%	1,8	11,8	3,2	24,9	23,1	14,5	6,8	0,0	6,3	5,4	1,8	0,5	100,0
Üniversite ve üstü	f	9	10	3	24	17	9	3	1	3	11	3	0	93
	%	9,7	10,8	3,2	25,8	18,3	9,7	3,2	1,1	3,2	11,8	3,2	0,0	100,0
Hiç okula gitmemiş/okuma yazması yok	f	6	9	2	16	9	5	3	0	4	8	0	0	62
	%	9,7	14,5	3,2	25,8	14,5	8,1	4,8	0,0	6,5	12,9	0,0	0,0	100,0
Toplam	f	46	142	30	229	191	114	58	7	65	70	24	5	981
	%	4,7	14,5	3,1	23,3	19,5	11,6	5,9	0,7	6,6	7,1	2,4	0,5	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların babalarının eğitim düzeylerine göre uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şeyin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Babası ilkokul mezunu olan katılımcıların %21,4'ü, babası ortaokul mezunu olan katılımcıların %23,3'ü, babası lise mezunu olan katılımcıların %24,9'u, babası üniversite ve üstü eğitimden mezun olan katılımcıların %25,8'i ve babası okula gitmemiş/okuma yazması olmayan katılımcıların %25,8'i için uğruna mücadele edilebilecek en önemli şey ailedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, farklı eğitim düzeyine sahip babaların ailevi değerler konusunda çocuklarını farklı düzeylerde bilinçlendirmiş olmalarının, eğitim düzeyi değiştikçe babanın çocuklarıyla olan iletişiminin kalitesinin değişmesinin etkili olduğu düşünülebilir.

Tablo 74: Katılımcıların “Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtların gelir düzeylerine göre karşılaştırılması

Gelir düzeyi	Tanımlayıcı istatistik	Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir?													Toplam
		Vatan / Millet	Namus	Din	Aile	Özgürlük	Adalet	Demokrasi	Laihiklik	Eşitlik	İnsan hakları	Çevre / Doğa	Diğer		
0 - 500 TL	f	5	39	4	51	44	21	9	2	20	10	5	3	213	
	%	2,3	18,3	1,9	23,9	20,7	9,9	4,2	0,9	9,4	4,7	2,3	1,4	100,0	
501 - 1000 TL	f	11	43	8	69	51	33	14	2	20	18	4	2	275	
	%	4,0	15,6	2,9	25,1	18,5	12,0	5,1	0,7	7,3	6,5	1,5	0,7	100,0	
1001 - 2500 TL	f	17	42	10	76	65	44	19	2	19	26	8	0	328	
	%	5,2	12,8	3,0	23,2	19,8	13,4	5,8	0,6	5,8	7,9	2,4	0,0	100,0	
2501 - 5000 TL	f	13	18	8	33	31	16	16	1	6	16	7	0	165	
	%	7,9	10,9	4,8	20,0	18,8	9,7	9,7	0,6	3,6	9,7	4,2	0,0	100,0	
Toplam	f	46	142	30	229	191	114	58	7	65	70	24	5	981	
	%	4,7	14,5	3,1	23,3	19,5	11,6	5,9	0,7	6,6	7,1	2,4	0,5	100,0	

Katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şey katılımcıların gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Gelir düzeyi 0-500 TL olan katılımcıların %23,9'u, gelir düzeyi 501-1000 TL olan katılımcıların %25,1'i gelir düzeyi 1001-2500 TL olan katılımcıların %23,2'si ve gelir düzeyi 2501-5000 TL olan katılımcıların %20'sinin uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şey ailedir. Elde edilen bulgular, gelir düzeyi en yüksek seviyede olan bireylerin aileleri için mücadele etme eğilimlerinin ekonomik gelir düzeyi düşük olan bireylere kıyasla daha az olduğunu göstermektedir.

5.10.2. Katılımcıların Aşiret Lideri/Kanaat Önderinin Toplumdaki Önemi Konusundaki Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların aşiret lideri/kanaat önderinin toplumdaki önemi konusundaki görüşlerinin bazı değişkenlere-meslek, yaş, cinsiyet, memleket, medeni durum, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi-göre değerlendirildiği bulgu ve yorumlar aşağıda sunulmuştur. Katılımcıların aşiret lideri/kanaat önderinin toplumdaki önemi konusundaki görüşlerinin meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Tunceli ilinde gençlerin aşiret lideri/kanaat önderlerine bakış açıları üzerinde yaş değişkeninin ise önemli bir belirleyici olmadığı söylenebilir. Cinsiyet değişkeni açısından sonuçlara bakıldığında, elde edilen bulgular erkek katılımcılarla kıyaslandığı zaman kadınların büyük bir bölümünün aşiret lideri/kanaat önderinin toplumda hiç önemli olmadığını düşündüklerini göstermektedir. Gençlerin memleketleri ve medeni durumları sonucu anlamlı farklılık yaratacak şekilde etkilememektedir. Aynı şekilde katılımcıların eğitim seviyesi, gelir durumu, anne eğitim seviyesi ve baba eğitim seviyesi de sonuç üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır. Ökten (2010: 208) tarafından yapılan araştırmada, geçmişten günümüze aşiretlerin yaşadığı değişimler ve aşiretlerin doğu bölgelerindeki etkinliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ökten'in İktidarın Sosyolojik Kimliği: Aşiretlerde İktidarın Biçimi ve Kaynakları isimli araştırmasında, aşiretlerin buldukları bölgelerdeki etkinliklerini etkileyen bazı faktörler olduğu belirtilmiş, söz konusu faktörlerin başında “devlet, siyaset, bölgede çatışmalardaki arabuluculuk rolü, içeriye ve dışarıya karşı konukseverlik, sahip olunan servet ve aile” gibi unsurların geldiği belirtilmiştir. Bu kapsamda araştırmaya katılan gençlerin sahip oldukları bazı

sosyo-demografik özelliklerin (yaş grubu, meslek, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ekonomik gelir düzeyi) aşiret liderleri ve kanaat önderleri hakkındaki görüşleri üzerinde belirleyici olmamasının beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir.

Tablo 75: Katılımcıların aşiret lideri/kanaat önderinin toplumdaki önemi konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar

Görüşler	f	%
Hiç önemli değil	228	66,1
Önemli	84	24,3
Çok önemli	26	7,5
Cevapsız	7	2,0
Toplam	345	100,0

Katılımcıların %24,3'ü aşiret lideri/kanaat önderinin toplumda önemli olduğunu düşünürken, %66,1'i hiç önemli olmadığını düşünmektedir.

Tablo 76: Katılımcıların “Sizce aşiret lideri/ kanaat önderi toplumda önemli midir?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	Tanımlayıcı İstatistik	Sizce aşiret lideri/ kanaat önderi toplumda önemli midir?			Toplam
		Önemli	Çok önemli	Hiç önemli değil	
Kadın	f	47	10	146	203
	%	23,2	4,9	71,9	100,0
Erkek	f	37	16	82	135
	%	27,4	11,9	60,7	100,0
Toplam	f	84	26	228	338
	%	24,9	7,7	67,5	100,0

Aşiret lideri/kanaat önderinin toplumdaki önemi konusundaki görüşler katılımcıların cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Elde edilen bulgulara göre erkek katılımcılarla kıyaslandığı zaman kadınların büyük bir bölümünün aşiret lideri/kanaat önderinin toplumda hiç önemli olmadığını düşündükleri tespit edilmiştir. Kanaat önderleri, çeşitli ideolojileri veya verilmek istenen fikirleri halka etkili bir biçimde aktaran, güvenilir ve halk tarafından üstün kabul edilen bireylerdir (Kaymaz, 2013: 357). Özellikle doğu illerinde aşiret liderleri/kanaat önderlerine yönelik ciddi bir bağlılık söz konusu iken, bölgede yaşayan

genç kadınların aşiret liderleri/kanaat önderlerine yönelik yaklaşımlarının erkeklere kıyasla daha olumsuz olması düşündürücü bir sonuçtur. Bu nedenle bölgede yaşayan genç kadınların aşiret liderleri/kanaat önderlerine yönelik yaklaşımlarını etkileyen unsurların belirlenmesine yönelik olarak daha geniş kapsamlı araştırmalar yapılması gerektiği söylenebilir.

Katılımcıların aşiret lideri/kanaat önderinin toplumdaki önemi konusundaki görüşlerinin memleketlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu sonucun, katılımcıların çoğunluğunun doğu illerinde yetişmiş bireyler olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Çünkü Türkiye'nin doğu bölgelerinde yaşayan insanlar üzerinde yapılan araştırmalarda aşiret liderleri/kanaat önderlerine yüksek düzeyde saygı duyulduğu, gerek siyasi gerekse de toplumsal hayatlarına dair farklı konularda, bireylerin karar alma süreçlerinde aşiret liderlerinin/kanaat önderlerinin görüşlerini dikkate aldıkları sonucuna ulaşılmıştır (Doğan ve Göker, 2010: 183).

Katılımcıların aşiret lideri/kanaat önderinin toplumdaki önemi konusundaki görüşlerinin medeni durumlarına göre de istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında hem bekâr hem de evli katılımcıların çoğunluğunun ailelerinin herhangi bir aşirete bağlı olmamalarının etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim katılımcılara ilişkin tanımlayıcı bulgularda, araştırmaya katılan gençlerin sadece %10,4' ü ailelerinin bağlı bulunduğu bir aşiret lideri veya kanaat önderi olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanında son yıllarda Kürtler arasında aşiret liderlerine olan bağlılığın azalmasının da (Uluç, 2010: 37) bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir. Toplumsal yapı içerisinde kanaat liderlerinin genellikle toplumu bilinçlendirmeyi amaçladıkları bilinmektedir (Ataseven, 2013: 61). Ancak araştırmaya katılan gençlerin %66,1' i aşiret liderleri ve kanaat önderlerinin toplum açısından hiçbir öneme sahip olmadığını düşünmektedir. Dersim aleviliği üzerine yapılan bir alan araştırmasının dikkate değer bulgularından birisi, araştırmaya katılan 546 kişiden sadece bir kişinin "Oyunu kullanırken en çok kimden veya neden etkilenirsin?" sorusuna, aşireti çağrıştıran "akrabalarım" seçeneğini işaretlemiş, içinde direkt "aşiret" kelimesi geçen seçeneklere hiç dokunmamış olmasıdır (Özcan; Şahin, 2011: 454).

5.10.3. Katılımcıların Farklı Mezhepten Biri ile Evlenip Evlenmeme Konusundaki Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tunceli’de yaşayan 18-28 yaş grubu gençlerin farklı mezhepten biriyle evlenme konusundaki görüşleri üzerinde yaş değişkeninin önemli bir belirleyici olmadığı söylenebilir. Meslek gruplarına göre ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ev hanımlarının, vasıflı işçi, şef ve formenlerin çoğunluğu farklı mezhepten birisi ile evlenmenin yanlış olduğunu düşünmektedirler. Yine ortaya çıkan bir diğer sonuç, kadın katılımcılar ile kıyaslandığı zaman erkek katılımcıların farklı mezhepten birisi ile evlenme düşüncesine daha olumlu yaklaştığıdır. Gençlerin eğitim düzeyi konuya yaklaşımlarını etkilememektedir.

Tablo 77: Katılımcıların farklı mezhepten biri ile evlenip evlenmeme konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları

Görüşler	f	%
Evet	241	69,9
Hayır	93	27,0
Cevapsız	11	3,2
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların %69,9’u farklı mezhepten biri ile evlenebileceklerini ifade etmektedir. KONDA tarafından yapılan “Biz Kimiz” adlı araştırmada da gençlerin büyük çoğunluğunun farklı kimliklerle evliliğe olumlu baktığı belirlenmiştir. Gençlerin %36,89’u eşinin başka bir din veya mezhepten, %49,45’i başka etnik kökenden olabileceğini ifade etmiştir (Pultar, 2012: 276).

Tablo 78: Katılımcıların “Farklı mezhepten biri ile evlenir misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması

Meslek grupları	Tanımlayıcı istatistik	Farklı mezhepten biri ile evlenir misiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Öğrenci	f	153	54	207
	%	73,9	26,1	100,0
Vasıfsız işçi veya hizmetli	f	7	3	10
	%	70,0	30,0	100,0
Ev hanımı	f	13	14	27
	%	48,1	51,9	100,0
Vasıflı işçi, şef veya formen	f	1	2	3
	%	33,3	66,7	100,0
Devlet veya özel sektör çalışanı	f	5	2	7
	%	71,4	28,6	100,0
Memur veya masa çalışanı	f	50	18	68
	%	73,5	26,5	100,0
Diğer	f	12	0	12
	%	100,0	,0	100,0
Toplam	f	241	93	334
	%	72,2	27,8	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların meslek gruplarına göre farklı mezhepten biri ile evlenip evlenmeme konusundaki görüşlerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Öğrenci olan katılımcıların %73,9’u, vasıfsız işçi veya hizmetli olan katılımcıların %70’i, devlet veya özel sektör çalışanı olan katılımcıların %71,4’ü, memur veya masa çalışanlarının %73,5’i ve diğer meslek grubunda bulunan katılımcıların %100’ü farklı mezhepten biri ile evlenebileceklerini ifade ederken, ev hanımlarının %51,9’u ve vasıflı işçi, şef veya formenlerin %66,7’si farklı mezhepten biri ile evlenemeyeceklerini ifade etmektedir. Ev hanımlarının, vasıflı işçi, şef ve formenlerin çoğunluğunun farklı mezhepten birisi ile evlenmenin yanlış olduğunu düşündükleri, diğer meslek gruplarındaki bireylerin ise çoğunluğunun farklı mezhepten birisi ile evlenme konusunda olumsuz görüşe sahip olmadıkları görülmektedir.

Tunceli ilinde yapılan araştırmalarda vatandaşların çoğunluğunun Alevî mezhebinden oldukları (Duman ve diğerleri, t.y.), Sünni mezhebine bağlı vatandaşların oranının oldukça düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Gültekin, 2011: 171). Bu kapsamda Tunceli ilinde Alevî mezhebi dışında olan vatandaşların oranının düşük düzeyde olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan gençlerin diğer mezhepten olan bireylerle evlilik konusuna ilişkin görüşlerinin farklılık göstermesinin temelinde

meslek dalına bağılı olarak gençlerin eğitim düzeylerinin ve dünya görüşlerinin farklılık göstermesinin yattığı düşünülebilir.

Tablo 79: Katılımcıların “Farklı mezhepten biri ile evlenir misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	Tanımlayıcı istatistik	Farklı mezhepten biri ile evlenir misiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Kadın	f	137	66	203
	%	67,5	32,5	100,0
Erkek	f	104	27	131
	%	79,4	20,6	100,0
Toplam	f	241	93	334
	%	72,2	27,8	100,0

Farklı mezhepten biri ile evlenme konusundaki görüşler katılımcıların cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Kadın olan katılımcıların %67,5'i, erkek olan katılımcıların ise %79,4'ü farklı mezhepten biri ile evlenebileceğini ifade etmektedir. Kadın katılımcılar ile kıyaslandığı zaman erkek katılımcıların farklı mezhepten birisi ile evlenme düşüncesine daha olumlu yaklaştığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan gençlerin farklı mezhepten birisi ile evlenme konusundaki görüşlerinin cinsiyete göre farklılık göstermesinin temelinde cinsiyete göre yetiştirilme tarzlarının ve hayat görüşlerinin farklı olmasının etkili olduğu düşünülebilir. Tunceli ilinde yapılan benzer bir araştırmada, Tuncelili vatandaşların evlilik tercihlerinde hangi unsurlara önem verildiği araştırılmıştır. Araştırmanın sonunda genç kızların evlenirken damat adayının genel olarak aynı etnik kökenden olmasına (%25,5), akraba veya tanıdık olmasına (%24,3) veya aynı mezhepten olmasına (%16,4) önem verdikleri tespit edilmiştir. Aynı araştırmada erkeklerin evlenirken gelin adayının genel olarak aynı etnik kökenden olmasına (%25,5), akraba veya tanıdık olmasına (%23,3) veya aynı mezhepten olmasına (%16,7) önem verdikleri görülmüştür (Duman ve diğerleri, t.y.). Üniversite son sınıf öğrencileri üzerinde yapılan benzer bir araştırmada kadınların %54,5'inin evlenilecek kişinin de aynı mezhepten olması gerektiğini düşündükleri belirlenmiş, aynı araştırmada erkeklerin %40'ının evlenilecek kişinin aynı mezhepten olması gerektiğini,

%60'ıninsa evlenilecek olan kişinin aynı mezhepten olmasının herhangi bir önemi olmadığını düşündükleri sonucuna ulaşmıştır (Türkaslan ve Demirkan, 2007: 90).

5.10.4. Katılımcıların Yetişkin Dünyasında Kabul Edilmenin Simgesi Konusundaki Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi konusundaki görüşlerinin bazı değişkenlere -meslek, yaş, cinsiyet, memleket, medeni durum, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi- göre değerlendirildiği bulgu ve yorumlar aşağıda sunulmuştur. Katılımcılara “Yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi sizce nedir? Sorusu yöneltilmiştir. Yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgeleri, seçeneklerde, “siyasal yönetime katılmak”, “okul, üniversite yönetimine katılmak”, “iş sahibi olmak”, “evli olmak”, “çocuk sahibi olmak”, “otomobil kullanmak”, “sigara içmek”, “pasaport sahibi olmak” ve “18 yaşını tamamlamak” olarak farklı seçeneklerde sunulmuştur. Yaş gruplarına göre, gençler için, yetişkin dünyasına kabul edilmenin simgeleri farklılaşmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, erkeklerle kıyaslandığı zaman kadınların iş sahibi olma, okul ve üniversite yönetimine katılmayı, yetişkin olarak kabul edilmenin simgesi olarak gördükleri tespit edilmiştir. Bekâr katılımcılarla kıyaslandığı zaman evli katılımcıların iş sahibi olmayı yetişkin dünyasında kabul görmek için daha fazla önemsedikleri ortaya çıkan bir diğer sonuçtur. Katılımcıların gelir düzeyleri arttıkça iş sahibi olmayı yetişkin dünyasında kabul edilmek için gerekli olduğunu düşünme düzeyleri de artmaktadır.

Katılımcıların “Yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların, katılımcıların meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde araştırmaya katılan gençlerin %62 gibi büyük bir oranının öğrenci olması, diğer meslek gruplarında bulunan gençlerin oranının ise daha düşük olması vardır.

“Yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi nedir?” sorusuna verilen yanıtların, katılımcıların memleketlerine göre de istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, araştırmaya katılan gençlerin çoğunluğunun benzer sosyo-demografik ve sosyo-kültürel çevrede yetişmelerinin, buna bağlı olarak da hayat görüşlerinin benzerlik göstermesinin etkili

olduğu söylenebilir. Katılımcıların “Yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi nedir” sorusuna verdikleri yanıtların, katılımcıların eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında araştırmaya katılan bireylerin eğitim düzeylerine göre dağılımları arasında büyük oransal farklılıklar olmasının etkili olduğu düşünülebilir (eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların oranı %74,8, üniversite ve üzeri olan katılımcıların oranı %25,2).

Tablo 80: Katılımcıların yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları

Simgeler	f	%
İş sahibi olmak	134	38,8
Okul, üniversite yönetimine katılmak	81	23,5
Siyasal yönetime katılmak	42	12,2
18 yaşını tamamlamak	35	10,1
Evli olmak	25	7,2
Cevapsız	16	4,6
Sigara içmek	6	1,7
Çocuk sahibi olmak	5	1,4
Pasaport sahibi olmak	1	,3
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların %38,8’i iş sahibi olmayı yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi olarak görürken, %23,5’i okul, üniversite yönetimine katılmayı yetişkin dünyasına kabul edilme simgesi olarak görmekte, %12,2’si siyasi yönetime katılmayı, %10,1’i ise 18 yaşını tamamlamayı yetişkin dünyasına kabul edilmenin simgesi olarak görmektedir.

Tablo 81: Katılımcıların “Yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi sizce nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması

Yaş grupları	Tanımlayıcı istatistik	Yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi sizce nedir?								Toplam
		Siyasal yönetime katılmak	Okul, üniversite yönetimine katılmak	İş sahibi olmak	Evli olmak	Çocuk sahibi olmak	Sigara içmek	Pasaport sahibi olmak	18 yaşını tamamlamak	
15-17 yaş	f	19	37	34	7	1	2	1	19	120
	%	15,8	30,8	28,3	5,8	,8	1,7	,8	15,8	100,0
18-20 yaş	f	8	22	27	6	1	3	0	5	72
	%	11,1	30,6	37,5	8,3	1,4	4,2	,0	6,9	100,0
21-23 yaş	f	2	3	12	0	1	0	0	4	22
	%	9,1	13,6	54,5	,0	4,5	,0	,0	18,2	100,0
	f	4	7	19	1	1	1	0	2	35

24-26 yaş	%	11,4	20,0	54,3	2,9	2,9	2,9	,0	5,7	100,0
26-28 yaş	f	9	12	42	11	1	0	0	5	80
	%	11,3	15,0	52,5	13,8	1,3	,0	,0	6,3	100,0
Toplam	f	42	81	134	25	5	6	1	35	329
	%	12,8	24,6	40,7	7,6	1,5	1,8	,3	10,6	100,0

Katılımcıların “Yetişkin olarak kabul görmenin simgesi nedir?” sorusuna verilen yanıtların, katılımcıların yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, 15-17 yaş grubundaki katılımcıların çoğunluğunun (%30,8) okul ve üniversite yönetimine katılmayı yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi olarak gördükleri, yaş grubu daha büyük olanların ise iş sahibi olmayı yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde, katılımcıların yaş gruplarına göre önlerinde bulunan hedeflerin ve önceliklerin farklılık göstermesinin yattığı düşünülebilir. Söz gelimi 15-17 yaş grubunda bulunan gençler ortaöğretim çağında olduklarından dolayı yetişkin dünyasında kabul edilmek için yükseköğretim kurumlarında öğrenci olma amacını taşımaktadırlar. Buna karşılık yaşları daha büyük olan gençlerin hayatlarındaki öncelikler arasında maddi özgürlüklerini sağlamak amacıyla iş hayatına atılmanın ilk sıralarda geldiği bilinmektedir.

Tablo 82: Katılımcıların “Yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi sizce nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	Tanımlayıcı istatistik	Yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi sizce nedir?								Toplam
		Siyasal yönetime katılmak	Okul, üniversite yönetimine katılmak	İş sahibi olmak	Evli olmak	Çocuk sahibi olmak	Sigara içmek	Pasaport sahibi olmak	18 yaşını tamamlamak	
Kadın	f	25	57	82	9	2	1	1	24	201
	%	12,4	28,4	40,8	4,5	1,0	,5	,5	11,9	100,0
Erkek	f	17	24	52	16	3	5	0	11	128
	%	13,3	18,8	40,6	12,5	2,3	3,9	,0	8,6	100,0
Toplam	f	42	81	134	25	5	6	1	35	329
	%	12,8	24,6	40,7	7,6	1,5	1,8	,3	10,6	100,0

Tablo incelendiğinde yetişkin dünyasında kabul görmenin simgesi konusundaki görüşler katılımcıların cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. İş sahibi olmak, kadın katılımcıların %40,8’i, erkek katılımcıların ise %40,6’sı tarafından yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi

olarak görülmektedir. Buna karşın okul ve üniversite yönetimine katılmak kadın katılımcıların %28,4'ü, erkek katılımcıların ise %18,8'i tarafından yetişkinliğin simgesi olarak görülmektedir. Erkeklerle kıyaslandığı zaman kadınların iş sahibi olma, okul ve üniversite yönetimine katılma pozisyonlarını yetişkin olarak kabul görmeyen simgesi olarak gördükleri tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu sonuca göre, bölgede yaşayan genç kadınların toplum içerisinde aktif rol almayı amaçladıkları, iş hayatına atılmak ve mesleki kariyer yapmak için istekli oldukları söylenebilir.

Tablo 83: Katılımcıların “Yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi sizce nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların medeni durumlarına göre karşılaştırılması

Medeni durum	Tanımlayıcı istatistik	Yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi sizce nedir?								Toplam
		Siyasal yönetime katılmak	Okul, üniversite yönetimine katılmak	İş sahibi olmak	Evli olmak	Çocuk sahibi olmak	Sigara içmek	Pasaport sahibi olmak	18 yaşını tamamlamak	
Evli	f	5	8	29	8	0	1	0	2	53
	%	9,4	15,1	54,7	15,1	,0	1,9	,0	3,8	100,0
Bekâr	f	37	73	105	17	5	5	1	33	276
	%	13,4	26,4	38,0	6,2	1,8	1,8	,4	12,0	100,0
Toplam	f	42	81	134	25	5	6	1	35	329
	%	12,8	24,6	40,7	7,6	1,5	1,8	,3	10,6	100,0

Tablo incelendiğinde yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi konusundaki görüşlerin katılımcıların medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Evli olan katılımcıların %54,7'si iş sahibi olmayı yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi olarak görürken, bekâr olan katılımcıların %38'i iş sahibi olmayı yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi olarak görmektedir. Bekâr katılımcılarla kıyaslandığı zaman evli katılımcıların iş sahibi olmayı yetişkin dünyasında kabul görmek için daha fazla önemsedikleri tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, bekâr katılımcıların çoğunun henüz öğrenci olmalarının, bekâr bireylerle kıyaslandığı zaman evli gençlerin sosyo-ekonomik açıdan daha fazla gelire ihtiyaç duyuyor olmalarının etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 84: Katılımcıların “Yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi sizce nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların gelir düzeylerine göre karşılaştırılması

Gelir düzeyi	Tanımlayıcı istatistik	Yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi sizce nedir?								Toplam
		Siyasal yönetime katılmak	Okul, üniversite yönetimine katılmak	İş sahibi olmak	Evli olmak	Çocuk sahibi olmak	Sigara içmek	Pasaport sahibi olmak	18 yaşını tamamlamak	
0 - 500 TL	f	16	17	21	4	3	4	0	9	74
	%	21,6	23,0	28,4	5,4	4,1	5,4	,0	12,2	100,0
501 - 1000 TL	f	10	28	34	7	1	0	0	11	91
	%	11,0	30,8	37,4	7,7	1,1	,0	,0	12,1	100,0
1001 - 2500 TL	f	11	27	50	9	1	1	1	14	114
	%	9,6	23,7	43,9	7,9	,9	,9	,9	12,3	100,0
2501 - 5000 TL	f	5	9	29	5	0	1	0	1	50
	%	10,0	18,0	58,0	10,0	,0	2,0	,0	2,0	100,0
Toplam	f	42	81	134	25	5	6	1	35	329
	%	12,8	24,6	40,7	7,6	1,5	1,8	,3	10,6	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların gelir düzeylerine göre yetişkin dünyasına kabul edilmenin simgesi konusundaki görüşlerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Gelir düzeyi 0-500 TL olan katılımcıların %28,4’ü, gelir düzeyi 501-1000 TL olan katılımcıların %37,4’ü, gelir düzeyi 1001-2500 TL olan katılımcıların %43,9’u ve gelir düzeyi 2501-5000 TL olan katılımcıların %58’i yetişkin dünyasına kabul edilmenin simgesinin iş sahibi olmak olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların gelir düzeyleri arttıkça iş sahibi olmayı yetişkin dünyasında kabul görmek için gerekli olduğunu düşünme düzeyleri de artmaktadır. Bu sonucun ortaya çıkmasında araştırmaya katılan gençlerin çoğunluğunun (%62) öğrenci olmasının ve herhangi bir gelir elde edecekleri işte çalışmamalarının, öğrenci oldukları için öncelikli olarak eğitimlerini düşünmek zorunda olmalarının etkili olduğu düşünülebilir.

5.10.5. Katılımcıların İyi Bir Toplumun Referans Alması Gerekenler Konusundaki Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Elde edilen bulgulara göre Tunceli ilinde yaşayan gençlerin iyi bir toplum referans alması gereken değerlere ilişkin görüşleri üzerinde ilgilendikleri meslek dalları önemli birer belirleyicidir. Yine farklılık yaratan bir diğer değişken “yaş” tır.

18-20 yaş grubunda bulunan bireyler, iyi bir toplumun referans alınması gereken değerlerin başında “demokrasi” gelirken, diğer yaş gruplarındaki bireyler için, iyi bir toplumun referans alınması gereken değer “insan hakları”dır. Genç erkeklerle kıyaslandığı zaman genç kadınlarda iyi bir toplum için “insan hakları”nın referans alınması gerektiğini düşünme oranı daha fazladır.

Tablo 85: Katılımcıların iyi bir toplumun öncelikle referans alınması gereken değer konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları

Değerler	f	%
İnsan hakları	139	40,3
Demokrasi	95	27,5
İnanç	40	11,6
Kültür	25	7,2
Hukuk	22	6,4
Bilim	15	4,3
Cevapsız	9	2,6
Toplam	345	100,0

Araştırmaya katılanların %40,3’ü iyi bir toplumun öncelikle insan haklarını referans alınması gerektiğini düşünmektedir. %27,5’i ise toplumun öncelikle demokrasiyi referans alınması gerektiğini belirtmiştir.

Tablo 86: Katılımcıların “Sizce iyi bir toplum öncelikle hangi değeri referans alınmalı?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması

Meslek grupları	Tanımlayıcı istatistik	Sizce iyi bir toplum öncelikle hangi değeri referans alınmalı?						Toplam
		İnanç	Kültür	Demokrasi	Hukuk	İnsan hakları	Bilim	
Öğrenci	f	32	19	59	18	68	13	209
	%	15,3	9,1	28,2	8,6	32,5	6,2	100,0
Vasıfsız işçi veya hizmetli	f	2	2	1	0	6	0	11
	%	18,2	18,2	9,1	,0	54,5	,0	100,0
Ev hanımı	f	4	1	4	1	15	0	25
	%	16,0	4,0	16,0	4,0	60,0	,0	100,0
Vasıflı işçi, şef veya formen	f	0	0	2	1	0	0	3
	%	,0	,0	66,7	33,3	,0	,0	100,0
Devlet veya özel sektör çalışanı	f	1	0	2	0	4	0	7
	%	14,3	,0	28,6	,0	57,1	,0	100,0
Memur veya masa çalışanı	f	1	3	24	2	38	1	69
	%	1,4	4,3	34,8	2,9	55,1	1,4	100,0
Diğer	f	0	0	3	0	8	1	12
	%	,0	,0	25,0	,0	66,7	8,3	100,0

Toplam	f	40	25	95	22	139	15	336
	%	11,9	7,4	28,3	6,5	41,4	4,5	100,0

Bir toplumun öncelikli olarak referans alması gereken değerler konusunda katılımcıların görüşleri meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Öğrencilerin %32,5'i, vasıfsız işçi veya hizmetli olan katılımcıların %54,5'i, ev hanımlarının %60'ı, devlet veya özel sektör çalışanlarının %57,1'i, memur veya masa çalışanlarının %55,1'i ve diğer meslek grubunda bulunan katılımcıların %66,7'si toplumun öncelikle insan haklarını referans alması gerektiğini ifade etmektedir. Vasıflı işçi, şef veya formen olan katılımcıların ise %66,7'si toplumun öncelikle demokrasiyi referans alması gerektiğini düşünmektedir. Elde edilen bulgulara göre, vasıflı işçi, şef ve formenlere göre iyi bir toplum için referans alınması gereken unsurların başında “demokrasi” gelmektedir. Diğer meslek gruplarındaki bireyler ise iyi bir toplumun referans alması gereken değerlerin başında “insan hakları”nı görmektedirler. Elde edilen bu bulgulara göre Tunceli ilinde yaşayan gençlerin iyi bir toplumun referans alması gereken değerlere ilişkin görüşleri üzerinde ilgilendikleri meslek dalları önemli bir belirleyicidir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde, gençlerin ilgilendikleri meslek dallarına göre hayattan farklı beklentilerinin bulunması, yine meslek dallarına göre haklarını arama konusunda farklı muameleye maruz kalmalarının etkili olduğu düşünülebilir.

Tablo 87: Katılımcıların “Size iyi bir toplum öncelikle hangi değeri referans almalı?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması

Yaş grupları	Tanımlayıcı istatistik	Size iyi bir toplum öncelikle hangi değeri referans almalı?						Toplam
		İnanç	Kültür	Demokrasi	Hukuk	İnsan hakları	Bilim	
15-17 yaş	f	23	8	28	12	41	7	119
	%	19,3	6,7	23,5	10,1	34,5	5,9	100,0
18-20 yaş	f	9	10	26	3	23	4	75
	%	12,0	13,3	34,7	4,0	30,7	5,3	100,0
21-23 yaş	f	0	2	6	1	14	0	23
	%	,0	8,7	26,1	4,3	60,9	,0	100,0
24-26 yaş	f	2	1	10	3	18	2	36
	%	5,6	2,8	27,8	8,3	50,0	5,6	100,0
26-28 yaş	f	6	4	25	3	43	2	83
	%	7,2	4,8	30,1	3,6	51,8	2,4	100,0
Toplam	f	40	25	95	22	139	15	336
	%	11,9	7,4	28,3	6,5	41,4	4,5	100,0

Toplumun öncelikli olarak referans alması gereken değer konusundaki görüşler katılımcıların yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. 15-17 yaş grubundaki katılımcıların %34,5'i, 21-23 yaş grubundaki katılımcıların %60,9'u, 24-26 yaş grubundaki katılımcıların %50'si ve 26-28 yaş grubundaki katılımcıların %51,8'i toplumun öncelikli olarak insan haklarını referans alması gerektiğini düşünürken, 18-20 yaş grubundaki katılımcıların %34,7'si toplumun öncelikle demokrasiyi referans alması gerektiğini düşünmektedir. 18-20 yaş grubunda bulunan bireylere göre iyi bir toplum için referans alınması gereken değerlerin başında “demokrasi” gelmektedir. Diğer yaş gruplarındaki bireylerin ise iyi bir toplumun referans alması gereken değer olarak “insan hakları”na önem atfettikleri görülmüştür.

Demokrasi kavramı toplumsal yaşam içerisinde önemli bir yer tutmakla beraber (Ulusoy ve Dilmaç, 2012: 43), demokrasi bilincinin yerleşmesi için demokratik değerlere sahip bireylerin yetiştirilmesinin önemi bilinmektedir (Yeşil ve Aydın, 2007: 71-80). Bu kapsamda araştırmada 18-20 yaş grubunda bulunan gençlerin lise öğrencisi veya lise mezunu oldukları göz önünde bulundurulduğunda, gerek ilköğretim gerekse de ortaöğretim yıllarında almış oldukları eğitimin demokrasi kavramına ilişkin bilinç düzeylerini arttırmadaki önemine dikkat çekmek gerekmektedir. Daha büyük yaş grubundaki gençlerin demokrasi kavramından ziyade insan hakları kavramına daha fazla önem vermelerinin temelinde ise demokrasinin düzgün işlemediğini düşünmelerinin etkili olduğu söylenebilir. Bunun yanında insanların ilerleyen yaşla birlikte sahip olduğu temel hak ve özgürlükler konusundaki bilinç düzeyinin artmasının da büyük yaş grubunda bulunan gençlerin insan haklarına daha fazla önem vermelerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 88: Katılımcıların “Sizce iyi bir toplum öncelikle hangi değeri referans almalı?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	Tanımlayıcı istatistik	Sizce iyi bir toplum öncelikle hangi değeri referans almalı?						Toplam
		İnanç	Kültür	Demokrasi	Hukuk	İnsan hakları	Bilim	
Kadın	f	26	10	58	13	89	8	204
	%	12,7	4,9	28,4	6,4	43,6	3,9	100,0
Erkek	f	14	15	37	9	50	7	132
	%	10,6	11,4	28,0	6,8	37,9	5,3	100,0

Toplam	f	40	25	95	22	139	15	336
	%	11,9	7,4	28,3	6,5	41,4	4,5	100,0

Katılımcıların iyi bir toplumun referans alması gereken değer konusundaki görüşlerinin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, erkeklerle kıyaslandığı zaman kadın katılımcıların iyi bir toplum için insan haklarının referans alınması gerektiği düşüncesine daha fazla katıldıkları tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, bölgede yaşayan kadınların genellikle toplumsal haklarından yeterli düzeyde yararlanamamalarının, genel olarak Türkiye’de ve bölgede ekonomik, sosyal, siyasal hayatta erkeği ön plana çıkararak bir yapının mevcut olmasının etkili olduğunu söyleyebiliriz.

5.11. GENÇLİK SORUNLARI

5.11.1. Katılımcıların Tunceli’de Gençliğin En Önemli Sorunu Konusundaki Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların Tunceli’de gençliğin en önemli sorunu konusundaki görüşlerinin bazı değişkenlere göre değerlendirildiği bulgu ve yorumlar aşağıda sunulmuştur. Katılımcıların çoğunluğu Tunceli’de gençliğin en önemli sorunu olarak işsizliği görmektedirler. Meslek grupları arasında en fazla bu görüşe katılanlar vasıfsız işçi ve hizmetlilerdir. En az katılan grup ise öğrenciler olmuştur. Tüm yaş gruplarındaki bireyler Tunceli’nin en önemli sorununu işsizlik olduğunu düşünmektedirler. Eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olan bireylerin eğitim düzeyi lise ve altı olan bireylere kıyasla en önemli sorunun işsizlik olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Katılımcıların Tunceli’de gençliğin en önemli sorunu konusundaki görüşlerinin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında hem kadın hem de erkek katılımcıların aynı sosyo-ekonomik ve kültürel yaşam tarzına sahip olmalarının, buna paralel olarak da cinsiyet açısından benzer sorunlar yaşamalarının etkili olduğu düşünülebilir. Katılımcıların Tunceli’de gençliğin en önemli sorunu konusundaki görüşlerinin memleketlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Memleket ve

cinsiyet değişkeninin sonuçları etkilememiş olması, işsizliğin Türkiye'nin genel bir gençlik sorunu olmasından kaynaklanmaktadır.

Katılımcıların çoğunluğunun görüşüne göre bölgenin en önemli sorunlarının başında işsizlik ve ekonomik sorunların gelmesinin temelinde ise bölgenin sosyo-ekonomik gelişmişliğinin düşük düzeyde olması gelmektedir. Nitekim literatürde yer alan araştırmalar da sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin işsizlik ve ekonomik sorunlar üzerinde önemli bir belirleyici etmen olduğu görüşünü desteklemektedir (Bozdağlıoğlu, 2008: 45; Gençler, 2011: 2).

Tablo 89: Katılımcıların Tunceli’de gençliğin en önemli sorunları konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar (1 katılımcı en fazla 3 cevap vermiştir)

Sorunlar	f	%
İşsizlik	277	80,3
Ekonomik sorunlar	186	53,9
Psikolojik sorunlar	137	39,7
Toplumsal baskılar	121	35,1
Eğitim	108	31,3
Gençlere özgü kamu hizmetlerinin yetersizliği	106	30,7
Diğer	9	2,6

Katılımcıların görüşlerine göre Tunceli’de gençliğin en önemli sorunu işsizliktir. Bu sorunu ekonomik sorunlar ve psikolojik sorunlar izlemektedir.

Tablo 90: Katılımcıların “Sizce Tunceli’de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması

Meslek grupları	Tanımlayıcı istatistik	Sizce Tunceli’de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?							Toplam
		İşsizlik	Psikolojik sorunlar	Toplumsal baskılar	Ekonomik sorunlar	Eğitim	Gençlere özgü kamu hizmetlerinin yetersizliği	Diğer	
Öğrenci	f	161	91	87	108	75	64	4	590
	%	27,3	15,4	14,7	18,3	12,7	10,8	0,7	100,0
Vasıfsız işçi veya hizmetli	f	11	5	2	5	4	2	1	30
	%	36,7	16,7	6,7	16,7	13,3	6,7	3,3	100,0
Ev hanımı	f	24	12	7	14	7	4	1	69
	%	34,8	17,4	10,1	20,3	10,1	5,8	1,4	100,0
Vasıflı işçi, şef veya formen	f	3	1	1	3	0	1	0	9
	%	33,3	11,1	11,1	33,3	0,0	11,1	0,0	100,0
Devlet veya özel sektör çalışanı	f	7	3	1	6	1	3	0	21
	%	33,3	14,3	4,8	28,6	4,8	14,3	0,0	100,0

Memur veya masa çalışanı	f	58	20	20	39	19	28	3	187
	%	31,0	10,7	10,7	20,9	10,2	15,0	1,6	100,0
Diğer	f	13	5	3	11	2	4	0	38
	%	34,2	13,2	7,9	28,9	5,3	10,5	0,0	100,0
Toplam	f	277	137	121	186	108	106	9	944
	%	29,3	14,5	12,8	19,7	11,4	11,2	1,0	100,0

Tunceli’de gençliğin en önemli üç sorunu konusundaki görüşler katılımcıların meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Öğrencilerin %27,3’ü, vasıfsız işçi veya hizmetli olan katılımcıların %36,7’si, ev hanımlarının %34,8’i, devlet veya özel sektör çalışanlarının %33,3’ü, memur veya masa çalışanlarının %31’i ve diğer meslek grubundaki katılımcıların %34,2’si Tunceli’de gençliğin en önemli sorununu işsizlik olarak görüyorken, vasıflı işçi, şef veya formenlerin %33,3’ü Tunceli’de gençliğin en önemli sorununu işsizlik, %33,3’ü ise ekonomik sorunlar olarak görmektedir. Katılımcıların Tunceli ilinin temel sorununun işsizlik olduğunu düşündükleri, bu görüşe en fazla vasıfsız işçi ve hizmetlilerin katıldığı, en az katılan grubun ise öğrenciler olduğu görülmektedir. Bunun yanında, vasıflı işçi konumundaki bireylerin Tunceli ilinin en önemli sorununun ekonomik sıkıntı olduğu görüşüne diğer meslek gruplarındaki bireylere kıyasla daha fazla katıldıkları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların %62 gibi büyük bir bölümünün öğrenci olduğu tanımlayıcı istatistiklerde belirtilmiştir. Diğer meslek gruplarındaki gençlerle kıyaslandığı zaman öğrencilerin işsizlik sorununu büyük bir problem olarak görmemelerinin temelinde henüz eğitim hayatlarına devam etmelerinin, buna paralel olarak işsizlik kaygılarının nispeten daha düşük olmasının etkili olduğu düşünülebilir. Literatürde yer alan benzer araştırma sonuçları da günümüzde işsizliğin önemli bir sorun olduğu görüşünü desteklemektedir (Eser ve Terzi, 2008: 229). Tunceli ilinde yaşayan vatandaşlar üzerinde yapılan benzer bir araştırmada da vatandaşların %86,4 gibi oldukça büyük bir bölümünün kentin en büyük sorununun işsizlik olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir (Yıldız, 2011a: 576).

Fırat Kalkınma Ajansı ve Tunceli Valiliğince ilde 2015 yılında yapılmış odak grup çalışması sonuçlarına göre; ilinizin, size göre en olumsuz özelliği/özellikleri nelerdir? sorusuna verilen yanıtlar arasında öne çıkan yanıtlar şu şekildedir:

- İşsizlik sorunu,
- Üretim ve istihdam sorunu,
- Halkın hazırcılığı, tembelliği,
- Alkol ve uyuşturucu kullanımındaki artış,

- 1938 Döneminin yarattığı travmalardan kurtulamayıp,
- Aile kurumunun bozulması, boşanmaların artması,
- Hayat pahalılığı,
- Sağlık imkânlarındaki yetersizlik,
- Tunceli ilinin terörle anılması; gelecek kaygısı,
- Belediye hizmetlerinin yetersizliği,
- Kentleşme sıkıntısı, kiraların yüksek oluşu (Fırat Kalkınma Ajansı; Tunceli Valiliği, 2015).

Tunceli bir sanayi ve turizm kenti olmadığına göre; tarım, turizm, inşaat ve hizmetler sektöründe gelişmelerin sağlanması açısından kentin sektörel önceliklerinin belirlenerek yatırım planlarına da bu doğrultuda yön verilmesi kentte ekonomik gelişmenin önünü açacaktır. Bu bağlamda açık bir kent diplomasisine (Yıldız, 2011a: 480) ihtiyaç vardır.

Tablo 91: Katılımcıların “Sizce Tunceli’de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması

Yaş grupları	Tanımlayıcı istatistik	Sizce Tunceli’de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?							Toplam
		İşsizlik	Psikolojik sorunlar	Toplumsal baskılar	Ekonomik sorunlar	Eğitim	Gençlere özgü kamu hizmetlerinin yetersizliği	Diğer	
15-17 yaş	f	95	53	52	60	49	31	2	342
	%	27,8	15,5	15,2	17,5	14,3	9,1	0,6	100,0
18-20 yaş	f	55	31	33	39	22	28	2	210
	%	26,2	14,8	15,7	18,6	10,5	13,3	1,0	100,0
21-23 yaş	f	19	9	5	11	4	9	1	58
	%	32,8	15,5	8,6	19,0	6,9	15,5	1,7	100,0
24-26 yaş	f	26	11	9	25	9	8	0	88
	%	29,5	12,5	10,2	28,4	10,2	9,1	0,0	100,0
26-28 yaş	f	82	33	22	51	24	30	4	246
	%	33,3	13,4	8,9	20,7	9,8	12,2	1,6	100,0
Toplam	f	277	137	121	186	108	106	9	944
	%	29,3	14,5	12,8	19,7	11,4	11,2	1,0	100,0

Tunceli’de gençliğin en önemli üç sorunu hakkındaki görüşler, katılımcıların yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Elde edilen bulgulara göre, tüm yaş gruplarındaki bireyler Tunceli’nin en önemli sorununun işsizlik olduğunu düşünmektedir. Ancak, bu düşünceye en fazla 21-23 ve 26-28 yaş grubundaki bireylerin, en az 15-17 ve 18-20 yaş grubundaki bireylerin katıldıkları

tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında küçük yaş gruplarında bulunan katılımcıların öğrenci olmalarının, buna paralel olarak büyük yaş gruplarındaki katılımcılar kadar mesleki kaygılar taşımamalarının etkili olduğu düşünülebilir. Büyük yaş gruplarında bulunan gençlerin işsizlik sorununu daha fazla önemsemelerinin temelinde ise bölgede gençlere yönelik istihdam alanlarının yetersiz olmasının, buna paralel olarak gençlerin iş bulma konusunda sorun yaşamalarının etkili olduğunu söylemek mümkündür. Literatürde yer alan araştırmalarda genç işsizliğinin önemli bir sorun haline geldiği (Bayrakdar ve İncekara, 2013: 15), bunun yanında yaş değişkeninin işsizlik üzerinde önemli bir belirleyici olduğu belirtilmektedir (Kavak, 1997: 23). Bozdağlıoğlu (2008: 46-52) tarafından yapılan araştırmada Türkiye’de genç işsizliğinin yaygınlaşmasında gençlere yönelik istihdam olanaklarının sağlanmamasının etkili olduğu belirtilmiştir. Aynı araştırmada gençlerde öğrencilik döneminin işsizliği geçici olarak azalttığı vurgulanmıştır. Eser ve Terzi (2008: 246) tarafından yapılan diğer bir araştırma sonucu da Türkiye’de genel olarak işsizliğin arttığını ve işgücüne katılımın sürekli olarak azaldığını göstermektedir.

Tablo 92: Katılımcıların “Sizce Tunceli’de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların medeni durumlarına göre karşılaştırılması

Medeni durum	Tanımlayıcı istatistik	Sizce Tunceli’de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?							Toplam
		İşsizlik	Psikolojik sorunlar	Toplumsal baskılar	Ekonomik sorunlar	Eğitim	Gençlere özgü kamu hizmetlerinin yetersizliği	Diğer	
Evli	f	52	19	16	36	9	18	2	152
	%	34,2	12,5	10,5	23,7	5,9	11,8	1,3	100,0
Bekâr	f	225	118	105	150	99	88	7	792
	%	28,4	14,9	13,3	18,9	12,5	11,1	0,9	100,0
Toplam	f	277	137	121	186	108	106	9	944
	%	29,3	14,5	12,8	19,7	11,4	11,2	1,0	100,0

Tunceli’de gençliğin en önemli üç sorunu hakkındaki görüşler katılımcıların medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Evli olan katılımcıların %34,2’i, bekâr olan katılımcıların ise %28,4’ü Tunceli’de gençliğin en önemli sorunu olarak işsizliği görmektedir.

Tablo 93: Katılımcıların “Sizce Tunceli’de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması

Eğitim düzeyi	Tanımlayıcı istatistik	Sizce Tunceli’de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?							Toplam
		İşsizlik	Psikolojik sorunlar	Toplumsal baskılar	Ekonomik sorunlar	Eğitim	Gençlere özgü kamu hizmetlerinin yetersizliği	Diğer	
Lise ve altı	f	202	108	101	126	92	69	6	704
	%	28,7	15,3	14,3	17,9	13,1	9,8	0,9	100,0
Üniversite ve üstü	f	75	29	20	60	16	37	3	240
	%	31,3	12,1	8,3	25,0	6,7	15,4	1,3	100,0
Toplam	f	277	137	121	186	108	106	9	944
	%	29,3	14,5	12,8	19,7	11,4	11,2	1,0	100,0

Tablo incelendiğinde Tunceli’de gençliğin en önemli üç sorunu konusundaki görüşlerin katılımcıların eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların %28,7’si, eğitim düzeyi üniversite ve üzerinde olan katılımcıların ise %31,3’ü Tunceli’de gençliğin en önemli sorununu işsizlik olarak görmektedir. Eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olan bireylerin eğitim düzeyi lise ve altı olan bireylere kıyasla en önemli sorunun işsizlik olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Dursun ve Aytaç (2012: 373) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan benzer bir çalışmada da üniversite gençliğinin işsizlik kaygısı yaşadığı, buna paralel olarak öğrencilerin iş bulma konusundaki ümitlerinin kaygı ve stres unsuru olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre eğitim düzeyleri açısından katılımcıların görüşleri farklılık gösterse de genel olarak en önemli sorunun işsizlik olduğunu düşündükleri değişmeyen bir sonuçtur. Ortaya çıkan bu sonuca dayanarak işsizlik sorununun farklı eğitim düzeylerindeki gençlerin ortak kaygıları olduğu söylenebilir. Literatürde gençlerin istihdam alanlarından yoksun bırakılan bireyler arasında yer aldıkları (Çakır, 2008: 26), gençlere yönelik istihdam olanaklarının yeterli düzeyde sağlanmadığı belirtilmektedir (Sayın, 2011: 33; Çetinkaya, 2010: 49). Bozdağlıoğlu (2008: 55-59) tarafından yapılan araştırmada da Türkiye’de gençlerin eğitim düzeylerinin yüksek veya düşük olmasının işsizlik oranı üzerinde önemli bir belirleyici olmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle gençlerde eğitim yolu ile işsizliğin en aza indirilmesi için eğitim sisteminin işçi piyasasına göre düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

5.12. GENÇLİK ve SİYASAL KATILIM

5.12.1. Katılımcıların Siyasete Duydukları İlgili Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların siyasetle ilgilenme durumlarının bazı değişkenlere göre değerlendirildiği bulgu ve yorumlar aşağıda sunulmuştur. Değişkenler; meslek, yaş, cinsiyet, memleket, medeni durum, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, gelir düzeyidir. “Çok yakından ilgiliyim, biraz ilgiliyim, pek ilgi duymam, hiç ilgi duymam” seçenekleri arasından yapılan tercihler aşağıda analiz edilmiştir.

Tablo 94: Katılımcıların siyasete ne kadar ilgi duyduklarına ilişkin frekans ve yüzelik dağılımlar

İlgili düzeyi	f	%
Biraz ilgiliyim	165	47,8
Çok yakından ilgiliyim	75	21,7
Pek ilgi duymam	57	16,5
Hiç ilgi duymam	46	13,3
Cevapsız	2	,6
Toplam	345	100,0

Tunceli gençliğinin %47,8’i siyasetle biraz ilgiliyken, %21,7’si çok yakından ilgilidir. Katılımcıların %16,5’i siyasete pek ilgi duymazken, %13,3’ü siyasete hiç ilgi duymamaktadır. TÜİK 2014 verilerine göre Türkiye’de siyasete karşı “ilgili” olan gençlerin oranı %15,6’dır (TÜİK, 2015: 130). Görüldüğü gibi Tunceli’de gençliğin siyasete karşı ilgisi genel olarak düşük olsa da, Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Katılımcıların siyasetle ilgilenme durumlarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir. Farklı yaş gruplarında bulunmalarına rağmen araştırmaya katılan gençlerin siyasete olan ilgilerinin genel olarak düşük olmasının bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim araştırmaya katılan gençlerin yalnızca %21,7’sinin siyasete olan ilgilerinin yüksek olduğu, diğer gençlerin siyasete olan ilgilerinin yüksek düzeyde olmadığı bulunmuştur. Ülkemizde yapılan bazı araştırma bulguları da gençlerin siyasete olan ilgilerinin yaş gruplarına göre farklılık göstermediği (Çarkoğlu, 2001: 61) ve siyasete katılımlarının yüksek düzeyde olmadığı görüşünü desteklemektedir. Alptekin (2012: 115) tarafından yapılan araştırmada, Türkiye’de gençlerin oldukça düşük bir bölümünün (%4,1) siyasi parti üyeliğinin bulunduğu tespit edilmiştir. Lüküslü (2013:

190) tarafından yapılan araştırmada da Türk gençliğinin son yıllarda siyasete olan ilgilerinin azaldığı, ancak bu soğuk duruşun temelinde, siyasetin bugün geldiği noktaya bir tepki ve siyaset ile birçok şeyi değiştirme imkânı olmadığını düşünmelerinin yattığı belirtilmiştir. Sitembölükbaşı (2002: 18) tarafından yapılan diğer bir araştırmada da insanların siyasete katılımlarının sadece orta yaş döneminde yoğun olduğu, gençlik ve yaşlılık yıllarında siyasete olan ilginin nispeten daha düşük olduğu belirtilmiştir. ste (2007: 2013) tarafından niversite oğrencileri üzerinde yapılan araştırmada gençlerin %44,6 gibi büyük bir oranının siyaset ile kesinlikle ilgilenmedikleri sonucuna ulaşılmıştır

Katılımcıların siyasetle ilgilenme durumlarının cinsiyetlerine göre de istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir. Literatürde yer alan araştırma bulguları cinsiyetin siyasetle ilgilenme üzerinde önemli bir belirleyici olduğunu göstermektedir. Cinsiyetin siyasete bakış üzerinde belirleyici olmasının temelinde ise birçok demografik değişkenin (eğitim düzeyi, medeni durum, meslek) etkili olduğu belirtilmektedir (Güldü; Ersoy-Kart, 2009: 97). Türk gençliği üzerinde yapılan bir araştırmada, erkeklerin modern anlamda siyasete konvansiyonel olmayan, geleneksel anlamda ise konvansiyonel olarak katıldıkları belirlenmiştir. Aynı araştırmada kadınların siyasete katılımlarının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Erdoğan, 2001: 26). Duran (2005: 150) tarafından yapılan araştırmada da her yaş grubundaki Türk kadınının siyasete olan ilgisizliğinin yüksek düzeyde olduğu belirtilmiştir. Ancak yapılan bu araştırmada gençlerin siyasete yönelik yaklaşımlarının cinsiyete göre farklılık göstermemesinde, kadın ve erkek katılımcıların benzer siyasi görüşlerin hâkim olduğu bölgede yetişmiş olmalarının etkili olduğu düşünülebilir. Tunceli’de siyasette kadının yeri ve önemine ilişkin yapılmış bir araştırmanın sonuçlarına göre; Tunceli’de kadınların siyasal katılma düzeyinin “bilgi” boyutunda olduğu, ancak “nemseme” boyutuna uzak olmadıkları görülmüş, ildeki kadınların %40’ı kendisini siyasetin dışında tanımlarken, %39’u da ortasında tanımlamıştır. Bu sonuçlar da aslında Tunceli’de kadının siyasetin çok da dışında olmadığını göstermektedir (Menteşe, 2014: 96).

Katılımcıların siyasetle ilgilenme durumları memleketlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde araştırmaya katılan gençlerin büyük bir bölümünün Tuncelili olmasının etkili olduğu düşünülebilir. Ülkemizde yapılan araştırma sonuçları Türk gençliğinin

siyasi ideolojik yapısının bölgesel farklılıklar gösterdiğini, bazı bölgelerde yaşayan gençlerin sağ, bazı coğrafi bölgelerde yaşayan gençlerin ise sol ideolojiyi benimsediklerini ortaya koymuştur (Milliyet, 2002: 60). Bu kapsamda aynı coğrafi bölgede yetişmiş olan araştırma grubunun siyasete olan ilgilerinin memleket değişkenine göre farklılık göstermemesinin beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir.

Katılımcıların siyasetle ilgilenme durumlarının eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir. Eğitim düzeyinin siyasete bakış açısını etkileyen bir unsur olduğu bilinmektedir. Eğitim düzeyi ile siyasete bakış arasında anlamlı bir ilişki bulunmasının temelinde eğitim düzeyinin insanların meslek yaşantılarını ve sosyo-ekonomik yapılarını belirleyen bir unsur olması belirtilmektedir (Sitembölükbaşı, 2002: 22). Bununla birlikte Tunceli ilinde yapılan bir araştırmada okuma-yazma oranının ve eğitim düzeyinin seçmen tercihleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Özcan ve Şahin, 2011: 447). Ancak yapılan bu araştırmaya katılan bireylerin %74,8 gibi büyük bir bölümünün lise ve altı eğitim düzeyine sahip olması siyasetle ilgilenme durumlarının eğitim düzeyine göre farklılaşmamasında etkilidir.

Katılımcıların siyasetle ilgilenme durumlarının ekonomik gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir. Sosyo-ekonomik özelliklerin insanların siyasete yaklaşımları üzerinde dolaylı bir etkisinin olduğu bilinmektedir (Sitembölükbaşı, 2002: 18). Türkiye’de seçmen davranışları üzerinde yapılan bir araştırmada, insanların sosyo-ekonomik durumlarının siyasete bakışlarını etkileyen bir unsur olduğu belirlenmiştir. Söz konusu araştırmada, Türkiye’de insanların gelir düzeyleri arttıkça siyasete olan ilgilerinin de arttığı, buna karşılık gelir düzeyi azaldıkça siyasete olan ilgilerinin de düştüğü belirlenmiştir (Duran, 2005: 150). Yapılan bu araştırmada gençlerin gelir düzeylerinin siyasete yönelik tutumlarının etkilememesinin temelinde ise araştırma grubunu oluşturan gençlerin çoğunluğunun benzer gelir düzeylerine sahip olmaları yer almaktadır.

5.12.2. Katılımcıların Siyasetçilerin Gerçek Amaçları Konusundaki Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 95: Katılımcıların siyasetçilerin gelecek amaçları konusundaki görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar

Görüşler	f	%
Kendi inancını ve ideolojisini yayma	126	36,5
Yakınlarına çıkar sağlamak	82	23,8
Ülkeye hizmet vermek	57	16,5
Zengin ve meşhur olma	55	15,9
Diğer	19	5,5
Cevapsız	6	1,7
Toplam	339	100,0

Katılımcıların %16,5'i siyasetçilerin gerçek amacının ülkeye hizmet etmek olduğunu düşünürken, %23,8'i siyasetçilerin amacının yakınlarına çıkar sağlamak olduğunu, %16,5'i siyasetçilerin amacının zengin ve meşhur olmak olduğunu, %36,5'si ise siyasetçilerin gerçek amacının kendi inancını ve ideolojisini yaymak olduğunu düşünmektedir.

Katılımcıların siyasetçilerin gerçek amaçları konusundaki görüşlerinin memleketlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Türkiye'de gençlerin siyasete katılım düzeyleri üzerine yapılan bir araştırmada gençlerin yaşadıkları coğrafi bölgelere göre siyasilerden beklentilerinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen araştırma bulgularına göre, Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan gençlerin siyasilerden beklentilerinin başında "siyasilerin halka yakın olmaları" isteğinin geldiği belirlenmiştir. Bazı bölgelerde ise gençlerin siyasilerin dürüst olmalarına öncelik verdikleri tespit edilmiştir. Varoşlarda yaşayan gençlerin ise siyasilerden beklentilerinin başında, siyasilerin halka yakın olması gelmektedir (Milliyet, 2002: 61). Tunceli halkının siyasilerden beklentileri üzerine yapılan bir araştırmada ise Tunceli'de yaşayan bireylerin siyasilerden "dürüst olmalarını" bekledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda araştırmaya katılan gençlerin siyasilerin amaçları hakkındaki görüşlerinin memleket değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemesinin temelinde katılımcıların çoğunluğunun Tuncelili ve Doğu-Güneydoğu Bölgelerinde yetişmiş olmalarının yattığı, diğer bir ifade ile gençlerin çoğunluğunun benzer coğrafi bölgede yetişmiş ve yaşayan bireyler olmalarının etkili olduğu söylenebilir.

Tunceli ilinde yaşayan vatandaşlar ile diğer illerden gelen vatandaşların doğu kökenli oldukları göz önünde bulundurulduğu zaman, Türk ve Kürt vatandaşların siyasilerin gerçek amaçları hakkındaki düşüncelerinin daha iyi karşılaştırılabilmesi

için Türk gençlerinin de yüksek oranda katılımlarının sağlandığı yeni araştırmalara gereksinim vardır. Türk ve Kürt gençlerinin siyasi güvenleri konusunda yapılan sınırlı sayıda araştırma bulgusu bulunmakla beraber, genellikle Türk ve Kürt gençlerinin siyasal güven düzeylerinin özellikle siyasi lider ve rejim konusunda farklılaştığı görülmektedir. Eser (2013: 15) tarafından üniversite gençliği üzerinde yapılan araştırmada, Kürtlerde genellikle siyasal temsilci odaklı güvenin yüksek olduğu, Türk gençlerinde ise rejim odaklı güvenin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 96: Katılımcıların “Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması

Meslek grupları	Tanımlayıcı istatistik	Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?					Toplam
		Ülkeye hizmet vermek	Yakınlarına çıkar sağlamak	Zengin ve meşhur olma	Kendi inancını ve ideolojisini yayma	Diğer	
Öğrenci	f	43	45	29	79	15	211
	%	20,4	21,3	13,7	37,4	7,1	100,0
Vasıfsız işçi veya hizmetli	f	2	7	2	0	0	11
	%	18,2	63,6	18,2	,0	,0	100,0
Ev hanımı	f	0	5	8	13	1	27
	%	,0	18,5	29,6	48,1	3,7	100,0
Vasıflı işçi, şef veya formen	f	0	1	1	0	1	3
	%	,0	33,3	33,3	,0	33,3	100,0
Devlet veya özel sektör çalışanı	f	1	4	1	1	0	7
	%	14,3	57,1	14,3	14,3	,0	100,0
Memur veya masa çalışanı	f	11	15	13	27	2	68
	%	16,2	22,1	19,1	39,7	2,9	100,0
Diğer	f	0	5	1	6	0	12
	%	,0	41,7	8,3	50,0	,0	100,0
Toplam	f	57	82	55	126	19	339
	%	16,8	24,2	16,2	37,2	5,6	100,0

Siyasetçilerin gerçek amacı konusundaki görüşler katılımcıların mesleklerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Öğrencilerin %37,4’ü, ev hanımlarının %48,1’i, memur veya masa çalışanı olan katılımcıların %39,7’si ve diğer meslek grubunda yer alan katılımcıların %50’si siyasetçilerin amacının kendi inancını ve ideolojisini yaymak olduğunu düşünürken, vasıfsız işçi veya hizmetlilerin %63,6’sı ve devlet veya özel sektör çalışanlarının %57,1’i siyasetçilerin amacının yakınlarına çıkar sağlamak olduğunu düşünmektedir. Vasıflı işçi, şef veya formen olan katılımcıların ise %33,3’ü siyasetçilerin amacının yakınlarına çıkar sağlamak

olduğunu, %33,3'ü de amaçlarının zengin veya meşhur olmak olduğunu düşünmektedir.

Araştırmada gençlerin siyasilerin amaçlarına ilişkin görüşlerinin meslek gruplarına göre farklılık göstermesinin temelinde, meslek gruplarına göre siyasilerden beklentilerin farklılık göstermesinin veya meslek gruplarına göre siyasetle ilgili olma düzeylerinin değişmesinin etkili olduğu düşünülebilir. Bunun yanında ülkemizde yapılan benzer araştırma bulguları da vatandaşların genel olarak siyasilere ve siyasilerin söylemlerine güvenmedikleri görüşünü desteklemektedir (Duran, 2005: 141).

Tablo 97: Katılımcıların “Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması

Yaş grupları	Tanımlayıcı istatistik	Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?					Toplam
		Ülkeye hizmet vermek	Yakınlarına çıkar sağlamak	Zengin ve meşhur olma	Kendi inancını ve ideolojisini yayma	Diğer	
15-17 yaş	f	27	21	14	55	5	122
	%	22,1	17,2	11,5	45,1	4,1	100,0
18-20 yaş	f	14	18	12	21	9	74
	%	18,9	24,3	16,2	28,4	12,2	100,0
21-23 yaş	f	3	6	4	8	2	23
	%	13,0	26,1	17,4	34,8	8,7	100,0
24-26 yaş	f	5	8	4	17	1	35
	%	14,3	22,9	11,4	48,6	2,9	100,0
26-28 yaş	f	8	29	21	25	2	85
	%	9,4	34,1	24,7	29,4	2,4	100,0
Toplam	f	57	82	55	126	19	339
	%	16,8	24,2	16,2	37,2	5,6	100,0

Katılımcıların siyasetçilerin gerçek amaçları konusundaki görüşlerinin yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, 26-28 yaş grubunda bulunan bireylerin çoğunluğunun (%34,1), siyasilerin temel amaçlarının yakınlarına çıkar sağlamak olduğunu düşündükleri, daha küçük yaş gruplarındaki bireylerin ise siyasilerin temel amaçlarının kendi inanç ve ideolojilerini yaymak olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Yaş faktörünün gençlerin siyasete yönelik tutumları üzerinde önemli bir belirleyici olduğu bilinmektedir (Çarkoğlu, 2001: 62). Gençlerin siyasilerin amaçları hakkındaki

görüşlerinin yaşları arttıkça değişmesi “yaş” unsurunun siyasilere yönelik tutum üzerinde önemli bir belirleyici olduğu görüşünü desteklemektedir.

Tablo 98: Katılımcıların “Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	Tanımlayıcı istatistik	Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?					Toplam
		Ülkeye hizmet vermek	Yakınlarına çıkar sağlamak	Zengin ve meşhur olma	Kendi inancını ve ideolojisini yayma	Diğer	
Kadın	f	34	44	26	87	14	205
	%	16,6	21,5	12,7	42,4	6,8	100,0
Erkek	f	23	38	29	39	5	134
	%	17,2	28,4	21,6	29,1	3,7	100,0
Toplam	f	57	82	55	126	19	339
	%	16,8	24,2	16,2	37,2	5,6	100,0

Katılımcıların cinsiyetlerine göre siyasetçilerin gerçek amaçları konusundaki görüşleri istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Kadınların %42,4’ü siyasetçilerin gerçek amacının kendi inancını ve ideolojisini yaymak olduğunu düşünürken, erkeklerin %29,1’i siyasetçilerin gerçek amacının kendi ideolojisini yaymak ile yakınlarına çıkar sağlamak olduğunu düşünmektedir. Erkek katılımcılarla kıyaslandığı zaman “Siyasilerin amaçları kendi inanç ve ideolojilerini yaymaktır” düşüncesine kadın katılımcıların daha fazla katıldıkları görülmektedir. Türkiye’de kadınların siyasi temsil düzeyinin düşük olduğu (Ercins, 2009: 504), bunun yanında cinsiyet değişkeninin gençlerin siyasi tutum ve görüşleri üzerinde önemli bir belirleyici olduğu (Çarkoğlu, 2001: 62) bilinmektedir. Bu kapsamda gençlerin siyasilerin amaçları hakkındaki görüşlerinin cinsiyete göre farklılık göstermesinin beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Bunun yanında Konda Araştırma ve Danışmanlık (2014: 44-47) tarafından yapılan araştırmada Türkiye’de hem kadın hem de erkek gençlerin siyasete katılım düzeylerinin oldukça düşük olduğu belirlenmiş, cinsiyet değişkeninin gençlerin siyasi yaklaşımları üzerinde önemli bir belirleyici olmadığı tespit edilmiştir. Aynı araştırmada Kürt kökenli gençlerin siyasi partilere olan güven düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiş, korku ve güvensizlik gibi nedenlerden dolayı siyasi partilere üye olmayan gençlerin oranının %15 olduğu belirlenmiş, söz konusu oranın Türkiye ortalamasının bir buçuk kat üzerinde olduğu belirtilmiştir.

Tablo 99: Katılımcıların “Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların medeni durumlarına göre karşılaştırılması

Medeni durum	Tanımlayıcı istatistik	Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?					Toplam
		Ülkeye hizmet vermek	Yakınlarına çıkar sağlamak	Zengin ve meşhur olma	Kendi inancını ve ideolojisini yayma	Diğer	
Evli	f	5	15	16	21	0	57
	%	8,8	26,3	28,1	36,8	,0	100,0
Bekâr	f	52	67	39	105	19	282
	%	18,4	23,8	13,8	37,2	6,7	100,0
Toplam	f	57	82	55	126	19	339
	%	16,8	24,2	16,2	37,2	5,6	100,0

Siyasetçilerin gerçek amaçları konusundaki görüşler katılımcıların medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Evli olan katılımcıların %36,8'i, bekâr olan katılımcıların ise %37,2'si siyasetçilerin amacının kendi inancını ve ideolojisini yaymak olduğunu düşünmektedir. Elde edilen bulgulara göre, evli katılımcılarla kıyaslandığı zaman “Siyasilerin amaçları kendi inanç ve ideolojilerini yaymaktır” düşüncesine bekâr katılımcıların daha fazla katıldıkları tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu bulguya göre, Tunceli gençliğinin siyasilere bakış açıları üzerinde medeni durum değişkeninin önemli bir belirleyici olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 100: Katılımcıların “Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların anne eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması

Anne eğitim düzeyleri	Tanımlayıcı istatistik	Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?					Toplam
		Ülkeye hizmet vermek	Yakınlarına çıkar sağlamak	Zengin ve meşhur olma	Kendi inancını ve ideolojisini yayma	Diğer	
İlkokul	f	23	30	29	65	10	157
	%	14,6	19,1	18,5	41,4	6,4	100,0
Ortaokul	f	5	11	3	14	6	39
	%	12,8	28,2	7,7	35,9	15,4	100,0
Lise	f	15	13	5	15	2	50
	%	30,0	26,0	10,0	30,0	4,0	100,0
Üniversite ve üstü	f	2	6	3	4	0	15
	%	13,3	40,0	20,0	26,7	,0	100,0
Okula gitmemiş/okuma yazması yok	f	12	22	15	28	1	78
	%	15,4	28,2	19,2	35,9	1,3	100,0
Toplam	f	57	82	55	126	19	339

	%	16,8	24,2	16,2	37,2	5,6	100,0
--	---	------	------	------	------	-----	-------

Tablo incelendiğinde siyasetçilerin gerçek amacı konusundaki görüşlerin katılımcıların annelerinin eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Annesi ilkokul mezunu olan katılımcıların %41,4’ü, annesi ortaokul mezunu olan katılımcıların %35,9’u ve annesi okula gitmemiş/okuma yazması olmayan katılımcıların %35,9’u siyasetçilerin gerçek amacının kendi inancını ve ideolojisini yaymak olduğunu düşünürken, annesi üniversite düzeyinde eğitim almış olan katılımcıların %40’ı siyasetçilerin gerçek amacının yakınlarına çıkar sağlamak olduğunu düşünmektedir. Annesi lise mezunu olan katılımcıların %30’u siyasetçilerin amacının ülkeye hizmet etmek olduğunu düşünmekte, %30’u ise siyasetçilerin amacının kendi inançları ve ideolojisini yaymak olduğunu düşünmektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan katılımcılarla kıyaslandığı zaman “Siyasilerin amaçları kendi inanç ve ideolojilerini yaymaktır” düşüncesine annesi ilkokul mezunu katılımcıların daha fazla katıldıkları tespit edilmiştir. Bunun yanında diğer eğitim düzeyinde yer alan bireylerle kıyaslandığı zaman “Siyasilerin amaçları yakınlarına çıkar sağlamaktır” düşüncesine annesi üniversite ve üzeri mezuniyet düzeyine sahip katılımcıların daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Ebeveyn eğitim düzeyi değişkenine göre ele alındığı zaman, araştırmada gençlerin siyasilerin amaçları hakkındaki görüşlerinin baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği, buna karşılık anne eğitim düzeyinin gençlerin siyasilerin amaçları konusundaki görüşleri üzerinde önemli bir belirleyici olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonuca göre araştırmaya katılan gençlerin siyasilere bakış konusunda annelerinden daha fazla etkilendikleri söylenebilir. Baba eğitim düzeyinin gençlerin siyasilere bakış açıları üzerinde belirleyici olmamasının temelinde ülkemizde genç bireylerde olduğu gibi yetişkinlerde de siyasete bakış açısının fazla gelişmemiş olmasının yattığı düşünülebilir. Literatürde yer alan araştırmaların da bu görüşü desteklediği görülmektedir. Erdoğan (2001: 26) tarafından yapılan araştırmada Türkiye’de gençlerin siyasete katılım ve siyasetle ilgilenme düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda hem gençlerin hem de ebeveynlerin siyasete katılımlarının düşük düzeyde olduğu, siyasete katılımın sadece oy kullanmak olarak algılandığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında Türkiye’de siyasete katılımın genel bir ülke sorunu olduğu belirtilmiştir.

5.12.3. Katılımcıların Sivil Toplum Örgütüne Üye Olup Olmama Durumlarının Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma durumları çeşitli değişkenlere açısından değerlendirildiğinde, diğer meslek gruplarındaki bireylerle kıyaslandığı zaman memur ve masa başı çalışanlar ile devlet ve özel sektör çalışanlarının sivil toplum kuruluşlarına üye olma oranlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Katılımcıların yaşları arttıkça sivil toplum kuruluşlarına üye olma oranları azalmaktadır. Erkeklerle kıyaslandığı zaman kadınların sivil toplum kuruluşlarına üye olma oranları ise daha yüksektir. Eğitim seviyeleri açısından bakıldığında, üniversite mezunlarına kıyasla lise ve altı eğitim düzeyine sahip bireylerin sivil toplum kuruluşlarına üye olma oranlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ekonomik gelir düzeyi yüksek olan bireylerin sivil toplum kuruluşlarına üye olma oranlarının ekonomik gelir düzeyi düşük olan bireylere kıyasla daha az olduğu da ortaya çıkan bir diğer bulgudur.

Tablo 101: Katılımcıların herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olup olmama durumlarına ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları

Üye olma durumu	f	%
Hayır	299	86,7
Evet	35	10,1
Toplam	334	100,0

Araştırmaya katılanların %86,7'i herhangi bir sivil toplum örgütüne üye değildir.

Tablo 102: Katılımcıların “Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması

Meslek grupları	Tanımlayıcı istatistik	Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Öğrenci	f	13	193	206
	%	6,3	93,7	100,0
Vasıfsız işçi veya hizmetli	f	1	10	11
	%	9,1	90,9	100,0
Ev hanımı	f	1	25	26
	%	3,8	96,2	100,0
	f	0	3	3

Vasıflı işçi, şef veya formen	%	,0	100,0	100,0
Devlet veya özel sektör çalışanı	f	1	6	7
	%	14,3	85,7	100,0
Memur veya masa çalışanı	f	18	51	69
	%	26,1	73,9	100,0
Diğer	f	1	11	12
	%	8,3	91,7	100,0
Toplam	f	35	299	334
	%	10,5	89,5	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların sivil toplum örgütüne üye olma durumlarının meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin %6,3'ü, vasıfsız işçi veya hizmetlilerin %9,1'i, ev hanımlarının %3,8'i, vasıflı işçi, şef veya formenlerin %0'ı, devlet veya özel sektör çalışanlarının %14,3'ü, memur veya masa çalışanlarının %26,1'i sivil toplum örgütüne üyedir.

Diğer meslek gruplarındaki bireylerle kıyaslandığı zaman memur ve masa başı çalışanlar ile devlet ve özel sektör çalışanlarının sivil toplum kuruluşlarına üye olma oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular değerlendirildiği zaman, devlet memuru ve masa başı çalışanlar ile özel sektörde çalışan gençlerin genellikle sivil toplum kuruluşlarına üye olma düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında söz konusu meslek grubundaki gençlerin sivil toplum kuruluşlarının faydaları ve bu kuruluşlara üye olma şartları hakkında daha fazla bilgiye sahip olmalarının etkili olduğu düşünülebilir. Ancak araştırmada sivil toplum kuruluşlarına üye olan gençlerin oranı incelendiği zaman genel olarak gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üyeliklerinin düşük düzeyde olduğu görülmektedir. İstanbul ilinde yaşayan gençler üzerinde yapılan benzer bir çalışmada da gençlerin yaklaşık olarak dörtte birinin sivil toplum kuruluşlarına üye oldukları görülmüştür (Yentürk ve diğerleri, 2012: 333).

Tablo 103: Katılımcıların “Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması

Yaş grupları	Tanımlayıcı istatistik	Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
15-17 yaş	f	8	112	120
	%	6,7	93,3	100,0

18-20 yaş	f	4	68	72
	%	5,6	94,4	100,0
21-23 yaş	f	3	20	23
	%	13,0	87,0	100,0
24-26 yaş	f	8	27	35
	%	22,9	77,1	100,0
26-28 yaş	f	12	72	84
	%	14,3	85,7	100,0
Toplam	f	35	299	334
	%	10,5	89,5	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların sivil toplum örgütüne üye olup olmama durumlarının katılımcıların yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. 15-17 yaş grubunda bulunan gençlerin %93,3'ü, 18-20 yaş grubundaki gençlerin % 94,4'ü, 21-23 yaş grubundaki gençlerin %87'si, 24-26 yaş grubundaki gençlerin %77,1'i, 26-28 yaş grubundaki gençlerin ise %85,7'si sivil toplum örgütlerine üye değildir. Sivil toplum kuruluşlarına üye olan gençlerin genellikle spor kulüpleri ve öğrenci kulüpleri gibi kuruluşlara üye olmalarının, eğitim hayatı bittiği zaman ise farklı sivil toplum kuruluşlarına üye olmamalarının da bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim Türkiye’de gençler üzerinde yapılan geniş kapsamlı bir araştırmada gençlerin en fazla üye oldukları sivil toplum kuruluşlarının başında %12 ile öğrenci kulüplerinin geldiği, en fazla tercih edilen diğer sivil toplum kuruluşlarının başında ise %5,7 ile derneklerin geldiği tespit edilmiştir. Gençlerin diğer sivil toplum kuruluşlarına üyelik oranları ise meslek odaları üyeliği için %2,4, vakıflar için %2,2, sendikalar için ise %1,7 düzeyindedir (Konda Araştırma ve Danışmanlık, 2014: 49).

Tablo 104: Katılımcıların “Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	Tanımlayıcı istatistik	Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Kadın	f	15	185	200
	%	7,5	92,5	100,0
Erkek	f	20	114	134
	%	14,9	85,1	100,0
Toplam	f	35	299	334
	%	10,5	89,5	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerine göre sivil toplum örgütüne üye olma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Kadınların %92,5'i, erkeklerin ise %85,1'i sivil toplum örgütlerine üye değildir.

Elde edilen bulgular erkeklerle kıyaslandığı zaman kadınların sivil toplum kuruluşlarına üye olmama durumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Konda Araştırma ve Danışmanlık (2014: 50) tarafından Türk gençliği üzerinde yapılan benzer bir araştırmada da erkeklerin sivil toplum kuruluşlarına üye olma düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğu belirlenmiş, erkeklerin %26'sının, kadınların ise %19'unun sivil toplum kuruluşuna üye olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 105: Katılımcıların “Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması

Eğitim düzeyi	Tanımlayıcı istatistik	Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Lise ve altı	f	16	232	248
	%	6,5	93,5	100,0
Üniversite ve üstü	f	19	67	86
	%	22,1	77,9	100,0
Toplam	f	35	299	334
	%	10,5	89,5	100,0

Katılımcıların sivil toplum örgütüne üye olup olmama durumları eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Eğitim düzeyi lise ve altı olan katılımcıların %93,5'i, eğitim düzeyi üniversite ve üstü olan katılımcıların ise %77,9'u herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye değildir. Elde edilen bulgulara göre, üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip gençlerin lise ve altı eğitim düzeyine sahip gençlere kıyasla sivil toplum kuruluşlarına üye olma oranları daha yüksektir. Literatürde yer alan araştırma bulguları da genellikle eğitim seviyesi yüksek olan gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üye olma düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Yentürk ve diğerleri (2012: 334) tarafından yapılan araştırmada İstanbul ilinde yaşayan gençlerin eğitim düzeylerine göre sivil toplum kuruluşlarına üye olma durumları incelenmiş, araştırmanın sonunda sivil toplum kuruluşlarına üye olma düzeyinin eğitim düzeyi yüksek olan gençlerin lehine daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Konda Araştırma ve Danışmanlık (2014: 50) tarafından Türk ve Kürt gençler üzerinde yapılan araştırmada gençlerin STK üyeliklerinin eğitim düzeylerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin %34'ünün, lise mezunlarının %20'sinin, öğrenci olmayan gençlerin ise %13'ünün STK üyesi veya gönüllüsü oldukları tespit edilmiştir.

Katılımcıların “Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların memleketlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında katılımcıların çoğunluğunun Tunceli vatandaşı olmasının etkili olduğu düşünülebilir. Duman ve diğerleri (t.y.) tarafından Tunceli ilinde yapılan uyum araştırmasında da Tunceli halkının çoğunluğunun sendika vb. sivil toplum kuruluşlarına üye olmadıkları tespit edilmiştir. Konda Araştırma ve Danışmanlık (2014: 50) tarafından gençler üzerinde yapılan diğer bir araştırmada hem Türk hem de Kürt gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üye olma düzeylerinin benzerlik gösterdiği, elde edilen bulgulara göre etnik kökenin sivil toplum kuruluşlarına üye olma üzerinde önemli bir belirleyici olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 106: Katılımcıların “Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların gelir düzeylerine göre karşılaştırılması

Gelir düzeyi	Tanımlayıcı istatistik	Herhangi bir sivil toplum örgütüne üye misiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
0 - 500 TL	f	7	65	72
	%	9,7	90,3	100,0
501 - 1000 TL	f	6	89	95
	%	6,3	93,7	100,0
1001 - 2500 TL	f	10	103	113
	%	8,8	91,2	100,0
2501 - 5000 TL	f	12	42	54
	%	22,2	77,8	100,0
Toplam	f	35	299	334
	%	10,5	89,5	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olma durumlarının gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Gelir düzeyi 0-500 TL olan katılımcıların %90,3'ü, gelir düzeyi 501-1000 TL olan katılımcıların %93,7'si, gelir düzeyi 1001-2500 TL olan

katılımcıların %91,2'si, gelir düzeyi 2501-5000 TL olan katılımcıların ise %77,8'i herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye değildir. Ekonomik gelir düzeyi yüksek olan bireylerin sivil toplum kuruluşlarına üye olma oranlarının gelir düzeyi düşük olan bireylere kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Konda Araştırma ve Danışmanlık (2014: 50) tarafından Türkiye'deki gençler üzerinde yapılan araştırmada, gençlerin gelir seviyeleri arttıkça STK'lara üye olma oranlarının da arttığı tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular ile literatürde yer alan benzer araştırma sonuçları kıyaslandığı zaman, gençlerin ekonomik gelir düzeylerine göre STK'lara üye olma durumlarına ilişkin sonuçların benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu kapsamda gençlerde STK'lara üye olma durumu üzerinde gelir düzeyinin doğrudan etkili bir unsur olduğunu söylemek mümkündür.

5.13. GENÇLİK ve DEVLET KURUMLARINA GÜVEN

Katılımcıların güvenlerinin en fazla olduğu kurumlara ilişkin görüşlerinin farklı değişkenlere göre değerlendirildiği bulgu ve yorumlar aşağıda sunulmuştur. Tunceli gençliğinin en fazla güven duyduğu kurumun tespitinin amaçlandığı bu soruda, katılımcılar emniyet, hükümet, belediye, TSK, üniversite ve diğer şeklinde belirtilen kurumlardan birisini seçmişlerdir. Verilen cevaplar doğrultusunda, çalışmanın kapsadığı gençlik kesiminin “en çok güvendiği kurum” a yönelik elde edilen bulgular, literatürdeki benzer alan araştırmaları ışığında değerlendirilmiştir. Ortaya çıkan sonuçlara kısaca yer vermek gerekirse; öğrencilerin çoğunluğu (%25,9) “hiçbir” kuruma güvenmemektedir. Küçük yaş grubunda bulunan bireylerin (15-17 yaş) en fazla güvendikleri kurumların başında üniversitenin geldiği ortaya çıkmıştır. 18-20 yaş grubundaki bireyler ise hiçbir kuruma güvenmemektedir. Kadınların çoğunluğu (%20,9) üniversiteye güvendiğini ifade etmiştir. Erkeklerin (%25,4) ise en fazla güven duydukları kurum belediyedir. Ortaya çıkan en çarpıcı sonuç Tuncelili vatandaşların çoğunluğu hiçbir kuruma güvenmezken, Tuncelili olmayan bireylerin en fazla güvendikleri kurumun emniyet teşkilatı olmasıdır.

Tablo 107: Katılımcıların güvenlerinin daha fazla olduğu kuruma ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar

Kurumlar	f	%
Hiçbiri	68	19,7
Üniversite	64	18,6
Belediye	58	16,8
Diğer	56	16,2
Emniyet	35	10,1
Cevapsız	28	8,1
Hükümet	18	5,2
TSK	10	2,9
PKK	8	2,3
Toplam	345	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların önemli bir bölümünün güvenlerinin fazla olduğu kurumların “üniversite” ve “belediye” olduğu görülmektedir. Katılımcıların %16,2’si ise “diğer” kategorisinde yer alan kurumlara daha fazla güvenmektedir. Gençlerin en büyük çoğunluğu (%19,7) ise hiçbir kuruma güvenmediğini ifade etmiştir.

Tablo 108: Katılımcıların “Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması

Meslek grupları	Tanımlayıcı istatistik	Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?								Toplam
		Emniyet	Hükümet	Belediye	TSK	Üniversite	PKK	Diğer	Hiçbiri	
Öğrenci	f	24	9	27	2	47	4	30	50	193
	%	12,4	4,7	14,0	1,0	24,4	2,1	15,5	25,9	100,0
Vasıfsız işçi veya hizmetli	f	2	2	4	2	0	0	0	1	11
	%	18,2	18,2	36,4	18,2	,0	,0	,0	9,1	100,0
Ev hanımı	f	5	0	4	1	4	3	4	4	25
	%	20,0	,0	16,0	4,0	16,0	12,0	16,0	16,0	100,0
Vasıflı işçi, şef veya formen	f	0	0	1	0	0	0	2	0	3
	%	,0	,0	33,3	,0	,0	,0	66,7	,0	100,0
Devlet veya özel sektör çalışanı	f	1	0	2	0	1	0	2	0	6
	%	16,7	,0	33,3	,0	16,7	,0	33,3	,0	100,0
Memur veya masa çalışanı	f	3	6	16	5	10	1	16	10	67
	%	4,5	9,0	23,9	7,5	14,9	1,5	23,9	14,9	100,0
Diğer	f	0	1	4	0	2	0	2	3	12
	%	,0	8,3	33,3	,0	16,7	,0	16,7	25,0	100,0
Toplam	f	35	18	58	10	64	8	56	68	317
	%	11,0	5,7	18,3	3,2	20,2	2,5	17,7	21,5	100,0

Katılımcıların güvenlerinin fazla olduğu kurumlar meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Öğrencilerin %25,9’u hiçbir

kuruma güvenmemektedir. Vasıfsız işçi veya hizmetlilerin %36,4'ü belediyeye güvenmekte, ev hanımlarının %20'si emniyete güvenmekte, vasıflı işçi, şef veya formenlerin %66,7'si diğer gruptaki kurumlara güvenmekte, devlet veya özel sektör çalışanlarının %33,3'ü belediyeye, %33,3'ü ise diğer grupta yer alan kurumlara güvenmektedir. Memur veya masa çalışanlarının %23,9'u belediyeye, %23,9'u diğer grupta yer alan kurumlara güvenmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında öğrenci gençlerin, devlet kurumlarıyla genel olarak sosyal yaşamlarında pek irtibatlı olmamalarına rağmen, aile büyüklerinin geçmişte yaşadığı travmatik olayların - çocuklukları bir kamyon kasasına konulup bir yerlere götürülen anne babalar, 1938 travmasını yaşamış dedeler, nineler- belleklerden silinmediği, bir sosyal çevrede büyümüş olmalarının, bu bağlamda ne devlete ne diğer kurumlara aidiyet hissetmemelerinin etkili olduğunu söylemek mümkündür (Tekinoğlu, 2011: 111). Zaten Tunceli ile ilgili çalışmalarda, öne çıkan niteliği merkezi iktidarla olan uzlaşsızlık ve çatışmalardır. 16. Yüzyıldan beri Doğu Anadolu Bölgesindeki, hem toplumsal yapısı, etnik ve dini kimliği, hemde coğrafi bakımdan en sıra dışı yerleşim birimi olarak tanımlanmaktadır Tunceli (Dersim). Çalışmamız açısından devlet kurumları da bahsedilen merkezi iktidarı sembolize etmektedir (Sağlam, 2011: 270). Devlet kurumlarına duyulan güvensizliğin aksine en güvenilen kurumların başında belediye ve üniversitenin gelmesinin temelinde de bu etken yatmaktadır. Zira belediye, merkezi iktidarın tam da karşısındaki “yerel” i temsil ederken, yine üniversite de merkezi iktidardan bağımsız özerk bir kurum oluşuyla ön plana çıkmaktadır.

Tablo 109: Katılımcıların “Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?” sorusuna verdikleri yanıtların yaş gruplarına göre karşılaştırılması

Yaş grupları	Tanımlayıcı istatistik	Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?							Toplam	
		Emniyet	Hükümet	Belediye	TSK	Üniversite	PKK	Diğer		Hiçbiri
15-17 yaş	f	20	6	20	1	26	1	17	23	114
	%	17,5	5,3	17,5	,9	22,8	,9	14,9	20,2	100,0
18-20 yaş	f	4	3	6	1	16	3	10	21	64
	%	6,3	4,7	9,4	1,6	25,0	4,7	15,6	32,8	100,0
21-23 yaş	f	2	1	6	3	3	1	1	6	23
	%	8,7	4,3	26,1	13,0	13,0	4,3	4,3	26,1	100,0
24-26 yaş	f	3	1	10	0	8	0	9	4	35
	%	8,6	2,9	28,6	,0	22,9	,0	25,7	11,4	100,0
	f	6	7	16	5	11	3	19	14	81

26-28 yaş	%	7,4	8,6	19,8	6,2	13,6	3,7	23,5	17,3	100,0
Toplam	f	35	18	58	10	64	8	56	68	317
	%	11,0	5,7	18,3	3,2	20,2	2,5	17,7	21,5	100,0

Katılımcıların güvenlerinin fazla olduğu kurumlara ilişkin görüşlerinin yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre küçük yaş grubunda bulunan bireylerin (15-17 yaş) en fazla güvendikleri kurumların başında üniversite gelmektedir. 18-20 yaş grubundaki bireylerin hiçbir kuruma güvenmedikleri ortaya çıkan bir sonuçtur. 24-26 yaş grubundaki bireylerin belediyeye güvendikleri, 21-23 yaş grubunda bulunan bireylerden ise belediyeye güvenenler ile hiçbir kuruma güvenmeyenlerin benzer oranlarda (%26,1) oldukları tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre, gençlerde yaş gruplarına göre devlet kurumlarına yönelik algıların farklılık gösterdiği söylenebilir. 15-17 yaş dönemi gençler için genel olarak üniversite hayallerinin kurulduğu bir dönem olması sebebiyle, bu yaş grubunda yer alan gençlerin en güvenilen kurum olarak bu kurumu işaretlemeleri, belki de üniversite seçeneğini hayatlarındaki tek çıkış noktası olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır. 18-20 yaş grubundaki gençlerin ise hiçbir kuruma güvenmedikleri şeklinde ortaya çıkan sonuçta 15-17 yaş grubu için yapılan değerlendirmeyi destekler niteliktedir. 24-26 yaş grubunda yer alan genç bireylerin, yerel siyasetle ve yerel siyasetle beraber hareket eden çeşitli derneklerle iletişim halinde bulunmaları, en fazla güvendikleri kurum olarak “belediye”yi göstermiş olmalarında bir etken olarak düşünülebilir.

Tablo 110: Katılımcıların “Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?” sorusuna verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	Tanımlayıcı istatistik	Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?								Toplam
		Emniyet	Hükümet	Belediye	TSK	Üniversite	PKK	Diğer	Hiçbiri	
Kadın	f	27	11	26	5	40	8	36	38	191
	%	14,1	5,8	13,6	2,6	20,9	4,2	18,8	19,9	100,0
Erkek	f	8	7	32	5	24	0	20	30	126
	%	6,3	5,6	25,4	4,0	19,0	,0	15,9	23,8	100,0
Toplam	f	35	18	58	10	64	8	56	68	317
	%	11,0	5,7	18,3	3,2	20,2	2,5	17,7	21,5	100,0

Katılımcıların en fazla güvendikleri kurumlar katılımcıların cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Kadın katılımcıların %20,9'u üniversiteye güvenirken, erkek katılımcıların %23,8'i belediyeye güvenmektedir. Elde edilen bu bulgulara göre, bölgenin gelişmesi anlamında erkeklere kıyasla kadınların üniversiteyi önemli bir kurum olarak değerlendirdiklerini söylemek mümkündür.

Tablo 111: Katılımcıların “Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?” sorusuna verdikleri yanıtların memleketlerine göre karşılaştırılması

Memleket	Tanımlayıcı istatistik	Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?								Toplam
		Emniyet	Hükümet	Belediye	TSK	Üniversite	PKK	Diğer	Hiçbiri	
Tunceli	f	24	12	57	6	56	7	50	62	274
	%	8,8	4,4	20,8	2,2	20,4	2,6	18,2	22,6	100,0
Diğer	f	11	6	1	4	8	1	6	6	43
	%	25,6	14,0	2,3	9,3	18,6	2,3	14,0	14,0	100,0
Toplam	f	35	18	58	10	64	8	56	68	317
	%	11,0	5,7	18,3	3,2	20,2	2,5	17,7	21,5	100,0

Tuncelili olan ve olmayan katılımcıların güvenlerinin daha fazla olduğu kurumlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Tuncelili olan katılımcıların %22,6'lık bir bölümü hiçbir kuruma güvenmezken, Tuncelili olmayan katılımcıların %25,6'sı emniyete güvenmektedir. Güvenin tesis edilmediği toplumlarda insanların zamanla kurumlarla çatışma ve tartışma içerisine girecekleri bilinmektedir (Can, 2015: 261). Duman ve diğerleri (t.y.) tarafından Tunceli vatandaşları üzerinde yapılan benzer bir çalışmada da vatandaşların kamu hizmetlerine yeterli düzeyde güvenmedikleri belirlenmiş, kamu hizmetlerine vatandaşların sadece %14,7'sinin güvendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda Tuncelili gençlerin kamu kurumlarına olan güvenlerinin artırılmasına yönelik ciddi adımlar atılması gerekmektedir. Devlete ve devlet kurumlarına karşı yoğun güvensizlik hissetmeleri gençlerin aidiyet duygularını da zedelemekte, alışkanlık, davranış ve tutumlarda olumsuz yönelimlere neden olmaktadır. Kendisini ailesine, devlete ve topluma ait hissetmeyen genç birey, içindeki manevi boşluğu zararlı alışkanlıklara yönelerek gidermeye çalışmakta ya da illegal örgütlerin kısılcasına düşmektedir.

Tablo 112: Katılımcıların “Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?” sorusuna verdikleri yanıtların eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması

Eğitim düzeyi	Tanımlayıcı istatistik	Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?								Toplam
		Emniyet	Hükümet	Belediye	TSK	Üniversite	PKK	Diğer	Hiçbiri	
Lise ve altı	f	33	13	36	7	53	7	38	49	236
	%	14,0	5,5	15,3	3,0	22,5	3,0	16,1	20,8	100,0
Üniversite ve üstü	f	2	5	22	3	11	1	18	19	81
	%	2,5	6,2	27,2	3,7	13,6	1,2	22,2	23,5	100,0
Toplam	f	35	18	58	10	64	8	56	68	317
	%	11,0	5,7	18,3	3,2	20,2	2,5	17,7	21,5	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların eğitim düzeylerine göre daha fazla güvendikleri kurumlar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Lise ve altında eğitim düzeyi olan katılımcıların %22,5’i üniversiteye güvenirken, üniversite ve üzerinde eğitim düzeyi olan katılımcıların ise %27,2’si belediyeye güvenmektedir. Eğitim düzeyi düşük olan gençlerin ileride iyi bir iş sahibi olma konusunda üniversite eğitimini önemli görmelerinin üniversiteye olan güvenlerini arttıran bir unsur olduğu düşünülebilir.

Tablo 113: Katılımcıların “Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?” sorusuna verdikleri yanıtların gelir düzeylerine göre karşılaştırılması

Gelir düzeyi	Tanımlayıcı istatistik	Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?								Toplam
		Emniyet	Hükümet	Belediye	TSK	Üniversite	PKK	Diğer	Hiçbiri	
0 - 500 TL	f	9	4	5	2	11	5	16	16	68
	%	13,2	5,9	7,4	2,9	16,2	7,4	23,5	23,5	100,0
501 - 1000 TL	f	10	5	17	2	16	1	10	28	89
	%	11,2	5,6	19,1	2,2	18,0	1,1	11,2	31,5	100,0
1001 - 2500 TL	f	10	3	21	3	31	2	20	19	109
	%	9,2	2,8	19,3	2,8	28,4	1,8	18,3	17,4	100,0
2501 - 5000 TL	f	6	6	15	3	6	0	10	5	51
	%	11,8	11,8	29,4	5,9	11,8	,0	19,6	9,8	100,0
Toplam	f	35	18	58	10	64	8	56	68	317
	%	11,0	5,7	18,3	3,2	20,2	2,5	17,7	21,5	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların güvenlerinin daha fazla olduğu kurumların katılımcıların gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Gelir düzeyi 0-500 TL olan katılımcıların %23,5'i diğer kategorisindeki kurumlara güvenirken, %23,5'i hiçbir kuruma güvenmemektedir. Gelir düzeyi 501-1000 TL olan katılımcıların %31,5'i hiçbir kuruma güvenmemektedir. Gelir düzeyi 1001-2500 TL olan katılımcıların %28,4'ü üniversiteye güvenirken, gelir düzeyi 2501-5000 TL olan katılımcıların %29,4'ü belediyeye daha fazla güvenmektedir. Elde edilen bulgulara göre yüksek gelir düzeyine sahip olan bireylerin en fazla güvendikleri kurumların başında belediyenin geldiği, orta gelir grubunda bulunan bireylerin en fazla güvendikleri kurumların başında üniversitenin geldiği, ekonomik gelir düzeyi düşük olan bireylerin ise hiçbir kuruma güveninin bulunmadığı veya diğer kurumlara güvendikleri görülmektedir. İnsanların kamu kurumlarında isteklerini kolayca yerine getirebilmeleri ve işlemlerini rahat bir biçimde yapabilmeleri kişisel özgürlükleri açısından önemli bir konudur (Karagül ve Masca, 2005: 45). Bu noktada özellikle düşük gelir düzeyine sahip olan gençlerin hiçbir kamu kurumuna güvenlerinin olmaması ve güvenilen kurum olarak “diğer” seçeneğinin işaretlenmesi, vatandaş devlet arasındaki ilişkinin yeniden gözden geçirilmesinin gerekliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

5.13.1. Katılımcıların İşlerinin Düşmesini İstemedikleri Kurumlara İlişkin Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların işlerinin düşmesini istemedikleri kurumlara ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenlere göre değerlendirildiği bulgu ve yorumlar aşağıda sunulmuştur. Meslek grupları açısından, ev hanımlarının işlerinin düşmesini istemedikleri kurumların başında “hastane”lerin geldiği, diğer meslek gruplarındaki bireylerin ise işlerinin düşmesini istemedikleri kurumun “emniyet” olduğu tespit edilmiştir. Tuncelili olan bireyler, emniyete hiç işlerinin düşmesini istememektedirler. Medeni durum açısından da, hem evli hem de bekâr bireylerin işlerinin düşmesini istemedikleri kurumların başında yine emniyet gelmektedir. Yaş grubu ve cinsiyetin farklılık yaratan değişkenler olmaması dikkat çekicidir. Zira, farklı yaş grupları ve farklı cinsiyetler açısından, muhatap olunan kurumlarda farklılıklar olması mümkün gözükse de kurumlara bakış açısının değişmemesi düşündürücüdür. Daha önce de bahsedildiği

üzere, Tunceli’de tarihsel süreçte yaşanan travmaların nesilden nesile aktararak, toplumsal hafızadaki canlılığını muhafaza etmesi, gençlerin devlet kurumu algısını halen olumsuz etkilemektedir ve hiçbir kuruma güvenmeme şeklinde genç neslin zihninde tezahür etmektedir.

Tablo 114: Katılımcıların hiç işlerinin düşmesini istemedikleri kurumlara ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları

Kurumlar	f	%
Emniyet	166	48,1
Hastane	98	28,4
Askeriye	37	10,7
Diğer	20	5,8
Belediye	16	4,6
Hükümet	4	1,2
Cevapsız	4	1,2
Toplam	345	100,0

Katılımcıların hiç işlerinin düşmesini istemedikleri kurumlar incelendiğinde, katılımcıların %48,1’i emniyete hiç işlerinin düşmesini istememektedirler. Katılımcıların %28,4’ü ise hastaneye hiç işinin düşmesini istememektedir.

Tablo 115: Katılımcıların “Hangi resmi kuruma hiç işinizin düşmesini istemezsiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların meslek gruplarına göre karşılaştırılması

Meslek grupları	Tanımlayıcı istatistik	Hangi resmi kuruma hiç işinizin düşmesini istemezsiniz?						Toplam
		Emniyet	Hükümet	Belediye	Askeriye	Hastane	Diğer	
Öğrenci	f	112	3	13	24	52	8	212
	%	52,8	1,4	6,1	11,3	24,5	3,8	100,0
Vasıfsız işçi veya hizmetli	f	7	0	0	0	4	0	11
	%	63,6	,0	,0	,0	36,4	,0	100,0
Ev hanımı	f	8	0	1	0	11	8	28
	%	28,6	,0	3,6	,0	39,3	28,6	100,0
Vasıflı işçi, şef veya formen	f	2	0	0	0	1	0	3
	%	66,7	,0	,0	,0	33,3	,0	100,0
Devlet veya özel sektör çalışanı	f	3	0	0	3	0	1	7
	%	42,9	,0	,0	42,9	,0	14,3	100,0
Memur veya masa çalışanı	f	28	1	2	9	26	3	69
	%	40,6	1,4	2,9	13,0	37,7	4,3	100,0
Diğer	f	6	0	0	1	4	0	11
	%	54,5	,0	,0	9,1	36,4	,0	100,0
Toplam	f	166	4	16	37	98	20	341

	%	48,7	1,2	4,7	10,9	28,7	5,9	100,0
--	---	------	-----	-----	------	------	-----	-------

Tablo incelendiğinde katılımcıların hiç işlerinin düşmesini istemedikleri kurumların katılımcıların meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin %52,8'i, vasıfsız işçi veya hizmetlilerin %66,7'si, vasıflı işçi, şef veya formenlerin %66,7'si, memur veya masa çalışanlarının %40,6'sı ve diğer meslek grubundaki katılımcıların %54,5'inin işlerinin düşmesini istemedikleri kurum emniyettir. Ev hanımlarının %39,3'ünün işlerinin düşmesini istemediği kurum hastane, devlet veya özel sektör çalışanlarının %42,9'unun işlerinin düşmesini istemediği kurum emniyet ve %42,9'unun işlerinin düşmesini istemediği kurum askeriye'dir. Elde edilen bulgulara göre, ev hanımlarının işlerinin düşmesini istemedikleri kurumların başında hastanelerin geldiği, diğer meslek gruplarındaki bireylerin ise işlerinin düşmesini istemedikleri kurumların başında emniyetin geldiği görülmektedir. Diğer meslek gruplarında bulunan gençlerin ise geçmiş yıllarda emniyet teşkilatı ile sorun yaşamış olmalarının ve Tunceli özelinde, geçmişte yaşanan travmaların bu kuruma olan güvenlerini olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir. Ancak ülkelerin gelişmesinde insanların kurumlara olan güvenlerinin önemli bir yere sahip olduğu göz önünde bulundurulduğu zaman (Karagül ve Masca, 2005: 37 devlet kurumlarının halkın nezdindeki algılanış biçiminin nedenleri ve sonuçlarına yönelik derinlemesine analizlere ihtiyaç olduğu ortadadır.

Tablo 116: Katılımcıların “Hangi resmi kuruma hiç işinizin düşmesini istemezsiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların memleketlerine göre karşılaştırılması

Memleket	Tanımlayıcı istatistik	Hangi resmi kuruma hiç işinizin düşmesini istemezsiniz?						Toplam
		Emniyet	Hükümet	Belediye	Askeriye	Hastane	Diğer	
Tunceli	f	148	3	14	36	78	15	294
	%	50,3	1,0	4,8	12,2	26,5	5,1	100,0
Diğer	f	18	1	2	1	20	5	47
	%	38,3	2,1	4,3	2,1	42,6	10,6	100,0
Toplam	f	166	4	16	37	98	20	341
	%	48,7	1,2	4,7	10,9	28,7	5,9	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların işlerinin düşmesini istemedikleri kurumların katılımcıların memleketlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Tuncelili olan katılımcıların %50,3’ü emniyete işlerinin düşmesini istemezken, Tuncelili olmayan katılımcıların %42,6’sının işlerinin düşmesini istemedikleri kurum hastanedir.

Tunceli ili uyum araştırması adı altında yapılan bir araştırmada Tunceli ilinde sadece genç bireylerin değil aynı zamanda yetişkin bireylerin de emniyet teşkilatına olan güven düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırmada Tuncelili vatandaşların %40’ının emniyet teşkilatına az güvendikleri, %42,2’sinin ise hiç güvenmedikleri belirlenmiş, emniyet teşkilatına güvenen vatandaşların oranının ise %17,9 düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Duman ve diğerleri, t.y.).

Doğan ve Bağış’a (2011: 208) göre günümüzde hızlı bir toplumsal değişim ve sosyal hareketlilik yaşanmaktadır. Toplumsal değişim ve sosyal hareketliliğe bağlı olarak bazı kurumların çalışma mekanizmaları değişime ayak uydurmakta zorlanmaktadır. Bunun yanında insanların sorunlarının çözümünde kullanılan seçeneklerin farklılaşması, sorunların çözümünün düşünce, yaklaşım ve uygulama boyutlarında da değişimi zorunlu kılmaktadır. İnsan yaşamının her alanında görülmeye başlanan bu yenilik ve gelişmeler emniyet güçlerinin de işleyişlerinin yeniden yapılandırılması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda bölgede yaşayan gençlerin emniyet müdürlüğüne olan güvenlerinin artırılması amacıyla öncelikle emniyet kurumu bazında sonrasında da tüm devlet kurumları bazında gençlere yönelik plan, proje ve politikalar bağlamında değişim ve dönüşümlere ihtiyaç vardır.

Tablo 117: Katılımcıların “Hangi resmi kuruma hiç işinizin düşmesini istemezsiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların medeni durumlarına göre karşılaştırılması

Medeni durum	Tanımlayıcı istatistik	Hangi resmi kuruma hiç işinizin düşmesini istemezsiniz?						Toplam
		Emniyet	Hükümet	Belediye	Askeriye	Hastane	Diğer	
Evli	f	25	0	2	3	18	8	56
	%	44,6	,0	3,6	5,4	32,1	14,3	100,0
Bekâr	f	141	4	14	34	80	12	285
	%	49,5	1,4	4,9	11,9	28,1	4,2	100,0

Toplam	f	166	4	16	37	98	20	341
	%	48,7	1,2	4,7	10,9	28,7	5,9	100,0

Katılımcıların işlerinin düşmesini istemedikleri kurumlara ilişkin görüşlerinin medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre hem evli hem de bekâr bireylerin işlerinin düşmesini istemedikleri kurumların başında emniyetin geldiği, ancak evli bireylerle kıyaslandığı zaman bekâr katılımcıların bu görüşe daha fazla katıldıkları tespit edilmiştir. Demokratik olsun ya da olmasın toplumda güvenliğin sağlanmasında emniyet güçlerinin önemli bir rolü olduğu bilinmektedir (Doğan ve Bağış, 2011: 207). Ancak bölgede yaşayan hem evli hem de bekâr gençlerin emniyet müdürlüğüne işlerinin düşmesini istememeleri bu kuruma olan güvenlerinin düşük olduğunu göstermektedir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Dünyada, tarihsel olarak modern dönemde gençlik önemli bir toplumsal kesim olarak görülmeye başlanmıştır. Aydınlanma dönemiyle beraber yaşanan değişimler ve dönüşümler, gençlik kavramına yüklenen anlamı farklı bir boyuta taşımıştır. Batı dünyasında, özellikle, modernleşme ve hümanizma hareketleriyle birlikte, insanın özgür ve özerk bir varlık olduğu anlayışı ön plana çıkmıştır. Özellikle ortaçağın kul, tebaa anlayışı yerine, gençliğin aktif bir özne olarak, toplumsal değişimlerin lokomotif olduğu görüşü yaygınlaşmıştır.

Gençlikle ilgili sosyolojik literatüre bakıldığında, farklı kavramsal ve kuramsal yaklaşımların birbirleriyle ilişki içerisinde gençlik olgusunu ele aldıkları görülmektedir. Gençlik bu çalışmalarda interdisipliner bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Tezin kuramsal ve kavramsal kısmında, genç ve gençlik nosyonu; klasik sosyoloji teorileri içerisinde, çatışmacı yaklaşım, yapısal fonksiyonalist yaklaşım, sembolik etkileşimci yaklaşımın argümanlarıyla analiz edilmiştir. Ardından sosyalleşme, kimlik ve kişilik oluşum süreci, kimlik ve kişilik oluşum sürecine ailenin etkisi, aile içi iletişim, kuşaklararası çatışma ve çatışmanın yaşandığı alanlar, çevre ve akran gruplarının etkisi tartışmalarına yer verilmiştir.

Dünyada gençlik bölümünde ise; dünyada genç nüfus, genç nüfusun ülkelere göre toplam nüfus içerisindeki oranları, dünya gençlik profili, dünya gençlik sorunları, gençliğin serbest zaman kullanımı konuları analitik olarak irdelenmiştir. Türkiye’de gençlik bölümünde ise; genç nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı, bölge ve illere göre dağılımına yer verildikten sonra, Türkiye’de gençlik profili, gençlik sorunları, serbest zaman kullanımı, gençlik politikaları, gençlerde demokratik ve siyasal katılım, gençlerde, dinsel ahlâksal, geleneksel, ulusal, yerel, estetik ve sanatsal, evrensel değerler, gençlerde önyargı ve sosyal dışlanma alt bölümlerine yer verilmiştir.

Tezin bulguları kısmında ise, gençliğin sosyo-ekonomik ve demografik profili; kimlik ve aidiyet, boş zaman değerlendirme, gençlik ve değerler, gençlik ve siyasal katılım, gençlik ve gelecek beklentisi, gençlik ve sorunlar genel başlıkları altında grafik ve tablolar yoluyla analize tabi tutulmuştur.

Araştırmacıların temel hobi ve alışkanlıklarına bakıldığında, katılımcıların çoğunluğunun (%60,6) boş zamanlarını genellikle TV ve radyo izleyerek geçirdikleri görülmektedir. Boş zaman etkinliklerinde ikinci sırayı internet ve sosyal medya ağlarına katılmak, almaktadır (%56,2). Katılımcıların dinledikleri müzik türlerine

bakıldığında ise ilk sırayı özgün müzik alırken, ikinci sırayı yabancı pop, üçüncü sırayı yerli pop almaktadır.

Katılımcıların günlük ortalama internette kalma süresi 1-2 saattir. Buna karşın katılımcıların %18,8'i günlük internet kullanıcısı olmadığını belirtmiştir. Yine katılımcıların interneti kullanmadaki öncelikli amacı bilgi-araştırma yapmak iken, ikinci amaçlarının arkadaşlık sitelerine göz atmak olduğu görülmüştür. TÜİK, 2014 yılı verilerine göre Türkiye genelinde 16-29 yaş grubundaki gençler için ilk sırada yer alan internet kullanım amacı internet üzerindeki sosyal gruplara (facebook, twitter vb.) katılmaktır.

Boş zaman değerlendirme aktiviteleri içinde spor etkinlikleri önemli yer tutmaktadır. Spor etkinliği içinde futbolu tercih edenler ilk sırada gelmektedir. İkinci sırada “spor yapmadığını söyleyenler”in gelmesi dikkat çekmektedir. Tunceli’de gençlerin spor yapabilecekleri alanların veya tesislerin olmaması açısından bu oranın dikkate alınması gerekmektedir. Oran düşük olmakla birlikte dövüş sporlarına ilgi de görülmektedir.

Zararlı alışkanlıklar içinde sigara içmediğini ifade eden gençlerin oranı %62,9 iken yalnızca % 18,3’ü düzenli sigara içtiğini ifade etmiştir. Türkiye genelinde sigarayı hergün kullanan gençlerin oranı ise, %14,3’tür (TÜİK, 2015: 66). Tunceli’de hiç alkol kullanmadığını ifade edenlerin oranı %57,4 iken Türkiye genelinde bu oran yani hiç kullanmamış olan gençlerin oranı, %87,3’tür. Uyuşturucu kullanımına bakıldığında; %85,2’lik kesim arkadaş çevresinde uyuşturucu kullanan kişiyi bulunmadığını ifade etmiştir. %13,6’sı ise arkadaş çevresinde uyuşturucu madde kullanıldığını söylemiştir. Çevresinde uyuşturucu madde kullanan kişilerin bulunduğunu söyleyen gençlerin ağırlıklı olarak bizatihi kendilerinin yaptığı spor dalının kickboks ve vücut geliştirme üzerinde yoğunlaştığı gözlenmiştir.

Gençlerin kendilerine rol model olarak benimsedikleri kişiler sırasıyla, anne, abi/abla ve baba’dır. Yine katılımcıların %33,3’ünün en çok hem anne hem de babalarına güvendikleri görülmüştür. Devlete olan güven oranı oldukça düşüktür. Ek olarak katılımcıların %15,9’u da hiç kimseye güvenmediğini ifade etmiştir.

Gençlerin önemli bir bölümünün ebeveynleriyle en sık yaşadıkları sorunlar sırasıyla harcama ve tüketim alışkanlıkları, eve gidiş-geliş saatleri ve arkadaş seçimidir. Aileleriyle en uyumlu oldukları konular ise siyasi görüş, yemek ve ev düzeni alışkanlıkları ve geleneklerdir. Katılımcıların %60’ı aileleriyle yaşadıkları

sorunları karşılıklı anlaşma yoluyla giderdiklerini ifade etmişlerdir. “Kaba kuvvete başvurulur” diyenlerin oranı yalnızca %3,32’dir. Aileleriyle anlaşmazlık durumunda verilen tepkilerde ilk sırayı sıkıntı ve huzursuzluk hissi, ikinci sırayı küserek konuşmama ve üçüncü sırayı ise kavga etme almaktadır. Arkadaş seçiminde belirleyici olan en önemli kriterin dürüstlük ve samimiyet olduğu görülmektedir. Yine gençlerin arkadaşlarıyla en çok konuştukları konuların başında “arkadaş sorunu” gelmektedir. Cinsel konular, magazin, din-inanç konuları ise en az konuşulan konular olmaktadır.

Araştırmaya katılan gençlerin kendilerini tanımladıkları kimliklere bakıldığında inanç kimliğinin baskın olarak öne çıktığı görülmektedir. Örneğin kendilerini Alevî olarak görenlerin oranı %40,9’dur. İkinci sırada ise etnik kimlik gelmektedir. Katılımcılar, üçüncü sırada kendilerini “genç” olarak tanımlamışlardır. Katılımcıların kimlik algılarına ilişkin görüşlerinin genel olarak demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.

Araştırmaya katılan gençlerin uğruna mücadele edebilecekleri olguların başında “aile”nin geldiği, bunu sırasıyla “özgürlük”, “namus” ve “adalet”in takip ettiği tespit edilmiştir. Katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri olguların genel olarak demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Özellikle meslek dalı, yaş grubu, memleket, medeni durum, eğitim düzeyi ve ebeveyn eğitim düzeyinin gençlerin uğruna mücadele edecekleri olgular üzerinde önemli birer belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların uğruna mücadele edebilecekleri en önemli şey, katılımcıların Tuncelili olup olmaması durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Tuncelili olmayan gençlerin %15,1’i için vatan/millet, uğruna mücadele edebilecekleri bir değer iken, Tuncelili gençlerin yalnızca %3’ü vatan/millet’i, uğruna mücadele edilebilecek bir değer olarak görmektedir.

Araştırmaya katılan gençlerin %66,1 gibi önemli bir bölümünün toplumda aşiret liderleri ve kanaat önderlerinin herhangi bir önemlerinin olmadığını düşündükleri tespit edilmiştir. Bu görüşe erkeklerle kıyaslandığı zaman kadınların daha fazla katıldıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan gençlerin yetişkin dünyasında kabul edilmenin simgesi olarak en fazla “iş sahibi olma” seçeneğini tercih ettikleri belirlenmiş, bu seçeneği sırasıyla “okul ve üniversite yönetimine katılmak”, “siyasal yönetime katılmak” ve “18 yaşını doldurmak” seçeneklerinin takip ettiği belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan gençler en önemli gençlik sorunu olarak işsizliği belirtmişlerdir. İşsizlik sorununu sırasıyla, ekonomik sorunlar, psikolojik sorunlar, toplumsal baskılar ve eğitim sorunu takip etmektedir.

Araştırmaya katılan gençlerin yarısına yakın bir bölümünün (%47,8) siyasete biraz ilgili olduğu belirlenmiş, siyaset ile çok yakından ilgili olanların oranının ise %21,7 olduğu tespit edilmiştir.

Gençlerin gelecekte umutlu olup olmama durumlarına ilişkin bulgular değerlendirildiği zaman, gençlerin %30,4'ünün gelecekte kesinlikle umutlu oldukları belirlenirken, Türkiye gençliğinin umut düzeyi %77'dir (TÜİK, 2015: 97). Türkiye geneli ile kıyaslandığında Tunceli gençliğinin umut düzeyi çarpıcı biçimde azdır. Gençlerin gelecekte umutlu olma düzeyleri arasında meslek dalının ve yaş grubunun önemli birer belirleyici olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan gençlerin %12,5'i, intihar girişiminde bulunduğunu belirtmiştir. TÜİK, intihar istatistiklerine bakıldığında, Tunceli ilini içine alan Ortadoğu Anadolu Bölgesi (TRB) için 15-29 yaş aralığındaki gençlerde intihar oranı %7,5'tur. Görüldüğü üzere alan çalışmasının yapıldığı Tunceli ilinde gençlerin intihar oranları, bölge ortalamasının üzerindedir. Gençlerin intihar etmeyi düşünme eğilimlerinin eğitim düzeylerine ve ekonomik durumlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan gençlerin en fazla güvendikleri kurumlar üniversite ve belediyedir. Araştırmaya katılan gençlerin işlerinin düşmesini istemedikleri kurumların başında ise %48,1 gibi yüksek bir oranla "emniyetin" geldiği, bunu sırasıyla hastane ve askeriye takip ettiği belirlenmiştir. Katılımcıların işlerinin düşmesini istemedikleri kurumların katılımcıların memleketlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Tuncelili olan katılımcıların çoğunluğu (%50,3), emniyete işlerinin düşmesini istemezken, Tuncelili olmayan katılımcıların çoğunluğunun (%42,6) işlerinin düşmesini istemedikleri kurum hastanedir.

Araştırmaya katılan gençlerin %36,5'i siyasilerin gerçek amaçlarının kendi inanç ve ideolojilerini yaymak olduğunu düşünmektedirler. Gençlerin siyasilerin gerçek amaçları hakkındaki görüşlerinin meslek gruplarına, yaş gruplarına, cinsiyetlerine, medeni durumlarına ve anne eğitim düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterdiği ulaşılan sonuçlar arasındadır.

Araştırmaya katılan gençlerin çoğunluğu (%69,9) farklı mezhepten biri ile evlenme görüşüne olumlu bakmaktadır. Gençlerin farklı mezhepten birisi ile evlenme hakkındaki görüşlerinin meslek gruplarına ve cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan gençlerin %86,7 gibi oldukça büyük bir bölümünün herhangi bir sivil toplum kuruluşuna ye olmadığı belirlenmiş, gençlerin sivil toplum kuruluşuna ye olma durumlarının meslek gruplarına, yaş gruplarına, cinsiyetlerine, eğitim düzeylerine ve ekonomik gelir düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan gençlerin %40,3’ iyi bir toplumun referans alması gereken değerin “insan hakları” olduğunu belirtmiştir. İnsan haklarını sırasıyla “demokrasi” ve “inanç” değerleri takip etmektedir.

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında şu önerilerde bulunulabilir;

Türkiye’de genç işsizliğinin temel nedenleri olarak eğitim sistemi ile istihdam piyasası arasındaki bağlantısızlık ve yeni istihdam olanakları yaratamayan iktisadi büyüme gösterilmektedir. 1980’li yıllardan bu yana Türkiye’de güvenceli istihdam yaratılması sürecinin yavaşladığı ve yavaşlayan bu sürecin demografik gelişmenin gerisinde kaldığı söylenebilir. Özellikle esnek üretim ve esnek istihdam stratejilerinin hayata geçirilmesiyle çalışma yaşamında kalıcı işlerin arzında daralma yaşanmıştır. Tunceli’de, gençler için istihdam olanakları çok sınırlıdır. Yeni istihdam alanları yaratabilecek sektörel bir potansiyel de bulunmamaktadır. Gençlerin iş bulabilme umudu da kalmamıştır. Denilebilir ki Tunceli’de ne çalışan, ne eğitime devam eden, ne de mesleki bir kursa devam eden gençlerin oranı bir hayli yüksektir. Kuşkusuz bu durumun kayda değer ekonomik ve sosyal maliyeti bulunmaktadır.

Bir dönem okuyan, sorgulayan, eşitlik, özgürlük ve adalet peşinde koşan Dersim gençliği nasıl oldu da bu hale geldi? Sorusu kritik önem taşımaktadır (Yıldız, 2011b: 579). Tunceli’de toplumsal yapıda, aile değerlerinin ve dinsel değerlerin çözülmeye başladığı, Alevilik, pırlık, mürşitlik gibi tampon mekanizmaların eski önemini yitirdiği, aile kurumunun etkisinin azaldığı, boşanma sayısının arttığı gözlenmektedir. Gençlik, değerlerin çözülmeye başladığı bu süreçteki aidiyetsizlik ve manevî boşluk hissini, uyuşturucu, alkol vb. maddelerle doldurmaya çalışmaktadır. Değerler sistemindeki erozyonun yanısıra, kentte istihdam olanaklarının yetersizliği, üretimin olmayışı, gençleri işsizlik kısıyacına itmektir. Kentte, gençlerin boş zamanlarını verimli şekilde değerlendirebilecekleri, sosyo-kültürel etkinliklerin yer aldığı mekânların yok denecek kadar azlığı, kentleşme sorunlarının yanısıra, terör ve çatışmalı ortamın neden olduğu etkiler ve gerginlik, geçmişte yaşanan travmaların yarattığı psikolojik baskılar Tunceli gençliğini kuşatmış durumdadır. Bahsedilen sorunlar tarafından kuşatılmışlığın ortaya çıkardığı gençlik, “anomik bir gençlik”tir. Önemle belirtmek gerekir ki; bahsedilen anomik, etnik temelli siyasal bir anomidir. Tunceli gençliği, merkezi irade ile, illegal irade arasında sıkışıp kalmış bir gençliktir. Gençler üzerinde yerel dinamikler ve illegal örgütler daha etkindir. Bu illegalleşmenin

en önemli nedeni yani pekiştirici unsuru ise, yukarıda da bahsedildiği üzere “işsizlik”tir. Kendisini ailesine, topluma ait hissetmeyen pek çok genç için, hedeflenen rol model illegal örgüt üyeliğidir. Bahsedilen kritik tablo çerçevesinde, gençliğin sorunları, eğilimleri ve kimlik/aidiyet duygularına ilişkin kapsamlı ve güncel çalışmaların aciliyetle sadece Tunceli ili özelinde değil genel olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesini içeren çalışmalarla zenginleştirilmesi önem kazanmaktadır. Tunceli’de ve bölgede yaşayan gençlerin dezavantajları minimize edilmelidir.

Tarihteki travmaların nesilden nesile aktarılması neticesinde oluşan önyargı ve sosyal dışlanmışlık hissinin ortadan kaldırılması için geniş çaplı siyasi, sosyal politikalara ve eğitim alanında yapılacak reformlara ihtiyaç vardır. Çünkü tarihteki travmalar gençliğin yol haritasında çok önemli rol oynamaktadır. Gençlerin, dedelerinden ninelerinden aktarıla gelen travmatik yaşanmışlıkların onların kimlik duygularında yarattığı hasarın telafisinde geçmişte yaşananlar için devlet tarafından atılacak adımlar, devlete ve onun kurumlarına (emniyet, askeriye) karşı yaşanan yoğun güvensizlik duygusunun kırılmasında büyük bir adım olabilecektir. Bu adım, aidiyetsizlik kısılacındaki gençlerin illegal örgütlere aidiyet hissetmek yerine, vatandaşı olduğu devlete ve kurumlarına, yaşadığı topluma kendisini ait hissetmesi için kuşkusuz ki oldukça önemlidir.

Öğrencilerin resmi tarihin nesnellğine inanmamaları, devlete ve eğitim kurumlarına olan güvensizliklerini çoğaltmaktadır. Yereldeki sözlü tarihin resmi tarihle buluşturularak ders kitaplarında yer alması, öğrenci gençliğin eşitlik ve aidiyet duyguları üzerinde olumlu değişimlere yol açacaktır.

Toplum, birey ilişkilerinin bölgede eskiye oranla daha demokratik bir aşamaya geldiği gözlenmekteyse de bu noktada atılması gereken, daha kurumsal ve sürdürülebilir değişikliklerdir. Koruyucu ve önleyici sosyal hizmetlerin, rehabilitasyon çalışmalarının; insan kaynağının planlanması noktasında, devletin sosyal elinin daha görünür hale getirilmesinde kritik önemi sözkonusudur. Bilhassa, mesleksiz, çalışma yaşamına dâhil olamamış, suç ve şiddet olaylarına eğilimli, terör örgütlerinin istismarına ve şiddet olaylarına açık, gelecek umudu zayıflamış bu gençliğin ivedilikle topluma entegrasyonunun sağlanması yönünde ya varolan ama yetersiz kalan çalışmaların revize edilmesi ya da yeni gençlik politikalarıyla müdahale edilmesi, hem

genç insan kaynağının bölge kalkınmasına katkısında hem de ulusal ekonomiye girdi sağlaması noktasında kaçınılmazdır.

Bölgesel kalkınma ve gelişme planlarında gençliğe yönelik önceliklerin belirlenmesi ve uygulanması gerekmektedir.

Başta yerel yönetimler olmak üzere, diğer kurum ve kuruluşlar, gençlerin sahip oldukları sorunları ortadan kaldırmaya veya en aza indirmeye yönelik düzenlemeler yapabilirler. Ayrıca gençlerin bölgede yaşadıkları en önemli sorun olarak belirttikleri işsizliğin en aza indirilmesi için gerek devlet gerekse de yerel yönetimlerin katkılarıyla yeni istihdam alanlarının oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

Tunceli, temiz, bol oksijenli havası, suyu, endemikler başta olmak üzere çeşitli bitki türleri, doğal zenginliği ile tarımsal turizm işletmeciliği için oldukça uygun bir ildir. Dolayısıyla kentte oluşturulacak yeni istihdam alanlarından bir tanesi de; konukları çiftlikler veya diğer tarımsal alanlarda ağırlayarak turizm hizmeti veren bir ticari işletme olarak tanımlanabilen, tarımsal turizm işletmeciliğidir. Tarımsal turizmin kentte oluşturulabilmesi için gereken teşvik ve desteğin üretici/çiftçiye kamu kurumlarınca verilmesi, tarımsal turizmin yöre insanına tanıtılması, kentte yaratılacak istihdam için önemli bir sektör olarak gözükmektedir.

Araştırma bulgularından da anlaşılacağı üzere, gençlerin dezavantajları içerisinde, başta işsizlik ve yoksulluk, iş alanlarının yetersizliği; çatışmalı, kaotik ortam; alkol ve uyuşturucunun yaygınlaşması, gelecek umudunun kaybolması, eğitimde ve diğer sosyal alanlarda fırsat eşitsizlikleri yer almaktadır. Dolayısıyla ile ve/veya bölgeye yönelik çalışmalarda bu sorun yumaklarının yerleşikleşmesini önlemede başta Kalkınma Bakanlığı olmak üzere, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, ve bunlara bağlı alt paydaş kurumlara (İŞKUR, Kalkınma ajansları, GAP ve DAP, SODES gibi büyük ölçekli projeler vb. aracılığı ile) büyük görev düşmektedir. Sözkonusu kuruluşlar, gençliğe yönelik politikaların oluşumu aşamasında, bölgeye ilişkin sosyal doku analizlerini inceleyerek, icraatlarına yön vermelidirler.

Tunceli'deki inanç özgünlüğü göz önünde bulundurulduğunda, eski kuşaklara nazaran, yeni kuşağın dinsel/inançsal değerlere bağlılığının çözülmekte olduğuna dair bulgular sözkonusudur. Nitekim Alevî inancında önemli bir yere sahip olan kimi geleneksel kurumlara/otoritelere (aşiret lideri, dedelik, pirlük vb.) bağlılığın

azalmakta olduğunu söyleyen gençlerin oranı oldukça fazladır. Dini ve geleneksel mekanizmaların zayıflamasıyla gençlerin muhtelif zararlı alışkanlıklara yönelmesi, radikal/marjinal grup ve örgütlerin ideolojisine sempati duyması arasında güçlü korelasyon olduğunu söylemek mümkündür.

Gençlerin serbest zamanlarını sağlıklı değerlendirebilecekleri sosyal, sanatsal, kültürel aktivitelere kolay yoldan ulaşmalarını sağlayacak yerel kurumsal yapılar teşekkül ettirilmelidir. Gençlik Merkezlerine düşen rol bu anlamda önemlidir.

KAYNAKLAR

- Abay, Ercan; Tuğlu, Cengiz, “Şiddet ve Agresyonun Nörobiyolojisi”, *Klinik Psikiyatri*, Sayı 3, 2000, s. 21-26.
- Acar, Hakan, “Türkiye’nin Ulusal Gençlik Politikası Nasıl Yapılandırılmalıdır?”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Sayı 5(1), 2008, s. 1-20.
- Acuner, H. Yusuf, “Din Eğitimi Açısından 14-18 Yaş Arası Gençlerde Ahlâki Yargı Gelişimi (Samsun İl Örneği)”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 18, 2005, s. 265-297.
- Adıgüzel, Orhan; Batur, H. Zeynep; Ekşili, Nisa, “Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı ile Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 19, 2014, s.167-174.
- Ağaoğlu, Yavuz Selim, “Dershaneye Devam Eden Üniversite Öğrencilerinin Okuma Nedenlerinin ve Serbest Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Değerlendirilmesi”, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, Sayı 3(1), 2012, s. 33-41.
- Ağuiçenoğlu, Hüseyin, “Alevilik Örneğinde İnanç- Etnik Kimlik İlişkisi Üzerine Yapılan Tartışmalara Kısa Bir Bakış”, *Herkesin Bildiği Sır: Dersim* içinde, Derleyen: Şükrü Aslan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, s. 119-137.
- Aka, Assiye, “Kimliği Farklı Boyutlar Üzerinden Okuma: Çanakkale İli Örneği”, *Hacettepe University Faculty of Letters*, Sayı 1, 2012, s. 1-24.
- Akbaş, Oktay, *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2004.
- Akbulut, Hasan, “Gençlik ve Görsel Medya: Televizyon, Reklam, İnternet”, Editörler: Mehmet Eskin, Çiğdem Dereboy, Hacer Harlak, Ferhan Dereboy, *Türkiye’de Gençlik* içinde, Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği Yayınları, 2012.
- Akça, Gürsoy, “Moderninden Postmoderne Kültür ve Kimlik”, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 15, Güz 2005, s. 1-24.
- Akfert, Serpil Kolay; Çakıcı, Ebru; Çakıcı, Mehmet, “Üniversite Öğrencilerinde Sigara-Alkol Kullanımı ve Aile Sorunları ile İlişkisi”, *Anatolian Journal of Psychiatry*, Sayı 10, 2009, s. 40-47.

- Akgül, Suat, “Cumhuriyet Dönemine Kadar Dersim Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Sayı: 4, 1993, s. 1-22.
- Akın, Elif; Berkem, Meral, “İntihar Girişiminde Bulunan Ergenlerde Psikiyatrik Tanıların, Demografik ve Klinik Özelliklerin Değerlendirilmesi”, *Fırat Tıp Dergisi*, Sayı 17(4), 2012, s. 228-232.
- Akkaya, Nevin; İşçi, Cenan, “İki Dilli Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersine Yönelik Görüşleri”, *International Journal of Languages Education and Teaching*, Sayı 3(1), 2015, s.303-318.
- Akpınar, Alişan; Bilir Sezer; Bozkurt Sehat; Dinç N. Kemal, “II. Abdülhamit Dönemi Raporlarında Dersim Sorunu ve Zihinsel Devamlılık”, *Herkesin Bildiği Sır: Dersim* içinde, Derleyen: Şükrü Aslan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, s. 311-320.
- Aktepe, Evrim; Kandil, Sema; Göker, Zeynep; Sarp, Kadir; Topbaş, Murat; Özkorumak, Evrim, “İntihar Girişiminde Bulunan Çocuk ve Ergenlerde Sosyodemografik ve Psikiyatrik Özelliklerin Değerlendirilmesi”, *TAF Preventive Medicine Bulletin*, Sayı 5(6), 2006, s. 444-454.
- Aktuna, Yıldırım, “Gençlik Döneminde Toplumsallaşma ve Kuşak Çatışması”, *2. Milli Gençlik Kongresi* içinde, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya, 1986, s. 27-33.
- Albayrak, Banu; Kutlu, Yasemin, “Ergenlerde Öfke İfade Tarzı ve İlişkili Faktörler”, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, Sayı 2(3), 2009, s. 57-69.
- Alp, Mahmut; Eraslan, Meriç; Atay, Emrah; Özmutlu, İlker, “Düzenli Spor Yapan ve Yapmayan Çocukların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi”, *Kafkas Üniversitesi, e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1(1), 2014, s.32-36.
- Alptekin, Duygu, *Toplumsal Aidiyet ve Gençlik*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2012.
- Antranik, *Dersim Seyahatname*, Çeviren: Payline Tomasyan, Aras Yayıncılık, İstanbul, 2014.

- Arat, Necla, *Etik ve Estetik Değerler*, Telos Yayıncılık, İstanbul, 1996. Armağan, İbrahim, *Gençlik Gözüyle Gençlik, 21. Yüzyıl Eşiğinde Türkiye Gençliği*, Kırkısraklılar Vakfı Usadem Yayınları, İstanbul, 2004.
- Arslan, Mustafa, “Dini Toplumsallaşma ve Temel Etkenleri: Türk Geç Ergenleri Arasında Uygulamalı Bir Araştırma”, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Sayı 31, 2006, s. 61-78.
- Arslan, M. Mustafa; Duru, Mehmet; Kuvandik, Güven; Bozkurt, Seyran; Kaya, Ergün, “Hatay’da İntihar Girişiminde Bulunan Olguların Analizi”, *Adli Tıp Dergisi*, Sayı 22(3), 2008, s. 9-14.
- Asutay, Hikmet; Atik, Oktay, “Fatih Akın’ın Kurz Und Schmerzlos Filminde Türkalman Gençlik Alt Kültürlerinin Yansımaları”, *Zeitschrift für die Welt der Türken*, Sayı 4(2), 2012, s. 37-51.
- Atabek, Erdal, *Erken Büyüyen Çocuklar Günümüzün Ergenleri*, Altın Kitaplar, İstanbul, 2002.
- Ataseven, Fisun Bilir, “İthal/Çeviri Yoluyla Pekiştirilen, Korku ‘Mış Gibi’ Kültürü Türkiye’den Örnekler”, *Turkish Studies*, Sayı 8(10), 2013, s. 61-66.
- Atalay, Beşir, *Köy Gençliği Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*, Erzurum Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1979.
- Atay, Emrah, “Impact of Sports and Social Activities Participation on Aggression Level”, *International Journal of Academic Research*, Sayı 5(5), 2013, 169-173.
- Avcı, Dilek; Kelleci, Meral, “Lise Öğrencilerinde Öfke, Saldırganlık ve Ruhsal Belirtiler Arasındaki İlişki”, *Psikiyatri/Nöroloji/Davranış Bilimleri Dergisi*, Sayı 1(5), 2015, s. 34-42.
- Avcı, Nazmi, *Toplumsal Değerler ve Gençlik*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007.
- Avcı, Özlem Haskan; Yıldırım, İbrahim, “Ergenlerde Şiddet Eğilimi, Yalnızlık ve Sosyal Destek”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 29(1), 2014, s. 157-168.
- Avcı, Özlem Haskan; Yıldırım, İbrahim, “Prevalence of Violence Tendency in Adolescents”, *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, Sayı 8(1), 2015, s. 106-124.
- Aydın, Ali Rıza, “İnanma İhtiyacı ve Dinî Ritüellerin Psikolojik Değeri”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Sayı 9(3), 2009, s. 87-99.

- Aydın, İneyet, “Çocuk, İnternet ve Etik”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1(2), 2013, 98-119.
- Aydın, Mustafa, *Gençliğin Din ve Sosyal Değerleri*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2010.
- Aydın, Mustafa, “Değerler, İşlevleri ve Ahlâk”, *Eğitime Bakış*, Sayı 7(19), 2011, s.39-45
- Aydın, Mehmet Zeki; Gürler, Şebnem Akyol, *Okulda Değerler Eğitimi*, Nobel Akademik Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Aydın, Songül, “1938’de Dersim’den Batı İllerine Zorunlu Göç”, *1. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu* içinde, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli, 2011, s.289-296.
- Aydoğan, İsmail, “Küreselleşme ve Etkisi: Rus ve Kırım Tatar Öğrencilerinin Tutum ve Davranışlarının Analizi”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 25(2), 2008, s.107-118.
- Babayiğit, M. Veysi; Dilbaz, İsmail, “Kürt Dilbilimine Kısa Bir Bakış”, *International Journal of Kurdish Studies*, Sayı 1(1), 2015, s. 125-139.
- Babuna, Cahit; Bayhan, Nevzat, *Uyuşturucu Bağımlılık Afeti ve Sorunları*, Karakutu Yayınları, İstanbul, 2009.
- Bacıoğlu, Seda Donat, “Şiddet ve Saldırganlığın Azaltılmasında Önleme ve Müdahale Programlarının Etkililiği: Meta Analiz Çalışması”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Sayı 5(42), 2014, s. 294-304.
- Balcıoğlu, İbrahim; Kılıç, Özge, “Şiddet Bir İletişim Biçimi midir?”, *Dirim Tıp Gazetesi*, Sayı 83, 2008, s. 93-97.
- Balkaya, Ayşen; Ceyhan, Esra, “Lise Öğrencilerinin Suç Davranışı Düzeylerinin Bazı Kişisel ve Ailesel Nitelikler Bakımından İncelenmesi”, *Aile ve Toplum*, Sayı 3(11), 2007a, s.13-27.
- Balkaya, Ayşen; Ceyhan, Esra, “Lise Öğrencilerinin Kimlik Duygusu Kazanım Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 1, 2007b, s. 433-446.
- Baran, Görgün Aylin, “Türkiye’de Aile İçi İletişim ve İlişkiler Üzerine Bir Model Denemesi”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1, 2004, s. 31-42.
- Baran, Görgün Aylin, “Genç ve Gençlik: Sosyolojik Bir Bakış”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1(1), 2013, s. 9-25.

- Başaran, Tonguç, *İlköğretim Okullarında Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Programının Uygulanışına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2007.
- Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, *Türkiye’de Aile Değerleri Araştırması*, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayını, No: 145, Ankara, 2010a.
- Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, *Türkiye’de Ergen Profili*, No: 147, Ankara, 2010b.
- Bauman, Zygmunt, *Aktışkan Aşk*, Versus Yayınları, İstanbul, 2003.
- Bayhan, Vehbi, “Türkiye’de Gençlik: Sorunlar, Değerler ve Değişimler”, *Dünden Bugüne Türkiye’nin Toplumsal Yapısı* içinde, Editör: Mehmet Zencirkıran, Dora Yayınları, Bursa, 2011.
- Bayhan, Vehbi, “Milenyum veya (Y) Kuşağı Gençliğinin Sosyolojik Bağlamı”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Sayı 3, 2014, s.10-25.
- Bayrakdar, Seda; İncekara, Ahmet, “Türkiye’nin Genç İşsizlik Profili”, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, Sayı 4(1), 2013, s.15-38.
- Bener, Özgün; Günay, Gülay, “Gençlerin Evlilik ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları”, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 2(1), 2012, s.1-27.
- Berger, Peter; Luckman, Thomas, *Gerçekliğin Sosyal İnşası: Bir Bilgi Sosyolojisi İncelemesi*, Çeviren: Vefa Saygın Öğütle, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2008.
- Berk, Serdar; Doğan, Ö. Tamer; Nur, Naim, “Ağrı-Doğubayazıt’ta Lise Öğrencilerinin Sigara İçme Alışkanlıkları ve Sigaraya Karşı Tutumları”, *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, Sayı 29 (4), 2007, s.149-155.
- Berry, John N., “Educate Library Leaders”, *Library Journal*, February 15, 1998, (Erişim) <http://www.Epnet.com/ehost>, 03.05.2013, s.17
- Best, David; Rawaf, Salman; Rowley, Jenny; Floyd, Karen; Manning, Vicroeia; Strang, John, “Drinking and Smoking as Concurrent Predictors of Illicit Drug Use and Positive Drug Attitudes in Adolescents”, *Drug and Alcohol Dependence*, Sayı 60, 2000, s.319-321.

- Bonnett, Kevin; Bilton, Tony; Jones, Pip; *Sosyoloji*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2008
- Bourdieu, Pierre, *Toplumbilim Sorunları*, Çeviren: Işık Ergüden, Kesit Yayınları, İstanbul, 1997.
- Bottomore, Tom, *Toplumbilim*, Çeviren: Ünsal Oskay, Der Yayınları, Ankara, 1977.
- Boys, A; Farrell, M; Taylor, C; Marsden, J; Goodman, R; Brugha, T; Bebbington, P; Jenkins, R; Meltzer, H, “Psychiatric Morbidity and Substance Use in Young People Aged 13–15 Years: Results from the Child and Adolescent Survey of Mental Health”, *The British Journal of Psychiatry*, Sayı 182(6), 2003, s. 509-517.
- Boys, Annabel; Marsden, John; Strang, John, “Understanding Reasons for Drug Use Amongst Young people: a Functional Perspective”, *Health Education Research*, Sayı 16(4), 2001, s. 457-469.
- Bozdağlıoğlu, E. Yasemin Uyar, “Türkiye’de İşsizliğin Özellikleri ve İşsizlikle Mücadele Politikaları”, *Kırgızistan Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 20, 2008. s. 45-65.
- Bulut, Ramazan, “Okulda Din Öğretiminin Toplumsal Temeli ve İşlevleri”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 4(1), 2011, s. 20-37.
- Buran, Ahmet, “Kürtler ve Kürt Dili”, *Turkish Studies*, Sayı 6(3), 2011, s.43-57.
- Burcu, Esra, “Gençlik Teorilerinin Sınıflandırılmasına İlişkin Bir Çalışma”, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1(2), 1998, s.105-135.
- Burcu, Esra, “Engelli Gençlik ve Sosyal Riskler”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1(2), 2013, s. 30-45.
- Bruinessen, Martin Van, *Kürtlük, Türklük, Alevilik Etnik ve Dinsel Kimlik Mücadeleleri*, Çeviren: Hakan Yurdakul, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013.
- Can, Abdullah, *SPSS İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*, Pegem Akademi, Ankara, 2014.
- Can, Ali, “Türkiye’de Toplumsal ve Kamusal Güvenin İnşası”, *International Journal of Social Science*, Sayı 34, 2015, s. 261-273.
- Cesur, Sevim; Küyel, Nilay Özkan, “Ebeveyn Tutumları ve Gençlerin Ahlaki Muhakeme ve Ahlaki Yönelimleri Arasındaki İlişkiler”, *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, Sayı 29, 2009, s. 65-91.
- Ceyhun, Ayşe Gülsen; Ceyhun, Birsen, “Lise ve Üniversite Öğrencilerinde İntihar Olasılığının Değerlendirilmesi”, *Klinik psikiyatri*, Sayı 6, 2003, s. 217-224.

- Clouse, Bonnidell, “Ergenlerde Ahlâk Gelişimi ve Cinsellik”, Çeviren: Turgay Gündüz, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 9(9), 2000, s.1-39.
- Conger, Rand D; Cui, Ming; Bryant, Chalandra M; Elder J. R; Glen, H., “Competence in Early Adult Romantic Relationships: a Developmental Perspective on Family Influences”, *Journal of Personality and Social Psychology*, Sayı 79(2), 2000, s. 224-237.
- Copeland, William E; Miller-Johnson, Shari; Keeler, Gordon; Angold, Adrian; Costello, E Jane, “Childhood Psychiatric Disorders and Young Adult Crime: a Prospective, Population-based Study”, *The American Journal of Psychiatry*, Sayı 164(11), 2007, 1668-1675.
- Coşkun, Yemliha; Yıldırım, Adem, “Üniversite Öğrencilerinin Değer Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 6(1), 2009, s. 311-328.
- Crain, William, , *Theories of Development Concepts and Application*, Prentice Hall, 1980.
- Czoli, Christine D; Hammond, David; White, Christine M., “Electronic Cigarettes in Canada: Prevalence of Use and Perceptions Among Youth and Young Adults”, *Canadian Journal of Public Health*, Sayı 105(2), 2014, s. 97-102.
- Çakır, Özlem, “Türkiye’de Kadının Çalışma Yaşamından Dışlanması”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 31, 2008, s. 25-47.
- Çakmak, Fatih, “Din Eğitiminde Program Geliştirme ve Aile Faktörü”, *Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 1(1), 2013, s. 81-104.
- Çalışkan, Nihat; Aslander, Mustafa, “Aile İçi İletişim ve Siber Yaşam: Teorik Bir Çözümleme”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 15(2), 2014, s. 263-277.
- Çalışkur, Ayşem, *Psikolojide Değerler ve Gençlik*, Papatya Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- Çarkoğlu, Ali, “*Türk Gençliği ve Siyasal Katılım*”, Form Yayıncılık, İstanbul, 2001.
- Çekin, Abdulkadir, “Öğretmen Adaylarının Ahlaki Olgunluk Düzeyleri”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Sayı 21(3), 2013, s. 1035-1048.

- Çetinkaya, Emel, “Genç İşsizliğin Teorik Açıklamaları”, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı 58, 2010, s. 45-57.
- Çınar, Aliye, *Değerler Felsefesi ve Psikolojisi*, Emin Yayınları, Bursa, 2013.
- Çiçek, Zuhâl; Şahin Adnan, “1938 Dersim Kırımının Dersim Halkının Siyasal Davranışı Üzerine Etkisi: CHP Örneği”, *2. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli, 2014, s.445-479
- Çilingir, Dilek; Hintistan, Sevilay; Öztürk, Havva, “Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Alışkanlıkları ve Etkileyen Faktörler”, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, Sayı 1(2), 2012, s. 69-85.
- Çolakoğlu, Filiz Fatma; Solak, Nadir, “Ortaöğretim Öğrencilerinin Cinsiyet ve Okul Türüne Göre Saldırganlık Düzeyleri İle Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi (Çorum İli Örneği)”, *International Journal of Social Science*, Sayı 26, 2014, s. 57-66.
- Çoşar, Yakup, “Kentleşen Türkiye’de Çocuk Suçluluğu”, *TBB Dergisi*, Sayı 56, 2005, s. 281-327.
- De Minzi, Richaud; Sacchi, Carla, “Adolescent Loneliness Assesment”, *Adolescence*, Sayı 39 (156), 2004, s. 701-710.
- Demir, İlkey, “Gençlerin Kimlik Statülerinin Kültürel Karşılaştırması: İstanbul-Nusaybin Örneği”, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 16(3), Sayı 2009, s. 129-136.
- Dereboy, Ferhan; Çelen, Nermin, “Türk Gençlerinde Kimlik Gelişimi ve Kimlik Sorunları”, Editörler: Mehmet Eskin, Çiğdem Dereboy, Hacer Harlak, Ferhan Dereboy, *Türkiye’de Gençlik* içinde, Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği Yayınları, 2012.
- Dervent, Fatih; Arslanoğlu, Erkal; Şenel, Ömer, “Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ve Sportif Aktivitelere Katılımla İlişkisi (İstanbul İli Örneği)”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Sayı 7(1), 2010, s. 521-533.
- DeWit, David J; Adlaf, Edward M; Offord, David R; Ogborne, Alan C., “Age at First Alcohol Use: a Risk Factor for The Development of Alcohol Disorders”, *American Journal of Psychiatry*, Sayı 157, 2000, s.745-750.
- Dikici, Abdullah, “Geleneklerin Toplumdaki Yeri ve Önemi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 11(2), 2001, s. 251-258.

- Dilmaç, Bülent, *İnsanca Değerler Eğitimi*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2012.
- Doğan, Adem; Göker, Göksel, “Yerel Seçimlerde Seçmen Tercihi (29 Mart Yerel Seçimleri Elazığ Seçmeni Örneği)”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, Sayı 5(2), 2010, s. 159-187.
- Doğan, Derya Gümüş; Ulukol, Betül, “Ergenlerin Sigara İçmesini Etkileyen Faktörler ve Sigara Karşıtı İki Eğitim Modelinin Etkinliği”, *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, Sayı 17(3), 2010, s. 179-185.
- Doğan, İsmail, *Vatandaşlık Demokrasi ve İnsan Hakları*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2007.
- Doğan, Pesent, “Resim Öğretmeni Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi”, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 36, 2012, s. 115-127.
- Doğan, Yalçın, *Savrulanlar Dersim 1937-1938 Hatta 1939*, Kırmızıkeci Yayınevi, İstanbul, 2012.
- Doğan, Zeki; Bağış, Mehmet, “Toplumun Polisten Beklenti ve Düşüncelerine Etkili Olan Faktörlerin Likert Ölçekli Sorularla Belirlenmesi”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Sayı 25(1), 2011, s. 207-223.
- Dönmez, Füsün; Azizoğlu, Nursen, “Investigation of The Students’ Science Process Skill Levels in Vocational Schools: A Case of Balıkesir”, *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, Sayı 4(2), 2010, s. 79-109.
- Dönmezer, İbrahim, *Ailede İletişim ve Etkileşim*, Simge Yayıncılık, İstanbul, 1999.
- Duman, Betül; Afşar, Nesrin; Alacahan, Osman, *Tunceli İli Sosyal Uyum Araştırması*, Kalıcı Değerler ve Maarif Vakfı, İstanbul, (t.y.).
- Duran, Hasan, “Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Tavşanlı-Kütahya Örneği”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 13, 2005, s. 131-152.
- Dursun, Salih; Aytaç, Serpil, “Üniversite Öğrencilerinin İşgücü Piyasasına Yönelik Beklentileri ve İş Deneyimleri ile Umutsuzluk ve Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”, *Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 10(1), 2012, s. 373-388.

- Durualp, Ender; Durualp, Enver, “An Investigation of Attitudes of 6-8th Graders Towards Universal Values”, *Journal of Theoretical Educational Science*, Sayı 5(4), 2012 s. 484-499.
- Dutra, Lauren M; Glantz, Stanton, “A Electronic Cigarettes and Conventional Cigarette Use Among US Adolescents A Cross-sectional Study”, *JAMA Pediatr*, Sayı 168, . 2014, s. 610-617.
- Düzgün, Ali Ekber, “Dersimliyim: Biraz İçinden Biraz Dışından”, *Herkesin Bildiği Sır: Dersim* içinde, Derleyen: Şükrü Aslan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, s. 83-97.
- Ekmen, Ahmet S.; Sert Mesut, “ Türk Ulus- Devletinin Kuruluşu ve Dersim: Tarihsel Sosyolojik Bir Bakış”, *1. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli, 2011, s. 263-273.
- Elmacıoğlu, Tuncer, *Başarıda Aile Faktörü*, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 1998.
- Engin, Hande Bilsel, “Tüketen Gençlik Kültürü: Pazarlama Kuşatması Altındaki Milenyum Kuşağı”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Sayı 3, 2014, s. 26-55.
- Epstein, Leonard H.; Beecher, Meghan D.; Graf, Jennifer L.; Roemmich, James N., “Choice of Interactive Dance and Bicycle Games in Overweight and Nonoverweight Youth”, *Annals of Behavioral Medicine*, Sayı 33(2), 2007, s. 124-131.
- Eraslan, Levent; Erdoğan, Erdi, “Değerler, Gençlik ve Sivil Toplum Kuruluşları”, *Sakarya University Journal of Education*, Sayı 5(2), 2015, s. 122-139.
- Ercan, Hakan, *Türkiye’de Gençlerin İstihdamı*, Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara, 2007.
- Erci, Behice, “Lise Öğrencilerinde Madde Bağımlılığı ve Etkileyen Ailesel Faktörler”, *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, Sayı 2(1), 1999, s. 83-94.
- Ercins, Gülay, “Türkiye’de Popüler Kültür Görünümleri ve Gençliğe Yansımaları”, VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi, *Toplumsal Dönüşümler ve Sosyolojik Yaklaşımlar*, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, 2009.
- Erdoğan, Emre, *Türk Gençliği ve Katılımın Önündeki Engeller, Türk Gençliği ve Katılım*, Form Yayıncılık, İstanbul, 2001.
- Ergün, Mustafa, *Eğitim Sosyolojisine Giriş*, Ocak Yayınları, Ankara, 1994.

- Erşan, Etem Erdal, Doğan, Orhan, Doğan, Selma, “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Sosyodemografik Açıdan Değerlendirilmesi”, *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, Sayı 31, 2009, s. 231-238.
- Eser, Burçin Yılmaz; Terzi, Harun, “Türkiye’de İşsizlik Sorunu ve Avrupa İstihdam Stratejisi”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 30, 2008, s. 229-250.
- Eser, Hamza Bahadır, “Siyasal Güven ve Bileşenleri, Üniversite Öğrencilerinde Etnik Kimlik, Siyasal Güven İlişkisi Üzerine Bir Uygulama”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 29, 2013, s. 15-42.
- Eskin, Mehmet; Dereboy, Çiğdem, *Türkiye’de Gençlik, Ne biliyoruz? Ne Bilmiyoruz?*, Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatri Derneği Yayınları, Sayı 5, Ankara, 2012.
- Fırat, Gülsün, “Dersim’de Etnik Kimlik”, *Herkesin Bildiği Sır: Dersim* içinde, Derleyen: Şükrü Aslan, İstanbul, 2011, s.139-155.
- Fırat Kalkınma Ajansı, *Tunceli Yatırım Fırsatları*, Fırat Kalkınma Ajansı Tunceli Destek Ofisi, 2013.
- Fırat Kalkınma Ajansı; Tunceli Valiliği, *Yayınlanmamış Tunceli Raporu*, Tunceli, 2015.
- Fidan, Nuray Kurtdede, “Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri”, *Kuramsal Eğitimbilim*, Sayı 2(2), 2009, s.1-18.
- Fiellin, Lynn E.; Tetrault, Jeanette M.; Becker, William C.; Fiellin, David A.; Desai, Rani A., “Prior Use of Alcohol, Cigarettes, and Marijuana and Subsequent Abuse of Prescription Opioids in Young Adults”, *J. Adolesc Health*, Sayı 5(2), 2013, s. 158-163.
- Fuller, Elizabeth; Hawkins, Victoria, *Smoking, Drinking and Drug Use Among Young People in England in 2013*, UK, Health and Social Care Information Centre, 2013.
- Genç, Salih Zeki; Eryaman, M. Yunus, “Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 9(1), 2008, s. 89-102.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı, *Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi*, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayını, No: 57, Ankara, 2013a.

- Gençlik ve Spor Bakanlığı, **Gençlik ve Sosyal Medya Araştırma Raporu**, Gençlik Araştırmaları Yayını, No: 4. Ankara, 2013b.
- Gençler, Ayhan, “Avrupa Birliği’nde Krizin İşsizliğe Etkisi ve İstihdam Teşvikleri”, **Çalışma İlişkileri Dergisi**, Sayı 2(2), 2011, s. 1-25.
- Gençoğlu, Cem; Kumcağız, Hatice; Ersanlı, Kurtman, “Ergenlerin Şiddet Eğilimine Etki Eden Ailevi Faktörler”, **Turkish Studies**, Sayı 9(2), 2014, s. 639-652.
- Giddens, Anthony, **Sosyoloji**, Kırmızı Yayınları, İstanbul, 2008.
- Giddens, Anthony, **Modernite ve Bireysel Kimlik, Geç Modern Çağda Benlik ve Toplum**, Çeviren: Ümit Tatlıcan, Say Yayınları, İstanbul, 2010a.
- Giddens, Anthony, “Eğitim”, **Sosyoloji Başlangıç Okumaları** içinde, Editör: Anthony Giddens, Say Yayıncılık, İstanbul, 2010b.
- Goniewicz, Maciej Lukasz; Zielinska-Danch, Wioleta, “Electronic Cigarette Use Among Teenagers and Young Adults in Poland”, **Pediatrics**, Sayı 130(4), 2012, s.879-885.
- Gökalp, Ziya, **Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1992.
- Gökçe, Birsen, **Orta Öğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları**, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1984.
- Göksel, Nevbahar, “Gençlerde Giyim Modası ve Kimlik İlişkisi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi**, Sayı 1(1), 2007, s. 48-52.
- Graham, Kathryn; West, Paulette; Wells, Samantha, “Evaluating Theories of Alcohol-Related Aggression Using Observations of Young Adults in Bars”, **Addiction**, Sayı 95(6), 2000, s. 847-863.
- Griffin, Kenneth W.; Botvin, Gilbert J.; Scheier, Lawrence M.; Diaz, Tracy.; Miller, Nicole L., “Parenting Practices as Predictors of Substance Use, Delinquency and Aggression Among Urban Minority Youth: Moderating Effects of Family Structure and Gender”, **Psychology of Addictive Behaviors**, Sayı 14(2), 2000, s. 174.
- Griesler, Pamela C.; Kandel, Denise B., “Ethnic Differences in Correlates of Adolescent Cigarette Smoking”, **Journal of Adolescent Health**, Sayı 23, 1998, s. 167-180.
- Gross, Elisheva F.; Juvonen, Jaana; Gable, Shelly L., “Internet Use and Well-Being in Adolescence”, **Journal of Social Issues**, Sayı 58(1), 2002, s. 75-90.

- Guan, Shu-Sha Angie; Subrahmanyam, Kavari, "Youth Internet Use: Risks and Opportunities", *Current Opinion in Psychiatry*, Sayı 22(4), 2009, s. 351-356.
- Güldü, Özgür; Ersoy Kart, Müge, "Toplumsal Cinsiyet Roller ve Siyasal Tutumlar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Sayı 64(03), 2009, s. 97-116.
- Güler, Nuran; Güler, Güngör; Ulusoy, Hatice; Bekâr, Mine, "Lise Öğrencileri Arasında Sigara, Alkol Kullanımı ve İntihar Düşüncesi Sıklığı", *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, Sayı 31, 2009, s. 340-345.
- Gültekin, Ahmet Kerim, "Tunceli'de Hâkim Alevi Nüfus İlçelerinde Yaşayan Sünni Topluluklara Genel Bir Bakış", *1. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli, 2011, s.161-173.
- Gün, Ali Kemal, "Solingen ve NSU Örneğinde Bireysel ve Kollektif Travmalar ile Toplumsal Yansımaları", *2. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli, 2014, s.329-342.
- Güneş, Ergin, "Koçgiri İsyanı Ekseninde Dersim Direnişi", *2. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli, 2014, s.232-274.
- Gür, Bekir; Dalmış, İbrahim; Kırmızıdağ, Nur; Çelik, Zafer; Boz, Nevfel, Türkiye'nin *Gençlik Profili*, Seta Yayınları, Ankara, 2012.
- Gürses, Fulya; Gürses, Hasan Basri, *Dünyada ve Türkiye'de Gençlik*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 1997.
- Gürses, İbrahim, "Önyargının Nedenleri", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 14(1), 2005, s. 143-160.
- Harlak, Hacer, "Ergenlik Döneminde Değerler ve Dini İnançlar", Editörler: Mehmet Eskin, Çiğdem Dereboy, Hacer Harlak, Ferhan Dereboy, *Türkiye'de Gençlik* içinde, Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği Yayınları, 2012.
- Harrison, Lena D.; Martin, Steven S.; Enev, Tihomir; Harrington, Deborah, "Comparing Drug Testing and Self-Report of Drug Use Among Youths and Young Adults in The General Population", *MD: Substance Abuse and Mental Health Services Administration, Office of Applied Studies*, Rockville, 2007.

- Hartup, Willard; Stevens, Nan, "Friendship and Adaptation in The Life Course", *Psychological Bulletin*, Sayı 121 (1), 1997, s. 355-370.
- Hepkon, Zeliha, "İktidarın Gör Dediği: 1935 Yılı Türk Basınında Tunceli Kanunu", *Herkesin Bildiği Sır: Dersim* içinde, Derleyen: Şükrü Aslan, İstanbul, 2011, s.373-396.
- Hess, Nicole H.; Hagen, Edward, "Sex Differences in İndirect Aggression Psychological Evidence from Young Adults", *Evolution and Human Behavior*, Sayı 27, 2006, s. 231-245.
- Hökelekli, Hayati; Çayır, Celal, "Gençlerin Din Değiştirip Hıristiyan Olmasında Etkili Olan Psiko-Sosyal Etkenler", *Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 15(1), 2006, s. 23-46.
- Hökelekli, Hayati, *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011.
- Hökelekli, Hayati, *Psikoloji, Din ve Eğitim Yönüyle İnsani Değerler*, Değerler Eğitimi Merkezi, İstanbul, 2013.
- İlhan, Rifat S.; Çevik, Abdülkadir, "Önyargıların Psikolojisi: Psikodinamik Bir Gözden Geçirme", *Nesne-Psikoloji Dergisi*, Sayı 1, 2013, s. 52-67.
- İşçiabaşı, Yaprak, "Televizyondaki Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Saldırganlık Etkisi (Amerikan Örneği)", *Kurgu Dergisi*, Sayı 18, 2001, s. 79-90.
- Janssen, I.; Katzmarzyk, P. T.; Boyce, W. F.; Vereecken, C.; Mulvihill, C.; Roberts, C.; Currie, C.; Pickett, W., "Comparison of Overweight and Obesity Prevalence in School-Aged Youth from 34 Countries and Their Relationships with Physical Activity and Dietary Patterns", *Obesity Reviews*, Sayı 6(2), 2005, s. 123-132.
- Juon, Hee-Soon; Ensminger, Margaret E.; Sydnor, Kim Dobson, "A Longitudinal Study of Developmental Trajectories to Young Adult Cigarette Smoking", *Drug and Alcohol Dependency*, Sayı 66, 2002, s. 303-314.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem, *Kültürel Psikoloji*, Evrim Yayınları, İstanbul, 2000.
- Kandel, Denise; Schaffran, Christine; Hu, Mei-Chen; Thomas, Yonette, "Age-Related Differences in Cigarette Smoking Among Whites and African-Americans: Evidence for the Crossover Hypothesis", *Drug and Alcohol Dependence*, Sayı 118, 2011, s. 280-287.

- Karabıçak, Yusuf Ziya, “Angeliaforos Çocuklar için ve Osmanlı Devleti’nde Yayınlanan Diğer Çocuk Gazeteleri: Modern Çocukluk Söyleminin Oluşumu”, *Toplumsal Tarih*, Sayı 215, Kasım 2011, s. 18-28.
- Karabulut, Ebru Olcay, “16 Yaş Altı Çim Hokeyi Sporcularının Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Bakımından İncelenmesi”, *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Sayı 11(2), 2013, s. 139-147.
- Karagül, Mehmet; Masca, Mahmut, “Sosyal Sermaye Üzerine Bir İnceleme”, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 1, 2005, s.37-52.
- Karaküçük, Suat, *Rekreasyon*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2008.
- Karataş, Kasım, *Genç İşsizliği, Ekonomik, Toplumsal ve Ruhsal Sonuçları*, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayını, Ankara, 1998.
- Karataş, Zeynep; Gökçanan, Zafer, “Psikodrama Teknikleri Kullanılarak Yapılan Grup Uygulamalarının Ergenlerde Saldırganlığı Azaltmadaki Etkisinin İncelenmesi”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, Sayı 20(4), 2009, s. 357-366.
- Karatay, Gülnaz; Kubilay, Gülümser, “Sosyoekonomik Düzeyi Farklı İki Lisede Madde Kullanma Durumu ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi”, *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, Sayı 1(2), 2004, s. 57-70.
- Kartal, Asiye; Çetinkaya, Bengü; Turan, Türkan, “Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinde Ruhsal Belirtilerin Taranması”, *TAF Preventive Medicine Bulletin*, Sayı 8(2), 2009, s. 161-166.
- Kavak, Yüksel, “Eğitim, İstihdam ve İşsizlik”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 13, 1997, s. 21-26.
- Kaya, Ali, *Başlangıcından Günümüze Dersim Tarihi*, Demos Yayınları, İstanbul, 2010.
- Kaya, Kamil; Tuna, Meryem, “Popüler Kültürün İlköğretim Çağındaki Çocukların Aile İçi İlişkileri Üzerindeki Etkisi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 21, 2010, s. 237-256.
- Kaya, Mevlüt, “İlköğretim Din kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarındaki Ahlâki Konuların Ahlâk Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 23(23), 2007, s. 23-50.
- Kaya, Mevlüt; Aydın, Cüneyd, “Üniversite Öğrencilerinin Dini İnanç ile Ahlâki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 30, 2011, s. 15-42.

- Kaymaz, Özlem Tuğçe, “Kanaat Önderi Kavramının Yeni Mecrası”, II. International Conference on Communication, *Media, Technology and Design*, Famagusta, North Cyprus, 2013.
- Kentel, Ferhat, *Türkiye’de Genç Olmak: Konformizm ya da Siyasetin Yeniden İnşası*, Birikim Dergisi, Ağustos 2005, s. 11-17.
- Kepenekçi, Yasemin Karaman; Aslan, Canan, “Ortaöğretim Türk Edebiyatı ile Dil ve Anlatım Ders Kitaplarında İnsan Hakları Üzerine Bir Çözümleme”, *Turkish Studies*, Sayı 6(1), 2011, s. 483-502.
- Keskin, Mesut, “Zazacanın İrani Diller Arasındaki Yeri ve Özellikle Dersim’deki Durumu ve Geleceği”, *1. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli, 2011, s. 195-209.
- Keskin, Sevgi Coşkun, “Çocuklar İçin ‘Değer’ Neye Çağırıyor? Değerleri Gündelik Hayata Aktarmaya Yönelik Bir Tespit Çalışması”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, Sayı 12(2), 2012, s. 1491-1505.
- Kılavuz, M. Akif, “Anne Baba Örnek Davranışlarının Çocukların ve Ergenlerin Dinî Kişiliğinin Oluşumuna Etkileri”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 14(2), 2005, 41-58.
- Kılcan, Bahadır, *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2013.
- Kırbaş, Şule; Taşmektepligil, Yalçın; Üstün, Ahmet, “Ortaöğretimde Gençleri Şiddete Yönelten Nedenler ve Şiddeti Engellemede Spor Aktivitelerinin Rolünün İncelenmesi: Amasya İli Örneği”, *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Sayı 5(4), 2007, s. 177-185.
- Kızmaz, Zahir, “Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım”, *Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 30(1), 2006, s. 47-70.
- King, Brian A.; Alam, Suhana; Promoff, Gabbi; Arrazola, Rene; Dube, Shanta R., “Awareness and Ever-use of Electronic Cigarettes Among US Adults, 2010–2011”, *Nicotine & Tobacco Research*, Sayı 15(9), 2013, s. 1623-1627.
- Kocadaş, Bekir; Özgür, Özge; Özbulut, Mahmut, *Gençlik ve Şiddet: Toplumsal Alanda Şiddetin Yükselişi*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 2010.

- Korkmaz, Abdullah, "Potansiyel Suçlular: Sokak Çocukları", *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1(2), 2013, s. 46-61.
- Konda Araştırma ve Danışmanlık, *Türkiye'de Gençlerin Katılımı Araştırması*, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Şebeke Gençlerin Katılımı Projesi Kitapları, İstanbul, 2013.
- Kongar, Emre, *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.
- Konrad Adenauer Vakfı, "Shell Gençlik Araştırması: Modernizasyonun Aykırılıklarındaki Alman Gençliği", *Türkiye ve Avrupa'da Gençlik* içinde, Ankara, 2000.
- Koruklu, Nermin; Aktamış, Hilal, "Öğretmen Adaylarının Kavramsallaştırma Boyutundaki Değer Tercihlerinin İncelenmesi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, Sayı 12(2), 2012, s. 1291-1307.
- Köknel, Özcan, *Türk Toplumunda Bugünün Gençliği*, Bozak Matbaası, İstanbul, 1970.
- Kula, Naci, "Gençlik Döneminde Kimlik ve Din", Editör: H. Hökelekli, *Gençlik Din ve Değerler Psikolojisi* içinde, Değerler Eğitimi Merkezi, İstanbul, 2006.
- Kwak, Kyunghwa, "Adolescents and Their Parents: A Review of Intergenerational Family Relations for Immigrant and Non-Immigrant Families", *Human Development*, Sayı 46, 2003, s.115-136.
- Likaj, Matilda, "Arnavut Gençliğinin Toplumsal Değer Algısı Üzerine Bir İnceleme", *Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 29, 2013, s. 135-150.
- Linder, Jennifer Ruh.; Crick, Nicki R.; Collins, W. Andrew, "Relational Aggression and Victimization in Young Adults Romantic Relationships: Associations with Perceptions of Parent, Peer, and Romantic Relationship Quality", *Social Development*, Sayı 11(1), 2002, s. 69-86.
- Lombardi, Franco, *Antonio Gramsci'nin Marksist Pedagojisi*, Çeviren: Sibel Özbudun, Başak Ekmen, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2000.
- Lüküslü, Demet, *Türkiye'de "Gençlik Miti" 1980 Sonrası Türk Gençliği*, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 2013.

- Mansuroğlu, Sibel, “Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Özellikleri ve Dış Mekân Rekreasyon Eğilimlerinin Belirlenmesi”, *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, Sayı 15(2), 2002, s. 53-62.
- Mason, W. Alex; Hitch, Julia E.; Kosterman, Rick; McCarty, Carolyn A.; Herrenkohl, Todd I.; Hawkins, J. David, “Growth in Adolescent Delinquency and Alcohol Use in Relation to Young Adult Crime, Alcohol Use Disorders, and Risky Sex: A Comparison of Youth from Low- versus Middle-income Backgrounds”, *J. Child Psychol Psychiatry*, Sayı 51(12), 2010, s.1377-1385.
- McKenzie, Thomas L.; Marshall, Simon J.; Sallis, James F.; Conway, Terry L., “Leisure-Time Physical Activity in School Environments: An Observational Study Using Soplax”, *Preventive Medicine*, Sayı 30, 2000, s. 70-77.
- Memur Sendikaları Konfederasyonu, *Türkiye Gençlik Profili Araştırması*, Stratejik Düşünce Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2014.
- Menteşe, Sabit, “Siyasette Kadının Yeri ve Önemine İlişkin Bir Araştırma: Tunceli İL Örneği”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 1, 2014, s.83-113.
- Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Gençlik ve Toplum Konulu Bilimsel Toplantı Konuşmaları*, Ankara, 1982.
- Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, *12- 24 Yaş Gençlerin Sosyo- Ekonomik Sorunları*, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Ankara, 1986.
- Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, *Aile ve Çevre Sorunlarının Gencin Kişiliğine Etkisi*, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayını, Ankara, 1989.
- Milliyet, *Milliyet – INPUT / Genç Türkiye 2002*, 2002.
- Moreno, Megan A.; Jelenchick, Lauren; Cox, Elizabeth; Young, Hhenry; Christakis, Dimitri A., “Problematic İnternet Use Among US Youth: A Systematic Review”, *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, Sayı 165(9), 2011, s.797-805.
- Morsünbül, Ümit; Tümen, Bilgen, “Ergenlik Döneminde Kimlik ve Bağlanma İlişkileri: Kimlik Statüleri ve Bağlanma Stilleri Üzerinden Bir İnceleme”, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, Sayı 15(1), 2008, s. 25-31.
- Nemutlu, Gülesin; Kurtaran, Yörük, “Gençlik Çalışmaları Temelinde Gençlik Politikaları Önerileri”, Derleyenler: Nurhan Yentürk, Yörük Kurtaran, Gülesin

- Nemutlu, *Türkiye’de Gençlik Çalışması ve Politikaları* içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012.
- Newman, Sanford A.; Fox, James Alan; Flynn, Edward A.; Christeson, William, “American’s After-School Choice: The Prime Time for Juvenile”, *Fight Crime: Invest in Kids*, Washington, DC., 2000.
- Nippold, Marilyn A.; Duthie, Jill K.; Larsen, Jennifer, “Literacy as a Leisure Activity Free-Time Preferences of Older Children and Young Adolescents”, *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, Sayı 36(2), 2005, s.93-102.
- Nirun, Nihat, *Sistematik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Sayı:73, Ankara, 1994.
- Oğuz, Ebru, “Öğretmen Adaylarının Değerler ve Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri, Öğretmen Adaylarının Kavramsallaştırma Boyutundaki Değer Tercihlerinin İncelenmesi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, Sayı 12(2), 2012, s. 1309-1319.
- Oğuz, Ebru; Yakar, Ayfer, *Küreselleşme ve Eğitim*, Dipnot Yayınları, Ankara, 2007.
- O’donnell, Mike, *Age and Generation*, London, New York, Tavistock, 1985.
- Onursal, Ayşe, *Nbr Gençlik*, Ebabel Yayıncılık, Ankara, 2006.
- Ozankaya, Özer, *Toplumbilim*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1991.
- Ögel, Kültegin; Tarı, İtir; Eke, Ceyda Yılmazçetin, *Okullarda Suç ve Şiddeti Önleme*, Yeniden Yayınları, İstanbul, 2006.
- Ögel, Kültegin, “Ergenlerde Madde Kullanımı ve Bağımlılık”, Editörler: Mehmet Eskin, Çiğdem Dereboy, Hacer Harlak, Ferhan Dereboy, *Türkiye’de Gençlik* içinde, Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği Yayınları, Ankara, 2012.
- Ökten, Şevket, “İktidarın Sosyolojik Kimliği: Aşiretlerde İktidarın Biçimi ve Kaynakları”, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, Sayı 13(2), 2010, s.183-215.
- Öncü, Bedriye; Akça, Ömer Faruk, “Türkiye’de Ergenlerde Yapılan İntihar ve Kendini Yaralama Davranışı Çalışmaları”, Editörler: Mehmet Eskin, Çiğdem Dereboy, Hacer Harlak, Ferhan Dereboy, *Türkiye’de Gençlik* içinde, Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği Yayınları, Ankara, 2012.
- Önder, Mustafa; Bulut, Hüseyin, “Temel Dini Değerler ve Değerler Eğitimi”, *Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 6(1), 2013, s.15-32.

- Önder, Mustafa, “Hz. Peygamber’in Kardeşlik (Muahat) Uygulamaları ve Günümüz Açısından Değerlendirilmesi”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 14(1), 2014, s. 231-243.
- Örs, Orhan, “Koçgiri İsyanına Farklı Pencereleden Bakmak”, *2. Uluslararası Tunceli Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli, 2014, s.262-291.
- Özbay, Murat; Tayşi, Esra Karakuş, “Dede Korkut Hikâyeleri’nin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi”, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, Sayı 1(1), 2011, s.21-31.
- Özcan, Celale Tangül; Durukan, İbrahim, “Erkek Ergenlerde Kimlik Duygusu Gelişimini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi”, *TAF Preventive Medicine Bulletin*, Sayı 10(2), 2011, s. 131-138.
- Özcan, Ali Kemal; Şahin, Adnan, “Tek Parti Döneminde Dersim/Tunceli’nin Mecliste Temsili”, *1. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli, 2011, s. 439-445.
- Özcan, Ali Kemal; Şahin Adnan, “Seçmen Oyunun Şekillenmesinde Temel Faktörlerin Tesbitine Yönelik Bir Alan Araştırması”, *1. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli, 2011, s.445-456.
- Özer, Pınar Süral; Eriş, Engin Deniz; Özmen, Ömür Neczan Timurcanday, “Kuşakların Farklılaşan İş Değerlerine İlişkin Emik Bir Araştırma”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 38, 2013, s.126
- Özgür, Ergün, “Yaşa Göre Değer Farklılıkları ve Siyasi Kuşak Aidiyeti”, *Sosyoloji Dergisi*, Sayı 26(1), 2013, s. 45-76.
- Özgür, Gönül; Yörükoğlu, Gülden; Arabacı, Leyla Baysan, “Lise Öğrencilerinin Şiddet Algıları, Şiddet Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler”, *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, Sayı 2(2), 2011, s. 53-60.
- Özmen, Dilek; DüNDAR, Pınar Erbay; Çetinkaya, Aynur Ç.; Taşkın, Oryal; Özmen, Erol, “Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Umutsuzluk Düzeyini Etkileyen Etkenler”, *Anatolian Journal of Psychiatry*, Sayı 9, 2008, s. 8-15.
- Özmen, Suat Kaymak, “Aile İçinde Öfke ve Saldırganlığın Yansımaları”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Sayı 37(2), 2004, s. 27-39.
- Özyurt, Cevat, *Modern Toplumun Çözümlemesi*, Açılım Kitap, İstanbul, 2005.

- Özyurt, Cevat, *Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma*, Açılım Kitap, İstanbul, 2012.
- Poloma, M. Margaret, *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*, Çeviren: Hayriye Erbaş, Palme Yayıncılık, Ankara, 2011.
- Population Reference Bureau, *The World's Youth*, 2013, (Erişim) <http://www.prb.org/pdf13/youth-data-sheet>, 14.07.2014
- Poyraz, Tuğçe; Zorlu, Abdülkadir; Şahin, Birsen; Arıkan, “Gülay, Üniversite Öğrencilerinin Güncel Sorunlara Bakışı: H.Ü. Sosyoloji Bölümü Öğrencileri Örneği”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 20(1), 2003, s. 1-32.
- Pultar, Eren, “Biz Kimiz? KONDA Toplumsal Yapı Araştırmasında Gençler”, Derleyenler: Nurhan Yentürk, Yörük Kurtaran, Gülesin Nemutlu, *Türkiye’de Gençlik Çalışması ve Politikaları* içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012.
- Pusch, Barbara, *Türkiye ve Avrupa’da Gençlik: Türk Gençliğinin Muhafazakârlığı ve İslamcı Söylemin Zemini*, Türk Demokrasi Vakfı, Ankara, 2000.
- Radikal Gazetesi, *Mesele Yalnızca Narkotik Değil*, 16 Temmuz 2013, s.4.
- Reddy, K. Srinath; Perry, Cheryl L.; Stigler, Melissa H.; Arora, Monika, “Differences in Tobacco Use Among Young People in Urban India By Sex, Socioeconomic Status, Age, And School Grade: Assessment of Baseline Survey Data”, *The Lancet*, Sayı 367(9510), 2006, s.589-594.
- Roiste, Aine de; Dinneen, Joan, *Young People’s Views about Opportunities, Barriers and Supports to Recreation and Leisure*, 2005, (Erişim) www.dcy.gov.ie, 22.06.2015.
- Sağlam, M. Ali, “16. Yüzyılda Çemişgezek (Dersim) Sancağının Sosyal ve Siyasal Yapısı”, *Herkesin Bildiği Sır: Dersim* içinde, Derleyen: Şükrü Aslan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011.
- Sallis, James F.; Conway, Terry L.; Prochaska, Judith J.; McKenzie, Thomas L.; Marshall, Simon J.; Brown, Marianne, “The Association of School Environments with Youth Physical Activity”, *American Journal of Public Health*, Sayı 91(4), 2001, s. 618-620.

- Sancar, Faruk, "Toplumsal Birliğin İnşasında Anahtar Kavram: Kardeşlik, Gazali Örneği", *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 4, 2013, s. 21-41.
- Sankır, Hasan, "Gençlerin Sapmış Davranışlara Yönelmelerinde Etiketlenmenin ve Başkalarıyla Kıyaslanmanın Etkisi: Lise 11. Sınıf Gençliği Örneği", *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1(2), 2013, s. 146-171.
- Sarbağ, Çiğdem; Aksoy, Elif, "Üniversite Öğrencileri ve Çalışanların Boş Zaman Etkinlikleri: Adıyaman Örneği", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 3(4), 2011, s. 10-23.
- Saydamoğlu, Tuncer; Coşkun, Bülent, "Ergenlerde Öfke ve Şiddet", Editörler: Mehmet Eskin, Çiğdem Dereboy, Hacer Harlak, Ferhan Dereboy, *Türkiye'de Gençlik* içinde, Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği Yayınları, Ankara, 2012.
- Sayın, Ferhan, "Türkiye'de 1988-2010 Döneminde Eğitim ve Büyümenin Genç İşsizliğine Etkisinin Analizi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 13(4), 2011, s. 33-53.
- Seçer, İsmail, "Lise Öğrencilerinin Genel Saldırganlık Düzeyleri Bağlamında Şiddet İçeren Davranışları Sergileme Sıklıklarının İncelenmesi", *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu*, 27-28 Nisan, Ankara, 2012.
- Sennett, Richard, *Karakter Aşınması*, Çeviren: Barış Yıldırım, Ayrintı Yayınları, İstanbul, 2002.
- Sezer, Ayşe; Kolaç, Nurcan; Erol, Saime, "Bir İlköğretim Okulu 4, 5 ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Anne Baba Tutumları ve Bazı Değişkenler ile İlişkisi", *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Sayı 3(4), 2013, s.184-190.
- Simons, Kevin J.; Paternite, Carl E.; Shore, Cecilia, "Quality of Parent/Adolescent Attachment and Aggression in Young Adolescents", *Journal of Early Adolescence*, Sayı 21(2), 2001, s. 182-203.
- Sitembölükbaşı, Şaban, *Bugünün Türkiye'sinde Kadınların Siyasal Katılımı ve Katılımı Arttırmaya Yönelik Çözüm Önerileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2002.

- Spencer, Herbert, *Zihin, Ahlak ve Beden Eğitimi*, Çeviren: M. M. Erteğün, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2013.
- Shikako-Thomas, Keiko; Majnemer, Annette; Law, Mary; Lach, Lucyna, “Determinants of Participation in Leisure Activities in Children and Youth with Cerebral Palsy: Systematic Review”, *Physical & Occupational Therapy in Pediatrics*, Sayı 28(2), 2008, s.155-169.
- Substance Abuse and Mental Health Services Administration, “Substance Use and Mental Health Estimates From 2013 National Survey on Drug Use and Health: Overview of Findings”, *The NSDUH Report*, 2014, (Erişim) <http://www.samhsa.gov/data/population-data-nsduh/reports>, 07.12.2014.
- Swingewood, Alan, *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*, Çeviren: Osman Akınhay, Agora Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- Şahin, Candan Kuş, Akten, Sibel, Erol, Ulvi Erhan, “Eğirdir Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma”, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Sayı 10(1), 2009, 62-71.
- Şahin, Cengiz, “Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri”, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 27, 2009, s.271-286.
- Şahin, Ekrem Sedat; Owen, Fidan Korkut, “Psikolojik İhtiyaçları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Sayı 4(32), 2009, s. 64-74.
- Şahin, Sultan; Aral, Neriman, “Aile İçi İletişim”, *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, Sayı 1(3), 2012, s. 55-66.
- Şener, Sami, *Türkiye’de Gençlik: Beklentiler, Problemler, Düşünceler*, İnkılab Yayınları. İstanbul, 2012.
- Şengün, Mustafa, “Ahlaki Gelişimin Psiko-Sosyal Dinamikleri”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 23(23), 2007, s. 201-221.
- Şenol, Dolunay; Mazman, İbrahim, “Gençlerin Kimlik Algılarına İlişkin Sosyolojik Bir Değerlendirme, Ankara’da Eğitimini Sürdüren Üniversite Gençliği Örneklemini ile”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1(2), 2013 s. 84-97.
- Shell, (Erişim) <http://www.dw.de/study-shows-german-youth-optimistic-despite-economic-gloom/a-6004737>, 25. 11. 2014.

- Şıvgın, Hale, “Ulusal Tarih Eğitiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi”, *Akademik Bakış*, Sayı 2(4), 2009, s. 35-52.
- Şimşek, Ufuk; Ilgaz, Selçuk, “Küreselleşme ve Ulusal Kimlik”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 9(1), 2007, s. 189-199.
- Şişman, Mehmet; Güleş, Hatice; Dönmez, Ayşe, “Demokratik Bir Okul Kültürü İçin Yeterlilikler Çerçevesi”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 3(1), 2010, s. 167-182.
- Talay, Fahrettin; Kurt, Bahar; Tuğ, Tuncer, “Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinde Sigara İçme Alışkanlıkları ve İlişkili Faktörler”, *Tüberküloz ve Toraks Dergisi*, Sayı 56(2), 2008, s. 171-178.
- Taycan, Serap Erdoğan; Kuruoğlu, Aslı Çepik, “Evlilik Uyumu ile Bağlanma Stilleri ve Mizaç ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, Sayı 25(1), 2014, s. 9-18
- Tekinoğlu, Volga H. Sorgu, “Hayatta Kaldığım Tek Ders'im”, *Herkesin Bildiği Sır: Dersim içinde*, Derleyen: Şükrü Aslan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011.
- Telama, Risto; Yang, Xiaolin, “Decline of Physical Activity from Youth to Young Adulthood in Finland”, *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 2000, Sayı 32(9), s. 1617-1622.
- Temur, İsa, “Avrupa Birliği, Türkiye'nin Demografik Yapısı ve Gençlik Politikaları”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Sayı 2(3), 2014, s. 78-101.
- Teyfur, Mehmet, “Basında Yer Alan Okullarda Şiddet ile İlgili Olayların Değerlendirilmesi”, *İlköğretim Online*, Sayı 13(4), 2014, s. 1311-1330.
- Tezcan, Mahmut, *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1985.
- Tezcan, Mahmut, *Toplumsal Değişme ve Eğitim*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1998.
- Tezcan, Mahmut, *Gençlik Sosyolojisi*, Naturel Yayıncılık, Ankara, 2003.
- Tezel, Ayfer, “Aile İçi İletişim”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Sayı 1(1), 2004, s.1-6.
- Tobler, Amy L.; Komro, Kelli A., “Trajectories of Parental Monitoring and Communication and Effects on Drug Use Among Urban Young Adolescents”, *J. Adolesc Health*, Sayı 46(6), 2010, s. 560-568.

- Topçuoğlu, Tuba, “Çocuk Suçluluğu ve Gelişimsel (Risk-odaklı) Suç Önleme”, *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı 16(1), 2014, s. 217-226.
- Topçu, Nurettin, *Ahlâk*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2005.
- Tuncay, Suavi, “Türkiye’de Gençlik Sorunlarının Psikolojik Boyutu”, *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, Sayı 1(1), 2000, s. 231-257.
- Tunceli Valiliği, *Tunceli Folkloru*, Anıt Matbaa, Ankara, 2012.
- Tunceli Valiliği, *Yatırımlarla Büyüyen Tunceli*, 2014.
- Turan, İbrahim, “Bazı Batı ve Türk Çocuk Klasiklerinde Dini ve Ahlaki Değerler”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Sayı 10(1), 2010, s. 171-194.
- Turan, İbrahim, “Gençlik Döneminde Görülen Ahlaki Sorunlar Karşısında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Yeri”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 40, 2013, s. 271-293.
- Turan, Selahattin; Aktan, Dilek, Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 6(2), 2008, s. 227-259.
- Turan, Selahattin; Durceylan, Belgin; Şişman, Mehmet, “Üniversite Yöneticilerinin Benimsedikleri İdari ve Kültürel Değerler”, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 13, 2005, s. 181-202.
- Turhan, Ebru; İnandı, Tacettin; Özer, Cahit; Akoğlu, Sebahat, “Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, Şiddet ve Bazı Psikolojik Özellikler”, *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, Sayı 9(1), 2011, s. 33-44.
- Turner, H. Jonathan; Beeghley, Leonard; Powers, H. Charles, *Sosyolojik Teorinin Oluşumu*, Çeviren: Ümit Tatlıcan, Sentez Yayıncılık, Bursa, 2010.
- TÜİK, *İstatistiklerle Gençlik*, Türkiye İstatistik Kurumu Yayını, Ankara, 2015.
- TÜİK, *İl Düzeyinde Yaşam Memnuniyeti*, Türkiye İstatistik Kurumu Yayını, Sayı:18507, Ankara, 2014.
- Türkarslan, Nesrin; Demirkan, Semra Yurtkuran, “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğin Kuruluşuna İlişkin Görüş ve Düşünceleri”, *T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayını*, Ankara, 2007.
- Türkbay, Tümer; Özcan, Celale; Doruk, Ali; Sekmen, Kamile, “Ergenlerdeki Kimlik Bocalaması Üzerine Cinsiyetin Etkisi”, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, Sayı 12(2), 2005, s. 69-74.
- Türkiye İş Kurumu, *Ulusal Gençlik İstihdam Eylem Planı*, 2011.

- Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, *Türk İşgücü Piyasası Bülteni*, Sayı 28, Nisan 2014.
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, *2012 yılı Uluslararası Nüfus Göstergeleri*, Sayı: U.17.2/407.
- Uluç, A. Vahap, “Kürtler’de Sosyal ve Siyasal Örgütlenme: Aşiret”, *Mukaddime*, Sayı 2, 2010, s.35-52.
- Ulusoy, Demet, “Gençlerin Sapmış Davranışlara Yönelmelerinde Etiketlenmenin Etkisi: Lise Son Sınıf Gençliği Örneği”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 23(2), 2006, s.21-31.
- Ulusoy, Demet; Demir, Nilüfer Özcan; Baran, Aylin, Görgün, “Parçalanmış Aile ve Gençlerde Sapmış Davranışlar: Lise Son Sınıf Gençliği Örneği”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 22(2), 2005a, s. 61-66.
- Ulusoy, Demet; Demir, Nilüfer Özcan; Baran, Aylin, Görgün, “Ergenlik Döneminde İntihar Algısı: Lise Son Sınıf Gençliği Örneği”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 22(1), 2005b, s. 259-270.
- Ulusoy, Kadir, “Lise Tarih Programında Yer Alan Geleneksel ve Demokratik Değerlere Yönelik Öğrenci Tutumlarının ve Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2007.
- Ulusoy, Kadir; Dilmaç, Bülent, *Değerler Eğitimi*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2012.
- UNDP, “Türkiye’de Gençlik”, *Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye 2008, İnsani Gelişme Raporu*, Desen Ofset Yayıncılık, Ankara, 2008.
- UNJSPF, “Traditionalists, Baby Boomers, Generation X, Generation Y and Generation Z, Working Together: What Matters and How They Learn? How Different Are They? Fact and Fiction”, United Nations Joint Staff Pension Fund, (Erişim) <http://www.un.org/staffdevelopment/pdf/>, 12.12.2014, s. 1-13.
- Uysal, Enver, “Değerler Üzerine Bazı Düşünceler ve Bir Erdem Tasnifi Denemesi: İnsanî Erdemler–İslâmî Erdemler”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 12(1), 2003, s. 51-69.
- Ünal, Halime; Çukur, Şafak, “Arkadaş Grubunun ve Okula Olan Bağlılığın Gençlerin Şiddet Algısına ve Şiddet Davranışlarına Etkisi”, *6. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildirisi* içinde, Aydın, 2009.

- Ünlü, Ali; Evcin, Uğur, “2008 ve 2010 Yılları Arasında İstanbul Bağcılar İlçesinde Gençler Arasında Madde Kullanım Yaygınlığı, Risk ve Koruma Faktörlerinin Değerlendirilmesi”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 14(3), 2014, s. 127-140.
- Ünlü, Ali; Evcin, Uğur; Yılmaz, Hatice Burakgazi; Dalkılıç, Alican, “İstanbul Devlet Liselerinde Suç ve Şiddet Yaygınlığı: Okul Türlerinin Karşılaştırılması”, *Anatolian Journal of Psychiatry*, Sayı 14, 2013, s. 152-160.
- Url1, (Erişim) <http://www.cografyaharita.com/haritalarim/41-tunceli-ili-haritasi.png>, 15.10.2015
- Url2, (Erişim) <http://www.sabah.com.tr/yazarlar/donat/2013/03/16/hos-bulduk>, 15.01.2016
- Url3, (Erişim) <http://www.ozgurdersim.com/foto-galeri/tunceli-tepeden-2.htm>, 15.01.2016
- Url4, (Erişim) <http://sidareren.blogspot.com/2013/11/dersimli-gencler-seyit-rza-ve-dostlarn.html>, 15.02.2016
- Url5, (Erişim) <http://www.ajans23.com/seyit-riza-idam-edildigi-meydanda-anildi/9711/>, 15.01.2016
- Url6, (Erişim) <http://sidareren.blogspot.com.tr/2013/11/dersimliler-seyit-rzay-mersinde-and.html>, 15.01.2016
- Url7, (Erişim) http://galeri.netfotograf.com/fotograf.asp?foto_id=181648, 15.02.2016
- Url8, (Erişim) <http://www.ozgurdersim.com/haber/tuncelide-plaj-keyfi-2961.htm>, 15.01.2016
- Url9, (Erişim) <http://dersimnews.com/2014/04//alevi-gencligi-orgutleniyor&ust=1455638099583078>, 15.01.2016
- Url10, (Erişim) <http://hicranak.blogspot.com.tr/2014/08/papucu-yolda.html>, 15.01.2016
- Url11, (Erişim), <http://www.tunceliemek.com.tr/haberdetay.asp?bolum=5269&uyeid=0>, 15.01.2016
- Url12, (Erişim) http://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/tunceli-haberleri/tuncelide-aclik-grevindeki-aileye-destek-yuruy_142463/, 15.01.2016
- Url13, (Erişim) <http://www.haberler.com/dersim-carsi-grubundan-taksim-gezi-parki-4732003-haberi/>, 15.01.2016

- Url14, (Erişim) <http://www.ozgurdersim.com/haber/dersimde-binlerce-kisi-barajlari-protesto-etti-2061.htm>, 15.01.2016
- Url15, (Erişim) <http://www.emekdunyasi.net/ed/guncel/12595-sinemacilar-dersimde-barajlara-karsi-yurudu>, 15.01.2016
- Url16, (Erişim) <http://hurbakis.net/content/anadilde-egitim-talebiyle-toplanan-imzalar-meclise-gonderildi>, 15.01.2016
- Url17, (Erişim) <http://www.ozgurdersim.com/haber/dersimde-binlerce-kisi-barajlari-protesto-etti-2061.htm>, 15.01.2016
- Url18, (Erişim) <http://tunceliemek.com.tr/haberdetay.asp?bolum=6980&uyeid=0>, 15.01.2016
- Url19, (Erişim) <http://www.panoramio.com/user/6688907/tags/Dersim>, 15.01.2016
- Url20, (Erişim) <http://www.eceyaziyor.com/ters-laleler-tehlike-altinda/>, 15.01.2016
- Ünlü, Ali; Evcin, Uğur, “2008 ve 2010 Yılları Arasında İstanbul Bağcılar İlçesinde Gençler Arasında Madde Kullanım Yaygınlığı, Risk ve Koruma Faktörlerinin Değerlendirilmesi”, *Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 14(3), 2014, s.127-140
- Üste, Rabia Bahar, “Siyaset Bilimi ve Üniversite Gençliği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 16, 2007, s. 201-220.
- Varol, Murat, “Cumhuriyet’ten Günümüze Zazaca’nın Eğitim Faaliyetleri İçerisindeki Durumu”, *Turkish Studies*, Sayı 10(3), 2015, s. 1069-1078.
- Velleman, Richard D.B.; Templeton, Lorna J.; Copello, Alex G., “The Role of The Family in Preventing and Intervening with Substance Use and Misuse: A Comprehensive Review of Family Interventions, with A Focus on Young People”, *Drug and Alcohol Review*, Sayı 24, 2005, s. 93-109.
- Warren, CharlesW.; Riley, Lenanne; Asma, Smira; Eriksen, Michael P.; Green, Lawrence; Blanton, Curtis; Loo C.liff, Batchelor; Scott, Yach Derek, “Tobacco Use by Youth: A Surveillance Report from The Global Youth Tobacco Survey Project”, *Bulletin of the World Health Organization*, Sayı 78(7), 2000, s. 868-876.
- White, Helene Raskin; Widom, Cathy Spatz, “Intimate Partner Violence Among Abused and Neglected Children in Young Adulthood: The Mediating Effects

- of Early Aggression, Antisocial Personality, Hostility and Alcohol Problems”, *Aggressive Behavior*, Sayı 29, 2003, s. 332-345.
- White, Helene Raskin; Pandina, Robert J.; Chen, Ping-Hsin, “Developmental Trajectories of Cigarette Use from Early Adolescence into Young Adulthood”, *Drug and Alcohol Dependence*, Sayı 65, 2000, s.167-178.
- White, Helene Raskin; Johnson, Valerie; Buyske, Steven, “Parental Modeling and Parenting Behavior Effects on Offspring Alcohol and Cigarette Use A Growth Curve Analysis”, *Journal of Substance Abuse*, Sayı 12, 2002, s. 287-310.
- White, Helene R.; Nagin, Daniel; Replogle, Elaine; Stouthamer-Loeber, Magda, “Racial Differences in Trajectories of Cigarette Use”, *Drug and Alcohol Dependence*, Sayı 76, 2004, s. 219-227.
- William, N. Evans; Wallace E. Oates; Schwab, Robert M.; “Measuring Peer Group Effects: A Study of Teenage Behavior”, *The Journal of Political Economy*, Sayı 100/5, 1992, s. 966-991.
- Wilson, Debbie; Sharp, Clare; Patterson, Alison, “Young People and Crime: Findings from the 2005 Offending, Crime and Justice Survey”, *Home Office Statistical Bulletin*, 2006, (Erişim) 217.35.77.12/research/england/youth/h osb1706.pdf, 22.06.2015.
- Yaman, Metin; Arslan, Sibel, “Çocuk ve Gençlik Suçlarının Önlenmesinde Rekreatif Sporlar”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Sayı 6(1), 2009, s. 445-459.
- Yanık, Celalettin, “Etnisite, Kimlik ve Milliyetçilik Kavramlarının Sosyolojik Analizi”, *Kaygı*, Sayı 20, 2013, s. 225-237.
- Yapıcı, Süleyman, “Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Dersim Sancağı (1869-1908)”, *Tunceli Üniversitesi Yayınları*, Sayı 2, Tunceli, 2013.
- Yardımcı, Sibel; Aslan, Şükrü, “Memleket ve Garp Hikâyeleri: 1938 Dersim Sürgünleri ile Bir Sözlü Tarih Çalışması”, *Herkesin Bildiği Sır: Dersim* içinde, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, s. 431-439.
- Yavuzer, Yasemin, “Okullarda Saldırganlık/Şiddet: Okul ve Öğretmenle İlgili Risk Faktörleri ve Önleme Stratejileri”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 192, 2011, s. 43-61.
- Yavuzer, Yasemin, “Ergenlerde Saldırganlık ve Sosyometrik Popülerlik Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, Sayı 13(2), 2013, s. 767-780.

- Yazar, Taha; Bars, Mehmet, “Okullarda Saldırganlık ve Şiddet”, Editörler: Sabri İyigün, Behçet Oral, Ramazan Günay, Süleyman Başaran, Hatip Yıldız, Rıfat Efe, **Tüm Yönleriyle Şiddet** içinde, Dicle Üniversitesi Basımevi, Diyarbakır, 2013.
- Yazıcı, Kubilay, **Değerler Eğitime Genel Bir Bakış**, TÜBAR, Niğde, 2006.
- Ybarra, Michele L.; Alexander, Cheryl; Mitchell, Kimberly J.; “Depressive Symptomatology, Youth Internet Use, and Online Interactions: A National Survey”, **Journal of Adolescent Health**, Sayı 36(1), 2005, s. 9-18.
- Yelken, Ramazan, **Çocuk Suçluluğunu Önlemenin Temeli Olarak Uluslararası Çocuk Sözleşmeleri ve Aileye Verilen Önem**, Editörler: Kadir Canatan, Ergün Yıldırım, Açılım Kitap, İstanbul, 2011.
- Yentürk, Nurhan, “Gençlerin Yaşamlarını Çevreleyen Alanlarda Gençlik Politikaları Önerileri”, Derleyenler: Nurhan Yentürk, Yörük Kurtaran, Gülesin Nemutlu. **Türkiye’de Gençlik Çalışması ve Politikaları** içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012.
- Yentürk, Nurhan; Kurtaran, Yörük; Uran, Şaylan; Yurttagüler, Laden; Akyüz, Alper; Nemutlu, Gülesin, “İstanbul Gençliği: STK Üyeliği Bir Fark Yaratıyor mu?” Derleyenler: Nurhan Yentürk, Yörük Kurtaran, Gülesin Nemutlu, **Türkiye’de Gençlik Çalışması ve Politikaları** içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012.
- Yentürk, Nurhan, Başlevent Cem, **Türkiye’de Genç İşsizliği, Gençlik Çalışmaları Birimi Araştırma Raporu**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi, Sayı 2, İstanbul, 2007.
- Yeşil, Rüştü; Aydın, Davut, “Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama”, **Türk Sineması Araştırmaları**, Sayı 11(2), 2007, s. 65-84.
- Yeşiltuna, Serap, **Devletin Dersim Arşivi**, İleri Yayınları, İstanbul, 2012.
- Yılmaz, Bülent; Köse, Eda; Korkut, Şelale, “Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma”, **Türk Kütüphaneciliği**, Sayı 23(1), 2009, s. 22-51.
- Yıldız, Evrim Çetinkaya; Sümer, Zeynep Hatipoğlu, “Saldırgan Davranışlarını Yordamada Çevresel Risk, Çevresel Güvenlik ve Okul İklimi Algısı”, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Sayı 4(34), 2010, s. 161-173.

- Yıldız, M. Cengiz; Gönenç, İsmail; Çayır, Celal, “Sosyal Değişme-İntihar İlişkisi: Batman İli Örneği”, *1. Uluslararası Batman ve Çevresi Tarihi ve Kültür Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde, Esen Ofset, İstanbul, 2009.
- Yıldız, Özkan, “Tunceli (Dersim)’in Bugünü: Göç ve Toplumsal Sorunlar”, *1. Tunceli (Dersim) Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli, 2011a, s.477-481.
- Yıldız, Özkan, “Toplumsal Bir Sorun ve Kültürel Bir Çelişki Olarak Dersim’de Madde Bağımlılığı”, *Herkesin Bildiği Sır: Dersim* içinde, Derleyen: Şükrü Aslan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011b, s.575-588.
- Yıldız, Özkan, “Lise Öğrencilerinin Sosyal Paylaşım Ağlarını Kullanma Farkındalıkları Üzerine Bir Araştırma”, *Sosyolojinin Yaşamla Dansı: Prof. Dr. Birsen Gökçe’ye Armağan* içinde, Sosyoloji Derneği Yayınları, Ankara, 2013.
- Yılmazçelik, İbrahim, “Dersim Sancağının Kurulmasından Sonra Karşılaşılan Güçlükler ve Dersim Sancağı ile İlgili Bu Dönemde Yazılan Raporlar (1875-1918)”, *1. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli, 2011, s. 393-430.
- Yiğittir, Süleyman; Öcal, Adem, “İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Değer Yönelimleri”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 24, 2010, s. 407-416.
- Young, S. E.; Corley, R. P.; Stallings, M. C.; Rhee, S. H.; Crowley, T. J.; Hewitt, J. K., “Substance Use, Abuse and Dependence in Adolescence: Prevalence, Symptom Profiles and Correlates”, *Drug and Alcohol Dependence*, Sayı 68(3), 2002, s. 309-322.
- Yörükoğlu, Atalay, *Gençlik Çağı*, Özgür Yayınları, İstanbul, 1990.
- Yörükoğlu, Atalay, *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları*, Özgür Yayınları, İstanbul, 2000.
- Yurttagüler, Laden, “Sosyal Dışlanma ve Gençlik”, *Türkiye’de Gençlik Çalışması ve Politikaları* içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012.
- Yücel, Hakan; Lüküslü, Demet, “2000’li Yılları Gençlik Üzerinden Okumak”, *Gençlik Halleri, 2000’li Yıllar Türkiye’sinde Genç Olmak* içinde, Efil Yayınevi, Ankara, 2013.

Yüksel, Murat, “Ulus Devletin Dersim’le Teması”, *Herkesin Bildiği Sır: Dersim* içinde, , Derleyen: Şükrü Aslan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, s. 357-371.

Zimmermann, P.; Wittchen, H. U.; Höfler, M.; Pfister, H.; Kessler, R. C.; Lieb, R., “Primary Anxiety Disorders and The Development of Subsequent Alcohol Use Disorders: A 4-Year Community Study of Adolescents and Young Adults”, *Psychological Medicine*, Sayı 33(7), 2003, s. 1211-1222.

EKLER

Ek 1: Veri Toplama Anketi

“GÜNÜMÜZDE GENÇLİK, SORUNLARI TUTUM VE DAVRANIŞLARI:

TUNCELİ ÖRNEĞİ”

Soru Formu

1.Yaşınız?

- a)15-17 b) 18-20 c) 21-23 d) 24-26 e) 26-28

2.Cinsiyetiniz?

- a)KADIN b) ERKEK

3. Memleketiniz neresidir?

.....

4. Evli misiniz?

- a) EVET b) HAYIR

5.Eğitim Düzeyiniz nedir?

- a) İlkokul
b) Ortaokul
c) Lise
d) Üniversite
e) Lisans Üstü (Yüksek Lisans/ Doktora)
f) Hiç okula gitmedim

6.Mesleğiniz nedir?

- a)Öğrenci
b)Vasıfsız işçi veya hizmetli
c)Ev hanımı veya kızı
d)Vasıflı işçi, şef veya formen
e)Esnaf, Sanatkâr
f)Devlet veya özel sektörde çalışan uzman
g)Memur veya masa çalışanı
h)Çiftçi

- i)Emniyet veya TSK mensubu
- j)Diğer(Belirtiniz)

7.Sosyal güvenlik durumunuz ne şekildedir?

- a)SGK
- b)Yeşil Kart
- c)Özel Sigorta
- d)18 Yaş Altı Sigorta
- e) Yararlanmıyorum

8. Annenizin eğitim durumu nedir?

- a) İlkokul mezunu
- b) Ortaokul mezunu
- c) Lise mezunu
- d) Üniversite mezunu
- e) Yüksek Lisans /Doktora mezunu
- f) Hiç okula gitmemiş/ Okuma yazması yok

9. Babanızın eğitim durumu nedir?

- a) İlkokul mezunu
- b) Ortaokul mezunu
- c) Lise mezunu
- d) Üniversite mezunu
- e) Yüksek Lisans /Doktora mezunu
- f) Hiç okula gitmemiş/ Okuma yazması yok

10. Ailenizin aylık geliri nedir?

- a) 0- 500 TL arası
- b) 500- 1000 TL arası
- c)1000- 2500 TL arası
- d) 2500- 5000 TL arası
- e) 5000 TL ve üstü

11. Kendinizi hangi kimlikle tanımlarsınız?

- a) Yurттаş
- b) Genç
- c) Alevi

- e) Türk
- f) Kürt
- g) Zaza
- g) İşsiz
- h) Müslüman
- i) Diğer (belirtiniz).....

12.Yabancı dil biliyor musunuz? (Bildiğiniz yabancı dili belirtiniz)

- a)Evet, iyi derecede.
 - b)Evet, kısmen.
 - c) Hayır, bilmiyorum.
- Bildiğim Yabancı dil.....

13. Kürtçe/ Zazaca biliyor musunuz? Bilmiyorsanız öğrenmek ister misiniz?

- a) Evet, Biliyorum.
- b) Hayır, bilmiyorum/ Öğrenmek isterim.
- c) Hayır, bilmiyorum/ Öğrenmek ilgimi çekmiyor.

**** 14. ve 15. SORUDA ÜÇ ŞIK İŞARETLEYİNİZ.**

14. Boş zamanınızı nasıl değerlendirirsiniz?(En fazla tercih ettiğiniz üç etkinliği işaretleyiniz)

- TV izlemek, radyo dinlemek
- Kitap, dergi, gazete okumak
- İnternet, sosyal medya ağlarına katılmak
- Müzik aleti çalmak
- Spor yapmak
- Bilgisayar oynamak
- Tiyatro, sinema, konsere gitmek
- Kırcaathane, kafe gibi mekânlarda arkadaşlarla buluşmak
- El sanatları ile uğraşmak
- Bar, türkü bar, disko tarzı eğlence yerlerine gitmek
- Resim yapmak
- Gezmek

15.En çok dinlediğiniz müzik türleri nedir? (En fazla dinlediğiniz üç müzik türünü işaretleyiniz)

- Yerli pop
- Yabancı pop
- Arabesk
- Türk halk müziği
- Rock
- Türk sanat müziği
- Klasik
- Dans müzikleri
- Slow
- Jazzblues
- Anadolu rock
- Özgün müzik
- Hepsi
- Diğer(Belirtiniz)

16. Gazete okuma sıklığınız ne şekildedir?

- a) Düzenli olarak birden fazla gazete takip ederim.
- b) Düzenli olarak bir gazete takip ederim.
- c) Düzensiz olarak birden fazla gazete takip ederim.
- d) Düzensiz olarak bir gazete takip ederim.
- e) Okumam.

17. Ne tür dergiler okursunuz?

- a) Bilimsel
- b) Aktüel
- c) Coğrafi
- d) Magazin
- e) Politik
- f) Dini / Tasavvufi
- g) Diğer(Belirtiniz)
- h) Dergi okumam

18. İnternette günde ortalama kaç saat kalıyorsunuz?

- a) 1 saatten az
- b) 1-2 saat
- c) 2-3 saat

- d) 3 saatten fazla
- e) Günlük İnternet kullanıcısı değilim
- f) İnternet kullanmam

**** 19 ve 22.SORULARDA ÜÇ ŞIK İŞARETLEYİNİZ.**

19. İnterneti kullanmada öncelikli amacınız nedir?(İlk üç sırada yer alan kullanım amacınızı işaretleyiniz)

- Elektronik postalarımı kontrol etmek
- Forum sitelerinde gezmek
- Arkadaşlık sitelerine göz atmak (Facebook, netlog vd.)
- Oyun oynamak
- Haberleri takip etmek
- Bilgi-araştırma yapmak
- Alışveriş yapmak
- Diğer (Belirtiniz)

20.Öncelikli olarak tercih ettiğiniz haberleşme aracı hangisidir?

- a) Facebook, twitter
- b) Telefon
- c) E-posta
- d) Yok-hiçbiri
- e) Hepsi
- f) Diğer (Belirtiniz)

21. Ne sıklıkta kitap okursunuz?

- a) Hergün
- b) İki günde bir
- c) Haftada bir
- d) Diğer

22. Ne tür kitaplar okursunuz?(En çok tercih ettiğiniz üç kitap türünü işaretleyiniz)

- Bilim- kurgu
- Macera
- Roman
- Tarihi
- Siyasi

- Mizah
- Aşk-Sevgi
- Dini / Tasavvufi
- Diğer (Belirtiniz)

23. Sigara içme durumunuz nedir?

- a) Daha önceleri içip bıraktım.
- b) Günlük içiyorum.
- c) İçiyorum ama hergün değil arasıra.
- d) Hiç içmedim.

24. Alkollü içki içme durumunuz nedir?

- a) Daha önceleri içip bıraktım.
- b) Günlük içiyorum.
- c) İçiyorum ama hergün değil arasıra.
- d) Hiç içmedim.

25. Arkadaş çevrenizde uyuşturucu madde kullanan var mı?

- a) Evet, var.
- b) Hayır, yok.

26.En çok yaptığınız spor dalı hangisidir?

- a) Futbol
- b)Voleybol
- c)Basketbol
- d)Kickboks-boks
- e)Fitness
- f)Vücut geliştirme
- g)Taekwando
- h)Diğer (belirtiniz).....
- i) Spor Yapmam

27. En çok tercih ettiğiniz televizyon programları nelerdir?

- a) Haber
- b) Spor
- c) Belgesel

- d) Yerli/ yabancı diziler
- e) Sinema filmleri
- f) Yarışma
- g) Talk Show
- h) Diğer (belirtiniz)

28.Sizce toplumdaki en saygın meslek grubu hangisidir?

- a)Eğitim/ Öğretmen
- b) Tıp İlimleri /Doktor
- c) Teknik /Mühendis
- d) Askeri /Subay, Astsubay
- e) Diğer (Belirtiniz).....

29 . Kendinize yetişkin olarak kimi örnek alırsınız?

- a) Anne
- b) Baba
- c) Abi/ Abla
- d) Öğretmen
- d) Akraba (teyze, dayı, amca, hala, kuzen)
- e) Arkadaşlar
- f) Beğendiğim sanatçılar
- g) Diğer (Belirtiniz).....

30. Hayatta en çok kime güvenirsiniz?

- a) Annem
- b) Babam
- c) Annem ve babam
- d) Kardeşlerim
- e) Arkadaşlarım
- f) Devlet
- g) Hiçkimse
- h) Diğer (Belirtiniz).....

****31, 33, 34 ve 35. SORULARDA ÜÇ ŞIK İŞARETLEYİNİZ.**

31. Uğruna mücadele edebileceğiniz en önemli şeyler nelerdir? (Sizin için İlk üç sırada yer alan konuyu işaretleyiniz)

- Vatan/ Millet
- Namus
- Din
- Aile
- Özgürlük
- Adalet
- Demokrasi
- Laiklik
- Eşitlik
- İnsan Hakları
- Çevre/Doğa
- Diğer.....

32. Ebeveynlerinizle (Anne/Baba, aile büyükleriyle) sorunlarınızı paylaşır mısınız?

- a)Evet
- b)Hayır
- c) Kısmen

33. Ebeveynlerinizle (Anne/ baba, aile büyükleriyle) en çok hangi konuda anlaşmakta sorun yaşıyorsunuz? (En fazla sorun yaşadığınız üç konuyu işaretleyiniz)

- Eve gidiş- geliş saatleri
- Harcama ve tüketim alışkanlıkları
- Arkadaş seçimi
- Kılık kıyafet ve imaj
- Yemek ve ev düzeni alışkanlıkları
- Evlilik ve aile hayatına bakış
- Geleneklere bağlılık
- Okul ve meslek seçimi
- Dini tutumlar/ davranışlar
- Siyasi görüşler
- Eğlence Tarzı
- Şiddete başvurmaları (dayak atmak)
- Diğer (belirtiniz).....

34. Ailenizle (anne/ baba, aile büyükleriyle) en uyumlu olduğunuz konu hangisidir? (En uyumlu olduğunuz üç konuyu işaretleyiniz)

- Harcama ve tasarruf
- Yemek ve ev düzeni alışkanlıkları
- Eğitim- öğretim/ dersler
- Siyasi görüş
- Dini inanç
- Gelenekler
- Akraba ilişkileri
- Sosyal Aktiviteler
- Uyumlu değiliz
- Diğer (belirtiniz).....

35. Ailenizle (anne/ baba, aile büyükleriyle) birlikte yaptığınız etkinlikler nelerdir?(En fazla yaptığınız üç etkinliği işaretleyiniz)

- Alışveriş yapmak
- Akraba ziyaretleri
- Sinemaya gitmek
- Dışarıda yemek yemek
- Spor yapmak
- Hepsi
- Birlikte bir şey yapmayız

36. Ailenizde (anne/ baba ve aile büyüklerinizle sizin aranızda) yaşanan sorunlar nasıl halledilir?

- a) Ben susarım/konuşmam
- b) Annem-babam susar/konuşmaz
- c) Karşılıklı anlaşma yoluna gideriz
- d) Kaba kuvvete başvurulur
- e) Diğer(belirtiniz).....

37. Ailenizle (anne/ baba ve aile büyüklerinizle) anlaşamadığınız durumlarda ne tepki verirsiniz?

- a) Sıkıntı ve huzursuzluk hissedirim.
- b) Derslerimde başarısız olurum.
- c)Kavga ederim.

- d) Küserim, konuşmam.
- e) Evden kaçırım.
- f) Sigara, içki, kumara sığınırım.

38. Ailenizin bağlı olduğu bir aşiret lideri ya da kanaat önderi var mı?

- a) VAR
- b) YOK

39. Sizce aşiret lideri/ kanaat önderi toplumda önemli midir?

- a) Önemli
- b) Çok Önemli
- c) Hiç önemli değil

40. Yetişkinler dünyasına kabul edilmenin simgesi sizce nedir?

- a) Siyasal yönetime katılmak
- b) Okul, üniversite yönetimine katılmak
- c) İş sahibi olmak
- d) Evli olmak
- e) Çocuk sahibi olmak
- f) Otomobil kullanmak
- g) Sigara içmek
- h) Pasaport sahibi olmak
- i) 18 yaşını tamamlamak

****41, 42, 43 ve 44.SORULARDA ÜÇ ŞIK İŞARETLEYİNİZ.**

41.Arkadaş seçerken sizin için belirleyici olan üç kriteri işaretleyiniz.

- Sevgi ve saygısı
- Ortak zevklerimiz
- Dürüstlük ve samimiyeti
- Aramızdaki pozitif enerji
- Fiziksel özellikleri
- Kötü alışkanlıkları
- Kültürü
- Eğitimi
- Maddi durumu
- Diğer (belirtiniz).....

42. Arkadaşlarınızla en çok hangi konuda konuşursunuz? (En çok konuştuğunuz üç konuyu işaretleyiniz)

- Ailevi sorunlar
- Arkadaş sorunları
- Futbol, maç
- Cinsel konular
- Politik meseleler
- Giyim, kuşam, alışveriş
- Magazin
- Okul, dersler, öğretmen
- İş/ İşsizlik sorunları, çalışma hayatı
- Din /İnanç

43.Sizce Tunceli'de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?

- İşsizlik
- Psikolojik sorunlar
- Toplumsal baskılar
- Ekonomik sorunlar
- Eğitim
- Gençlere özgü kamu hizmetlerinin yetersizliği
- Diğer.....

44. Sizce Türkiye'de gençliğin en önemli 3 sorunu nedir?

- İşsizlik
- Ailevi sorunlar- Aile içi iletişimsizlik
- Psikolojik sorunlar
- Ekonomik sorunlar (Yoksulluk)
- Toplumsal baskılar
- Eğitim
- Gençler özgü kamu hizmetlerinin yetersizliği

45. Siyasete ne kadar ilgi duyuyorsunuz?

- a) Çok yakından ilgiliyim
- b) Biraz ilgiliyim
- c) Pek ilgi duymam
- d) Hiç ilgi duymam

46. Herhangi bir siyasi parti veya siyasi parti gençlik örgütüne üyemisiniz?

- a) Aktif üyeyim.
- b) Pasif üyeyim.
- c) Üye değilim, faaliyetlere katılıyorum.
- d) Üye değilim, faaliyetlere katılmam.

47. Gelecekte umutlu musunuz?

- a) Kesinlikle umutluyum
- b) Biraz umutluyum
- c) Kararsızım
- d) Biraz umutsuzum
- e) Kesinlikle umutsuzum

48. Hiç intihar etmeyi düşündünüz mü?

- a) Evet düşündüm
- b) Hayır düşünmedim

49. Yaşantınız boyunca hiç intihar girişiminde bulundunuz mu?

- a) Evet, bulundum.
- b) Hayır, bulunmadım.

50. Hangi kuruma güveniniz daha fazladır?

- a) Emniyet
- b) Hükümet
- c) Belediye
- d) TSK
- e) Üniversite
- f) Diğer.....

51. Hangi resmi kuruma hiç işinizin düşmesini istemezsiniz?

- a) Emniyet
- b) Valilik
- c) Belediye
- d) Askeriye
- e) Hastane
- f) Diğer.....

52. Sizce siyasetçilerin gerçek amacı nedir?

- a) Ülkeye hizmet etmek
- b) Yakınlarına çıkar sağlama
- c) Zengin ve meşhur olma
- d) Kendi inancını ve ideolojisini yayma
- d) Diğer.....

53. “Sorumluluk almak, gereksiz ve yorucudur” ifadesini nasıl değerlendirirsiniz?

- a) Katılıyorum
- b) Kesinlikle katılıyorum
- c) Fikrim yok
- d) Katılmıyorum
- e) Kesinlikle katılmıyorum

54. “İnsan önce toplumu değil, kendini düşünmelidir.” İfadesini nasıl değerlendirirsiniz?

- a) Katılıyorum
- b) Kesinlikle katılıyorum
- c) Fikrim yok
- d) Katılmıyorum
- e) Kesinlikle katılmıyorum

55. “Kolay yoldan köşeyi dönmek iyidir.” İfadesini nasıl değerlendirirsiniz?

- a) Katılıyorum
- b) Kesinlikle katılıyorum
- c) Fikrim yok
- d) Katılmıyorum
- e) Kesinlikle katılmıyorum

56. “Hayatta en önemli şey paradır.” İfadesini nasıl değerlendirirsiniz?

- a) Katılıyorum
- b) Kesinlikle katılıyorum
- c) Fikrim yok
- d) Katılmıyorum
- e) Kesinlikle katılmıyorum

57. “Evlilik öncesi flört gereklidir” ifadesini nasıl değerlendirirsiniz?

- a) Katılıyorum
- b) Kesinlikle katılıyorum
- c) Fikrim yok
- d) Katılmıyorum
- e) Kesinlikle katılmıyorum

58. “Toplumun devamı için evlilik gereklidir” ifadesini nasıl değerlendirirsiniz?

- a) Katılıyorum
- b) Kesinlikle katılıyorum
- c) Fikrim yok
- d) Katılmıyorum
- e) Kesinlikle katılmıyorum

59. Farklı mezhepten biri ile evlenirmisiniz?

- a) EVET
- b) HAYIR

60. “Kadınlar evlilik öncesi cinsel hayat yaşamamalıdır” düşüncesine katılıyor musunuz?

- a) Katılıyorum
- b) Kesinlikle katılıyorum
- c) Fikrim yok
- d) Katılmıyorum
- e) Kesinlikle katılmıyorum

61. “Erkek eşine karşı şiddet uygulayabilir” düşüncesine katılıyor musunuz?

- a) Katılıyorum
- b) Kesinlikle katılıyorum
- c) Fikrim yok
- d) Katılmıyorum
- e) Kesinlikle katılmıyorum

62. Sizce hangi durumda şiddet gereklidir?

- a) Kendini savunma
- b) Sapıklara
- c) Vatana İhanet

- d) İhanet
- e) Namus
- f) Rakip taraftara
- g) Çocuk Eğitimi
- h) Aşk
- i) Hiçbir durumda şiddete gerek yoktur.
- j) Diğer.....

63. “Günümüz şartlarında günü gününe yaşa, yarını düşünme.” İfadesini nasıl değerlendirirsiniz?

- a)Katılıyorum
- b)Kesinlikle katılıyorum
- c)Fikrim yok
- d)Katılmıyorum
- e) Kesinlikle katılmıyorum

64. Günümüz gençliğini nasıl tanımlarsınız?

- a)Ülke sorunlarından uzak, apolitik gençlik
- b)Maddiyatçı, bencil gençlik
- c) Çağın gerektirdiği gençlik
- d)Diğer.....

65. Herhangi bir sivil toplum örgütüne üyemisiniz?

- a)EVET, ÜYEYİM
- b) HAYIR, ÜYE DEĞİLİM

66. Siyasi düşüncelerinizin oluşumunda en çok etkili olan üç şıkkı işaretleyiniz.

- Ailemin siyasi fikirleri
- Okul
- Arkadaş çevresi
- Kitle iletişim araçları (TV, Radyo, Yazılı basın)
- İş Ortamı
- Tarihte yaşanan travmalar
- Siyasi partiler, seçim kampanyaları
- Diğer.....

67. Sizce iyi bir toplum öncelikle hangi değeri referans almalı?

- a) İnanç
- b) Kültür
- c) Demokrasi
- d) Hukuk
- e) İnsan hakları
- f) Bilim

“ ANKETİMİZE ZAMAN AYIRDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER” ...

Ek 2: Tunceli İline Ait Fotoğraflar

Fotoğraf 1. Tunceli (Dersim)'e Hoşgeldiniz

Kaynak: Url2

Fotoğraf 2. Tunceli'den Bir Görünüm

Kaynak: Url3

Fotoğraf 3. Gençler Seyit Rıza'yı Anarken

Kaynak: Url4

Fotoğraf 4. Gençlerden Dersim Arşivleri Açılısın, Tarihle Yüzleşilsin Eylemi

Kaynak: Url5

Fotoğraf 5. Seyit Rıza'yı Anma Yürüyüşü

Kaynak: Url6

Fotoğraf 6. Tunceli, Mavi Köprü

Kaynak: Url7

Fotoğraf 7. Pülümür Vadisi Plajı

Kaynak: Url8

Fotoğraf 8. Gençler Semah Dönerken

Kaynak: Url9

Fotoğraf 9. Şah Haydar (Düzgün Baba) Ziyareti

Kaynak: Url10

Fotoğraf 10. Şah Haydar (Düzgün Baba) Ziyaretinde Niyaz Olarak Kabul Edilen Lokma

Kaynak: Url10

Fotoğraf 11. Tunceli Belediyesi, Gençlik Danışma ve Sosyal Etkinlik Merkezi

Kaynak: Url11

Fotoğraf 12. Munzur'da Rafting

Kaynak: Url11

Fotoğraf 13. Nazımiye İlçesi Iısu Mezrası'nda Yapılacak Barajı Protesto İçin Açlık Grevine Başlayan Aileye Destek Yürüyüşü

Kaynak: Url12

Fotoğraf 14. Dersim Çarşı Grubu'ndan Gezi Parkı Eylemlerine Destek

Kaynak: Url13

Fotoğraf 15. Barajları Protesto Yürüyüşü

Kaynak: Url14

Fotoğraf 16. Barajları Protesto Yürüyüşü

Kaynak: Url15

Fotoğraf 17. Gençlerden Anadilde Eğitim Talebi

Kaynak: Url16

Fotoğraf 18. Barajlara Hayır Yürüyüşü

Kaynak: Url17

Fotoğraf 19. Tunceli Belediyesi 38 Duvarı

Kaynak: Url18

Fotoğraf 20. Tunceli Panoramik Gece Manzarası

Kaynak: Url19

**Fotoğraf 21 . Tunceli’de Ağlayan Gelin Olarak Bilinen, Kùltür ve Tabiatı
Koruma Kurulu’nca Koruma Altına Alınan, Ters Lale**

Kaynak: Url20